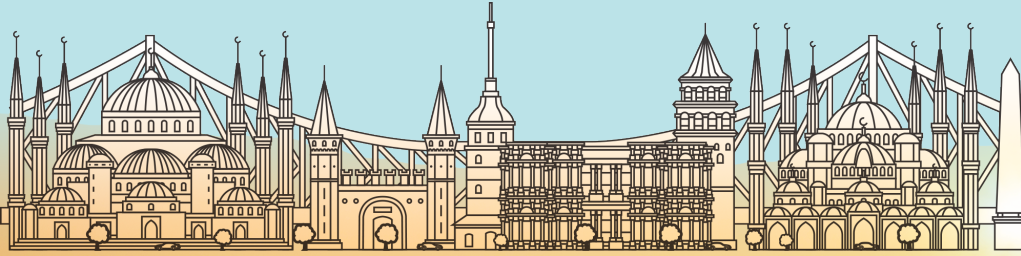

MEDENİYETİN TEMELİ AİLE

Sami Yılmaz

İSTANBUL
AİLE VAKFI
YAYINLARI

MEDENİYETİN TEMELİ AİLE

SAMİ YILMAZ

İSTANBUL
AİLE VAKFI
YAYINLARI

İstanbul Aile Vakfı Yayınları Yayın No: 1

İstanbul 2022

Kitabın Adı:

Medeniyetin Temeli Aile

Kitabın Yazarı:

Sami YILMAZ

Genel Yayın Yönetmeni:

Numan Nurullah ARAS

Baskı Yeri & Tarihi:

İstanbul, 2022

Baskı & Cilt:

Erkam Matbaası, İkitelli OSB Mahallesi, Atatürk Bulvarı, Haseyad

1. Kısım, Numara: 60/3C, Başakşehir/İstanbul

Tel: (0 212) 671 07 07

Matbaa Sertifika No: 51796

ISBN: 978-605-72048-0-6

Sami Yılmaz

1962 yılında Nevşehir’de doğdu. Çocukluk yaşlarında başlayan iş insanı olma hayâli YILKA KABLO ile iş hayatına atılmasıyla gerçekleşti. Kurucu Ortağı ve Yönetimi Kurulu Başkanı olduğu YILKA KABLO çok geçmeden sektörün ilk üç firmasından biri konumuna yükseldi.

Elektrik Elektronik sektör dergisini çıkartan Yılmaz bu derginin genel yayın yönetmenliğini de yaptı. Sami Yılmaz, Türkiye Alüminyum Sanayicileri derneği (TALSAD), İstanbul Maden Metal İhracatçılar birliği (İMMİB), İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), İstanbul Dünya ticaret merkezi (İDTM) Yönetim Kurulu Üyeliği, Uluslararası Ekonomik Sosyal Araştırmalar Vakfı (UTESAV) Kurucu Üyeliği ve Başkan yardımcılığı, Karz-1 Hasen Vakfı Kurucu Üyeliği ve Başkan Yardımcılığı, Müstakil Sanayici ve İş adamları Derneği (MÜSİAD) Sektör Kurulu Başkanlığı, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Komite Üyeliği, İstanbul Ticaret Odası (İTO) Komite Üyeliği, Meclis Üyeliği, Meclis Başkan Vekilliği görevlerinde bulunmuştur. İlmi Araştırmalar Merkezi (İLAM) Kurucu Üyeliği, Sosyal Yardımlaşma Kalkındırma ve Kültür Derneği (KUYDER) Kurucu Üyeliği ve Başkanlığı, Azîz Mahmud Hüdâyi Vakfı Gönül Üyeliği görevlerinde de bulunan Yılmaz, altmışa yakın ülkeye inceleme, sosyal ve ticarî amaçlı ziyaretlerde bulundu. Evli ve dört çocuk babası olan Yılmaz, orta derecede İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Sami Yılmaz hâlen TY Uluslararası Proje Yatırım A.Ş., MEDENİYET YAPI A.Ş. ve RADYAL A.Ş. Kurucu Ortağı ve Yönetim Kurulu Başkanı’dır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
1. BÖLÜM: MEDENİYET	11
MEDENİYET NEDİR?	15
Mezopotamya Medeniyeti	17
Mısır Medeniyeti	18
İnka Medeniyeti	19
Maya Medeniyeti	20
Çin Medeniyeti	21
Akdeniz Medeniyeti	21
Hint Medeniyeti	22
İran Medeniyeti	22
Roma-Bizans Medeniyeti	23
Batı (Avrupa) Medeniyeti	25
Batı Ülkelerinde Ahlak Anlayışı	26
Batı'nın "Savaşla" Küresel Hâkimiyet Kurma Politikası	29
Batı'nın İslâm Düşmanlığı	32
Savaş Mağduru Göçmenler	37
Kayıp Göçmen Çocukları	39
İslâm Medeniyeti	41
İslâm Medeniyeti ve Estetik Anlayışı	44
İslâm Medeniyetinin Ana Unsurları	48

İlim	48
Adalet	52
Merhamet	59
Merhameti Yok Eden İlet: Bencillik	64
Rahman ve Rahim'deki Hikmet	64
Ahlâk	69
İnsanı Ahlâk Bakımından Yücelten Vasıflar	74
Sabır	74
Hilm	75
İnsan-ı Kâmil Olmaya Yüceltecek Vasıflar	75
Dürüstlük	76
İslâm Medeniyetinde Toplumsal Gelir Dağılım Dengesi: Zekât	81
Osmanlı Medeniyeti	86
2. BÖLÜM: AİLE	89
AİLE NEDİR?	91
Ailede İrade-İnisiyatif İlişkisi	94
Ailenin Temel Taşı Anne ve Babalarımız	96
Anne Eve; Ev Anneye Muhtaçtır	98
Hayvana, Çocuğa, Kocaya, Kadına Şiddet	101
Dozunda Verilen Sevgi Hayat Olur	102
Seviyeli İlgî Çocuğu Adam Eder	107
Huzur Evleri ve Engelli Dostlarımız	109
Yaşlılar Bizim Geçmiş Hafızamızdır	109
Engelsiz Bir Dünya Mümkün	113
Aile Olmak	115
Kusursuz Ebeveynlik Yoktur, Koşulsuz Ebeveynlik Vardır	116
Anne ve Baba Olmak Cennete Girmeye En Büyük Vesiledir	117
Aileyi Bir Arada Tutan Değerler	119
Din	119

Akrabalık Bağı ve Komşuluk İlişkileri.....	120
Sevgi	121
Saygı	121
Güven ve Sadakat	122
Adalet	122
Paylaşmak	124
Merhamet ve Tevazu	125
Sabır	125
Ebeveynlerle Beraber Yaşamak	125
Aile ve Tasarruf	127
Tasarruf İçin En Etkili Yollar	127
Gelir Gider Dengesi	129
Kredi Kartı Tuzağına Dikkat!	130
Aile ve Beslenme	131
Sağlıklı Beslenme	134
Aile Sofrası	135
Geleneksel Kültür Mirasımız	137
Aileyi ve Toplumu Tehdit Eden Unsurlar	140
Nüfusun Hızla Azalması	141
Nüfus Planlaması	142
Doğurganlık Oranının Hızla Düşüyor!	143
Anne Adayları İçin Uydurulmuş Tuzak Algı: Doğum Zordur!	147
Aile Sağlığını Tehdit Eden Tehlike: GDO	148
Kimyasal İlaçların İnsan Sağlığına Zararları	155
Ulusal Eğitim Politikasının Yetersizliği	156
Aile ve Haram Hassasiyeti	161
Kul Hakkı	163
Faiz	164
Kibir – Bencillik	168

Yalan.....	171
Hırsızlık	175
Psikosomatik Rahatsızlıklara Sebep Olan Cinsel Yönelimler.....	182
Alkol - İçki.....	191
Kumar	195
Uyuşturucu.....	202
Marka Bağımlılığı ve Aile.....	203
Sosyal Medyanın Aile Üzerindeki Etkisi	205
Medeniyet, Dil ve Aile İlişkisi.....	209
Gençliği Etkileyen Sektörler/Avantaj ve Dezavantajları.....	212
Oyunculuk.....	212
Spor	215
Müzik	218
Aileyi ve Toplumu Güçlendiren Unsurlar.....	220
Cesaret	220
Girişimcilik.....	225
Bitirirken... ..	232

ÖNSÖZ

Bu kitapta, İslâm medeniyetinin tarihsel başlangıcını, gelişimini gerek Müslüman gerekse gayrimüslim toplumlar üzerindeki etkisini anlatmayı gaye edindik. Ayrıca, İslâm medeniyeti ile diğer medeniyetler arasındaki farklılıkları, Yaratan ve yaratılan arasındaki ilişkinin toplum üzerindeki uygulama yöntemlerini, tabiat, ilim, bilim, hukuk, adalet, ticaret, kültür, sanat, fizik, kimya ve İslâm aile müessesesinin nizamı gibi hususların medeniyet ekseninde biçimlenmesini yaşanmış örneklerle okuyucularımızın dikkatine sunmayı amaçladık.

Aile ve beslenme, aile ve nüfus, aile ve tasarruf gibi konu başlıklarını farklı bakış açılarıyla yorumlayarak, son kalemiz “aile müessesesini” kuranın yollarına ışık tutmaya çalıştık. Ayrıca; Müslümanlar arasında birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularının güçlendirilmesi, Akrabalar arası bağların kuvvetlendirilmesi, Batıl medeniyetler ile İslâm medeniyeti arasındaki farklılıkların toplum üzerindeki yansımaları, Müzik, spor, sinema, film, alışveriş kültürü ve sosyal medyanın toplumlar üzerindeki etkileri, Aile müessesesinin muhafazası için tehdit ve fırsatların aile üzerindeki etkileri, helâl-haram kavramının yaşantımızdaki yeri; yalan ve her türlü sapkınlığın aile müessesesi ve topluma etkilerinin örnekleri, içki, kumar, zinanın bugünkü dünya insanlarının zihnindeki yeri, İslâm medeniyeti ve aile müessesesinin gelecek nesillere intikalinin ne şekilde gerçekleşmesi gerektiği, Adalet, ekonomi, eğitim, kültür ve ahlakın toplum bireylerine eşit ve adil dağıtımının sağlayacağı etkiler, devlet ve milletin topyekûn bütünleşmesinde medeniyet prensiplerinin belirleyici önemi, dini prensiplerin medeniyet ekseninde toplumun ihtiyaçlarına uygun hâlde kanunlarla sağlanması gibi konulara değinmeye çalıştık.

Sunmuş olduğumuz bu eser, şahsım adına, fikrin ortaya atılmasından başlayarak, hazırlık aşaması ve ete kemiğe bürünmesine kadar hem zorlu hem de keyifli bir serüvene dönüştü. Bu süreçte en önemli kazanımım ise

bir kitabın tamamlanmasıyla birlikte bir hayalimi de gerçekleştirmenin gönöl rahatlığıdır. “Medeniyetin Temeli Aile” kitabının ortaya çıkmasında istifade ettiğimiz, başta muhterem babacığım H. Ahmet Yılmaz, sevgili eşim Emine Yılmaz hanımefendi, oğullarım Ahmet Emin, Burak Selman ve tüm aile bireyleri, değerli mesai arkadaşlarım Gürkan Balcı ve Numan Nurullah Aras, Selami Türkoğlu olmak üzere, eserlerinden faydalandığımız tüm araştırmacı ve yazarlarımıza içtenlikle teşekkür ederim.

Sami YILMAZ
İstanbul
06.06.2022

1. BÖLÜM

MEDENİYET

Asırlar öncesi varlığını sürdürmüş birçok medeniyetler gerek tarım, hayvancılık, denizcilik, gerekse matematik, fizik, kimya, astronomi, keşifler, kültür sanat gibi toplum yaşamına direk etki eden buluş ve uygulamaları, gerekse mimari tarzları itibarıyla günümüz dünyasına kadar izlerini taşımıştır. Dünya var olduğundan itibaren çok sayıda kavim, topluluk uygarlık ve medeniyetler insanlık adına birçok güzel örnekler göstermiş olmalarına rağmen, ne yazık ki insanlığın tamamını kuşatan adil sistemler kuramamış olduklarını tarih bize göstermiştir. Buna bağlı olarak elbette ömürleri arzu edildiği kadar uzun sürmemiştir.

Buna karşın, medeniyetlerin temel taşı olan aile yapısını ve insan merkezli hizmet anlayışını önceleyen medeniyetlerin daha kalıcı ve uzun ömürlü olduklarını görüyoruz. Söz konusu uzun ömürlü kadim medeniyetler, dini esaslara dayalı yaşam tarzının benimsemiş olmaları en dikkat çekici ve belirleyici özellikleri olduğu ayrıca önemli bir ayrıntı olarak not edilmelidir.

“Dünyadaki bütün uygarlıklar, topluluklar ve medeniyetler mevcudiyetlerini aile sayesinde muhafaza etmişlerdir.”

MEDENİYET NEDİR?

Medeniyet; bir ülkenin veya toplumun maddi ve mânevi varlıklarının, teknolojisinin, din, ilim, bilim, sanat, düşünce, kültür, gelenek görenek, örf ve âdetleri, ahlâkı gibi yaşamın tamamını ifade eder.

Medeniyet ve uygarlık eş anlamlı olmakla beraber, uygarlık kelimesinin yerleşik hayata geçen ilk Türk boyu Uygurlarda kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Medeniyet, Arapça kökenli bir kelimedir. Medeniyet, medeni ve Medine aynı kökten gelmektedir. Medine, yerleşim yeri, şehir, şehirlilik anlamına gelmektedir. Yerleşik hayata geçilmesi ve toplumun birlikte yaşaması için; hak hukuk çizgilerinin belirlenmesi, kişilerin birbirleri arasındaki hakkına hukukuna riayet etmemeleri gibi muhtemel ihlaller hâlinde uygulanacak cezaların, müeyyidelerin belirlenmesi, eğitim, sağlık, güvenlik, tarım, imar, iş ve sosyal yaşamın tanzimi gibi temel konuların yazılı kurallara bağlanması, kanun yasa ve yönetmeliklerin belirlenmesidir.

Bir başka ifadeyle; ilim, bilim, ekonomik, sosyal, kültür sanat, anlayış, ahlâki değerler, inanç değerleri, fizik, kimya, astronomi, teknoloji ve benzeri konulardaki topluma mâl olmuş birikim ve tecrübelerin gelecek nesillere taşıma usûl ve esaslarının bütünüdür; bunları yazılı hâle getirip kanunlaştırma şeklidir.

Medeniyeti esasen bir yap-boza benzetebiliriz, bir parçası

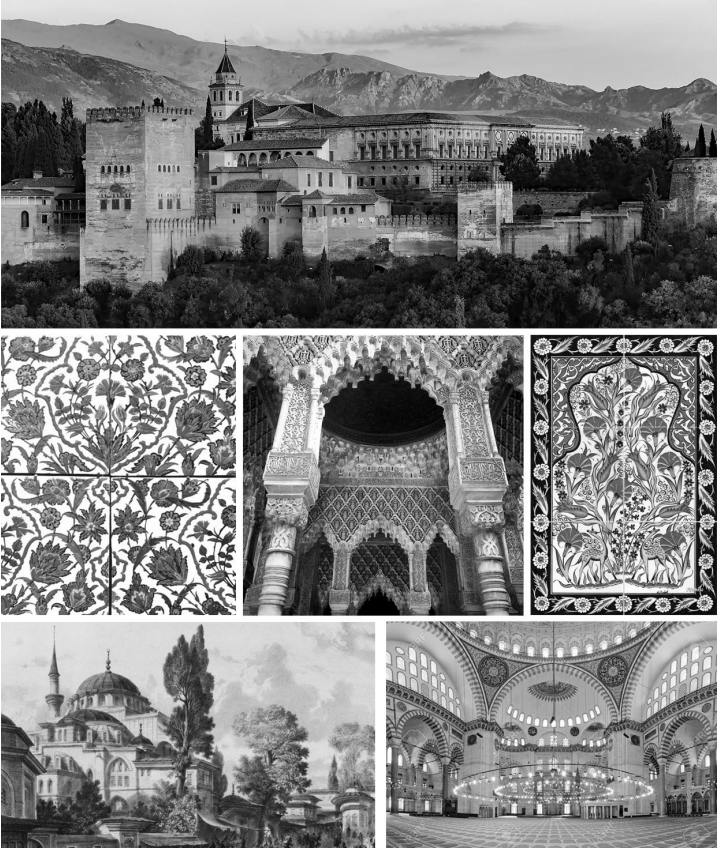
eksik veya yerinde kullanılmamış ise bütün bozulur.

Medeniyetle doğrudan bağlantılı bir diğer kavram ise “kültür” dür.

Bir insanı diğer canlılardan ayıran yaşam biçimi olduğu gerçeğinden hareketle, eğlence anlayışı, ahlâkı, evliliği, bilgisi, örf ve âdetleri, gelenekleri, görgüsü, giyim kuşam tarzı, yeme içme alışkanlıkları, düğün, cenaze, kişisel davranış biçimi gibi izah edilebileceğimiz davranış biçimlerinin bütününe ise kültür denilmektedir. Aslında kültür, medeniyetin tamamlayıcı bir ögesidir. Medeniyetin sürekliliğinin sağlanması ise ancak ve ancak geçmişin mirasını gelecek nesillere taşımakla mümkün olur. Kültürel değerlerin oluşumu, usûl ve esaslarının şekillendirilmesi, medeniyet değerlerimiz çizgisi doğrultusunda belirlenir, harmanlanır, yoğrulur. Yöresel, bölgesel, iklimsel, değişen dünya düzeni ve çeşitli ekonomik sosyal değişimlerle birlikte, süreç içerisinde, kültürel değerlerde değişiklikler meydana gelmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Söz konusu değişimlerde medeniyet çizgimize sadık kalarak ve bütünü koruyarak bir ahenk içerisinde değişim sürecinin yönetilmesi gerekir.

Medeniyet genel anlamda, bir nesilden gelecek nesillere taşınan değerler manzumesidir.

Tarihte önemli izler bırakmış kadim medeniyetlerin bir kısmından kısaca bahsetmek istiyorum.

Mezopotamya Medeniyeti

Başlangıcı MÖ 4000 yıllarına kadar uzanan Mezopotamya medeniyetinin kurulduğu yer, Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki bölgeyi ve çevresini kapsamaktadır. Sümerler, Akadlar, Elamlar, Asurlar ve Babiller; Mezopotamya'da yaşamış ilk medeniyetlerdir.

Mezopotamya medeniyetlerinin kurulduğu yer Fırat ve Dicle nehirlerinin suladığı tarıma elverişli, verimli topraklardır. Bu

medeniyetler, bataklıkları kurutmuş, sulama kanalları yapmış ve bu sayede tarımsal üretimi artırmıştır. Tarımsal üretimin artması ise ticareti geliştirmiştir. Zamanla kırsal yerleşim birimlerinden bazıları büyüyerek şehirlere dönüşmüştür. Örneğin Lagaş, Ur, Uruk, Kiş Mezopotamya'daki ilk önemli şehirlerdir. Mezopotamya'daki yapıların ilk maddesi topraktır. Yapılar önce kerpiçten yapılmıştır. Bu nedenle ilk medeniyetlerden günümüze kadar varlığını korumuş olan eserler çok azdır. Mezopotamya medeniyetleri tarımın yanı sıra bilim ve sanat alanında da ilerlemişlerdir.

Mesela yazıyı ilk kez kullanan medeniyet Sümerlerdir. Yazının kullanılması ve yayılmasına bağlı olarak tarihi çağlar başlamıştır. Mezopotamya medeniyeti tarihte dört işlemi kullanmış ve dairenin alanını hesaplamış medeniyet olarak da bilinmektedir. İlk yazılı kanunlar olan Urgakina kanunlarının Sümerler tarafından yapılmış olduğunu tarihi kayıtlardan görmekteyiz. Babil medeniyeti ise çok önemli buluşlarının yanında, bugün dahi tüm insanlığın kullandığı takvimi yapmıştır. Hafta kavramını yedi gün olarak kullandıklarına, saati 60 dakikaya, dakikayı 60 saniyeye bölmüş olduklarına yine tarih arşivlerinde rastlamak mümkündür.

Mısır Medeniyeti

Bu medeniyet Afrika kıtasının kuzey doğusunda, Nil nehri etrafında kurulmuştur. Kuzeyinde Akdeniz bulunurken batısı, doğusu ve güney batısı çöllerle kaplıdır. Nil nehri ve bu nehrin verimli hâle getirdiği topraklar, bu medeniyetin kurulduğu yeri belirleyen en önemli unsurdur. Mısır medeniyetinin coğrafi konumu nedeniyle diğer medeniyetlerle etkileşimi az olmuştur.

Mısırlılar, Nil nehrinin taşma zamanlarını önceden hesaplayabilmek amacıyla ilk güneş takvimini geliştirmişlerdir. Ayrıca taşkınlardan sonra bozulan tarlaların sınırlarını yeniden tespit etme çalışmaları bölgede matematik ve geometrinin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Bu medeniyet dış etkilere ve istilalara pek uğramamıştır. Âdeta çevresi tarafından doğal olarak yalıtılmıştır. Bu nedenle Mısır medeniyeti kendine özgü özelliklerini korumuş ve uzun ömürlü olmuştur. Mısırlıların medeniyete geçişinde Nil nehri, Mezopotamya medeniyeti ve neolitik döneme ait yerleşimlerin varlığı etkili olmuştur. Mısırlılar, Nil nehrinin taşma zamanlarını önceden hesaplayabilmek amacıyla güneş takvimini geliştirmişlerdir. Ayrıca taşkınlardan sonra bozulan tarlaların sınırlarını yeniden tespit etme çalışmaları, bölgede matematik ve geometrinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Mısır'da bulunmayan kereste ve madenler gibi malzemelerin temini ve Nil nehrinin taşımacılığa elverişli olması ticareti canlı kılmıştır. Bu durum, Mısır medeniyetinin çok daha hızlı büyüyüp gelişmesinde etkili olmuştur.

İnka Medeniyeti

İnka medeniyeti 12 ve 16. yüzyıllar arasında Amazon havzasının yukarı çığırında varlığını sürdürmüştür. İnkalar, bugünkü Ekvador, Peru, Şili sınırlarında yaşamışlardır. Ekvatorial iklimin etkili olduğu bu bölgede alçak yerler, nemden ve sıcaklıktan dolayı yaşamaya elverişli değildir. Bu nedenle İnkalar, rakım olarak

ortalama 2000 metreden yüksek yerlerde yaşamışlardır. Büyük Okyanus kıyılarına paralel uzanan And Dağları üzerindeki akarsu vadileri, İnkaların başlıca yaşam alanı olmuştur. Başlıca geçim kaynağı tarım olan İnkalar, patates tarımıyla uğraşan ilk medeniyettir. Patatesin yanı sıra mısır üretiminde de öncü olan bu medeniyet, aynı zamanda hayvancılığa da önem vermiştir. Yapılarında ahşap ve taşlar kullanan İnkalar, varlığını günümüze kadar koruyan eserler meydana getirmişlerdir. İnkalar, astro-nomi alanında da ilerlemişlerdir ve güneş saatini yapmışlardır.

Maya Medeniyeti

Maya medeniyeti, Meksika'nın güneyi ile Orta Amerika'nın bir bölümünde kurulmuştur.

Bu medeniyetin merkezi, Meksika'nın güneyinde yer alan Yucatan Yarımadası'dır. Maya medeniyeti, bu bölgedeki su kaynaklarına yakın yerlerde gelişmiştir. Mayaların en önemli geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. En önemli tarım ürünleri mısır ve kakao'dur. Öyle ki Mayalar, kakaoyu para yerine kullanmışlardır. İleri bir tarım tekniği uygulayan Mayalar için balıkçılık ve tropikal ormanlar da önemli bir geçim kaynağı olmuştur.

Üretimin fazla olmasına bağlı olarak Mayalarda ticaret de oldukça gelişmiştir. Yapılarında ahşap ve taş kullanmışlardır. Yüksek tapınaklar ve piramitler yapan bu medeniyette, yapı malzemesi olarak daha çok kireçtaşı kullanılmıştır. Mayalar; astronomi, matematik, mimari ve sanat alanında gelişmiş bir medeniyetti. Gelişmiş bir dile sahip olan Mayalar, yazıyı kullanmış ve güneş yılına dayalı bir takvim yapmışlardır. Ay ve gezegenlerin hareketleriyle ilgili diyagram hazırlayarak Güneş tutulmasını önceden tahmin edebilmişlerdir.

Çin Medeniyeti

Çin medeniyeti, Gökırmak ve Sarıırmak'ın kıyısında kurulmuştur. Bu akarsuların suladığı verimli ovalara yerleşen Çinlilerin temel ekonomik etkinliği tarım olmuştur. Çinlilerin ilk dönemlerinden itibaren çinicilik ve ipek işlemeciliği en önemli ticaret ürünleri olmuştur. Çinliler, yapılarda daha çok taş ve ahşap kullanmışlardır. Çin ile Moğolistan arasında kalan Çin Seddi'nin birçok kaynakta Hun istilasına karşı korunmak maksadıyla yapılan bir set olduğu belirtilse de bu set hem birbirlerinden, hem de Moğollardan Tatarlara kadar çeşitli milletlerden korunmak maksadıyla yapılmıştır. 21.196 kilometre uzunluğundaki surlar, günümüzde hâlen yeryüzünün en uzun yapısıdır. Çin medeniyeti, birçok buluşa imza atmıştır. Kâğıdı, barutu ve pusulayı bulmuşlardır. Felsefi alanda da çok ileri gitmiş olan bu medeniyetin en önemli filozofları Konfüçyüs ve Tao'dur.

Akdeniz Medeniyeti

İklim koşulları ve su kaynakları elverişli olduğu için Akdeniz kıyıları, ilk medeniyetlerin kurulmuş olduğu alanlardan biridir. Bu alanlar, tarım açısından da verimli olduğundan tarım, bu Medeniyetlerin önemli ekonomik etkinliği olmuştur. Örneğin, İyonya medeniyeti Büyük ve Küçük Menderes ovalarında, Lidya medeniyeti Gediz ovasında; Roma medeniyeti İtalya'da, Tiber ırmağı kıyısında kurulmuştur. Yunanlılar ve Fenikeliler de Akdeniz kıyılarında kurulmuş diğer medeniyetlerdendir. Akdeniz medeniyetleri tarımın yanı sıra balıkçılık ve denizcilikle de uğraşmışlar ve önemli ticaret merkezleri kurmuşlardır.

Bu medeniyetler; ilk takvimi yapmış, tıp alanında önemli gelişmeler kaydetmiş, birçok filozof yetiştirmiş ve edebiyat ala-

nında önemli eserler ortaya koymuşlardır. Örneğin tıp alanında önemli çalışmaları olan Hipokrat, tarihin babası olarak kabul edilen Herodot, günümüzde hâlen edebi eserleri okunan Homeros İyonyalıdır. Akdeniz medeniyetleri ayrıca kireçtaşı ve mermer kullanarak büyük tapınaklar ve tiyatrolar yapmışlardır. Bu yapılardan bazılarının kalıntıları günümüze kadar gelmiştir.

Hint Medeniyeti

Hint medeniyeti, Indus ve Ganj nehirlerinin kıyılarında kurulmuştur. Medeniyetin bu alanlara kurulmasının nedeni, verimli tarım alanlarının bulunması ve su kaynaklarının fazla olmasıdır.

Bu medeniyetin temel ekonomik etkinliği tarımdır. Ganj ve Indus nehirlerinin kıyıları pirinç üretimine oldukça elverişlidir. Pirinç, buğday ve arpaya göre daha besleyici bir üründür ve daha verimlidir. Bu nedenle daha fazla nüfusu besleyebilme özelliğine sahiptir.

Hint medeniyetinde, yapılarda daha çok taş kullanılmıştır. İlk medeniyetlerin kurulduğu yerler zamanla gelişmiştir. Bunda nüfusun artması ve doğal kaynakların sınırlı olması etken olmuştur. Bu nedenle artan nüfus tarım, iklim ve su kaynakları bakımından elverişli olan diğer yerlere göç etmişlerdir. Yeni yerlere yerleşen topluluklardan bazıları daha önce kurulmuş medeniyetlerden etkilenmiş, bazıları da bir etkileşimde bulunmadan yeni medeniyet kurmuşlardır.

İran Medeniyeti

İran medeniyetinin MÖ 2000 yıllarına dayandığına dair kaynaklar mevcuttur. Arya kavimlerinden Medler, MÖ 550'li

yıllara kadar İran'a hâkim olmuştur. Sonrasında yaklaşık MÖ 500 yıllarında İran'ın güneybatısında yaşayan Persler, Suriye, Filistin ve Mısır'ı da dâhil ederek Pers medeniyetini kurmuştur. Dini inançlarının temelini Zerdüşlük oluşturmuştur. Ateşi kutsal kabul edip sürekli ateş yaktıkları tapınma yerlerine "Ateşgede" denilir. Bundan dolayı Zerdüştlere ateşe tapan anlamında "Mecusi" de denilmiştir.

Roma-Bizans Medeniyeti

Roma, ilk çağlarda krallık (MÖ 750-500), cumhuriyet (MÖ 500-30), imparatorluk (MÖ 30-476) dönemlerini yaşamıştır. İmparatorluk döneminde, kuruluş ve onu takip eden birkaç yüz yıl içerisinde edebiyat alanında gelişmeler yaşanmış; hukuk, mimarlık ve heykelticilik alanlarında Yunan sanatı örnek alınmış ve bu alanda ciddi gelişim sağlanmıştır. Romalılar, MÖ 600'den önce, kökü Kuzey Samilere dayanan, Suriye ve Filistin'de kullanılan Latin alfabesini geliştirmiştir. Hristiyanlığın ortaya çıkışı, serbest bırakılışı ve kabulü Roma İmparatorluğu döneminde olmuştur. Romalılar çok tanrılı ilkel dinleri benimsemiş; hatta bir kişinin birden fazla din mensubu olmasında bile mahsur görmemiştir. En çok önem verdikleri tanrı ise, savaş tanrısı adını verdikleri Mars'tır. Hristiyanlığı resmi din olarak kabul eden büyük Konstantin, (306-337) imparatorluğun başkentini Roma'dan Byzantion'a taşımış (326), sonradan bu şehrin adı Konstantinopolis (İstanbul) olarak değiştirilmiş ve burada yeni bir medeniyet merkezinin temelleri atılmıştır. Roma İmparatorluğu; Germen istilaları, yönetim zafiyeti ve ekonominin zayıflamasından dolayı 3. Yüzyıldan itibaren çöküşe geçmiştir. Roma İmparatorluğu, doğusunda ve batısında tek başına hüküm süren Theodosius'un iki oğlu arasında Doğu Roma ve Batı

Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Batı Hıristiyanlığı, Latin kökenine bağlı olarak Avrupa coğrafyasını şekillendirmiştir. Doğu Hıristiyanlığı ise İstanbul merkez olmak üzere Anadolu coğrafyasını şekillendirmiştir. Büyük Konstantin, 313 yılında yayımladığı fermanla, topraklarında yaşayan Hıristiyanları himayesine almıştır. Franklar Fransâda, Angınlar ve Saksonlar Britanya'da, Lombardlar İtalya'da, Vizigotlar Endülüs'te 711'e kadar hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir.

Sonrasında birçok kavimlere ev sahipliği yapan Konstantinopolis, Hz. Muhammed'in (s.a.v), **“İstanbul mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, onu fetheden ordu ne güzel ordu!”** (*el-Buhari, et-Târihu'l Kebîr, I, Kısım II, s. 81*) hadis-i şerifi ile fetih müjdesine nail olmuştur.

Konstantinopolis, Emeviler, Abbasiler, Osmanlılar başta olmak üzere birçok muhasara ve kuşatma altına alınmış ise de 29 Mayıs 1453 yılında Osmanlı padişahı 2. Mehmed Han'a (Fatih Sultan Mehmed) fetih nasip olmuştur. İstanbul'un fethedilmesi İslâm medeniyetine önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle Bizans İmparatorluğu tarafından İstanbul'un tarihi yarımadasında 532-537 yılları arasında inşa edilmiş olan Ayasofya Patrik Katedrali, fetih sonrası Fatih Sultan Mehmet Han tarafından camiye dönüştürülerek İslâm coğrafyasında fethin sembolü olmuştur. Ayasofya, Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidarı döneminde, 1934 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla müzeye dönüştürülmüştür. 1934-2020 yılları arası da uzun süreli tadilat, onarımla birlikte müze olarak faaliyet göstermiştir. 2020 yılında ise AK Parti iktidarında müze statüsünün iptal edilmesiyle tekrar **“Ayasofya-i Kebîr”** ismini alarak cami statüsü kazanmıştır. Bu kararla dünya kamuoyunda İslâm medeniyetinin tekrar güçlü bir yükseliş döneminin başladığı yorumları yapılmıştır.

Bizans İmparatorluğu tarafından İstanbul'un tarihi yarımadasında 532-537 yılları arasında inşa edilmiş olan Ayasofya Patrik Katedrali, fetih sonrası Fatih Sultan Mehmet Han tarafından camiye dönüştürülerek İslâm coğrafyasında fethin sembolü olmuştur.

Batı (Avrupa) Medeniyeti

Batı medeniyeti tanımında en önemli unsurlar; özgürlük, demokrasi ve hürriyet kavramlarıdır. Doğrusunu söylemek gerekirse bu üç kavram; toplumları kendine çekici, bütünleştirici çok değerli kavramlardır. Mensubiyeti altında bulunan tüm insanların ekonomik, sosyal, kültürel ortak değerlerini bu kapsamda belirlemekte ve gerekli yasal düzenlemeleri bu çerçevede oluşturmaktadır. Mensubiyeti altında bulunan kişi hak ve menfaatlerini her ortamda korumayı, kollamayı önceleyen anlayışı ile uluslararası ilişkilerde de aynı anlayışın hâkim olduğunu görmekteyiz. Bir başka deyişle Batı medeniyeti, kendi ulusuna mensup kişi ve kuruluşların menfaatlerini savunmak üzere kurulu bir düzendir. Ağırıklı olarak Hıristiyanlığı benimsemiş olmakla beraber toplum bireylerinin büyük bir kısmı, din eksenli bir yaşamı benimsememektedir. Gerçekte dinsizliğin hâkim olduğu bir yaşam felsefesi mevcudiyetini sürdürmüştür. Hâl böyleyken bireyler, yaşamlarının hiçbir aşamasında dini referans alarak hayat sürmemektedir. Ahiret bilinci, mahşerde hesap verme anlayışı da gelişmediğinden özgür yaşam felsefesini benimsemiş Batı medeniyeti mensubu insanların özgüven patlaması yaşanmaktadır. Bireysel başarı ve isteklerini önce-

leyen, tuttuğunu koparan, istediğini elde eden, yalnızca kendi çıkarlarını önceleyen, sorumsuz ve bencil bir toplum anlayışı gerek devletlerin gerek bireylerin karakterini oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Batı toplum anlayışı, tam manasıyla bir medeniyet değildir. Çünkü medeniyet; yalnızca kendi sınırlarıyla kalamaz, tüm insanlığın kurtuluşunu esas alır.

Batı Ülkelerinde Ahlâk Anlayışı

Aile müesses nizamına inanmayan Batı uygarlığı, süreç içerisinde tek eşliliği önemli ölçüde terk ederek evlilik dışı birlikleri yaşam tarzı olarak içselleştirmiştir. Çocukların çok erken yaşlarda, ilk veya ortaokul seviyelerinde karşı cinsleri ile arkadaş ilişkisi çerçevesinde cinsellikle tanışmaları, toplumun çoğunluğunun özendirilerek benimsemesiyle legalleşmiştir. Henüz çocuk yaştaki kız ve erkek çocukların evlilik öncesi cinsellikle tanışmaları, kızların erkek arkadaşını evine davet ederek aileyle tanıştırması, Batı'da aile içi sevinç sebebi sayılmaktadır. Batı medeniyetinde hayâ, edep, ahlâk, ar, namus gibi insanı diğer canlılardan ayıran kavramların pervasızca kişinin tercihi bırakılmasından ve cinselliği bir namus meselesi olarak görülmemesinden dolayı bekâreti koruma anlayışı da gelişmemiştir. Çocukların babasının kim olduğu çoğu kez anlaşılamamakta, DNA testleriyle bu durum çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Tüm bunların sonucunda Avrupa'da ecdat, zürriyet, aile silsilesi, soy ve kökler bozulmuştur. Şunu rahatlıkla söylememiz mümkün ki; Batı medeniyetinin çöküşü, bekâretlerini muhafaza etmemeleri, ahlâksızlıkları ve adaletsizlikleri nedeniyle olacaktır.

Bunun bir yansıması olarak karşımıza çıkan devlet politikaları da aynı şekilde tezahür etmektedir. Yazılı kayıtlardan öğrendiğimiz gerçeklere bakınca üzülerек görüyoruz ki, inanç-

ları gereği evlenmeyen 10 bin papaz (burada yazmaktan dahi hicap duyuyorum), sayısı 10 binleri bulan küçük çocuklara karşı fiziki ve fiili taciz ve iğfal eyleminde bulunmuşlardır. Ayrıca Ortodoksların lideri Papa, tüm yazılı ve görsel medya kanallarındaki konuşmalarında Cinsel sapkınlığı normalleştirmekte, teşvik etmekte ve legalleştirmektedir.

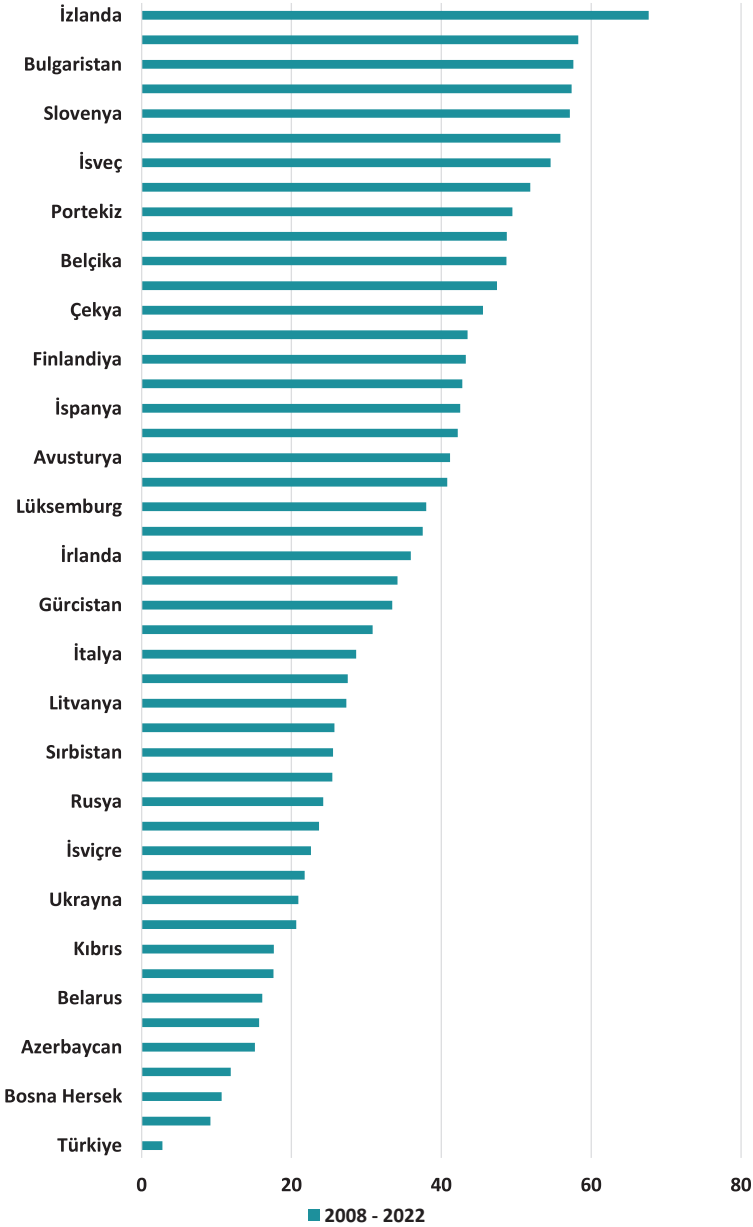
Batı medeniyeti, tüm uluslararası ilişkilerinde yalnızca kendi çıkarlarını öncelemektedir. İş birlikleri ve anlaşmalar yaparken kuralları belirleyen tarafın kendilerinin olduğu mesajını vererek tek taraflı ilişki anlayışını sürdürmektedir.

Batı kendi kültürel değerlerini, örneğin ; giyim, kuşam, yeme, içme, davranış biçimleri, sapkın cinsel yönelimler gibi birçok konuyu “kişisel tercih” diye lanse etmekte ve özgürlük şemsiyesi adı altında her türlü sapkınlığı legalleştirme çabasıdadır. Bir iş seyahati için gittiğim Londra’da kadınlı erkekli yüzlerce bisikletlinin, anadan üryan şekilde kalabalık caddelerde dolaştığına ne yazık ki beklenmedik bir anda oğlumla birlikte şahit oldum. Sebebi her ne olursa olsun, pervasızca, hayâsızca yapılan bu eylem karşısında doğrusu kendi insanlığım dan utandım. Bu manzarayı keşke görmez olsaydım diye düşündüm.

Milli şairimiz merhum Mehmet Âkif Ersoy, Avrupa insanı ve Batı medeniyet anlayışını şu dizelerle ne güzel ifade etmiş.

**“Kim demiş, Avrupa insanı medeni,
Ne edep var ne hayâ, çırlıçıplak bedeni,
Eğer medeniyet dediğin, açıp saçmaksa bedeni,
Desenize hayvanlar bizden medeni.”**

EVLİLİK DIŞI DOĞUM ORANLARI

Eurostat kaynağından elde edilen verilere dayanarak, Avrupa Birliği'nde evlilik dışı doğumların oranı 2000 yılında yüzde 25 iken, 2022'de bu oran yüzde 42'ye ulaşmıştır. 2022'de sekiz Avrupa Birliği üyesi devlette evlilik dışı doğumlar, evlilik içi doğumları geride bırakmış; Fransa'da yüzde 60, Bulgaristan'da yüzde 59, Slovenya'da yüzde 58, Portekiz'de yüzde 56, İsveç'te yüzde 55, Danimarka'da yüzde 54, Estonya'da yüzde 54 ve Hollanda'da yüzde 52 şeklinde açıklanmıştır. Ayrıca Yunanistan, Hırvatistan, Litvanya ve Polonya gibi ülkelerdeki doğumların yüzde 70'inden fazlasının evlilik içi şeklinde gerçekleşmiş olduğu gözlemlenmiştir.

Batı'nın "Savaşla" Küresel Hâkimiyet Kurma Politikası

Batı medeniyeti, dünya üzerinde hâkimiyet kurmak ve kendi medeniyet değerlerini yaymak için hedeflediği ülkelere birden çok yöntemle nüfuz etmekte; ekonomi, müzik, spor, film, teknoloji, moda, yazılı ve görsel basının yanı sıra, ülke yönetimleri üzerinde de tahakküm kurmaktadır. Bu yöntemle iç savaşları, kargaşaları ve hukuksuz sokak hareketlerini desteklemek suretiyle istedikleri kişilerin iktidara gelmesini temin etmektedirler. Bu yöntemle destekledikleri iktidarlar vasıtasıyla o ülkenin her türlü iç ve dış meselelerini kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmekte; istedikleri yasal düzenlemeleri yaptırmaktadırlar. Bununla da kalmayıp ülkelerin petrol, maden vb. gibi yer altı ve yer üstü doğal kaynaklarını kendi menfaatleri ve çıkarları doğrultusunda kullanmaktadırlar. Ülke coğrafyalarına askeri üs kurarak yakın bölge ülkeleri üzerinde askeri etkilerini artırmaktadırlar. Dünyanın her noktasında çıkartılan iç ve dış kaynaklı savaşların neredeyse tamamının müsebbibi

başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batılı devletler olmuştur. Savaşlar, doğal kaynaklara sahip olmalarında, ülke yönetimlerine müdahil olmalarında ve yayılmalarında en etkili yöntem olmuştur. Bu sayede silah sanayilerini güçlendirmekte ve yeni geliştirdikleri silahları hâkimiyeti altına aldıkları insanlar üzerinde test etme imkânı elde etmiş olmaktadırlar. Bu katliamları çoğu kez kendi elleriyle değil, söz konusu katliam bölgesindeki marjinal eli kanlı terör örgütlerine sağladıkları silah ve eğitim desteği sayesinde gerçekleştirmektedirler. Ayrıca ekonomik ve sosyal ablukaya maruz bırakarak, keyfi yaptırımlar uygulayarak hedefe koydukları zayıf, güçsüz, çaresiz, yalnız, mazlum ülkelere orantısız güç kullanarak milyonlarca insanın ölmesine, yaralanmasına; aç, susuz, yetim, evsiz kalmalarına sebep olmaktadırlar.

Suriye yıllardır devam eden iç savaşa sürüklenmiş, iç savaştan öte bölge Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, İran, İsrail gibi birden çok ülkenin at koşturduğu topraklar hâline gelmiştir. Bazı ülkelerin toprak edinme sevdaları, bazı ülkelerin yeni geliştirdikleri silahlarını test etme sahası, bazılarının da İslâm dini ile olan husumetleri nedeniyle maalesef Suriye âdeta hallaç pamuğuna çevrilmiştir.

On milyona yakın insan yerlerinden edilmiş, göç etmek zorunda bırakılmıştır. Yaklaşık 4 milyon Suriyeliyi biz misafir etmekteyiz. Misafirlerimizin başta sağlık, güvenlik, eğitim, beslenme olmak üzere her türlü sosyal ihtiyaçları ülkemiz tarafından karşılanmaktadır. Avrupa ülkeleri, insani pek çok konuda kanunlara sahip olmalarına rağmen, ne yazık ki uygulamalar tam ters istikamettedir. Yunanistan, İtalya ve Fransa gibi ülkelerin, kıyılarındaki göçmen taşıyan botları nasıl parçaladıklarını,

mazlum insanları nasıl kurşuna dizerek katlettiklerini, bazen de ülkeleri içerisinde bulunan göçmenlerin, sınırlı miktardaki para, saat, vs. cinsinden mallarına nasıl el koyduklarını, göçmenleri aç susuz bırakarak nasıl ölüme terk ettiklerini medyanın tüm dünyaya servis ettiği görüntüler vasıtasıyla görmüş olduk. Buna ilave olarak Almanya, İsviçre gibi bazı ülkelerin de, “vasıflı göçmen” vicdansızlığıyla yalnızca üniversite mezunu veya meslek lisesi mezunu olan göçmenleri kabul edip diğerlerini reddetmeleri, Batı’nın iki yüzlülüğünü göstermesi bakımından çok önemlidir. Kaldı ki, göçmenleri bizim misafir etmemiz, Avrupa’ya göndermememiz durumunda, harcamalarımıza eşitlik çerçevesinde katkıda bulunacaklarının sözünü vermelerine rağmen en sözlerinde durmadıklarını da gördük. Dünyanın gözüne baka baka gerçekleşen bu tarz uygulamaların hiç de dünyaya anlattıkları “medeniyet algısıyla” bağdaşmadığını da biliyoruz. Suriye’de yapılmakta olanlar; cami, medrese, tarihi yapılar başta olmak üzere, İslâm tarihinde derin izler bırakmış kadim geçmişi olan bir medeniyetin izlerini silmektir aslında.

Batılı ülkeler, bu ve benzeri barbarlıklarıyla hedefledikleri ülkelere yerleşmekte; demokrasi ve özgürlük getireceklerini vaat ettikleri her ülkeyi (demokrasi getirmedikleri gibi) tarumar etmektedir. Girdikleri ülkenin insanı katletmekte; hayatta kalan insanlarını çaresiz bırakarak kendilerine muhtaç edecek ortamı oluşturarak bir nevi köleleştirmektedirler.

Saldırmak, yakmak, yıkmak ve yok etmek değer kodlarında olan Batı medeniyeti temsilcileri, tüm dünyanın gözü önünde işledikleri katliamlar yetmiyormuş gibi ellerindeki tüm imkânlarla kendilerinden olmayan mazlum milletlere zarar vermekten; her mecrada acımasız ve orantısız güç kullanmaktan çekinme-

yeceklerini her fırsatta dile getirmektedirler.

Batı medeniyetini gözü dönmüş insanları, geliştirdikleri korsan yazılımlar sayesinde siber saldırılar düzenleyerek birçok ülkenin savunma, güvenlik, ekonomik alanlarındaki donanımlarına zarar vermekte, devletlerin kadim ve mahrem sırlarını tehdit etmekte ve bu yönde dijital faşizm yaparak telafisi mümkün olmayan tahribatlara sebep olmaktadır.

Sevban'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Oburların sofraya üşüştüğü gibi milletlerin sizin üzerinize üşüşeceği gün vardır.”

Birisi dedi ki, “O gün azınlık olacağımızdan dolayı mı?”

Peygamberimiz (s.a.v.) bu soruya cevaben, **“Bilakis, o gün siz çok olacaksınız. Ancak suyun üzerindeki çer çöp gibi... Allah düşmanlarınızın göğsünden size karşı saygınlığı çekip alacak ve Allah sizin kalbinize vehn atacak.”** buyurdu.

“Vehn nedir ya Resulallah?” dediler.

Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki; **“Dünya sevgisi ve ölüm korkusu.”** (Ebu Davud, Melahim, 5)

Buradan da anlaşılacağı üzere Batı, kendi oyununu oynuyor. Bize düşen ise acil olarak kendimize “Biz ne yapıyoruz?” sorusunu sormaktır!

Batı'nın İslâm Düşmanlığı

Batı medeniyeti, tarih boyunca kendisine her daim bir düşman oluşturmak suretiyle varlığını sürdürmek istemiştir. Bu vesileyle hem savunma sanayii ürünlerini test etme imkânı elde

ediyor, hem de yeni pazarlar oluşturmak suretiyle silah, uçak, mühimmat gibi teknolojik savaş ürünlerine satış imkânı ve sabit pazarlar elde etmiş oluyor. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Avrupa'nın küresel siyaseti, yüzyıllardır düşmanlık ve ötekileştirme üzerine kuruludur.

Batı, Endülüs ve Osmanlı İmparatorluğu'na uzun süre uyguladığı politikalar ve utanç verici korkunç savaşlarla Endülüs medeniyetini tarih sahnesinden sildi. Müslümanları düşmanlaştırdığı yeni politikalar çerçevesinde, birçok Batılı ülkenin birleşmesini sağladı, İslâm dünyası ile siyasi ilişkiler yeniden kurgulandı. Büyük Osmanlı İmparatorluğu parçalanarak kukla ülkeler hâline dönüştürüldü. Irak, İran, Suriye, Afganistan, Yemen, Libya, Sudan, Somali, Bosna Hersek ve daha birçok ülke ya işgal edilerek ya da tamamen kuşatılarak İslâm coğrafyası etkisizleştirilmiş oldu. Bu ülkelere uygulanan vahşi saldırılar, soykırımlar neticesinde milyonlarca Müslüman hayatını kaybetti, milyonlarcası başka ülkelere göç etmek zorunda bırakıldı, milyonlarcası da evini barkını, ailesini kaybetti. Bu zalimce saldırılar neticesinde, milyonlarca çaresiz sivil insan tecavüz ve işkencelere maruz kaldı. **Bu savaş ve saldırıların temelinde yatan asıl maksat, İslâm düşmanlığıdır.** Maksatları Müslümanları köleleştirmek olan ABD ve Avrupa, İslâm ülkelerinin üzerine âdeta karabasan gibi çökmüş, ülkelerin iç siyasetine müdahale etmiş, kendilerinin kontrolünde olmasını istedikleri kişileri iktidara taşımayı ana gaye edinmişlerdir. Bunun için basını, sosyal medyayı, iç muhalefeti ve ülke içi farklı görüşlerde olan grupları harekete geçirerek kargaşa çıkarmak ve olası rakipleri itibarsızlaştırmak gibi her türlü argümanı kullanmaktan çekinmemişlerdir.

“İslâmî terör, Müslüman teröristler, İslamofobi” gibi kavram-

lar kullanarak Müslümanlar dünya için bir tehdit sebebi ilan edilmiş ve tüm dünya kamuoyu buna inandırılmaya çalışılmıştır.

Batı, savaşla veya ekonomik olarak köşeye sıkıştıramadığı ülke yönetimlerini daha değişik formüller geliştirmek suretiyle kendisine köle yapmış, yapmaya çalışmıştır. Bunların başında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır gibi ülkeler gelmektedir. Söz konusu ülke yöneticileri, ABD ve Avrupa ülkelerinin politikalarını harfi harfine uygulamakla kalmayıp terör ülkesi İsrail'i dost edinerek başta Türkiye olmak üzere hem mezhep ayrıştırmasına çalışmışlar hem de İslâm ülkelerini düşman ilan etme gafletine girmişlerdir. Kendi şahsi çıkarlarını, krallık mensubu ailelerinin menfaatlerini, geçici dünya saltanatlarını korumak maksadıyla halkları istemese de düşmanın kölesi olmuşlardır.

Osmanlı imparatorluğu sonrası cılızlaşan İslâm ülkelerinin hâli pür melali maalesef içler acısı duruma gelmiştir. İslam ülkelerinin birçoğunda teknoloji zayıflamış, üretim kapasiteleri düşmüş, dışa bağımlılık artmış, ekonomik ve sosyal gerileme hızlanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu sonrası cılızlaşan İslâm ülkelerinin hâli pür melali maalesef içler acısı duruma gelmiştir. İslam ülkelerinin birçoğunda teknoloji zayıflamış, üretim kapasiteleri düşmüş, dışa bağımlılık artmış, ekonomik ve sosyal gerileme hızlanmıştır. Maalesef birçok ülke kendi sorunlarıyla baş edemez, sınırlarını koruyamaz hâle gelmiştir.

Türkiye; yetişmiş genç nüfusa, yüksek üretim teknolojisine

ve kapasitesine sahip olması, jeopolitik konumu ve güçlü siyasi iradesi sayesinde atılım yapmış, uyanma sürecine girmiştir. Bu sayede Müslümanlar yüksek heyecan ve motivasyon kazanmış, hızlı yükseliş dönemine geçmiştir.

Türkiye, uzay teknolojisi, yüksek hızlı trenler, köprüler, tüneller, otoyollar, dünyanın en büyük hava alanı ve gemiler inşa ederek yüksek standartlarda ulaşım hamlesi gerçekleştirmiş, yüksek kapasiteli ve teknolojik imkânlarıyla şehir hastaneleri inşa etmiş, tıp alanında yetkin doktor ve ilim insanı ordusu yetiştirmiştir.

Ege'de, Akdeniz'de ve Karadeniz'de kendi gemileri ve imkânlarıyla elde ettiği ciddi doğalgaz keşfinin yanı sıra yeni altın madenleri ve petrol kuyuları açmış, güçlü ve bağımsız bir ülke olarak enerji güvenliğini de sağlamıştır. Vatandaşlarının tamamının eğitim öğretimine imkân veren üniversiteler inşa etmiş, ülkede iç güvenliği sağlayan güçlü bir polis ve emniyet ordusu oluşturmuş, dünyanın ikinci güçlü ordusuna sahip olmuş, savunma sanayiinde geliştirdiği teknolojiler sayesinde dünya savunma stratejisini değiştirmiş, ABD'den sonra dünya üzerinde en çok üssü bulunan ülke konumuna yükselmiştir. Ayrıca birçok yatırımlar yapmış olması, dört milyondan fazla mülteciye ev sahipliği yapıyor olması ve olağanüstü akıl sıçraması sayesinde Türkiye, İslâm dünyasının parlayan yıldızı olmuştur.

İslâm düşmanı olan başta ABD ve Avrupa, Türkiye'nin hızlı gelişimini engellemek için akıl almaz yöntemlere başvurmuştur. Bunların en önemlileri teknoloji casusluğu, Gezi ayaklanması, 15 Temmuz darbe girişimidir. Tabii olarak tüm bunları FETÖ terör örgütü eliyle yapmaya çalışmıştır.

Paralel devlet yapılanması olarak da adlandırılan FETÖ, yak-

laşık 40 yıl boyunca, kurduğu okullar ve dershanelerde mankurtlaştırdığı genç beyinlerimizi/vatandaşlarımızı, süreç içerisinde devletin hemen hemen her kademesinde en etkili birimlerine yerleştirmiştir. Silahlı kuvvetlerimiz başta olmak üzere, hâkim ve savcılar, eğitimciler bu örgütün en önemli unsurlarından olmuştur. İş dünyası mensupları, spor camiası, sanatçı camiası; tele vizyon, gazete, dergi, sosyal medya mecraları gibi daha birçok alana nüfuz etmeyi sessiz sedasız yapmışlardır! Büyük bir ekonomik ve siyasi güce ulaşması sağlanan bu terör örgütü eliyle ülkemizde menfur bir darbe girişimi yaşanmıştır. Mâlûm olduğu üzere 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişimi, Cumhurbaşkanımızın güçlü liderlik iradesi ve milletimizin tek vücut olmasıyla önlenebilmiştir.

40 yılı aşkın süredir, PKK, PYD, YPG, DEAŞ ve benzeri terör örgütleri de vahşice işledikleri cinayet ve eylemler neticesinde çok sayıda asker, polis, eğitimci, tarım işçisi, çocuk, kadın vb. vatandaşlarımızın şehit düşmelerine, ekonomik anlamda da yüz milyarlarca dolar kayıp yaşanmasına neden olmuşlardır.

Bu terör örgütlerine binlerce tır dolusu silah veren Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Örgüt yöneticilerine siyasi itibar, eğitim ve ekonomik destek vermek ise Avrupa ülkeleri tarafından üstlenilmiştir. Her iki gerçeği de tüm dünya bilmekte ve görmektedir. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri FETÖ liderini Pensilvanya'da barındırmakla yetinmemiş, gizli haber alma teşkilatı olan CIA eliyle de korunmasını sağlamıştır. Avrupa ise her daim terör mensuplarını ülkelerinde barındırdığı gibi 15 Temmuz sonrası başta Yunanistan ve Almanya olmak üzere o hainlere kol kanat gererek yardım ve yataklık yapmışlar/yapmaktadırlar. Batı, tarih boyunca hep söylemleriyle icraatları farklılık arz eden bir ikiyüzlülük sergilemiştir.

Bahsi geçen terör örgütlerinin tamamı, ABD'nin ve Avrupa'nın İslâm düşmanlığı nedeniyle bizatihi organize ettikleri örgütlerdir. Türkiye'nin önünü kesmek, önlenemeyen büyümesini durdurmak, İslâm dünyasıyla ilişkisini kesmek için hiçbir zaman durmayacaklardır.

Ayrıca ülkemiz iç siyasetine açıktan müdahale ederek; saklamadan, gizlemeden muhalif gazetecileri, muhalefet partilerini, hatta terör örgütünün siyasi temsilcileriyle birleştirerek destek vereceklerini dile getirmiştir. Sözde “**radikal İslâmcılarla mücadele**” adı altında kendileriyle iş birliği yapmalarını telkin etmişlerdir. Söz konusu muhalif parti başkan ve yöneticilerinin hep bir ağızdan teraneyi dillendirmeleri ve yapılacak yatırımların durdurulması için birlikte hareket etmeleri gerektiği, bu vesileyle Türkiye'nin gelişmesinde en önemli aktör olan Recep Tayyip Erdoğan'ı etkisizleştirerek iktidardan indirmeyi hedeflediklerini, birinci ağızdan ABD Başkanı Joe Biden bizzat dile getirmiştir.

Bunun yanı sıra ABD'nin ve Avrupa'nın Türkiye'ye uyguladıkları ekonomik yaptırımlar ve ekonomik manipülasyonlar sebebiyle ülkemiz yüz milyarlarca dolar ekonomik kayba uğratılmıştır.

Türkiye, içeriden ve dışarıdan vurulmaya devam edecektir. Ancak bunu atlatacak güce ve yeteneğe sahiptir. Batı hem İslâm'la hem de Türkiye ile savaşı kaybetmeye mahkûmdur.

Savaş Mağduru Göçmenler

Birleşmiş Milletler'in açıklamalarından ve araştırma kuruluşlarının raporlarından iç savaşlar, çatışmalar, açlık, gelecek kaygısı sebebiyle çoğunluğu Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden milyonlarca insanın vatanını terk etmek zorunda kaldığını öğ-

reniyoruz. 2022 yılı itibarıyla dünyanın çeşitli ülkelerinde 258 milyon mülteci yaşamaktadır.

Savaş, açlık, işkence ve zulüm sebebiyle tarihin en büyük mülteci krizine şahit oluyoruz. Milyonlarca insan vatanını terk etmek zorunda kalarak sığındıkları farklı coğrafyalarda yaşam mücadelesi vermek zorunda kalıyor. Vatansız insanların her birinin ayrı hikâyesi, derinlerde saklı acıları var. Suriye ve Yemen'deki iç savaş, Irak'taki çatışmalar ve Afrika ülkelerindeki çalkantılar nedeniyle son yıllarda özellikle Avrupa ülkelerine yoğun bir göç akışı oldu. Avrupa Birliği sınırlarına kadar gelmiş 40 binin üzerinde göçmeni insanlık dışı muameleye maruz bırakılarak ölüme terk edildiler. Birlik ülkeleriye bu acı manzarayı keyifle seyrettiler! 2022 yılında beş binden fazla göçmen 2022 yılında ise üç binden fazla göçmen, Avrupa'ya geçmeye çalışırken Akdeniz'in soğuk sularında boğuldu. Birçoğu kadın, çocuk, hasta, yaşlılardan müteşekkil binlerce göçmen denize itilerek, botlarına ateş açılarak başta Yunanistan, Fransa, İtalya gibi sözde demokrasi bayraktarlığı yapan ülkelerce katledildi.

Uluslararası insan hakları örgütlerinin verilerine göre 2000 yılından bu yana dünyadaki göçmen sayısı yüzde 49 arttı. 4 milyon mülteciyi ağırlayan Türkiye, ayrıca komşu ülkelere gelen yüz binlerce işçiye ev sahipliği yapıyor.

İnsan tacirlerinin, organ mafyasının eline düşen yüz binlerce yetim çocuk ve korumasız kadının akıbeti ise içimizi acıtmaya devam ediyor.

Terör örgütlerinin tamamı, ABD'nin ve Avrupa'nın İslâm düşmanlığı nedeniyle bizatihi organize ettikleri örgütlerdir. Türkiye'nin önünü kesmek, önlenemeyen büyümesini durdurmak, İslâm dünyasıyla ilişkisini kesmek için hiçbir zaman durmayacaklardır.

Kayıp Göçmen Çocukları

Ülke sınırlarının bu denli sıkı korunduğu bir dönemde, pasaportu olmadan hiçbir kişinin ülke sınırlarından girmesi mümkün değilken, ortadan kaybolan on binlerce savaş mağduru çocuğun kaybolduğuna inanmak pek mümkün görünmemektedir.

2018 yılından itibaren kayıp mülteci çocuklarla ilgili doğru ve net veri bulunmamakla beraber bu konuda uluslararası araştırma raporlarının ve uzmanlarının açıklamaları neticesinde Avrupa'da kaybolan mülteci ve göçmen çocukların sayısının 20 bin olarak açıklanan resmi rakamın çok üstünde olduğu, Avrupa ülkelerine giden 50 bin mülteci çocuğun kaybolduğu belirtilmektedir. Sık sık günde me getirilmesine, konuya yönelik çalışmalar yapılmasına ve raporlar hazırlanmasına rağmen çocukların nerede, nasıl kaybolduğuna dair sorular hâlen cevapsızdır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) ve Uluslararası Mülteci Hakları örgütlerinin hazırladığı raporlara göre **sadece Almanya'da 10 bin mülteci çocuk kayıp durumdadır.** Avrupa Polis Teşkilatı (Europol), 10 bin olarak gösterilen rakamdan çok daha fazla çocuğun kayıp ola-

bileceğini belirtmiştir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından kamuoyu ile paylaşılan, **“Avrupa’da Kayıp Mülteci Göçmen Çocuk”** raporuna göre yanında ebeveyni olmayan (refakatsiz) çoğu kimsesiz binlerce kayıp mülteci çocuğun uluslararası suç örgütlerinin eline düşmüş durumdadır. Ne yazık ki bu çocukların, organ mafyası tarafından ihtiyacı olan Avrupalı zengin hastalar için organları alınarak katledildiği her kesimin dillendirdiği bir gerçektir. Buna seyirci kalan, kulağının üstüne yatan sözde gelişmiş diğer dünya devletleri de aynı oranda sorumludurlar, bu ağır insanlık suçuna ortaklırlar.

İnsanlık ve merhamet nedir bilmeyen Avrupalıların yaptığı katliamlar tarih kitaplarına sığmıyor. Ruanda, Cezayir, Somali, Filistin, Afganistan, Bosna Hersek, Irak, Suriye...

Batılı ülkelerin **“Birleşmiş Milletler Barış Gücü”** adı altında birleşerek **Bosna Hersek** ve **Srebrenitsa**’da yaptıkları katliamlar ve çirkinlikler hususunda o dönemin acılarını iliklerine kadar hissetmiş olan Bosna Hersek devlet başkanı merhum **“Bilge Kral”** Aliya İzzetbegoviç’in tespitleri son derece gerçekçi ifadelerdir.

“Bunu hiç unutma evlat! Batı hiçbir zaman uygar olmamıştır. Bugünkü refahı, devam edegelen sömürgeciliği, dök-tüğü kan ve gözyaşları ve çektirdiği acılar üzerine kuruludur.”

Tüm dünyanın gözleri önünde katliama tabi tutulan halkını korumak için her türlü fedakârlığı yapan merhum Aliya İzzet Begoviç, Batının günahlarını şu ifadelerle özetlemektedir:

“Ben Avrupa’ya giderken kafam önümde eğik gitmiyorum. Çünkü çocuk, kadın ve ihtiyar öldürmedik. Çünkü hiçbir kutsal yere saldırmadık. Oysa onlar bunların tamamını yap-

tılar. Hem de Batı'nın gözü önünde, Batı medeniyeti adına!"

Her medeniyetin kendine münhasır geliştirdiği yöntemleri olmakla birlikte, “ateş” her daim Batı medeniyetini temsil etmiş, buna karşın “su”, İslâm medeniyetini temsil etmiştir.

Özetle, Allah'ın emir ve yasaklarını referans almayan hangi medeniyet olursa olsun, er ya da geç yok olmaya mahkûmdur!

İslâm Medeniyeti

İslâm medeniyeti, kurallarını ve sınırlarını belirlemede Kur'an ve sünneti esas almıştır. Tahrif edilememiş tek ilahi kitap Kur'an'ı esas alması yönüyle medeniyetler arasında çok özel bir yere sahiptir.

İslâm medeniyetinin doğuşu, Medine dönemi olarak kabul edilmiştir. Sosyal, siyasal, askeri, hukukî ve ahlâkî kuralların ve prensiplerin belirlenmesi sonrasında bu temel prensiplerin Arap yarımadasının dışına da yayılmasıyla geniş bölgelerde uygulama alanı bulmuştur. Müslüman devletlerin kurumsallaşmasında, devlet-millet ilişkilerinde, toplumsal düzen, temel hak ve özgürlükler, yönetim şekli, hukuk, ekonomi, eğitim, ilim, bilim, imar ve benzeri alanlarda ihtiyaç duyulan temel prensipler İslâm medeniyetinde yer almıştır.

İslâm medeniyetinin en önemli prensiplerinden biri, insanların dini inançlarını yerine getirebilmeleri için mescitler, tekkeler, zaviyeler ile vakıflar gibi kurumların teşvik etmesi, inşa edilmesi ve işlevsellik kazanması için önemli düzenlemeler ve kurallar belirlemiş olmasıdır. Bu sebeple, medeniyetin geniş kitlelere yayılması, toplumda benimsenmesi çok daha hızlı olmuştur. Ayrıca Müslümanların ilim irfan, araştırma, tecrübe ve aklını kullanmayı Kur'an-ı Kerim'den öğütler alarak

yol bulmaları, muharrir güç olmuş ve cihat ruhu kazanmalarına vesile olmuştur.

Tarih boyunca her yeni medeniyetin yayılmasında hicret/göç önemli olduğu gibi İslâm medeniyetinin yayılması ve ilerlemesinde de en önemli faktörlerden olmuştur. Bilinen hemen tüm medeniyetler, göçlerden sonra kurulmuştur. İslâm medeniyeti açısından da böyledir. Yeni sistem, hicretten sonra yayılma ve gelişme alanı bulmuştur. Mekke; fethedilmesi, putlardan temizlenmesi ve Müslümanların kiblesi olması bakımından çok önemli yere sahiptir. Ayrıca, İslâm medeniyetinin “hicret”in başlangıcı olması sebebiyle de ehemmiyetli bir yere sahiptir.

Medeniyetin toplum üzerindeki etkisi şehirleşmeyle anlam bulmaktadır. Bu nedenle şehir hayatında kamu bilinci güçlüdür. Toplumun kendi değerlerine inancı ve bu inanç çerçevesinde kendi hayat biçimlerini oluşturan kültürün evrensel üstünlüğüne güvenmesi, ancak şehir hayatında gerçekleşir. Bu güven olmaksızın bireylerin gayretlerini seferber ederek yüksek kültür eserleri meydana getirmesi düşünülemez. Ayrıca ilim, bilim, edebiyat, şiir, ticaret, sanat, yeni fikirler, icatlar gibi hususlar daha ziyade şehirlerde hayat bulur, gelişir. Şehirler yeni gelişmelere zemin hazırlar. Tarihi süreçte İslâm medeniyetinin ortaya çıkması, gelişmesi ve yayılması tam anlamıyla ne kendinden önce ne de kendinden sonraki medeniyetlere benzemektedir. Kurallarıyla yaşamın bir parçası hâline getirilen medeniyet değerler sistemi; din, siyaset, hukuk, ekonomi, savunma, adalet ve merhameti esas alan düzenlemeleri son derece önemli ve etkili faktörlerdendir. Şunu söylemekte yarar var ki, İslâm inancının ve buna bağlı değerler sisteminin yerini iyice belirlemeksizin ve bu noktaya hak ettiği vurguyu yapmaksızın İslâm medeniyetinin doğuşunun, gelişiminin ve yayılmasının anlaşılması kolay

değildir. Medeniyetin sürekliliğinde geçmişin mirası önemlidir. Her şeyden önce, geleneğe dair birikim elde edilmeksizin bir toplumun, geçmişin mirasını; yani kendine ait ve mensup olduğu şeyi bilmeden, onu tam manasıyla kavramadan, içinde yaşadığı dönemi, bu dönemin ürünlerini yorumlaması, onlardan faydalanması anlamlı olmaz.

Bir medeniyet için diğer kültürlerden alınan, kendi değerleriyle çelişmeyen unsurlar en az kendi kültürel mirası kadar önem arz eder. Medeniyetlerin dışa açık olması, bir medeniyetin diğer medeniyetlerden de faydalanması gerekir. Bunun adına yenilenme dinamizmini koruma da diyebiliriz. Kaldı ki Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “Bir gününüz bir önceki güne göre eşitse ziyandasınız!” buyurmuştur. Sınırlar kapatılarak gerçekleştirilecek gelişme, enerji ve zaman kaybına yol açar. Ayrıca elde edilecek kazanımlar diğer medeniyetler karşısında yeterince güçlü kalamayacaklar.

İslâm medeniyetinin şehirleşme mantığı ve mimarisi aynı zamanda değerlerimizin bir yansımasıdır. Bu şekilde temeli sağlam olan yapılar, yüzlerce yıl dimdik ayakta durmayı başarırlar.

Başta birikmiş tecrübeler olmak üzere hukuki, ticari, siyasi, ekonomik, teknolojik, kültürel, bilimsel anlamda gelecek nesillere intikal ettirilebilmesi için her daim geliştirilmesi, güncelleşmesi gereklidir. İslâm medeniyetinin başlangıç yıllarında olduğu gibi, bir toplum, kendi görüş ve değerlerini esas alarak diğer medeniyetlerin mirasına açılır. Diğer sistemi gerekli gör-

düğü yenilenmelere tabi tutarak verimli hâle getirdikten sonra bünyesine sokar. Bu kültürleri de canlandırmış, yenilemiş ve böylece evrensel kültüre de katkı sağlamış olur. Bunun sonucunda kendi değerlerinden aldığı temel prensipler çerçevesinde ve diğer medeniyetlerden elde edilenler, bir toplum tarafından özümseir ve toplumun her alanında kendisini ortaya koyarsa, o zaman İslâm medeniyeti güncellenir, gelişir ve yükselir, sürekli-liği sağlanmış olur. Medeniyet mensubu bireylerin yeteneklerini cesaretle filizlendirmelerine imkân sağlanır, eserler ve buluşlar elde edilmiş olur.

İslâm Medeniyeti ve Estetik Anlayışı

Herhangi bir eserin meydana getirilmesinde; örneğin köprü, bina, ibadethane, makine, araç gereç, ahşap işleme, metal işleme, mermer işleme, toprak işleme sanatlarında elde edilen ürünlerin her biri işlevsellik bakımından aynı olabilir. Lakin onları birbirinden ayıran özellikleri tasarım, estetik diye adlandırdığımız manevi dokunuşlardır, bir başka deyişle ürünün ruhudur. Bu yaklaşım; tüm binaların, sanat eserlerinin ve benzeri ürünlerin tamamında medeniyetin manevi yönünü yansıtır, yani ruhunu gösterir. İslâm medeniyetinin manevi yönünde, ruhunda keskin hatlar benimsenmemiştir. Keza Allah'ın yaratmış olduğu, başta insan ve diğer canlılar olmak üzere, meyve, sebze olmak üzere her türlü nebatat; dağlar, taşlar, ormanlar, gezegenler, dünyamız; daha nicelerine bakıldığında oval, elips ve yuvarlak hatların çok daha belirgin olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla esnek, oval, yuvarlak ve yumuşak hatların insan ruh yapısına daha uygun olduğunu görmekteyiz. İnsanın kendi organları da aynı şekilde yaratılmıştır. İnsanların fitratından kaynaklanan tercihleri de aynı paralelde geliştiği için üretici firmaların, ürünlerde bu

hassasiyeti öncelermeleri gerekiyor. Aksi hâlde satışları sınırlı olabilmektedir. Örneğin arabaların kendisi olduğu gibi, kullanılan tüm parçaları dahi esnetilmiştir, yuvarlatılmıştır. Hayatımızın her anında kullana geldiğimiz milyonlarca makine, alet edevatın yanında kadim mirasımız yapıların mimari hatlarına bakıldığında aynı esnek ve yuvarlatılmış mimari özellikleri görmek mümkündür. İslâm medeniyetinin manevi yönünün dayanağı, Rabbimizin eserleri olmuştur. Lakin diğer medeniyetlerin gerek mimari yapılarında, ibadethanelerinde; gerekse insan hayatına etki eden mobilya, ev eşyaları, alet edevat ve endüstriyel ürünler, makine teçhizatı vb. her çeşit ürünlerde şimdilerde modern diye tabir edilen keskin ve düz hatların baskın olduğunu görmek mümkün. İşte bu da Batı medeniyetinin ruh hâlini yansıması bakımından çok önemlidir. Keskin hatlar bir süreliğine insana hoş gözükse de sevecenliğini zamanla kaybetmekte olup uzun vadede değişimi kaçınılmaz kılan, ben merkezliliği ve gururu temsil etmektedir.

Kısa bir ufuk turu yaparak anlamaya çalıştığımız medeniyetimizin manevi yönünü göstermesi bakımından önemli gördüğümüz tespitleri paylaşmak istedim.

Musiki, resim, şiir edebiyat, fikir dünyamızın eserlerine baktığında sözleri, anlamları, vurgulamaları, üslubu, kelimeleri, kavramları bakımından aynı manevi yönü görmek mümkündür. Özellikle medeniyet değerlerimizden beslenen şair, edebiyatçı ve müzisyenlerimizin, söz yazarlarının edebi anlamda kelime ve cümleleri, insan ruhuna hitap eden anlam yüklü içeriği itibarıyla; merhamet, fazilet, sevgi, şükür, yaratana karşı hayranlık ifade eden kavramlarıyla ruhun derinliklerini okşayan bir üsluba sahiptir.

İslâm medeniyeti, kendi mensuplarının ruhunun derinliklerinde hissettiği insan ilişkilerine, kamu hayatına ve yüksek kültür eserlerine yansıttığı değerler sistemine sahiptir.

Batılı medeniyetlerin manevi yönünü anlatan kelime, kavram ve müzik sözlerine bakıldığında, insan nefesine hoş gelen her türlü ahlâktan yoksun sözleri görmek, inkâr ve isyan kelimelerine sıkça rastlamak mümkün. Batı medeniyeti ile İslâm medeniyetini birbirinden ayıran en bariz farklardan birisi de bu yönü olsa gerek. Her medeniyetin topluma ruh ve canlılık veren, dinamiklik kazandıran, kendisine özgü gelişmiş ve kök salmış temel değerleri mevcuttur.

Bu genel değerlendirmelerden sonra şunu söyleyebiliriz ki, İslâm medeniyeti, kendi mensuplarının ruhunun derinliklerinde hissettiği insan ilişkilerine, kamu hayatına ve yüksek kültür eserlerine yansıttığı değerler sistemine sahiptir. Bu değerler, Allah kalamı ile beslenmiş, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından hayata geçirilmiştir. Kur'an'ın iniş süreci ve Peygamber Efendimizin (s.a.v.) tebliği göz önüne alındığında İslâm'ın tebliği, bir değerler tebliğidir demek, sanırım yanlış olmaz.

İslâm medeniyetinin belli başlı inanç, ibadet, aile, sevgi, saygı, can-mal- namus güvenliği, yardımlaşma, doğruluk, liyakat, adalet, istişare, hürriyet, çalışmak, üretmek, cömertlik, dostluk, cesaret, merhamet, affedicilik, sabır, tevekkül, edep, hayâ ve tevazu gibi değerleri Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından bizzat uygulanarak hayata geçirilmiştir.

İslâm medeniyeti, Kur'an ve sünnet kaynaklı değerler sisteminin ilim, irfan, düşünce ve sanat hakkında işaret ettiği idealleri, tarihsel şartların mümkün kıldığı oranda gerçekleştirme imkânı bulmuştur. Bu değerler doğrultusunda oluşan medeniyet tecrübesinin ilim, kültür, sanat, müesseseler, ortaya koyduğu tarihsel birikim, Müslümanlar için olduğu gibi bütün insanlık için kalıcı neticeler doğurmuştur. Müslümanlar, eski medeniyetlerin kendilerine olumsuz gelen yönlerini ortadan kaldıracak gücü de İslâmi değerler sisteminden almışlardır.

Yaşadığımız çağın yükselen değerlerini de bünyesinde barındıran İslâm medeniyeti, insanlığın küresel boyutta yaşadığı krizlere de çözümler geliştirebilir. Fakat bunun için İslâmi değerlerin evrensel boyutta hayata geçirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu vesileyle dünyadaki olumsuz gelişmelerin, ahlâki çöküntünün önlenmesi mümkün olur.

Bizim medeniyetimizin; kaynağının Kur'an'a ve sünnete dayanması bakımından dünyada eşi benzeri yoktur. Durum böyle olmasına rağmen, Prof. Dr. Fuat Sezgin'in, "İslâm medeniyetinin büyüklüğünü kendi insanlarımıza anlatmak, Batılılara anlatmaktan daha zor." tespiti, yaşadığımız çağın anlayış ve kavrayış zorluklarını karşımıza çıkarıyor.

İslâm medeniyetine, Kur'an-ı Kerim'in temel ilkeleri ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sünneti etrafında oluştuğu için bir anlamda Kur'an medeniyetidir diyebiliriz. Ayrıca insan aklı, duygusu ve tecrübesiyle harmanlanmış olması nedeniyle ilahi ve insani açıdan uyumlu bir terkiptir. İslâm medeniyeti insan merkezlidir. İslâm medeniyeti, insanın Kur'an ilkeleri çerçevesinde hak ve sorumluluklarını bilerek yaşamasını, bu yöntemle toplumsal mutluluğun sağlanmasını önclemiştir. Bu nedenle yeryüzünde adalet, güvenlik, sağlık, imar ve ıslah gibi görevleri

insana vermiştir. İslâm medeniyetinde tarih boyunca zenci, beyaz, din, dil, ırk, mezhep, Müslim, gayr-i müslim, çocuk, kadın, engelli; kısacası hiç kimsenin bir diğerinden ayrılmadan insana insan olduğu için değer verilmesi, onun temel hak ve özgürlüklerinin ve insani kişiliğinin korunması daima öncelik taşıyan hususlar olmuştur. Özellikle şahıslar ve aile hukuku özel düzenlemelerle koruma altına alınmıştır.

İslâm Medeniyetinin Ana Unsurları

İslâm medeniyeti; ilim, adalet, merhamet ve ahlâk olmak üzere dört temel direk üzerine bina edilmiştir.

İlim

İslâm medeniyetinin en belirgin özelliği, hiç kuşkusuz “ilim” dir. Bu kavram, diğer hiçbir medeniyette bu denli belirleyici olmamıştır. Kur’an-ı Kerim’de yaklaşık 750 yerde ilim veya eş anlamlı kelimeler geçmektedir. Tabi olarak İslâm, bir ilim dinidir. Onu temsil eden medeniyet de her şeyden önce bir ilim medeniyetidir. Bilindiği üzere Kur’an-ı Kerim’de peygamberlerin bütün insanlık için birer ilim öncüleri olduğu ve insanlığı ilimle aydınlatmak amacıyla gönderildiği belirtilmiştir. Tarih boyunca Müslümanlar, ilimle ilgilenmenin bir farz olduğu bilinciyle araştırma yapmaya ve incelemeye azami ölçüde değer vermiş, bu sayede bilimin bütün dallarında uğraş vermişler ve insanlık yararına çok değerli buluşlar yapmışlar, eserler ortaya koymuşlardır.

Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) hicretten sonra Medine’ye varışına müteakip günlük namazların kılınması, İslâmi ilimlerin, eğitim ve öğretimin gerçekleştirilmesi için Medine’de bir arsa satın alınmıştır. Kible yönünün belirlenmesi, mimari özellikleri,

yabancı misafirlerin kalacakları yatakhaneler, yemekhaneler, eğitim alacak öğrencilerin sınıflarının tayinine kadar Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bizatihi ilgilenmiş, âdetâ mühendislik çalışması yürütmüştür. Bununla da kalmayıp, inşaatta âdetâ işçi olarak çalışmıştır. Böylelikle ilk İslâm üniversitesi (külliye) inşaatı yapılmış olmaktadır. Bugün Mescid-i Nebevi olarak adlandırılan bu camide birbirinden ayrı üç mekân vardır. Birincisi namaz kılınması için ayrılan geniş bir mekân, ikincisi Suffa denilen eğitim öğretim yapılacak okul maksatlı kullanılan ve ilk İslâm üniversitesi olarak kabul edilen mekân, üçüncüsü de Resulullah'ın (s.a.v.) zevcelerine tahsis edilmiş birkaç odadan ibaret bölümlerdir.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) bizatihi ders verdiği bu mekân, Medine'de kalacak bir evi bulunmayanların kaldığı misafirhane görevi de görmektedir. İslâm'ın temel esaslarını öğrenmek maksadıyla dışarıdan gelen misafirler de burada kalıyorlardı. Bir dönem Suffa'da okuyan talebelerin sayısının 400'e kadar yükseldiği rivayet edilmiştir. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) ilkokul veya hazırlık okulu diyebileceğimiz tarzda çok sayıda okul açtırmıştır. İslâm'ın temel esaslarının öğretildiği Suffa'dan mezun olanlar, muallim/öğretmen vasfıyla İslâmi ilimleri öğretmek üzere tüm Arap yarımadasına vazifelerini icra etmek üzere görevlendirilirlerdi. Suffa'da yetişmiş olan çok sayıda ilim insanının, kendisini yalnızca ilme vakfettiği rivayet edilmektedir. Görüldüğü üzere Suffa her şeyden önce hem ilim öğrenmeye kendini adayanların tahsil gördüğü bir eğitim müessesesi olarak işlevini sürdürmüş, hem de sosyal amaçlı hizmet veren bir kurum olarak hizmet vermiştir.

Tüm bu mücadelenin sebebi, "Allah sizden inananları ve

kendisinden ilim verilenleri derecelerle yükseltir.” (Mücadele, 11) müjdesine ulaşmak için olabilir mi?

İslâm medeniyetinin temelini oluşturan “bilgi” konusunda, “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, 9) ayet-i kerimesi belirleyici rol oynar.

Konu, bilgi ve ilim olunca Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) şu hadis-i şerifini muhakkak hatırlamak gerekiyor:

“Yalnızca şu iki kimseye gıpta edilir: Allah’ın kendisine ihsan ettiği malı hak yolunda harcaııp tüketen kimse, Allah’ın kendisine verdiği ilimle yerli yerince hükmeden ve onu başkalarına öğreten kimse.” (Buhari, ilim 15, Zekât 5, iktisam 13, Tevhid 45; Müslim, Müsafirun, 268)

Devam eden yıllarda İslâmi ilimler dalga dalga tüm dünyaya yayılmıştır. Özellikle 8. ve 15. yüzyıllar arasında İslâm dünyasının altın çağı, yükseliş çağı diye bilinen dönemlerde Müslüman bilim insanları hukuk, sanat, edebiyat, felsefe, gemicilik, tarım, ekonomi, sanayi gibi alanlarda önemli gelişmeler kaydetmiştir.

Bu ilim insanlarından bazılarını hatırlamak anlamında birkaç isimden bahsetmek isterim:

Ebu Cabir bin Hayyan (721-815): Abbasiler dönemi ilim insanlarından olup kimya, fizik, tıp, astronomi, fizik tedavi, mühendislik, felsefe, astronomi, simya gibi konular ilgi alanlarıydı.

El Harizmi (780-850): Matematik, gökbilimi ve coğrafya gibi alanlarda çalışmalar yapmıştır. Matematikteki çalışmaları cebir ilminin temelini oluşturmuş, sayıları ifade etmek için harfler ve heceler yerine basamaklı sayı sisteminin kullanıldığını saptamıştır.

El Battani (858-929): Urfa Harran’da doğmuş; astronom,

astrolog ve matematikçidir.

Farabi (872-950): Filozof, gökbilimci, mantıkçı ve müzisyendir.

İbn-i Heysem (965-1040): Fizik, matematik, felsefe dallarındaki ilim insanıdır.

El Biruni (973-1048): Gökbilimleri, matematik, doğa bilimleri, coğrafya, tarih, tıp, biyoloji, otlar, bitkiler ve madenler konusunda çalışmalar yapmıştır.

İbn-i Sina (980- 1037): Tıp, felsefe, fizik, edebiyat gibi konularda çalışmalar yapmıştır.

Ömer Hayyam (1048- 1131): Şair, filozof ve matematikçi. Astroloji çalışmaları bulunmakla beraber evreni anlamak için akıl yürütmeleri de mevcuttur.

İbn-i Arabi (1165-1240): Düşünür, mutasavvıf, yazar ve şair. Şeyhü'l Ekber unvanıyla bilinir.

İbn-i Haldun (1332-1406): Modern tarihyazar, sosyolog, tarihçi ve iktisatçıdır.

Piri Reis (1465-1470): Amerika'yı gösteren meşhur haritası ve Kitab-ı Bahriye adlı denizcilik kitabıyla bilinir.

Gönül ister ki tüm İslâm âlimlerine bu kitapta yer verelim; fakat birkaç satıra elbette sığması mümkün olmaz. Görüleceği üzere tarih boyunca çok sayıda ilim insanımız yapmış olduğu ilmi çalışmalar sayesinde insanlığın hizmetinde bulunmuşlardır. Yakın zamanda ahirete uğurladığımız kıymetli ilim insanımız merhum Prof. Dr. Fuat Sezgin (1924-2018) hocamızı anmadan geçemeyeceğim. İstanbul Fuat Sezgin Bilim ve Sanat Merkezi'ni açarak, İslam medeniyetine mensup ilim insanlarımızın buluş ve eserlerinin bir kısmını sergileyerek insanlığın hizmetine

sunmuştur.

“Faydasız ilimden Allah’a sığınan” bir peygamberin takipçileri/ ümmeti olarak, “ilmin” faydalı olanına dikkat çekmek istiyorum.

Medeniyet mefhûremizin önemli kilometre taşlarından Yunus Emre,

***“İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir,
Sen kendini bilmezsın,
Bu nice okumaktır!”***

dizeleriyle faydasız ve haddi aşan bilginin tehlikesini çok güzel özetlemektedir.

Muhtelif âyetlerde ve hadis-i şeriflerde önemle üzerinde durulan “ilim”, yukarıda da belirttiğim gibi faydasız olması durumunda Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından “Allah’a sığınılacak” kadar tehlikeli bulunmuştur.

‘İlmin faydasız olanı ne olabilir ki?’ diye düşünebilirsiniz elbette. Maksadını aşan ve doğru kullanılmayan müzik, spor, oyun ve eğlence amaçlı elde edilen birçok ilmin faydasız olabileceğine dikkat çekmek istiyorum.

Zira **“ilim-bilgi”** olgusuna hikmet pınarından bakılması gerektiğini Hz. Mevlânâ’nın şu nasihatıyla öğrenmiş bulunuyoruz:

**“Kur’an’a gözünle bakarsan “yazıyı” görürsün,
Kur’an’a aklınla bakarsan “ilmi” görürsün,
Kur’an’a kalbinle bakarsan “aşkı” görürsün,
Kur’an’a tüm ruhunla bakarsan “Rabbini” görürsün.”**

Adalet

Adalet; hukuki ve toplumsal bir kavramdır. Hukuki açıdan adalet, toplum içinde yaşayan insanın, insan haklarına saygı göstererek hakkı hak sahibine vermesi demektir. İnsanları ırk, renk, boy, erkek, kadın, zengin, fakir, ulema, avam diye ayırmaksızın herkese eşit mesafede yaklaşmaktır. Gözleri ve parmak izleri itibarıyla her biri diğerinden farklı yaratılan insanın, hiçbir bir başkasıyla tamamen aynı değildir. Lakin temel hak ve hukukları itibarıyla adaletin önünde eşittirler. Adaletin temel dayanağı ise Kur'an'ın emir ve yasaklarıdır. Bu temel prensip olarak benimsenmiş, buna paralel olarak adaletin ikamesi ve toplumun huzur içerisinde yaşamasının sağlanması için İslâm medeniyet tarihinde, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) dönemin den itibaren adalete önem verilmiş ve bununla ilgili kurumlar geliştirilmiştir. İslam toplumlarının siyaset geleneğinde yargı, bir kamu hizmeti olarak telakki edilmiş, hilafete dair görevlerden biri kabul edilmiştir.

İslâm tarihinde ilk devlet başkanları, hukuki anlaşmazlıkları çözmek ve karara bağlamakla bizzat kendileri ilgilenmişlerdir. Ancak tarihi süreçte devletin sınırlarının genişlemesi ve duyulan ihtiyaç neticesinde bu görev için 'kadılar' (hakimler) tayin edilmiştir. Kadı tayin yetkisi de siyasi otoriteyi temsil eden devlet başkanına ait kabul edilmiş ve kadı onun vekili sayılmıştır. Yine tarihi süreç içerisinde, kadıların nitelikleri, tayin ve azılleri, görev ve yetkileri, sorumlulukları ve denetimleriyle ilgili esaslar belirginleşmiştir. Örneğin, kadının sorumluluğu konusunda, yargının bağımsız olması hiçbir makam veya kişiyi yargıya müdahale etmemesi, kadıların da bağlı bulunduğu hukuki prensipler ve vicdani kanaatlere göre karar vermesi temel esas kabul edilmiştir. Diğer taraftan neticede bir insan olan kadının da yanılması, görevi ihmali, suiistimalde bulunması

ihtimal dâhilinde bulunduğundan denetlenmeleri üzerinde de durulmuştur.

İslâm adliye teşkilatı Peygamberimiz (s.a.v.) zamanında oluşmaya başlamıştır. Asr-ı Saadet çağında oluşan her türden ihtilaf, bizzat Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından çözüme kavuşturuluyordu. Efendimiz, davaları Kur'an hükümleri çerçevesinde çözüyordu, Kur'an'da bulunmayan hususlar için de hüküm veriyordu. Hz. Peygamberimiz'e (s.a.v.) gelen söz konusu hırsızlık, zina, sarhoşluk, yaralama, cinayet ve benzeri olaylarda suçlulara cezalar uygulanıyordu. Efendimiz'e (s.a.v.) gelen hukuk davaları arasında miras ihtilafları, toprak meseleleri, su kuyusu mülkiyeti davaları, su hakkı ihtilafları, nesep, borç gibi davaları örnek olarak verebiliriz. Bu arada davalar karara bağlanırken, gelecek yüzyıllarda uygulanacak yargı usulü hakkında prensipler de belirlenmiş oluyordu. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), sadece Medine ve çevresinin yargı işlerini yürütmekle kalmıyor, Arap yarımadasının her bölgesinden kendisine gelen davalara da bakıyordu.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) döneminin hukuki alanda önemli gelişmelerinden birisi, "Medine Vesikası"dır. Bu vesika, antlaşmaya dâhil grupların siyasi, askeri ve mali hususlarda takip edecekleri hareket tarzını tespit ve tanzim ediyordu. Bu vesika, adli alanda çok etkili bir yenilik sayılır. Vesika ile bireylerin; hatta kabilelerin kendi haklarını kendilerinin koruma usulü kaldırılmış, ihtilafları çözmede merkezi otorite yetkili kılınmıştır.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hayatında meydana gelen ve kendisinin hüküm verdiği hususlar kaleme alınarak literatür oluşturulmuştur. İbn Talla el Endulisi'nin (Ö: 497/1104) Kitab-u Akdiyet'i- Rasul adlı eseri bunlardan biridir. Şamî'nin,

Şubu'l Hüda ve'r Ra- şad adlı eseri başta olmak üzere bazı siyer kitaplarında, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hükümlerinde, fetvalarında izlediği yöntemlere işaret edilmiştir.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) valileri, bölgelerinde bazen yargı görevini de yürütüyorlardı. Efendimiz, vilayetlerde bu görevi yerine getirmek üzere özel olarak bazı sahabeleri de görevlendirmiştir. Hatta Medine'de davaların çoğalması üzerine önceden hâkim sıfatıyla yürütmekte olduğu görevlerden bir kısmını sahabelerine devretmiş, kendisi de temyiz yetkisini kullanmıştır.

Bu konuyu bir örnekle detaylandırmaya çalışalım:

İki kardeşe ait arazi parçası üzerine yapılan bir evin kime ait olduğu hususunda varisler ihtilafa düşerler. Meselenin çözümü için Peygamberimiz'e (s.a.v.) müracaat ederler, O da davaya bakması için Huzeyfe b. Yeman'ı görevlendirir. Huzeyfe bizzat evin yanına giderek keşif ve incelemelerde bulunur, şahitleri ve bilirkişileri dinler, sonunda verdiği kararı Hz. Peygamber'e (s.a.v.) bildirir. O'da, Huzeyfe'nin verdiği kararı onaylar.

Peygamber Efendimiz; hâkimlik yeteneği ve ilmi bulunan, şer'i konuları iyi bilen, davacı ve davalının delillerini ve hilelerini en güçlü şekilde kavrama yeteneği olan sahabeleri kadı olarak görevlendirirdi. Efendimiz döneminde Hz. Ömer, Hz. Ali, Muaz b. Cebel, Abdullah b. Mes'ud, Ubeyd b. Ka'b, Zeyd b. Said, Ebu Musa el Eş'ari, Ukbe b. Amir, Huzeyfe b. Yeman kadı olarak görev yapmışlardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından sırf adli görevle yetkilendirilen ilk sahabe Hz. Ali'dir ve Yemen'in Necran bölgesinde görev yapmak üzere yetkilendirilmiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.), Hz. Ali'den, davacı ve davalının her ikisini de dinlemedikçe hüküm vermemesini istemiştir. Bu talimat, Müslümanlar arasında “gerçek ortaya çıkıncaya kadar karar verilmemesi” şeklinde bir prensip hâline gelmesine vesile olmuştur.

Önemine binaen, konuyla ilgili olarak Fatih Sultan Mehmet Han'ın şu kıssasını sizlerle paylaşmadan geçemeyeceğim:

Fatih Sultan Mehmet Han, İstanbul'un fethinin hemen sonrasında emri altında çalıştırdığı Hristiyan tebaaya mensup bir mimara görev vermişti. Sonrasında teftişe çıktığında mimarın görevini emir verdiği gibi yapmamış olduğunu görmüş, buna çok sinirlenen Fatih, mimarın elini kestirmişti. Eli kesilen mimar, Fatih Sultan Mehmet Han'ı, kadı Hızır Bey'e dava etti. Kadı Hızır Bey, Fatih Sultan Mehmet'in yakın dostuydu ve diyalogu da bu doğrultuda samimi oluyordu. Lakin kadı, “Murad oğlu Mehmet! Şu tarihte mahkemeye gelin!” şeklinde, herhangi bir insana kullandığı ifadeyle “Cihan Sultanı”na mahkeme kâğıdını gönderir. Fatih Sultan Mehmet, mütevazı bir elbiseyle mahkemeye gider ve mahkeme başlar.

Mahkemelerde kadı oturur, diğerleri ayağa kalkarak ifade verirlerdi. Fatih'in oturduğunu gören kadı, Fatih'i ayağa kaldırır. İfadeleri alıp gerekli incelemeleri yaptıktan sonra kararı açıklar. Verilen karara göre Fatih Sultan Mehmet Han suçludur. Kadı, kısas âyetini okuyarak kısasın uygulanmasına; Fatih'in de elinin aynı şekilde kesilmesine karar verir. Cihan padişahı olan Fatih Sultan Mehmet Han karara hiç itiraz etmeden saygı duyarak, “Hüküm şerefli olan İslam şeriatınınındır” der. Hristiyan mimar, bu adaletin karşısında duygulanır ve gözyaşları içerisinde haktan vazgeçtiğini, diyeti kabul ettiğini bildirir. İşte tam

burada “adalet timsali” Fatih Sultan Mehmed Han devreye girer ve kadıya dönerek, “Benden değil de Allah’tan korkarak karar verdiğin için seni tebrik ederim. Eğer benden korkarak yanlış karar verseydin, seni kılıcım ile düzeltecektim” demiştir.

Peygamber Efendimiz camide, pazarda, evde davacı ve davalıları kabul ettiği gibi Mescid-i Nebevi’nin bir bölümünü de duruşma salonu olarak kullanmaktaydı.

Hz. Ebubekir döneminde yargı hizmetlerini Hz. Ömer üstlenmiştir. Hz. Ömer başta Medine olmak üzere Mısır, Suriye, Irak’ta bulunan şehirlere kadı tayin etmiştir. Ayrıca görevlendirdiği kadılara, yargılama usul ve esasları ile ilgili yazılı talimatlar vermiştir. Bu talimatlarda hâkimin tarafsız olması, tarafların delil getirme yükümlülüğü ve barıştırma üzerinde durur. Kur’an ve sünnette yer almayan hususlarda kıyasa başvurulması, yalancılığı sabit olmadıkça bütün Müslümanların sözlü beyanlarının doğru ve dürüst sayılması gibi prensipler belirlenmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), hicretten hemen sonra Medine’de bulunan müşrikler, gayri müslim tebaa, Yahudiler, Hristiyanlar, Mecusiler ve diğer küçük azınlıklardan cizye vergisi ödemeleri hususunda bir sözleşme yapmıştır. Bu şekilde inanç hürriyeti, can ve mal güvenliği garanti altına alınarak birçok dini grubun, kültürel kimliklerini koruyarak birlikte yaşamasını hukuk temelinde mümkün kılan bir yapı oluşturmuştur. Müslümanlar, tarihi süreçte Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) gayri müslimlerle ilişkilerindeki temel ilkeleri korumuştur.

Hz. Ömer döneminden itibaren İslâm devletlerinde askerler arasındaki davalara bakmakla ordu kadısı (Kadı’l-cünd) görevlendirilmiştir. Bu görev, Türk-İslâm devletlerinde “Kazaskerlik” olarak varlığını sürdürmüştür.

Her medeniyet kendi teknolojisini, kültürünü ve değerlerini üretir. Bu medeniyetin evlatları, bilimi sadece ve sadece insanlık yararına üretir.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, “Her medeniyet kendi teknolojisini, kültürünü ve değerlerini üretir. Bu medeniyetin evlatları, bilimi sadece ve sadece insanlık yararına üretir tespiti, tam da anlatmaya çalıştığımız insan merkezli adil paylaşım hassasiyetimize ışık tutmaktadır.

Adalet yeryüzüne eşit dağıtılmadıkça adalet olmaz. Merhamet herkese eşit gösterilmedikçe, merhamet olmaktan çıkar. Gelir dağılımı dünya üzerinde adaletli bölüşülmedikçe sosyal adalet sağlanamaz. Mazlumun hak ve hukuku savunulmadıkça adalet tesis edilmiş olamaz. Güçlü olanın kuralları koyduğu, söz sahibi olduğu dünyada doğrulardan ve ortak değerlerden söz etmek mümkün değildir.

Özellikle hukukun, insan hak ve hürriyetinin yara aldığı bir süreçte Kur'an ve sünnetin esas alındığı, kendi medeniyet müktesebatımıza uygun anayasamızı oluşturmalıyız. Aksi takdirde yamalı bohça misali ticaret hukuku, medeni kanun, ceza hukuku gibi insan hayatını doğrudan etkileyen kanunları farklı farklı ülkelerden alarak, medeniyetimizi korumamız mümkün olmayacaktır!

Özetle, “üstünlerin hukuku” yerine “hukukun üstünlüğü” tesis edilmedikçe insanlığın refahı ve kurtuluşu mümkün olmayacaktır.

Merhamet

Merhamet kelimesi, rahman ve rahim olan Allah'ın insanlar üzerindeki tecellisidir.

Merhamet; dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın, hangi milletten olursa olsun tüm acıları, feryatları, ıstırapları, üzüntüleri, sıkıntıları, kederleri içimizde hissedip insanların iyiliği ve kurtuluşu yönünde, dertlerine derman olmak gayesiyle faaliyete geçmek, el uzatmaktır.

Yaratana saygı, yaratılanlara şefkat ve merhamet göstermek Müslüman olmanın gereğidir.

“... Müminler birbirlerine karşı merhametlidir.” (Fetih Suresi 48/29) âyetiyle de sabit olduğu gibi merhamet, Allah'ın insanlara bahşettiği yüce bir duygudur. İnsanı hayra, doğruya ve iyiye yöneltir.

Allah rahmeti yüz parça yaratmış, doksan dokuzunu Kendi katında tutmuş, yeryüzüne yalnızca birini indirmiştir. Bütün mahlûkatta var olan acıma duygusu, işte bu bir parçadan ibarettir. Bir hayvanın, yavrusunu emzirirken “üzerine basarım” endişesiyle ayağını kaldırması merhamet duygusundan başka bir şey değildir.

Birçok âyet ve hadiste ifade edildiği gibi, **“Asıl merhamet sahibi Allah'tır.”** Bugün şiar edindiğimiz **“Yaratan'dan ötürü yaratılanı sevmek”** inancı, bu kaynaktan beslenmektedir.

Peygamberlerin en belirgin özelliklerinden birisi de merhametli oluşlarıdır. Allah Teâlâ Kur'an'da Peygamber Efendimiz'i **“Âlemlere rahmet olarak gönderdiğini”** (Enbiya, 21/107), Peygamber Efendimiz'in de **“Allah'ın rahmeti sayesinde insanlara yumuşak ve şefkatli davrandığını”** (Al'i İmran 3/159)

beyan etmektedir.

Yine, “Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O size çok düşkün, müminlere karşı da çok merhametlidir.” (Tevbe 9/128) âyetinde, peygamber-ümme ilişkilerinde “merhamet” kavramı çok güzel anlatılıyor.

İnsanlar arasındaki “merhamet” ilişkisini ise aşağıdaki âyet-i kerime ile idrak ediyoruz:

“Sonra da iman edenlerden, birbirlerine merhameti tavsiye edenlerden olanlar var ya, işte onlar ahiret mutluluğuna erenlerdir.” (Beled, 90/17-18)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), başta çocuklar olmak üzere merhameti teşvik etmiş ve öğütlemiş, zaman zaman katı ve acımasız davrananları ikaz etmiştir. Sahabeden Akra b. Habis’in, **“on çocuğu olmasına rağmen hiçbirini öpmediğini”** söylemesi üzerine, Efendimiz (s.a.v.), **“Merhamet etmeye merhamet edilmez.”** (Buhari, Edep, 18) buyurmuştur.

Peygamberimiz’in (s.a.v.), “İnsanlara merhamet etmeyen kimseye Allah merhamet etmez.” (Müslim, Fedail, 66) uyarısı, merhamet eksenli medeniyet anlayışımızı beslemektedir.

İnsanlar arasında yaşanan pek çok bireysel veya sosyal sorunun kaynağında ne yazık ki şefkat ve merhamet eksikliği yatmaktadır. İnsanlar, ilahi muhakemeye tabi tutulacağı gerçeğini akıllarından çıkarmadan, şefkat ve merhamet duygularını karşısındakini düşünerek harekete geçirirse mutluluğu yakalamış olur. İlahi merhamete layık olmak ve Allah’ın rızasını kazanmak istiyorsak yüreğimizi kin, nefret ve intikam ateşiyle tüketmek yerine, sevgi ve merhamet dilini kullanmak, başkalarının der-

diyle dertlenmek mecburiyetiyle karşı karşıyayız.

Allah (c.c.) yaşlılara, yoksullara, kimsesizlere, hastalara, kadınlara, çocuklara, hayvanlara, insanlara ve tüm canlılara merhametli davranmanın gereğine işaret etmiştir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) damgalanmış bir hayvanı görünce, **“Bu hayvanı dağlayana Allah lanet etsin.”** (Müslim, Libas, 107) buyurmuştur.

Merhamet, yalnızca insanlar için değildir. Çaresiz kalanlara, kendi derdini ve meramını anlatamayanlara, kendinden olmayanlara, mazluma, bitkilere, ağaçlara, hayvanlara merhamet etmek insani görevimizdir.

Peygamberimiz (s.a.v.) çeşitli hadis-i şeriflerinde, hayvanların hedef alınarak zevk için öldürülmemesini, onlara iyi davranılması gerektiğini emretmiştir. (Müslim, Sayd, 59, Ebu Davud İsti’zan 39, Müslim, Dahâyâ, 42)

Yalnızca zalime ve haine merhamet olmaz. Merhamet sözcüğü, rahime bağlı derin bir kavramdır. O bakımdan bazı hâllerimizi merhametle karıştırmamalıyız. Başta da söylediğimiz üzere hayvan sevgisi ve hayvana duyulan merhamet, Allah’ın ve Peygamberimiz’in çok sevdiği ahlâklardandır. Efendimiz (s.a.v.) yol üzerinde rastladığı, her tarafı yara bere içerisinde, hastalıktan ve bakımsızlıktan bıçare durumdaki bir köpeğe baktığında belki bir çoğumuzun iğrendiği bu durum karşısında “Ne kadar güzel dişleri varmış.” diyerek bizlere örnek olmuştur.

Son dönemlerde çokça şahit olduğumuz köpek barınakları, kedi ve köpekler için yapılan şehrin parklarındaki küçük kulübeler, onlara yem ve su veren ablalarımız, abilerimiz yüreklerimize su serpiyor. Hâlâ merhamet ve acıma duygularımızı

kaybetmediğimizin en belirgin ispatı olarak bu güzelliklere şahit olmaktayız. Bunun yanı sıra evde köpek sahiplenmelere de sıkça rastlamaktayız. Hatta gün geçtikçe artarak devam ediyor.

Başlı başına bir sektör hâlini alan kedi, köpek klinikleri, shopları vasıtasıyla her ırktan kedi köpekler; mamaları, giysileri, şampuanları, tasmaları, daha onlarca çeşit eşyaları alım ve satımı yapılarak büyük bir pazar oluşmuştur. Ne yazık ki bu hayvanların yaşam alanları fitratları gereği sokak ve bahçeler olması gerekirken süreç içerisinde hayvanların genlerine müdahale edilerek hem fitratlarıyla oynamakta hem de kısırlaştırılmaktadırlar. Ayrıca birçok kişi kaldıkları daire ortamlarında bu hayvanların bakımlarını yaptıkları için, başta sandalye ve koltuklar olmak üzere evin her tarafında serbestçe dolaşan köpekler, necaset sorununu da beraberinde getirmektedir. Söz konusu evlerde, namaz kılmak çok da kolay olmasa gerek. Kaldı ki beraberinde yaşayanların muhtemel sağlık problemleriyle karşılaşmaları da çok mümkün. Belki de yaşanan sağlık sorunlarının kaynağının önemli sebebidir.

Bir diğer husus ise köpeklerin ırkları ve cinslerine göre on bin, on beş bin Lira; hatta daha fazlasının yanında dolar ve Euro karşılığı sahiplenilmesi. Bu durumu doğrusu şaşkınlıkla seyrediyoruz. ‘Köpek sahiplenme’ diyoruz dikkat ederseniz. Yani artık o bir köpek değil, dostumuzdur. Ona köpek demek yanlış olur. Genelde yabancı isim verilen bu sözüm ona ‘dostlar’, tatile gidildiğinde götürülemiyorlarsa, köpek otel veya pansiyonlarına bırakılıyor. Bu köpeklerin beslenmesi, veterineri ve diğer masrafları ailenin üyesi olan çocuğunki ile eşdeğerdir sanırım. Ses çıkarmayan, itiraz etmeyen, bazen de küçük yardımları olan bu dostlar, aslında sahiplenilenler nezdinde ailenin bir üyesi-

dir; ama eğer ona gösterdiğimiz sevgiyi anne ve babalarımıza, evlatlarımıza, hastalarımıza, yoksullarımıza, yetimlerimize, komşularımıza göstermekten imtina ediyor isek bunun adı merhamet değildir, buna merhamet demek haksızlık olur. Yine Batı medeniyetinin etkisiyle hayatımıza giren bu merhametten yoksun akım, ne yazık ki gelişimini sürdürmektedir.

Fıtratımızda var olan sevmek, sevilme, yardımlaşmak, merhamet gibi duygu ve hissiyatımız, temel değerlerimizden uzaklaşmamız durumunda, şahit olduğumuz üzere, gerçekte yardıma ihtiyacı olanlar; başta anne babalarımız, evlatlarımız, akrabalarımız, komşularımız olmak üzere yoksul, yetim, hasta, yaşlılarımız yerine köpeklere yönelerek eksen değiştirebiliyor. Dikkat ederseniz köpek sahiplenilenlerin sanki ortak özelliği diyebileceğimiz bazı hasletleri var. Köpeklerinin çiş zamanı, yemek zamanı, veteriner kontrolü, sokak gezdirmeleri, köpeklerin mevsimine göre kıyafet giydirilmesi, banyosu, affınıza sığınarak köpeklerin sokak ortasında dışkılarını yapmaları durumunda sahiplenilenlerin cebinden çıkardığı plastik eldivenle ellerini kullanarak o pisliği yerden almaları, günlük yaşamlarının içerisinde öncelikli meseleleri hâlini almıştır.

İstisnalar kaideyi elbette bozmaz, genellemek istemiyorum lakin; köpek sahiplenilenlerin ekseriyetinin yukarıda bahsettiğim sevgi, saygı, yardımlaşma, merhamet göstermeleri gereken kişilere; hatta sokak köpeklerine ne yazık ki aynı oranda ilgi göstermediklerini üzülen gözlemekteyiz. Bu tarzda sahiplenilerek evde bakılan köpeğe gösterilen ilginin adı merhamet değildir. Olsa olsa yukarıda bahsettiğimiz üzere, fıtratımızda var olan sevmek, sevilme, yardımlaşma, arkadaş, dost ihtiyacımızı karşılamaktır. Sanırım kişilik kodlarımızı tekrar fabrika

ayarlarına döndürmeliyiz.

Merhameti Yok Eden İllet: Bencillik

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “**Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki, gökyüzündekiler de size merhamet etsin.**” (Ebu Davud, Edeb, 58) uyarısıyla merhametin gereğine işaret etmiştir.

Merhametsizliğin beslendiği kaynak bencilliktir. Bencil insanlar yalnızca kendi çıkar ve menfaatlerini önceledikleri için, muhataplarına verdiği zarar onlar için önemsizdir.

Dünya üzerinde bugün merhametsizlikten kaynaklanan zengin fakir arasındaki husumet, komşuluk ilişkilerindeki bozulma, ticari ortaklık ilişkileri, eşler arasındaki ilişkiler, alışveriş ahlâkı, herkese eşit adalet, can ve mal güvenliği gibi hususlarda yaşanan aksaklıklar geleceğimiz için tehdit oluşturuyor. Bunun yanında her yerde katledilen insanlar, yetim bırakılan masum ve savunmasız çocuklar, akan kanlar, gözyaşları, arşa yükselen feryatlar içimizi acıtmaktadır.

Allah'ın ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) fazilet-merhamet kaynaklı ahlâkını tüm dünyaya yaygınlaştırmadan bu adaletsizlik ve bencillik bitmeyecektir.

**“Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki,
gökyüzündekiler de size merhamet etsin”**

Rahman ve Rahim'deki Hikmet

Rahim: Kadim medeniyet yolculuğumuzda “besmele” olarak

bilinen “Bismillahirrahmanirrahim”, “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” anlamına gelir. Rahman, esirgeyen anlamına gelen, Allah’ın isimlerinden biridir. Rahim ise bağışlayan anlamına gelen, Allah’ın isimlerinden biridir.

Müslümanlar her işin ve her faaliyetin evvelinde “besmele çekerek” Allah’ı anar. Bu şekilde hem O’nun varlığını, gücünü ve nimetlerini anmış olur, hem de her işinde başarıya ulaşmanın ancak O’nun yardımı ile mümkün olabileceğini dile getirmiş, O’ndan yardım istemiş, acziyetini ve kulluğunu itiraf etmiş olur.

Peygamberimiz (s.a.v.) her hayırlı işe besmele ile başlanmasını tavsiye etmiş, “Besmele ile başlanmayan her iş bereketsiz olur ve sonu güdüktür.” (Acluni, Keşfül-Hafa, 11, 174) uyarısıyla konunun önemini hatırlatmıştır.

Kur’an’ın ilk inen âyetinde, Allah Teâlâ, “Yaratan Rabb’inin adıyla oku!” buyurmuş, böylece daha ilk âyet ile her işe Allah’ın adı ile başlanması gerektiğine işaret etmiştir.

Rahim; bilindiği üzere insanoğlunun dünyaya gelişi evresindeki evidir. Yani ana rahmidir. Allah’ın muhafazasında olan rahim, anne ile evlat arasında göbek bağı ile birleştirilmiş bağıdır. Doğduğumuz topraklara, evimize, memleketimize yaptığımız ziyaretlere “sıla-i rahim” deriz.

Nikâh akdi ile gerçekleşen; anne, baba, dede, hala, amca, dayı vb. akrabalar arası bağa ise nesep; yani aile bağı deriz. Bütün canlılarda olduğu gibi anne ile çocuk arasında güçlü bir bağ var, içgüdü diye tabir edilen koruyucu, kollayıcı özelliğe sahip bağ ile varlıklarının devamlılığını sürdürmektedir.

Rahman: Rahman kelimesi, merhamet etmek, sevmek ve acıyarak korumak anlamına gelen merhamet kökünden gel-

mektedir. Rahman, şefkat ve merhamet eden, acıyan anlamına gelmektedir.

Kelimenin kök manasında yufka yürekli olmak, acımak, birinin üzüntüsüne ortak olmak gibi beşerî yönü bulunduğu-
dan, Allah'a nispet edildiğinde, "Sonsuz merhametiyle lütuf
ve ihsanda bulunan" (Ragıb el istahani, el müfredat) şeklinde
anlam kazanır.

Kur'an-ı Kerim'de 78 âyetten oluşan er-Rahman Sûresi'nde,
Cenab-ı Allah'ın rahmetinin enginliği, kulluk görevini yapsın
yapmasın bütün kullarına nimet vermesi anlatılmaktadır. Sûre-
ye, "Rahman" ismi ve O'nun Kur'an'ı öğretmesiyle başlanarak,
dinin irade sahibi varlıklar için nimetlerin en büyüğü olduğuna
dikkat çekilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de rahman kavramı; Tevrat'a, Kur'an'a,
Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) ve insanlara nispet edilmiştir.
Allah'a izafe edilen Rahman kavramı, Kur'an-ı Kerim'de 119
yerde fiil kalıbında, 92 yerde rahmet şeklinde geçmektedir. Rah-
man ismi 57, Rahim ismi ise Peygamberimiz'e (s.a.v.) nispet
edildiği (Tevbe, 6/128) bir yer hariç 114 yerde tekrarlanmış-
tır. Rahman ismi 6 âyette "rahim" ile birlikte, diğer yerlerde
ise tek başına anılmaktadır. Rahim ise yine "esma-i hüсна"-
dan olan Gafur, Aziz, Rauf, Tevvab, Ber, Vedud isimleri ve bir
yerde Rab ismiyle birlikte, 3 âyette de müminlerle ilişkili ola-
rak zikredilmiştir. (M. F. Abdalbaki, el- Mu'cem , "rhм" md.)

Bu iki ismi Kur'an'daki kullanışlarından hareketle; "Rah-
man"ın Allah lafzı gibi zati isim yerinde, "Rahim"ın ise sıfat
konumunda olduğunu söylemek mümkündür. Rahim isminin
birlikte geçtiği diğer ilahi isimler, daha çok onun muhtevasını
pekiştirmektedir. Rahman ve Rahim isimleri İbn Mace ile Tir-

mizi'nin rivayet ettikleri "esma-i hüsnâ" listelerinde yer almıştır. (Dua 10, Da'avat 82) Ayrıca muhtelif hadislerde Allah'a nispet edilmiştir.

Bir kutsi hadiste Cenab-ı Hak'ın, "Ben Rahman'ım, hısım ve akrabalık da adımdan ayırdığım Rahim kelimesiyle anılmıştır. Akrabalık ilgisini sürdürenle Ben de ilgimi devam ettiririm. Bu ilgiyi kesenlerden Ben de ilgimi keserim." (Müsned, 1, 191, 194, Ebu Davud, Zekât 45, Tirmizi, Birr, 9) buyurduğu rivayet edilmiştir.

Abdullah bin Ömer'den nakledildiğine göre, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sohbet meclislerinden kalktığı sırada ashâbı için yaptığı duanın son kısmı şöyledir:

"Allah'ım! Dünya hayatını varlık amacımızın ve ilahi gücümüzün nihai hedefi kılma, bize merhamet etmeyi başımıza musallat etme." (Tirmizi Da'avat 79)

Müslümanların çokça tekrar ettiği besmele-i şerif, "Allah, Rahman, Rahim" şeklinde bu üç ismi içermektedir. (Burada Rahman ve Rahim kelimeleri Allah'ın sıfatı olup besmele ile Fatiha Sûresi hariç Kur'an'da ve hadislerde Rahman kelimesi başka bir isme sıfat olarak kullanılmamıştır. (El Bakara 2/163, âyet için bk., Beyzavi, 1/157)

Bir âyette dua ve ibadetlerin Allah adına olabileceği gibi rahman adına da yapılabileceği, zira Allah'ın zatına delalet eden isimlerin bulunduğu ifade edilmiştir (El- İsrâ 17/110).

Yaygın kanaate göre Rahman dünya hayatında herkesi, Rahim ise ahiret hayatında sadece Mü'minleri kapsayan ilahi rahmeti ifade eder. Nitekim Kur'an'da Allah, rahmetinin her şeyi kuşattığını beyan ettikten sonra, onu, son peygambere

iman edip belli niteliklere sahip olan kimselere ileride ayrıca lütfedeceğini belirtmiştir. (A'raf 7/156, 157, Ragıp el İsfahani, El Müfredat, "rhm" md.)

"Onlara ısınıp kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranızda sevgi ve şevkat duyguları yerleştirmesi de O'nun kanıtlarındandır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır." (Rum Sûresi, 21)

Rahmet, sözlükte mastar olarak "merhamet etmek ve acıyarak korumak", isim olarak şefkat ve merhamet anlamına gelir. (Ragıp el İsfahani).

Rahmet kavramının temel manasını "acınacak durumda bulunan kimseye yönelik yufka yüreklilik ve şefkat" olarak anlamalıyız. Allah'a nispet edildiğinde ise merhametin ürünü olan "lütüfta bulunma" manasına alınması gerektiği söylenir. (El Müfredat)

Cenab-ı Hak 4 âyette "erhamü'r rahimin", 2 âyette "hayrür- rahimin" olarak nitelendirilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de ilahi rahmetin kendisine "farz kıldığı" (merhameti ilke edindiği) belirtilmiştir. (A'raf 7/156, Mü'min, 40/7)

Bir kutsi hadiste, "Benim rahmetim gazabımı aşmıştır." (Buhari ve Müslim, "Tevbe") buyrulmuştur. Önceki bahislerde de işlediğimiz gibi Cenab-ı Hakk'ın rahmeti 100 parçaya ayırıp birini yeryüzüne yönelttiğini, bu sayede bütün canlıların merhamet duygusu ve içgüdüsüyle davranışlar sergilediğini, geride kalan doksan dokuz merhametini ise ahiret hayatına bıraktığını Resul-ü Ekrem'den öğreniyoruz.

Allah'ın kullarına olan merhametinin, "kaybettiği çocuğunu aramaya koyulan annenin merhametinden çok daha fazla olduğu" (Buhari, Edeb,18 - Müslim,Tevbe,22) gerçeğini, yine

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerinde buluyoruz.

Medine'de, Resulullah'ın biat altına aldığı kadınlara gösterdiği şefkat ve nezaket karşısında onlardan birinin, "Allah ve Resulünün bize karşı olan merhameti, her birimizin bizzat kendisine olan acımasından daha fazladır." (Tirmizi "siyer" 37) dediği nakledilmiştir.

"Allahım! Dünya hayatını varlık amacımızın ve ilahi gücümüzün nihai hedefi kılma, bize merhamet etmeyi başımıza musallat etme."

Resul-ü Ekrem, "Ben rahmet peygamberiyim" derken, herhâlde, "Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya, 21/107) âyetine atıf yapıyordu. Esasen O'nun, mü'minlere kendi canlarından daha yakın olduğu da ifade edilmiştir. (Azhab, 33/6)

İnanmayanlar dâhil olmak üzere, Kur'an'da herhangi bir kim-senin ilahi rahmetten uzak tutulduğuna dair bir beyan yoktur. Ancak bunun dünya hayatı için söz konusu olduğu şüphesizdir. Ayrıca bu, dünyada herkese eşit imkânların verildiği manasına gelmez. Çünkü dünya bir imtihan ve yükümlülük âlemi olup insanlar çeşitli sınavlardan geçmektedir. Hak ettikleri ceza ve mükâfatlar ebedi âleme de ertelenebilir.

Ahlâk

"Nefse ve onu düzgün biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene and olsun ki, nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems Sûresi, 7-9)

İnsan hayatında her daim önemli bir yere sahip olan ahlâk kavramı; insanın, neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda ayırt etmesini sağlayan değerler manzumesidir.

Yukarıdaki âyetten de anlaşılacağı gibi, insanın doğruyu yanlıştan ayırması ancak vicdan ile mümkündür. Vicdan, İslâm ahlâkının temelini oluşturan önemli bir unsurdur. Bir diğer ifadeyle vicdan, insanı güzel ahlâka götüren önemli bir vasıta, doğru ve yanlış arasında yapılacak tercihte insana asla yalan söylemeyen sadık bir yol arkadaşıdır.

Ahlâk, tarihi süreç içerisinde dinle, inançla, örf ve adetlerle, sosyal ve iktisadi ilişkilerle ve kanuni düzenlemelerle bağlantılı bir biçimde gelişmiş olan çok boyutlu bir disiplindir diye tanımlamaktadır.

Ayrıca toplumların sosyal davranışlarının temelinde ahlâki değerlerin etkisi olduğu gözlenmektedir. Örneğin yeme içme, sohbet, yolculuk, alışveriş, olaylar karşısındaki tutum ve davranış biçimleri gibi günlük hayatın çeşitli alanlarıyla ilgili davranış ve görgü kurallarına; terbiyeli, kibar, nazik ve takdire değer davranış biçimlerine, “edep” veya “adab” da denilmektedir. İslâm anlayışında ahlâk, tutum ve davranışların kaynağı mahiyetinde manevi melekeleri, insanın ruhi kemalini sağlamaya yönelik bilgi ve düşünce alanını ifade etmiştir.

İslâm ahlâkının asıl kaynağı Kur’an ve sünnettir. Nitekim Hz. Aişe bir soru münasebetiyle “Peygamber Efendimiz’in ahlâkının, Kur’an ahlâkı olduğunu” (Müslim, Müsafirin, 139) belirtmiştir. Bu sebeple İslâm ahlâkı Kur’an ve sünnette, ahlâk ile ilgili genel hükümlerin yanında, birçok ahlâki davranışlar için özel hükümler de yer almıştır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “Helâl de haram da bellidir; bu ikisi arasında ise şüpheli durumlar vardır. Şüphelerden sakınan kişi, dininin şerefini korumuş olur.” (Buhari, İman, 39) buyurmuş, böyle durumlarda kalp ve vicdanın verdiği hükme uymayı öğütlemiştir. İslam’ın ilk zamanlarında, Müslümanların -özellikle sahabe dönemi ve tabiin döneminde- ahlâk kuralları tamamen Kur’an’ın emrine ve sünnete uyularak konulur ve uygulanırdı. Asr-ı Saadet döneminde insanların, hayatlarını Peygamber Efendimiz’in ahlâkına göre tanzim etmiş olduklarını kaynaklarda görmekteyiz.

Din âlimleri, bilim adamları ve kanaat önderlerinin öteden beri yakından ilgilendiği bir konu olan ahlâk, insanların yüzyıllar boyunca iyi ve güzel olarak değerlendirdiği davranış biçimleri olarak görülmekte ve her toplumda çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca ahlâk kavramı “erdem” ve “fazilet” kavramlarıyla eş anlamlı görülse de erdem ve fazilet, ahlâki standartların bir üst seviyesini ifade etmektedir. Bu iki kavramı, insanı yücelten, hayatı anlamlı kılan ulvi ilkeler olarak tanımlamak mümkündür. Ancak gerçek faziletin veya hakiki erdemin insana verilen kalp, sır, ruh, akıl, hayal ve diğer manevi güçlerin veriliş gayesine uygun olarak kullanılması ile elde edilebileceği, bazı İslâm âlimlerinin kanaatidir.

Tüm semavi dinlerin ortak özelliği “yanlış ve doğru” tanımı yaparak güzel ahlâkı tavsiye ediyor olmasıdır. Tümünde doğru davranışlar yapmak, yanlıştan kaçınmak öğütlenmiştir. İslâm dininde ahlâk kavramı üzerinde önemle durulmuş ve doğrudan veya dolaylı biçimde insanı güzel ahlâklı olmaya sevk eden pek çok ilke ve hüküm ortaya konmuştur. İslâm’a göre, “Allah insanı

en kâmil bir sûrette yaratmış”, ona “kendi ruhundan üflemiş” ve “onu yaratılmışların en şerefli kılmasıdır.”

İnsana iyiyi kötüden ayırt etmesi için akıl, kalp ve irade verilmiş ve ona doğru yolu göstermek üzere elçiler ve kitaplar gönderilmiştir. Ancak aynı insan, üstün özelliklerde yaratılmış ruhi melekelerinin yanında hayvanlara benzer biçimde yaratılmış yönüyle de bilinmektedir. Bedeni duygular akıl, kalp ve vicdan ile kontrol altına alınmaz ise insanı yaratılmışların en aşağı seviyesi olan “esfele safilin” yani aşağıların en aşağısına çekebilmektedir. Aslında insanı ahlâken yük sek kılan unsur da tam olarak burada saklıdır. Zira insan kendisine verilen irade ile tercih yapabilmekte ve iyiyi kötüden ayırabilmektedir. O hâlde insana düşen, iyi olanı tercih etmek ve mahiyetinde gizli bulunan güzellikleri geliştirerek Kur’an ahlâkı ile ahlâklanmaktır. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de “insanoğlunu kurtuluşa ulaştıran yolun güzel ahlâktan geçtiği” vurgulanmakta, insana güzel yolu tercih etmesi için gerekli akıl ve iradenin verildiği ifade edilmektedir.

İslam ahlâkının temelinde “iman” yatar. Buna göre Allah’a gereği gibi iman etmek ve Allah’tan korkmak, insanın manevi derecesinin ilk ve en önemli basamağıdır (Gazali 2005). Zira Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “Güzel ahlâk yüce Allah’ın ahlâkıdır.” buyurarak müminlerin bu ahlâk üzere ahlâklanması gerektiğini telkin etmiştir. Allah’ın ahlâkı ile ahlâklanmak için de öncelikle O’na iman etmek ve sâlih amel işlemek düstur edinilmelidir.

Hız. Peygamber’in (s.a.v.), “İmanı en kâmil müminler, ahlâken de en güzel olanlardır.” (T1162 Tirmizî, Radâ, 11) buyruğu tam da bu konuyu anlatmaktadır.

Dikkat çekilmesini istediğimiz bir diğer husus da İslâm'ın nazari ve ameli ahlâk arasında kurduğu güçlü irtibattır. Öncesinde de belirtildiği üzere İslâm'da ahlâkın kaynağı imandır. Ancak iman sâlih amelle hayat bulduğunda insanı ihsan boyutuna ulaştırmaktadır. İhsan boyutu, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ifadesiyle, "Allah'ı görüyor gibi" bir şuurla amel etmektir. Bu bakımdan Kur'an-ı Kerim daima nazari ile ameli ahlâkı birlikte zikretmekte, pek çok yerde güzel ahlâklı insanları tarif ederken "iman ederler" ifadesiyle birlikte "sâlih amel işlerler" ifadelerini birlikte kullanmakta ve böylece inancın önemi anlaşılmaktadır.

Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) bir diğer hadis-i şerifinde, "İmanı en üstün olan, ahlâkı en üstün olandır." (Ebû Dâvûd, Sünnet, 15) buyurarak iman ile ahlâkın arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir.

İslâm'da insanı güzel ahlâklı olmaya yönelten özelliklerden biri de Allah'ın huzurunda hesap verme duygusuna sahip olmak ve her davranışında Allah tarafından görüldüğünü ve kayıt altına alındığını bilmektir. Nitekim bu düşünce dinimizde havf ve reca (ümit ve korku) kavramlarıyla ifade edilmektedir. Havf (korku), insanın Allah'ın sevmediği şeylerden sakınmasını ve uzak durmasını sağlayan, kalbin derinliklerinde bir korku duygusunu ve Allah'a karşı duyulan derin bir saygıyı ifade eder.

"Fakat siz mü'min iseniz onlardan korkmayın, sadece ve sadece benden korkun." (Âl-i İmrân Sûresi, 175) âyet-i kerimesinde olduğu gibi Kur'an-ı Kerim'de pek çok yerde Allah'tan korkulması emredilmektedir.

Zira bu duygu, şüphesiz insanın davranışlarını kontrol etmesi açısından önemli bir etkiye sahiptir. Diğer taraftan imandaki derecesine bağlı olarak Allah'ın rızasını kazanma isteği ve ümidi

insanı doğru davranışlara teşvik etmektedir. Ümit duygusu Kur'an-ı Kerim'de "reca" kavramı ile ifade edilmektedir ve Allah'ın rahmetinden ancak kâfirlerin (inkarcıların) ümit keseceği vurgulanmaktadır. İslâm'daki havf ve reca dengesi, insanı erdemli olmaya ve güzel ahlâka sevk etme açısından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan birini teşkil etmektedir.

“Helal de haram da bellidir; bu ikisi arasında ise şüpheli durumlar vardır. Şüphelerden sakınan kişi dininin şerefini korumuş olur.”

İnsanı güzel ahlâka götüren bir başka önemli özellikse “takva”dır. Takva kavramı, Allah’a itaat ederek sâlih amel işlemeyi ve kötülüklerden kaçınmayı ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle takva, insanın, kendisini Allah’tan uzaklaştıracak şeylerden uzak durmasıdır. Takva kavramı Kur'an-ı Kerim'de muttaki gibi benzer kelimelerle birlikte 160 yerde ifade edilmekte ve insana hem iyilikler yapması hem de kötü davranışlardan uzak durması öğütlenmektedir.

Bazı hadis-i şeriflerde de takva, sabırla birlikte zikredilmekte ve bunun imanın yarısı olduğu ifade edilmektedir.

İnsanı Ahlâk Bakımından Yücelten Vasıflar

Sabır

İnsanın ahlâken derecesini yükseltmesinde sabrın üç yönü bulunmaktadır.

Birincisi, musibetlere karşı sabırdır. İnsanı olgunlaştırır.

İkincisi, taat üstünde sabırdır. İnsanın güzel işler yapmaya devam etmesini ve manevi açıdan terakkisini sağlar.

Üçüncüsü, genel anlamda sabırdır. İnsanın kötülüklerden kaçınmasına ve ahlâken temiz kalmasına vesile olur.

Hilm

Dinimiz İslâm'ın insanı ahlâki bakımdan yücelten bir diğer önemli vasfı da “hilm”dir. Hilm kavramı beşerî ilişkilerde itidalli, akıllı, hoşgörülü ve uzlaşmacı olmayı ifade etmektedir. Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ kendisini “El Halim” olarak niteler. Birçok peygamberi anlatırken de bu sığata vurgu yapmıştır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de, güzel ahlâkın en güzel hasletini “insanın öfhesine hâkim olması” şeklinde ifade ederken, kendisine “güzel ahlâkın ne olduğı” sorulduğunda “Af ve kolaylık yolunu tut, iyiliğı emret ve cahillerden yüz çevir.” (Araf Sûresi, 199) mealindeki âyetle cevap vermiştir.

İnsan-ı Kâmil Olmaya Yüceltecek Vasıflar

Kur'an-ı Kerim'de insanın güzel ahlâka sahip olması için yapması ve yapmaması gereken hususlar açıklanırken insanı, “insan-ı kâmil” olmaya yüceltecek vasıflar da açıkça izah edilmiştir. Adalet, alçak gönüllülük, barış, kardeşlik, ahde vefa, affetme, güvenilirlik, birlik beraberlik, doğruluk, merhamet, cömertlik, iyilik, iffeti ihsan, tatlı dil, güler yüz, müsamahalı olma ve temiz kalplilik gibi güzel ahlâki hasletlere teşvik ederken haksızlık, zulüm, cimrilik, bencillik, haset, kıskançlık, gıybet, kibir, riya, kin, kötü zan, israf ve bozgunculuk gibi kötü hasletlerden meneden pek çok âyetin yer alması Kur'an'da ahlâka ne denli önem verildiğinin en güzel göstergesidir.

Güzel ahlâkın düsturları Kur'an-ı Kerim'de en açık şekliyle ifade edildiği gibi, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerinde ve sün- netlerinde de geniş olarak yer bulur.

Ahlâk anlayışını ve ahlâklı olmanın önemini, "Ben güzel ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim." hadis-i şerifinden daha güzel izah etmek mümkün mü?

Dürüstlük

Özellikle Osmanlı İmparatorluğu sonrası başlayan ahlaki bozulma, Batı medeniyeti bahsinde de izah etmeye çalıştığımız üzere toplumumuz üzerinde ciddi tahribat oluşturmuştur. Ayrıca bozulma hâlâ devam etmektedir. Günümüzde anne ve babaya karşı davranışlarımız önemli ölçüde değişim gösterdi, anne ve babalarımıza sanki arkadaş gibi, abla ve abi gibi davranır olduk. Bu durumu ne yazık ki, bugünün anne ve babaları da benimsemiş durumdadır.

Hâl böyleyken çocukların ebeveynleri yanında ayak ayak üstüne atmaları, ebeveynleri yanlarına geldiğinde yatar hâlde olmalarına rağmen toparlanma ihtiyacı hissetmemeleri, ebeveynleriyle konuşurken arkadaşlar arasındaki konuşma dilini kullanmaları vb. davranış biçimleri, maalesef anne ve babalarda artık çocukla eşdeğer pozisyonda olduğu kanaatini oluşturmuştur. Çocukların herhangi bir talepleri karşılanmaz ise evlat babaya küsüp tavır koyabiliyor ve babanın geri adım atması sağlanıyor. Elbette baba otoritesi sağlanamadığından, evde "**son sözü söyleyen baba**" anlayışı eskitilmektedir.

Değerlerimizden, örf ve adetlerimizden, geleneklerimizden koptukça ahlâki bozulmaların önüne geçilemiyor. Çocuklar bununla da kalmıyor, bir adım öteye giderek ebeveynlerinin

sözünü dinlememe ye; hatta onlara karşı sesini yükselterek iletişim kurmaya çalışıyor. Bazen, **“Ben başka evde yaşayacağım!”** diyerek evden ayrılabilir. Bugün büyük şehirlerde çok sayıda kız ve erkek çocukların tek başlarına ayrı evlerde yaşadığına şahit olmaktayız. Tek başına yaşadıkları da söylemez, zamanla oda arkadaşları oluyor ve kızlı erkekli aynı evi paylaşıyorlar. Edep, hayâ, ahlâk, utanma duygusu; ar, namus gibi kavramların ne yazık ki anlamını kaybetmek üzere olduğumuz bir dönemde yaşıyoruz.

Otobüs, tren, vapur, metro gibi toplu taşıma araçlarında büyüklerine yer vermemek için “uyuklayan”, “dışarıyı seyreden” ve âdeta “mobil telefonuna gömülen” gençler...

Yolda karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlılarımızı görmezlikten gelen gençler...

Öğretmenine karşı arkadaşymış gibi davranan gençler...

Otoyollarda trafik kurallarını hiçe sayan, kimseye yol hakkı tanımayan, yüksek sesle başkalarını rahatsız edecek tarzda müzik dinleyen, Ramazan ayında herkes oruçluysa sokak ortasında saygısızca yiyip içen gençler...

Yukarıda bazılarını sıraladığımız, toplumun genel ahlâkına uymayan kötü davranışlarda bulunmak, neredeyse gençlerin normal bir davranışı hâline gelmeye başladı.

Yavrularımızın ne zaman bu hâle geldiğini kime sormalıyız?

Kafeler yalnızca yeme ve içme ve zaman geçirmek maksadıyla gençlerimizce mesken edinilmiştir. Çalışmayı sevmeyen, kolaycılığı seçen, kolay yalan söyleyen, abdest namaz gibi asli vazifelerinden uzaklaşan; içki, kumar, fuhuş gibi önemli haramların işlenmesini çok normal karşılayan, hayatlarında kendi

isteklerini önceleyen, “**ben merkezli**” bir kişiliği benimseyen gençlerimiz, ahlâki bozulmanın, yozlaşmanın en belirgin örneğidir.

Ne yazık ki bu gençler bizim evlatlarımız, onların bu duruma gelmelerinde ebeveynler olarak kendimizi sorgulamalıyız diye düşünüyorum. Ebeveynler olarak bizler de gerek iş yaşamımızda gerekse aile yaşamımızda evlatlarımıza örnek olmalıyız.

Çalışmayı sevmeyen, kolaycılığı seçen, kolay yalan söyleyen, abdest, namaz gibi asli vazifelerinden uzaklaşan; içki, kumar, fuhuş gibi önemli haramların işlenmesini çok normal karşılayan, hayatlarında kendi isteklerini önceleyen, “ben merkezli” bir kişiliği benimseyen gençlerimiz, ahlâki bozulmanın, yozlaşmanın en belirgin örneğidir.

Yaşadığımız ahlâk erozyonunu ve ahlâki değerlerimizin göstergesini yalnızca gençlerimiz üzerinden yorumlamak elbette yeterli değildir.

İş insanlarımız ticaretinde yalan söylememeli, müşterisini yanıltıcı davranışlarda bulunmamalı, sattığı veya ürettiği ürünün kusurlarını, ayıplarını örtmemeli... Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) buyurduğu üzere, “**Aldatan bizden değildir.**” (Müslim, İmân, 164)

Her ne işle meşgul olursak olalım, o işi en iyi şekilde yapmalıyız. Her işimiz mutlaka bir başkasını ilgilendiriyor. Öyle ise yanlış yapma lüksümüz yok. Aksi hâlde kul hakkına girmiş oluruz.

Allah'ın huzuruna kul hakkı ile çıkmanın çok ağır bir vebali vardır. Böyle bir günahın Allah tarafından bağışlanması, hak sahibinin affetmesi şartına bağlanmıştır. **Hak sahibi, hakkını almadıkça veya bu hakkından vazgeçmedikçe Allah, kul hakkı yiyenin bu günahını affetmemektedir.**

Günümüz toplumları maddi alanda yakaladıkları başarı çizgisini manevi sahada yakalayamamıştır. Bu yüzden, iktisadi hayatta gerçekleşen olağanüstü büyüme ve gelişmeye karşın ahlâki göstergelerde ciddi sıkıntılar görülmeye devam edilmektedir. Kaldı ki bir toplumda maddi ve manevi kalkınma birlikte elde edilmedikçe refahın topluma beklenildiği ölçüde huzur ve mutluluk getirmesi düşünülemez.

Toplumların maddi ve manevi kalkınmasının temelinde insan unsuru yer almaktadır. Bu bakımdan örnek bir toplum, ahlâk temelli kuralların hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır.

Anlatmak istediğimiz konu, aşağıdaki âyette çok güzel izah edilmektedir: “İyilik, yüzlerinizi doğu veya batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki; Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır, (Allah’ın rızasını gözeterek) yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namazı kılar, zekâtı verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Mutlakiler ancak onlardır.” (Bakara Suresi, 177)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) “kul hakkı” konusunda şu can alıcı uyarıyı yapıyor: “**Kimin üzerinde din kardeşinin ırzı, namusu veya malıyla ilgili bir zulüm varsa altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü gelmeden evvel o kimseyle**

helalleşsin.” (Buhari, Me- zalim, 10 Rikak,48)

Konuyu daha iyi anlayabilmemiz açısından aşağıdaki şu diyaloga dikkat kesilmeliyiz:

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün ashabına, **“Müflis kimdir? Biliyor musunuz?”** diye sorar.

Mecliste bulunanlar, **“Bize göre müflis, parası ve malı olmayan kimsedir.”** şeklinde cevap verirler.

Bunun üzerine Efendimiz şu hükmü ilan eder:

“Şüphesiz ki ümmetimin müflisi şu kimsedir; Kıyamet günü namaz, oruç ve zekât sevabıyla gelir. Fakat şuna sövdüğü, buna zina isnat ve iftirasında bulunduğu, şunun malını yediği, bunun kanını döktüğü ve şunu dövdüğü için iyiliklerinin sevabı şuna buna verilir. Üzerindeki kul hakkı bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilir ve neticede cehenneme atılır.” (Müslim, Birr 59, Tirmizi, Kıyamet, 2)

Hülasa, ahlâki değerlerimizi kaybedersek, her şeyimizi kaybetmiş oluruz.

“Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’a aittir. İçinizdeki açığa vursanız da gizleseniz de Allah, sizi ondan hesaba çeker.” (Bakara Suresi, 284)

“Hiç”, İslâm medeniyetinin temel kavramlarından. Hiçbir şeyin kendisine ait olmadığı anlayışı, kişinin hayata bakışını yansıtmaktadır. Dünya üzerinde yaşanmış ve ebedi ahirete intikal etmiş olan milyarlarca insanın yanlarında hiçbir şey götürememiş olması (Allah için yaptıkları hayırlı ameller hariç) en açık delil olarak önümüz de durmaktadır.

Gözle görülen veya görülmeyen her şeyin Allah'a ait olduğu gerçeğini, **“Mallar sizin değil, neyinizi bölüşemiyorsunuz? Canlar sizin değil, ne diye dövüşüyorsunuz?”** sözüyle Hz. Mevlânâ ne güzel ifade etmiştir.

Tarih boyunca ecdadımız, **“hiç”** yazılı levhaları, milletin yoğun yaşadığı cami duvarları, medrese ve sokaklara nakşetmiştir.

Ayrıca aşağıdaki şu dört kelime ile **“hiç”**liğin tanımını tasavvuf ehli üstatlarımız veciz sözleriyle ifade etmişlerdir:

Şeriat: Seninki senin, benimki benim.

Tarikat: Seninki senin, benimki de senin.

Hakikat: Ne seninki senin ne benimki benim.

Marifet: Ne sen varsın, ne de ben varım.

Görüldüğü üzere gerçekte hiçbir şeyin insana ait olmadığı bu geçici dünyada, yaratılanı yaratandan ötürü sevmek yerine bozgunculuk çıkarmak, insanoğlu var olduğundan bu yana süregelmiştir.

İslâm medeniyeti adalet, fazilet ve merhamet medeniyetidir.

Medeniyeti taşıyan üç ana direk vardır. Bunlar; **“adalet”**, **“merhamet”** ve **“ahlâk”**tır. Bunların herhangi birinin çürümesiyle medeniyet çöker.

İslâm Medeniyetinde Toplumsal Gelir Dağılım Dengesi: Zekât

İslâm hayat nizamı, adil gelir dağılım ilkesini benimsemiş ve bunları birtakım kurallara bağlamıştır.

İnsan, yalnızca kendisini düşünen bir varlık değildir. Çev-

resine ve yaşadığı topluma karşı sorumlulukları vardır. İslam inancına göre insan, imtihan için yaratılmıştır. Ebedi ve ölümsüz hayatı kazanıp, gerçek mutluluğa erişmek isteyen insan, toplum hayatını düzene koyan kurallara uymakla yükümlüdür. İnsanda yaratılış fitratında olan bir paylaşma duygusu vardır.

Zengin-fakir ilişkisi ve imkânları paylaşma konusunda şu âyeti kerime belirleyicidir:

“Zenginlerin mallarının içinde fakirlerin bilinen (sınırlı) hakları vardır.” (Mearic Sûresi, 24-25)

İnsanlar fitratları gereği dünyanın çok çeşitli yerlerinde çeşitli yöntemlerle ihtiyaç sahibi kişilere veya ülkelere gerek aynı gerekse maddi yardımlar yapagelmıştır. Söz konusu yardımlar genelde deprem veya doğal afetler sonrasında insanların “**merhamet**”, “**yardımlaşma**” ve “**paylaşma**” duygularının harekete geçmesi çok güzeldir. Bu zamanlarda adeta yardımlaşma yarışına girilir. Dini, ırkı, mezhebi ne olursa olsun tüm insanlığın bu tür doğal afetler karşısında gösterdiği insanüstü gayretler, takdir edilmesi gereken önemli vasıflardandır. Fakat bu türden yardımlar bölgesel, sınırlı miktarda ve sınırlı sayıda insanın derdine kısmen fayda sağlamaktadır. Sürdürülebilir değildir. Uzun vadede çare üretilemediği gibi devamlılık anlamında toplumun derdine derman olmamaktadır.

Zekâtla ilgili teşvik edici âyeti kerimede Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Allah’ın rızasını dileyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte onlar, malları kat kat artmıştır.” (Rum Sûresi, 39)

Bu bağlamda zenginlerin sermayesi içerisindeki fakirlerin hakkı olan zekât, (zengin tanımı ilmihâl kitaplarında tanım-

lanmaktadır) muhakkak mevcut maldan ayrılmalı ve hakkı olanlara teslim edilmelidir. Buradan hareketle her zengin olan Müslüman, Allah'ın emri ve fakirin hakkı olan zekâtı ödemekle mükelleftir. Hâl böyle iken zenginler, ihtiyaç sahiplerine ödemekle zorunlu oldukları kazançlarının belirlenen bir miktarını zenginlikleri devam ettiği müddetçe ödemek mecburiyetindedir. Bugüne kadar adil gelir dağılım dengesini sağlayacak zekât kadar etkili bir metot dünyada gelişmemiştir.

İnsanlar arasında, hasetlik, fesatlık, kıskançlık, soygunculuk, hırsızlık, servet düşmanlığı gibi toplumu derinden etkileyen unsurların çözüme kavuşması için zekât yükümlülüğü yerine getirilmelidir.

Barış içerisinde birlikte yaşamanın, paylaşmanın zarureti ve bu paylaşımı belirlenmiş oranlar çerçevesinde zekât şeklinde vermekle yükümlü kişilerin sorumluluklarını yerine getirmesi toplum refahı ve huzuruna doğrudan katkı yapacaktır.

Bunun yanı sıra infak, hayır, kurban, sadaka, fitre gibi yardımların gereği kadar yapılması durumunda yaşadığımız dünyada hiçbir yardıma muhtaç, fakir ve yoksul Allah'ın izniyle kalmayacaktır.

Zekât vermek, güzel işler yapmak ve paylaşmak konusunda, şu eşsiz müjdeyi kim göz ardı edebilir ki:

“İnanıp yararlı işler işleyenlerin, namazı kılıp zekâtı verenlerin Rableri katında ecirleri vardır. Onlara korku yoktur. Ve onlar üzülmeyeceklerdir.” (Bakara Sûresi, 277)

Zekât, bilindiği üzere herkesin ödemekle yükümlü olmadığı dini bir vecibe olup yalnızca zenginlere farz kılınmıştır. Zenginlik ölçüsü, zekât miktarı, zekâtın kimlere ve ne şekilde

verileceği hususlarını çok sayıda yayınlanmış kaynak kitaplarından öğrenmemiz mümkündür. Hiç düşündünüz mü bu ülkenin toplam zekât miktarı ne kadardır diye? Bu miktarı hesaplamanın yolları var elbette. Örneğin gayrisafi milli hasıla, şirketlerin işletme sermayeleri, şahısların kişisel tasarrufları, yastık altı altınlar, çeşitli varlıklar, kira gelirleri, bankalarda bekletilen nakit miktarları, ülkenin toplamda vergi öncesi kazanç matrahı gibi daha birçok parametreden, kesin olmamakla birlikte, fikir vermesi açısından, ülkenin toplam zekât miktarına ulaşmak mümkün olur. Bugüne dek şahıslar ve şirketlerin zekât miktarlarını hesaplamaları genelde kendi maharetleriyle gerçekleşmiştir. Ayrıca zekât bilindiği üzere ihtiyaç sahiplerine verilmelidir. Aslanan, en yakınlarınızdan başlayarak bir deniz dalgası misali genişleyerek devam etmektedir.

Bu konuda doğru olmayan bir zekât hesaplama metodu ve doğru olduğundan emin olmadığım zekât dağıtım şekli mevcutta uygulanmaktadır. Bu şekilde ihtiyaç sahibi aynı kişiye birden çok kişi tarafından yardım ulaştırıldığı, bunun yanı sıra bazı ihtiyaç sahibi kişilere de hiç yardım ulaşmadığına şahit olmaktayız. Kaldı ki, ülkemizde ihtiyaç sahiplerine yeterince yardım ulaşmadığı hâlde birçok sivil toplum kuruluşu yalnızca gelişmemiş ülkelere yardımlarını ulaştırmaktadırlar.

Elbette dünyanın neresinde olursa olsun her ihtiyaç sahibine yardım ulaştırmak Müslümanın sorumluluğudur. Ancak yukarıda deniz dalgası örneğini verdiğim gibi, söz konusu zekât ve diğer yardımların, STK'ların yanında, devlet eliyle de ulaştırılması çok daha uygun olacaktır. Devlet maharetiyle bir zekât müessesesi kurulmuş olması, hem Türkiye'nin zekât potansiyelini ortaya çıkarmış olur, hem de devlet tüm ihtiyaç sahiplerine daha tarafsız bir el ile zekâtı ulaştırmış olur. Özellikle

zekât alan kişinin gönlü çok daha mutmain olur.

Zekât dağıtımı ile ilgilenen birçok vakıf ve dernek olduğu bilinmektedir. Söz konusu dernek ve vakıflar birbirleriyle koordineli çalışmadıkları için sınırlı bölgelerde faaliyet yürütmekte ve mükerrer yardımlar yapmaktadırlar. Devletin kuracağı zekât kurumunun gerçekleştireceği zekât dağıtımı daha adil ve herkesi kapsayıcı olacaktır. Devletin denetim vazifesi yapması durumunda ise, var olan vakıf ve dernekleri bu husustaki faaliyetleri daha etkin ve disipline edilmiş olacaktır.

Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, kişilerin kendilerine ait olma- yan fakirin hakkı olan sermayesi içerisindeki zekât tam manasıyla ödenmiş olsaydı, ülkemizde hiç ihtiyaç sahibi, fakir, fukara kalmazdı. Hırsızlıklar, yolsuzluklar, soygunlar, haset, fesat vb. kötü alışkanlıklar yok denecek düzeylere inerdi. Ayrıca bu pencereden bakıldığında, fakirlerin hakkı olan zekât kendilerine verilmediği için hakları gasp edilmiş olan ihtiyaç sahipleri, mutlak adaletin tecelli ettiği hesap gününde haklarını isteyeceklerdir.

“Malın zekâtını ödedin mi, kendinden onun şerrini defettin demektir.” (Kütüb-i Sitte, c. 7, s. 323) buyuran Peygamber Efendimiz (s.a.v.), bela ve musibetlerden korunmanın şifresini ise şu hadis-i şerifle beyan buyuruyor:

“Malınızı zekâtla koruyun, hastalarınızı sadaka ile tedavi edin. Belaya dua ile karşı koyun.” (Kütüb-i Sitte, c. 7, s. 322)

İslâm dininde imandan sonra akla ilk gelen namaz, ikincisi ise zekâttır. Farz olan bu ibadeti Kur'an-ı Kerim, namaz ile zikretmiştir. **“Namazı kılın, zekâtı verin.”** (Nur Sûresi, 56) diye emretmiştir.

Buradan da anlaşılacağı üzere zekât vermek, Müslüman olmanın fiili ve maddi ifadesidir.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ifadesiyle zekât, İslâm'ın köprüsüdür. Zekât; ahiret ile dünyayı, zengin ile fakiri, madde ile mânâyı birleştiren bir köprüdür.

Zekat, zenginde merhamet hisleri uyandıran, fakirde zengine hürmet ve muhabbet hisleri uyandıran bu ulvi sorumluluk, gelir dağılımında toplumun ahengi, huzuru, barışı, dostluğu, paylaşımı ve birlikte yaşamasının en belirgin tezahürüdür.

Osmanlı Medeniyeti

Doğrusunu söylemek gerekirse, bütünüyle bir vakıf medeniyeti olarak tanımlayabileceğimiz Osmanlı medeniyeti, İslâm'ın temel prensiplerini Osmanlı dönemi öncesi Anadolu topraklarında yerleşmiş başta Selçuklular olmak üzere, Müslüman devletlerin, örf ve adetleri, gelenekleri, ahlak yapıları, iktisadi ve başka uygulamalarını Osmanlıya geçiş sürecinde dikkate almış bu doğrultuda kurumsallaşma imkanı bulmuştur. Osmanlılar, Anadolu Selçuklu devletinin mirası üzerinde ve onun bir devamı olarak teşekkül ve inkişaf etme imkanı buldu.

Bu gün zengin bir mirasa sahip olduğumuz, kültür ve sanat hazinemizi bizlere hediye eden ecdadımızın hâkimiyetinde kalmış ülke ve şehirlere baktığımızda açıkça görmekteyiz.

Medeniyet değerlerimizin bir yansıması olarak öncelikle şehir mimarisi ilgimizi çekmekte; cami, havra, kilise, okul, medrese, hastane, askeri yapılar, çeşme, köprü, mezarlık, yollar, kamu binaları, konaklar, hanlar, hamamlar, kapalı çarşılar ve imarethanelerin yapımındaki mimari çizgide medeniyetin yansımasını görmekteyiz.

Taş, mermer ve ahşap işleme sanatının belki de en iyi örneklerini Osmanlı İmparatorluğu döneminde görmekteyiz. Dünyanın neredeyse üçte birini kapsayan büyük imparatorluk coğrafyasının tamamında aynı mimari çizgiyi görmek mümkündür.

Şehre gelen bir yabancıнын, mimari yapıya bakarak o şehrin Müslümanların yaşadığı bir şehir olup olduğunu anlaması hiç de zor olmazdı. İnsan fıtratını esas alan mimari yapıların genelinde yuvarlak ve elips hatların hâkim olduğu, keskin hatlardan kaçınıldığı gözlemlenmektedir. İşlevselliğin ön planda tutulduğu yapılar, doğal afetlere, depremlere, yağmur, kar, rüzgâr gibi doğa olaylarına dayanıklılık ve ses yalıtımı gibi hususlarda uzun yıllar dayanabilecek güçte inşa edilerek bakım ve tadilat masrafları azaltılmış, binaların dış etkenlerden korunmasında uzun vadeli mimari çözümler üretilmiştir.

Taş işlemeciliği, mermer işlemeciliği, oymacılık ve kündekâri gibi ahşap işleme sanatı, Türk-İslam el sanatları olarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer medeniyetlere mirası olmuştur. Bu nedenle şehir planlamasının en iyi örneklerini Osmanlı İmparatorluğu döneminde görmekteyiz.

Şehrin alt yapısından kapalı alışveriş çarşılarına, geniş park bahçelerden at arabaları ve yaya trafik tanziminden, konaklama hanlarına, sağlık merkezlerinden güvenlik tedbirlerine varıncaya kadar bütünsel bir bakış açısıyla çözüm üreterek medeniyet değerlerimizi toplumun yaşadığı her mekâna nakşetmiştir. Bizim neslimiz, ecdadımızın mirası olan söz konusu kültür hazinemizi korumalı, kollamalı, onarmalı, yenilemeli, ihya etmeli ve bu mirasa sahip çıkmalıdır.

İslâm medeniyetinin şehirleşme mantığı ve mimarisi aynı

zamanda değerlerimizin bir yansımasıdır. Bu şekilde temeli sağlam olan yapılar, yüzlerce yıl dimdik ayakta durmayı başarırlar. Çoğu kez hayranlıkla bu yapıların yüzlerce yıl öncesinde hangi teknolojik imkânlarla ve hangi mimari anlayışla inşa edildiklerini merak ederiz. Kullanılan malzeme kalitesi ve inşaat tekniği açısından incelendiğinde çok küçük detayları dahi iyi planlanmış ve uygulamasının da bu hassasiyetle yerine getirilmiş olduğunu görürüz. Bu kadim tarihi yapıların bir başka güzel özelliği ise sık sık bakım ve tadilat gerektirmemesidir.

Tarih kitaplarından öğrendiğimiz kadarıyla 1609-1616 yılları arasında 1. Ahmet tarafından inşa edilen Sultan Ahmet Camii'nde, bilindiği üzere yakın geçmişte bir tadilat gerekli görünüyordu. Kilit noktada bir taşın değiştirilmesi zarureti ortaya çıkmıştı. O taşın yerinden çıkartılması, yenisinin konulmasını tartışan bugünün mimarları, taşı yerinden çıkardıklarında gördükleri karşısında hayrete düştüler. Çünkü yerinden çıkardıkları taşın tadilat sonrası tekrar yerine, ne şekilde konulması gerektiğini gösteren bir çizim buldular. Camide ayrıca örümcek, kuş, akrep veya benzer haşeratların camiye istila etmemeleri örümcek ağlarının oluşmaması için belirli yerlere deve kuşu yumurtası yerleştirilerek bu tür olumsuzluklara önceden tedbir alındığını da görmekteyiz. Malum olduğu üzere elektriğin olmadığı o dönemlerde camiler kandillerle aydınlatılıyordu. Kandillerden çıkan isin, cami içini karartmaması adına, tabii anafor neticesi tüm islerin tamamının is odasında toplanması sağlanmış, toplanan bu isler mürekkep olarak değerlendirilmiştir. Zarif ve bir o kadar da ince bir düşüncenin tezahürü olarak hayranlık uyandıran bu özellik, bugünün mimarlarının dahi gıpta ettiği bir durumdur.

2. BÖLÜM

AİLE

AİLE NEDİR?

Aile, ilk insan Âdem (a.s.) ve Havva annemiz ile başlayan, evlilik ve kan bağına dayanan, ebeveynler ve çocuklar arası ilişkilerin sağlandığı, biyolojik, psikolojik, ekonomik, kültürel ve hukuksal görevleri olan sosyal bir kurumdur.

Anne, baba ve çocuklardan oluşan aileye çekirdek aile denir. Anne, baba, nine, oğullar, kızlar, gelinler, damatlar, hala, amca, teyze, dayı ve torunlardan oluşan aileye büyük aile denir. Böylelikle üç neslin birlik içerisinde yaşaması sağlanmış olur. Aile içerisinde yaşayan en yaşlı üye, aile reisidir ve aileyi sevk ve idare etme sorumluluğunu taşır.

Büyük aile ile yaşayan aile mensupları geleneklerine ve değerlerine daha bağlı bir yaşam tercih etmektedirler.

Türkiye’de aile yapıları, yaşadıkları şehir, kasaba, köy, mahalleye göre farklılık gösterdiği gibi aile üyelerinin ekonomisi, eğitimi, kültürü ve sosyal yönleriyle de oldukça farklılıklar göstermektedir.

Toplumlarda din, güvenlik, ekonomi, eğitim, kültür ve devletin sosyal kurumlarının oluşumu ilk önce aile sistemi içerisinde şekillenir ve gelişim gösterir. Sonrasında devletin ve ilgili kurumların oluşumu sağlanmış olur. Bu manada “aile medeniyetin temeli”ni teşkil eder.

Ailenin toplumdaki yapısı ve sorumluluklarını, aile içi ilişkileri ve değişimleri belirlemek için öncelikle ailenin toplumdaki

yeri ve aile tanımının yapılması gerekir. Aile tanımını çok çeşitli şekillerde yapmak mümkündür. Bu tanımlamaların ortak yönü; ailenin, sosyal hayatın şekillendiği kuluçka dönemi olduğudur. Ailenin, bütün topluluklarca vazgeçilmez bir sosyal kurum olduğu bilinmektedir. Zira toplumsal, ekonomik, psikolojik, biyolojik üstlenilen sosyal görev ve sorumlulukların bir başka kurum tarafından yerine getirilmesi mümkün değildir.

Aile varlığı, insanlığın başlangıcı kadar eski olmakla beraber karakteristik özellikleri itibarıyla farklılıklar göstermektedir. Bazı aileler ataerkil, bazıları dünya hayatını önceleyen, bazıları akademik kariyer önceleyen, bazıları ekonomik eksenli yapı özelliği taşıyan, bazı aileler ise sosyal yönüyle yapı oluşturmak-tadır. Bu aile tiplerinden en belirleyici olanı, din eksenli yaşam biçimini benimseyen ailelerden oluşmaktadır.

Din eksenli yaşam biçimini benimseyen aile üyeleri, evlilik ve boşanmalar, miras hukuku, medeni hukuk, aile ekonomisi, güvenlik, aile içi iletişim ve sosyal yaşamın gereklerinin bütününde Kur'an ve sünnetin emir ve yasaklarını esas alarak belirler.

Aile, eşlerin birbirlerine Allah'ın emaneti olarak kabul edildiği kutsal bir müessesedir.

Aile, üzüntülerin ve sevinçlerin birlikte paylaşıldığı, yeni doğan çocuk için kurban kesildiği; müjde, mutluluk ve heyecanın komşu ve yakın dostlarla paylaşıldığı sosyal bir merkezdir.

Aile; çocuklar hastalandığında ebeveynlerin başında sabahladığı bir yuvadır.

Aile; çocuğun yürüme, konuşma, yeme, içme, giyme gibi ilk temel eğitimlerinin, dini inançların, iyinin ve kötünün, helal ve haramın, geleneklerin, örf ve adetlerin, sorumluluk ve özgüven duygusunun kazanıldığı ilk eğitim ve öğretim okuludur.

Aile; sevgi, saygı, hoşgörü, vatan sevgisi, nezaket ve görgü kuralları, kanaatkarlık, yardımlaşma ve paylaşma gibi insanı diğer canlılardan ayıran temel değerlerin öğretildiği okuldur.

Aile; ilim, merhamet, adalet ve ahlâk ilkelerinin temel kavramlarının öğretildiği ilk müessesedir.

Aile; üyelerinin uymak zorunda olduğu bazı kuralların, yemek yeme, temizlik, davranış ve görgü kuralları, yatma, kalkma, televizyon izleme, bilgisayar kullanımı, yardımlaşma gibi birlikte yaşama yeteneklerinin kazanıldığı ilk yuvadır.

Aile; eşlerin birbirlerine Allah'ın emaneti olarak kabul edildiği kutsal bir müessesedir. Aile; üzüntülerin ve sevinçlerin birlikte paylaşıldığı, yeni doğan çocuk için kurban kesildiği; müjde, mutluluk ve heyecanın komşu ve yakın dostlarla paylaşıldığı sosyal bir merkezdir.

Aile; kitapların okunduğu, ailenin üyeleriyle birlikte aile saatleri ve günleri tertip edildiği, çocukların bedensel ve zihinsel gelişimlerinin, ahlâki davranışlarının geliştiği huzur merkezidir.

Aile; çocukların iyi eğitim alması, faydalı bir birey olması, iyi mesleki beceriler geliştirmesi gerekliliğinin, Allah'a samimi kul olma sorumluluğunun, insanlara hoşgörü ve merhametli olma ahlâkının kazanıldığı eşsiz bir kurumdur.

Aile, üyelerinin her nevi tehlikeler, kötü niyetli insanlar ve kötülükler karşısında anne ve babanın kanatları altında toplanıldığı yuvadır, Anne ve babaya olan saygıdan dolayı öf bile denilmeyen güvenli bir sığınaktır.

Aile, üyelerinin evlenerek kendi yuvalarına gitseler dahi,

düğün, nişan, sünnet, bayram, cenaze, büyükleri ziyaret, özel günler, hastalık ve sağlıkta sık sık bir araya gelindiği en güzel sosyal merkezdir.

Aile, üyelerinin tamamının birbirlerine sevgi ve merhamet bağı ile bağlandığı bir şefkat yuvasıdır.

Ailede İrade-İnisiyatif İlişkisi

Ataerkil aile modelinde, Baba tarafından akrabalık soyu asıldır. Ve aile evi baba evi kabul edilmektedir. Kadın ve çocuklara karşı korumacı ve dayanışma bir tutum hakimdir. Bu ilişki biçimi aile içinde eşlerin iyi ve kötü günde yanında olma anlayışını geliştirir. Bu nedenle aile içi dayanışma ilişkisi esastır.

Ataerkil aile yapısına Türkmenistan başta olmak üzere Türk kökenli ülkelerde daha çok rastlanmaktadır. Ancak Yunan, Hint, Çin ve Arap ailelerde de sıklıkla görülmektedir.

Kuşakların yatay ve dikey genişlemesiyle oluşan bu ailede baba, anne, evli oğulları, gelinleri ve torunları aynı evde oturmayı tercih eder. Ataerkil ailede baba otoriteyi temsil eder. Bu ailede hısımlık, baba soyunu takip eder. Baba otorite yetkisini dinden almaktadır.

Müslüman aile kavramında eşlerin görev ve sorumlulukları tanımlanmıştır.

Baba, aile müessesesinin reisidir ve bunun yanında anne ve baba ailenin temel taşı olduğu gibi medeniyetimizin de temelini teşkil etmektedir.

Medeniyetimizin inşası bu aile temelleri üzerine bina edileceğinden aile olma yolunda adım atan eş adaylarının dini inançları, medeniyet değerleri, kültür, ahlâk, eğitim, görgü,

birbirleriyle uyumu ve aile geçmişleri bakımından doğruluğuna kanaat getirilmiş eşlerin kuracakları ailenin temelleri elbette çok daha sağlam olacaktır. Bu temel üzerine inşa edilecek aile yuvası gayet tabidir ki, olası dış etkenlere karşı daha kuvvetli, daha korunaklı, daha dayanıklı olacaktır. Burada kastedilen **“dış etkenler”**; doymak bilmeyen nefsimizin istek ve arzuları, şeytanın bitmek bilmeyen bizimle mücadelesi, diğer medeniyetler veya yabancı kültürlerin etkisiyle maruz bırakıldığımız her türlü sosyal medya ve iletişim kanallarının aile üzerindeki olumsuz etkileridir.

Medeniyet değerlerine sımsıkı sarılmış ailelerin bu gibi zararlı yayınlar karşısında mücadele azmi ve direnci, yıkılmaz kaleler misali çok daha kuvvetli olacaktır.

Bir başka mücadele edilmesi gereken alan ise servet, şöhret, makam, mevki, yemek, içmek, gezmek, iyi yerde oturmak, iyi arabaya sahip olmak, yönetme arzusu, sahip olma arzusu, hasetlik, gurur, kibir, bencillik, hırs, dünyevi ihtiraslar gibi doymak bilmeyen nefislerimizin arzu ve istekleridir. Bu alan, dış etkilerin hakimiyetinde olmayıp kendi irademizi kullandığımız mücahede alanıdır. Bunun yanında akrabalar, komşular, arkadaşlar, iş arkadaşları, okul arkadaşları gibi ilişkili olduğumuz tüm diğer sosyal çevre, aileyi olumlu veya olumsuz etkileyen diğer alanlardır. Burada her biri diğerinden fazla önem arz eden ve insan olarak kayıtsız kalamayacağımız ilişkilerimizi yönetme iradesi bizlere verilmiştir.

Söz konusu ilişkilerimizdeki vereceğimiz kararların adı “irade kullanmaktır.” Yaratılış nedenimizin özünü teşkil eden de tam olarak budur.

Daha önce de İslâm medeniyeti bahsinde izahını yaptığımız

üzere, bizim medeniyetimizin temel dayanağı Kur'an ve sünnettir. O açıdan bir kez daha işaret etmek gerekirse bu ilkeler göz önünde tutularak, isabetli eş seçimiyle, adaleti gözeterek ve değerlerimiz ekseninde, güçlü, sarsılmaz aile temelleri atılmış olur. Bu temeller üzerine inşa edilecek aile müessesesi, olası iç ve dış tehditler karşısında varlığını koruyacak, gelecek nesillere sağlam ve sağlıklı bir miras bırakacaktır.

“Cennet, annelerin ayakları altındadır.” (İmam Kuzâî, Müsned eş- Şihâb, c.1, s. 189)” buyruğuyla ailede “annenin” konumunu ulvi bir yere koyan Peygamber Efendimiz (s.a.v.), **“Anne ve babanın evladına duası, peygamberlerin ümmetine duası gibidir.”** (Camiüssağir-4199) hadis-i şerifiyle anne ve babanın evlatlar üzerindeki tartışılmaz haklarını hatırlatmaktadır.

Ailenin Temel Taşı Anne ve Babalarımız

“Rabbin, kendisinden başkasına kulluk yapmamanızı, anne ve babaya iyilikte bulunmanızı emretmiştir. Onlardan biri veya ikisi yanında yaşlanacak olursa sakın onlara ‘öf!’ deme ve onları azarlama, ikisine de güzel söz söyle.” (İsra Sûresi, 23-24)

Böylesine önemli bir konuya, **“Cenneti kazanmanın en kısa yolu, anne ve babanın hayır duasını almaktır.”** müjdesiyle başlamak hayli isabetli olacaktır.

“Anne ve babanın duası ile Allah arasında perde yoktur.” (Cami- üssağir-3/994) hadis-i şerifi de yine çok derin anlamlar ifade etmektedir.

Ailenin temel taşı anne ve babalarımızın bizler için büyük bir nimet ve şükür kapısı olduğunu hem âyet-i kerimelerden hem de hadis-i şeriflerden öğreniyoruz.

Bir adam Resulullah'ın huzuruna çıkarak, "Ey Allah'ın Resulü! Kimlere iyilik yapayım?" diye sordu.

Efendimiz (s.a.v.) bu soruya, **"Önce annene, sonra annene, sonra yine annene. Daha sonra babana, sonra kız kardeşlerine, erkek kardeşlerine, sonra da yakınlarına."** (Ebu Davud, Edeb 129) diye cevap vermiştir.

Baba, ailenin tüm sorumluluğunu almasının yanında dış işleri bakanı gibidir. Ailenin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması babanın asli görevi olmakla birlikte aileyi muhtemel olumsuz dış etkenlerden koruyup kollaması da babanın görevlerindendir. Aileyi ilgilendiren her husus istişareyle neticelendirilir. Lakin aile reisi baba olması münasebetiyle olası risklerin sorumluluğunu üstlenerek genelde son sözü baba söyler. Aile temelini sağlam olması için anne ve babaların aynı dili konuşuyor olmasının önemi göz ardı edilmemelidir. Bilinçli bir anne ve babanın ekeceği tohumlar, erdemli neslin yetişmesiyle hayat bulur. Bir çocuğun ilkokulu evi, ilk öğretmenleri anne ve babalarıdır. Çocuk, hayatı onlarla birlikte ve onların gösterdiği şekliyle tanır. Bu bakımdan anne ve baba, çocuk için rol modelidir.

"Allah, sizin için eşler ve sizin için zevcelerinizden oğullar ve torunlar kıldı. Ve sizi helâl, temiz rızıklarla rızıklandırdı. Hâlâ bâtıla mı inanıyorlar? Ve onlar, Allah'ın nimetini mi inkâr ediyorlar?" (Nahl Sûresi, 72)"

Allah (c.c.) birbirlerini tamamlamaları için kadın ve erkeği yaratmış, lakin fiziksel yapısı ve zihinsel melekeleri itibarıyla biyolojik olarak ve genleri itibarıyla kadını ve erkeği farklı yaratmıştır.

**“Rabbin, kendisinden başkasına kulluk yapmamanızı,
anne ve babaya iyilikte bulunmanızı emretmiştir.
Onlardan biri veya ikisi yanında yaşlanacak olursa sakın
onlara “öf!” deme ve onları azarlama, ikisine de güzel
söz söyle.”**

Kadının da erkeğin de güçlü ve zayıf yönleri vardır. Kadınların beyni erkeklere oranla farklı çalışır. Kadın beyni dişildir, üstün yönleri vardır, empati kurmada erkeklerden daha üstündür, duygusal okur yazarlığı daha yüksektir, korkuya direnci daha azdır, bu nedenle annelik özelliği daha belirgindir, çocuğunu daha iyi korur, konuşma becerisi gelişmiştir, estetik algıları daha üstündür, sonuçtan çok süreci düşünür, üzüntüsünü ağlayarak ifade eder. Kadınlar, yaratılışları gereği erkeklere oranla daha şefkatli, merhametli, eğitici ve öğreticidir. Bu nedenledir ki çocuğun kişisel, bedensel ve ruhsal gelişimi, annenin birinci dereceden sorumlu olduğu alandır.

Erkek beyni ise daha erildir, mantık ve muhakeme, analiz ve hesaplama yönünden kadınlara göre bir adım daha ileridedir. Bunun için daha atik ve atılgandır. Süreçten çok sonuç odaklı çalışır. Ben merkezli çalışmaya daha yatkındır. Hemen çıkar hesabı yapar. Üzüntüsünü öfkeli olarak ifade eder.

Anne Eve; Ev Anneye Muhtaçtır

Eril ve dişil beyinler yaş ilerledikçe olgunlaşır. İki bakış birbirini tamamlamaya göre çalışır. Duygu ve mantık dengelenir, sonuç ve süreç algısı gelişir, kişiler **“biz bilincini”** geliştirirse

iyi birtakım olurlar. Rol paylaşımı biyolojik değil, sonradan öğrenilir. Erkekler kadınlara oranla yine yaratılışları gereği daha sert mizaçlı, bedensel açıdan daha güçlü, otoriter, koruyucu ve kollayıcıdırlar. Kadın ve erkek yasalar ve fırsatlar yönüyle adalet karşısında eşittir. Ancak dünyada oluşturulmaya çalışılan genel algı, kadın ve erkeğin eşitliği üzerine kurgulanmakta, onun dışındaki her mecradaki eşitlik anlayışı fitrata uymayan sığ bir düşüncedir. Batı kaynaklı medeniyetler, kadınları iş hayatında daha etkin olmaları yönündü teşvik etmektedir.

Neredeyse her iş kolunda kadınlarımızı görmek mümkün hâle geldi. Kadınlarımızın iş hayatına girmeleriyle birlikte gerek fiziki anlamda gerekse ruhsal anlamda kadına uygun olmayan iş ve mesleklerde çalışmaya başlamışlardır. Dünyayı kendi istedikleri doğrultuda dizayn etmeye çalışan “akıl” tarafından amaçlanan, kadının siyasete, istihdama, sosyal hayata daha çok nüfuz ederek eşitlik algısını pekiştirmek. Bu zihinsel alt yapıyı güçlendirmek maksadı için aile ekonomisine katkı sağladığını, ailenin ekonomik ve sosyal açıdan daha güçleneceği inancını topluma inandırmaktadırlar. Bu şekilde kadınlar iş hayatına şevklendirilerek itilmektedir. Kadının iş hayatında ve sosyal hayatta kadın doktoru, hemşire, aşçılık, mimarlık, öğretmenlik, güzel sanatlar vb. gibi örneklendirebileceğimiz istisna teşkil eden bazı iş kollarının dışında erkeğin yapması gereken işleri kadınların yapması doğru değildir.

Gerek kadınların kendilerine uygun olmayan işleri yapmaları, gerekse hangi iş kolunda olursa olsunlar elde ettikleri ekonomik kazanç neticesinde, kadınlarımızın ekseriyetinde ekonomik özgürlük, özgüven veya **“Ben kazandım, dilediğim gibi tasarruf etme hakkı da bana aittir.”** düşüncesi, aile bireyleri arasında fikir ayrılığına ve eşlerin sorumluluk alanlarının

sorgulanmasına neden olmaktadır. Kadınlarımızın asli görevi olan ev işlerinin yönetimi ve idamesi, yemek, temizlik, çamaşır, eşinin ihtiyaçlarının karşılanması, çocuk yetiştirme gibi asli sorumluluklarını aksatmalarına neden olmaktadır.

Bunun yanı sıra kadınlarımız, gün boyu birlikte yaşadıkları iş arkadaşları arasında geliştirdikleri iletişim dilini eve yansıtmaktadırlar. Gayet tabidir ki sonradan monte edilen bu durum, eşler arası iletişim sorununu beraberinde getirmektedir. Doğru iletişimin yerini, aile ekonomisine verdiği katkı “Kim daha çok kazanıyor?” türünden tartışmalarla aile ilişkisi mecrasından kaymakta, aile içi sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların erkekten rol kapma gayretleriyle birlikte evde otorite boşluğu meydana gelmektedir. Eşlerin birbirleri arasındaki iletişimi, gün geçtikçe güçleşmekle beraber aileyi ayakta tutan saygı, sevgi, sabır, sadakat temelli dört ana direğin sarsılmasına da neden olmaktadır. Ayrıca anne ve baba arasındaki sorumluluk alanlarının kaybolmasıyla birlikte çocuklar, rol model almaları gereken ebeveynlerinden etkilenecek kimden neyi, ne şekilde öğrenmesi gerektiğini kavrayamamaktadırlar. Devamında da anne ve baba ile çocuk arasında iletişim bozukluğuna sebep olmaktadır. Bu durum, çocuklarımızın ileri yaşlarında telafisi daha zor sorunlarla karşı karşıya kalmaları tehlikesini doğurmaktadır.

Bu süreç, değerlerimizden kopmaların belirginleştiği tehlikeli bir döneme evrilmiştir. Aksayan ev işleri çoğu kez hizmetçilere, çocuk yetiştirme görevi de çocuk bakıcılarının insafına terkedilmekte. Şunu biliyoruz ki, hiçbir çocuk bakıcısının, annenin verdiği şefkati, ahlâkı, beslenme alışkanlığını, eğitimi, öğretimi, sevgiyi ve merhamet duygusunu çocuklarımıza vermesi mümkün değildir. Çocuğun gerek çocukluk evresindeki

ihtiyaç ve beklentileri, gerekse gelişme sürecindeki ihtiyaçlarını karşılaması bakımından hiçbir bakıcının, annenin yerini alması beklenmemelidir.

“Kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranızda sevgi ve şefaath duyguları yerleştirmesi de O’nun karnatlarındanır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır.” (Rum Sûresi, 21)

“Anne ve babasına veya onlardan sadece birine yaşlılık günlerinde yetişip de cennete giremeyen kimse perişan olsun, perişan olsun, perişan olsun.” (Müslim, Birr 9,10)

“Cennet, annelerin ayakları altındadır.” mealindeki hadis-i şeriften, annelerimizin kıymetini öğrenmiş oluyoruz. Lakin burada bütün annelerin cennete gireceğı anlamı çıkmaz. Burada Allah’ın emir ve yasaklarına uyan, rızasını kazanan sâliha kadınlardan bahsedilmektedir. Anlaşılaçağı üzere, gerek cennete giriş anahtarımız olan annelerimizin, gerekse her birimizin tek gayesi Rabbimizin rızasını kazanmak olmalıdır.

Hayvana, Çocuğa, Kocaya, Kadına Şiddet

Bir toplumsal gerçek olgu olarak ne yazık ki insanlık var olduğundan beri şiddet olagelmıştır.

Elbette çocuklar ve kadınlar yaratılışları gereğı erkeklere oranla daha güçsüzdürler. Bu nedenle şiddet karşısında en korunaksız olanlar çocuklar ve kadınlardır. Özellikle aile içi sözlü veya fiziki şiddet aile huzurunu olumsuz etkileyen en önemli problem alanıdır.

Bunun yanında, korunaksız hayvanların maruz kaldığı şiddet ise üzerinde durulması gereken bir başka alan olup insanlığın ayıbıdır. Bunun yanında iş verenlerin çalışanlarına, Silahlı kuvvetler ve polis teşkilatımızın bir alt rütbedekilere uyguladıkları şiddet, amir ve yönetici düzeyinde olanların emri altındaki personeline, öğretmenin öğrencisine gibi çok daha çoğaltılabileceğimiz esasen ŞİDDET in bütünü ele alınarak gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, müeyyideler caydırıcı olmalı ve herkese eşit uygulanmalıdır.

Dozunda Verilen Sevgi Hayat Olur

Bilindiği üzere çocuk eğitimi için üç önemli dönem vardır: 0-6 yaş arasını kapsayan okul öncesi dönem, 7-15 yaş arasını kapsayan okul dönemi, 15 yaş ve üzerini kapsayan ergenlik dönemi. Söz konusu üç dönem için de anne ve baba davranışlarında tutum değişikliği olmalıdır.

0-6 yaş dönemi; çocuğun kişiliğinin, karakterinin, ahlâkının belirginleştiği; akıl, mantık, gözlem, duygu, korku, sevgi, güven ve inanç değerlerinin kimlik bulduğu en önemli dönemdir. 0-6 yaş arası çocuklar, yakın temasla öğrenirler. Bu yaş döneminde bir çocukla top oynanabilir, koşturulabilir, güreş yapılabilir; çocuk kucaklanır, sevilir, okşanır, bu sırada bazı güzel duygular çocuğa aşılanabilir. Çocuğun, sevgiyle ve şefkatle ilgili alanları geliştirilebilir. Çocuklarımızın kişisel gelişiminde hiç ihmal edilmemesi gereken bu dönemde anneler çocuklarıyla çok daha yakından ilgilenmelidir.

7-15 yaş arasındaki çocuklarla arkadaş olmak gerekir. Ancak bu sırada laubali olmamaya dikkat edilmelidir. Arkadaşlık; almak üzere değil, vermek üzere kurulur. Çocuğuyla doğru za-

manda arkadaş olabilen ebeveynler ona vermeyi öğretebileceklerdir. Ancak vermenin ölçüsü iyi ayarlanmalıdır. Çocuğa karşı aşırı verici olmak, çocuğu ileride bencil yapacaktır. Arkadaşlık, dostluk, dürüstlük, sözünde durma, yalan söylememe, cömertlik gibi temel erdemler çocuğa, şefkatle ve ısrarla verilmelidir. Çocukla nasıl bir aktivite yapılacağı; çeşitli oyunlar mı oynanacağı, saklambaç mı oynanacağı, yoksa spor müsabakalarına mı katılacağı çocuğun ilgi alanlarına göre değişebilir. Çocukla birlikte yabancı dil çalışmak, araştırma yapmak, inceleme gezisi yapmak veya kitap okumak, kitap hakkında çocuğa fikrini sormak da güzel olabilir. Dini ve ahlâki konularda bilgilendirici kitap okumak ve aktiviteler yapmak büyük fayda sağlayacaktır. Bu sırada çocuk, yaşı gereği birtakım hatalar da yapabilir. Mesela oyun arkadaşı gibi gördüğü anne ve babasına oyun sırasında kötü bir söz söyleyebilir. Burada çocuğa kızmak yerine ona büyük bir insanmış gibi değer verdiğinizi hissettirerek açıklama yapmak, doğrusunu ona anlatmak gerekir. Çocuk bu hataları yaparak doğruların ne olduğunu anlayacak; nerede sınır konulması gerektiğini, ihtiyaçlarını nere de ve nasıl karşılayacağını öğrenecek, sosyal beceriler kazanacaktır.

Çocukları 15 yaşından büyük olan anne ve babalar ise çocuklarını ayrı bir birey gibi kabul etmelidir. Onlara fikirlerini sormalıdırlar. Mesela eve bir eşya alınacağı zaman çocuğun hangi eşyayı neden istediğini öğrenmek, aralarında sağlıklı bir iletişim kurulmasına fırsat tanıyacaktır. Bazen anne ve babaların, **“Ben yapamadım, çocuğum yapsın.”** anlayışıyla çocuklarına sınır koymadıklarına, çocuklarının her isteklerini yerine getirdiklerine şahit oluruz. Bu ebeveynler çocukları iyi yetiştirmek için değil, kendilerini tatmin etmek için bu şekilde hareket ederler. Çocukluk yaralarını tedavi etmek için çocuklarını

kullanırlar. Aklın gereğini değil, duyguların gereğini yaparlar. Ancak zamanla çocukları bu evlerin küçük hükümdarı hâline gelirler, her şeyi yönetmeye başlarlar. Her ihtiyacı karşılanan çocuklar bir süre sonra benmerkezci olurlar, hep almak isterler, vermeyi öğrenemezler. Biraz daha büyüdüklerinde istekleri de büyür, zevk basamakları gün geçtikçe yükselir. Artık sıradan şeylerden zevk alamaz olurlar ve sıra dışı şeylere yönelmeye başlarlar. Zevk tuzağına kapılabilirler. Önceleri sigara, alkol; sonra da iş uyuşturucu madde kullanımına kadar gidebilir. Anne ve babalar da **“Biz ondan hiçbir şeyi esirgemedik, o ne isterse yaptık, bu çocuk neden böyle oldu?”** diye yakınır- lar. Çocuklarımızı bu tehlikeden uzak tutmak için arzularını kontrol etmeyi ve durdurmayı, “dur, düşün öyle yap” mantığını öğretmeliyiz. Çocuk, ihtiyacı olmadığı bir şeyi almak istediğin- de ona sevgiyle yaklaşır **“İhtiyaçlarını gidermeyi biz de çok isteriz. Senin mutluluğun bizim mutluluğumuzdur. Ancak insanın hayatta tüm arzu ve isteklerini karşılaması mümkün değil, yalnızca senin ihtiyaçların yok; evinde, her birimizin de ayrı ayrı ihtiyaçları var.”** şeklinde bir açıklama yapmalı ve çocuğun arzularını kontrol etmeyi öğrenmesi sağlanmalı. Bu ve benzeri bir açıklama çocuğun sorumluluk duygusunu da geliştirir. Çocuğa isteklerini erteleme anlayışını aşılayabilmek için anne ve babanın örnek davranış içerisinde olması gerekir. Bir şey alacakları zaman onun gerçekten ihtiyaçları olup olma- dığını sorgulayan anne ve babayı gören çocuk, bir süre sonra aynı davranışı sergileyecektir. Yalnızca hoşuna gittiği için değil, ihtiyacı varsa onu edinme yoluna gidecektir. Unutulmamalıdır ki, anne ve babaların görevi çocuklarını “koşulsuz” mutlu etmek değildir. Gerektiği yerde anne ve babalar “hayır” diyebilmelidir- ler. Çocuk üzülebilir, ağlayabilir; hatta küsebilir, ama çocuğun

gelişimi için acılara katlanmak gerekir.

Çocuğuna karşı aşırı fedakârlık yapan anne ve babalar bu hatalarını düzeltmek için iş adamı gibi düşünmeli, kâr-zarar analizi yap malıdırlar. **“Çocuğumun bu isteğini yerine getirirsem ileride ne olur? ne kazanırız? ne kaybederiz?”** diye düşünmeli, çocuklarına sevgi yatırımını buna göre yapmalıdırlar. Nasıl bir şeye fazla para ödediğinde bunun adı cömertlik değil, zarar oluyorsa; nasıl bir çiçeğe ihtiyacından fazla su verildiğinde, çiçek soluyor ve çürüyorsa, sevgiyi sınırsızca vermek de öyle zarar verir. Dozunda verilen sevgi hayat verir, çocuğun olumlu gelişimine önemli katkı sağlar.

Mükemmel çocuk yetiştirmek mümkün değildir. Çocuğun ruh hâli esnektir. Süreç içerisinde kendi hatalarını düzeltebilir. Çocuklara disiplin verilirken mutlaka tutarlı olmak gerekir. Çocuk istediğini yaptırmak için anne ve babasının sınırlarını zorlamak ister. Yatma saati geldiği hâlde yatmak istemeyen bir çocuk düşünelim: Anne ve babalar bir gün geç bir saatte yatmasına izin verirlerse çocuk sonraki günlerde geç saatte yatabilmek için elinden geleni yapacaktır. Ebeveynler, “Nasıl ki sabah işe gittiğim için benim belli bir saatte yatmam gerekiyorsa, okula gideceğim için senin de bu saatte yatman gerekiyor. Bedensel ve ruhsal dinamizmin için yeterli uykuyu almalısın.” diyerek kararlı davranmalıdırlar. Çocuk ağlasa da sızlasa da her gün çocuğun vaktinde yatması sağlanır. Kısacası bu bir kural

Bazen anne ve babaların, “Ben yapamadım, çocuğum yapsın.” anlayışıyla çocuklarına sınır koymadıklarına, çocuklarının her isteklerini yerine getirdiklerine şahit oluruz. Bu ebeveynler, çocukları iyi yetiştirmek için değil, kendilerini tatmin etmek için bu şekilde hareket ederler.

hâline getirilir. Disiplin sağlamak bir beceridir. Bunu uygulayabilmek için önce anne ve babalar kendileri tutarlı olmalıdırlar.

Çocuklarını nerede, nasıl durdurabilecekleri konusunda fikir sahibi olmaları, verdikleri sözün her daim arkasında durmaları gerekir. Bu anlayışa sahip, disiplinli anne ve babaların çocukları ileride ahlâklı, kendisini ve arzularını yönetebilen bireyler hâline gelecektir. Ne yazık ki çoğu kez kadınlarımız, çocuklarını bakıcılara teslim ederek, yalnızca çocuğun yemeğini yiyip yemediğini sorgulayarak, sığ bir alana çocuklarının geleceğini hapsetmektedirler. Özellikle 0/6 ve 7/15 yaş evresini bakıcı terbiyesiyle tamamlamış çocukların, arzuladığınız değerler doğrultusunda yetiştirilmesi oldukça güç olacaktır. Oysaki çocukların en önemli besin kaynağı anne kucağı, anne şefkati, anne merhameti, anne sıcaklığı, anne öğretileri ve anneden manevi beslenmesidir.

Maalesef üzülererek görüyoruz, çocuklarımız nedense bakıcıların inisiyatifine bırakılıyor. Kaldı ki alınan ücret, kazanç, makam, mevki, kariyer veya edinilen sosyal çevre, çocukların geleceğini riske atmaya değmez. Bu anlayış genelde temeli sağlam olmayan, kendi medeniyet değerlerinden beslenmeyen,

yabancı kültürü benimsemiş ailelerin tercihleridir. Hülasa kendi değerlerimizden uzaklaştıkça ailemizin geleceğini sağlam temellere oturtmamız ve olası risklerden korumamız mümkün olmayacaktır. Hiç kuşkusuz, çare medeniyet değerlerimize ve aile değerlerimize sımsıkı sarılmaktır.

Seviyeli İlgî Çocuğu Adam Eder

Anne ve babaların; yani ebeveynlerin çocuk gelişimi üzerindeki eğitici ve öğretici etkisi elbette azımsanamayacak kadar önemlidir. Ebeveynleri rol model alan çocuklar, aile ortamındaki tüm konuşmaları ve davranış biçimlerini örneklemektedirler. Baba vaktinin önemli kısmını geçirdiği iş ortamının etkisiyle aile içi iletişimlerinde, kendi edindiği iş hayatındaki tecrübeleri, aile ortamında eş ve çocuklarına yansıtır. Bunun yanı sıra yaşamı aynı zamanda sosyal hayatla iç içe olduğu için eğitim, ekonomi, siyaset, kültür, sanat vb. birçok konu, aile üyelerinin ev ortamında konuşacakları konulara zenginlik katar. Günün yorgunluğu bahanesiyle, eğer baba yeterince çocukları ile ilgilenmez ve bu ortamı sağlayamazsa çocukların çok yönlü gelişimleri için yeterli katkıyı sağlayamamış olur.

Çocuk gelişiminde en önemli etkenlerden bir diğeri ise annedir. Annenin ev dışında bir işi yok ise ve kendisi yeterli derecede dini, kültürel, mesleki, ahlâki eğitimi zamanında sayet almamışsa, çocukla anne arasında da yeterli bir iletişim sağlanmamış olur. Anne, bu sefer fıtratımızdan gelen “biri-leriyle münasebet kurma” isteği gereği konu komşu ve yakınında olanlarla vakit geçirmeye çalışacaktır. Ne yazık ki gerek iş gerekse sosyal hayatın gerekleri olan meseleler hususunda yeterli bilgi ve görgüye sahip olmadığı için, komşularıyla konuşabilecekleri ortak konular oldukça sınırlı kalacaktır. Bu sefer

yemek, giyim kuşam, dedikodu, gıybet gibi gerek kendilerine gerekse ailesine hiçbir katkı sağlamayacak konular ile günlerini ve zamanlarını geçireceklerdir. Hem kendilerinin hem de çocuklarının gelişimini olumsuz yönde etkileyen bu davranış biçimi, ebeveynler hayata dar pencereden baktıkları için, süreç içerisinde çevreden gördüklerinden etkilenecek konforlu bir yaşamı arzulayacaktır. Çocuklar komşuları, akrabaları, sporcu ve sanatçıların yaşamları, sosyal medyanın da etkisiyle, gördüğü çevreyle kendi yaşamlarını sürekli kıyaslama alışkanlığı kazanmaktadırlar. Belirli bir süre sonra **“Neden bizim de filan gibi konforlu bir yaşamımız olmasın ki?”** diye başlayan konfor ve rahat yaşam arzusu, zamanla yaşam amacı ve önceliği hâline gelmektedir. Toplumun önemli bir kısmının bu sığ pencereden bakan ebeveynlerle dolu olması, oldukça düşündürücüdür. Bu kıyaslama ve bakış açısı, herkesi ekonomik varlığıyla değerlendirmeye alışkanlığına dönüşmektedir. İş ve meslek tercihi, komşu seçme, oturacağımız muhit, arkadaş edinme tercihi; hatta ev eşyası, giyim kuşam tercihi buna göre şekillenmektedir. Aslında bilgisizliğin, eğitimsizliğin, ben merkezliliğin neden olduğu bu duruma kimlik arayışı diyebiliriz.

Başkalarına karşı olduğundan daha iyi görünme isteği, genelde gösterişe dayalı giyinme, kişisel takı ve aksesuar seçimi, ev eşyası tercihleri, sahip olduklarıyla övünme gibi çabalar bir kimlik arayışı şeklinde tezahür etmektedir. Muhatablarına da hep aynı gözlükle bakarak, herkesi ekonomik kalıplara koyarak kimlik elbisesi biçmesiyle yaşamını ne yazık ki bu şekilde sürdürmektedir. Bizi bizden koparan bu sevimsiz haslet, bünyemize iyiden iyiye nüfuz etmiş bir ur gibi bizi esir almaktadır. Bazı hastalıkların tedavisi ilaç ve pansumanla olmaz, işte bu da böyle bir hastalıktır. Cerrahi müdahale gerekir. Bu hastalığı kökünden

kazıyarak asli medeniyet değerlerimizi yeniden kodlamalı ve bu değerlere sımsıkı sarılmalıyız. Keza hem kendi geleceğimize hem çocuklarımızın ve ülkemizin geleceğine hem de dinimize ihanet etmiş oluruz.

Huzur Evleri ve Engelli Dostlarımız

Yaşlılar Bizim Geçmiş Hafızamızdır

İnsan, dünyaya gelişinden itibaren ilahi takdirin tecellisi olarak çeşitli dönemler yaşar. Bu safhaların en önemlilerinden birisi de hiç şüphesiz, eskilerin “erzel-i ömür” diye tabir ettiği, ömrün en düşkün dönemidir. Bu dönemde insan, daha önce bildiği şeyleri unutmakta, fiziksel ve zihinsel gücü zayıflamaktadır. Ömrü olan insanların çoğunluğu bunu yaşayacaktır. Kur’an-ı Kerim insanın zihinsel ve bedensel aktivitelerinin en düşük olduğu bu döneme önemle işaret eder, bunun ilahi bir kanun olarak gerçekleştiğini vurgular. Kur’anda ve sünnette anne ve babaya yardım edilmesi, onların korunması ve bakılması konusunda emir ve tavsiyeler vardır. Zayıf ve düşkün oldukları evrede yaşlıların sahiplenilmesi, birinci ölçüde evlatlarının görevidir. Sonra akrabaları, yakın çevresi ve daha sonra da devletin görevidir. Dinimiz İslâm, anne ve babanın ve çevremizdeki yaşlıların, yaşadıkları aile ortamından ve yaşadığı çevresinden uzaklaştırılmamasını, bakım evlerine bırakılmamasını tavsiye etmektedir.

Anne ve babalarımız, geçmişle geleceğe bağlayan çok değerli köprülerdir.

Esasen huzur evleri, İslâm medeniyetinin bir hasleti değildir. Aşağıda da bahsedeceğimiz üzere yapılan bakım evleri kimsesizlerin korunması ve barınması maksadıyla yapılmıştır.

Huzurevi, hayatını tek başına devam ettirmekte zorlanan yaşları ilerlemiş belirli insanların son dönemlerini huzur içerisinde yaşamalarını sağlamak maksadıyla ilk olarak Selçuklular döneminde 11. yüzyılda kurulmuştur.

Osmanlı-Rus savaşı sonrasında (1877) İstanbul'a 400.000 civarın- da göçmen gelmiştir. Sokaklarda evsiz, barksız, hasta, kimsesiz ve çocuk dilencilerin artmasıyla cami avlularında yatan kimsesiz muhtaçları bir araya toplayıp onların ihtiyaçlarının giderilmesi, sanat sahibi yapılması; din, dil, ırk, sınıf ve cinsiyet farkı gözetmeksizin yalnızca ihtiyaçlarının giderilmesi maksadıyla dönemin padişahı Sultan II. Abdülhamid Han, 11 Nisan 1890'da bir darülaceze kurumasını ferman buyurmuştur. Sultan Abdülhamid Han'ın bizzat kendisinin de bağışta bulunarak başlattığı yardım kampanyası neticesi 50.000 altın yardımsever halktan toplanarak, 06 Ekim 1892 tarihinde Darülaceze'nin temeli atılmış, bu kurum 31 Ocak 1896 tarihinde tamamlanarak hizmete açılmıştır.

Kurulduğu günden bugüne kadar 29.000'i çocuk olmak üzere toplam 72.000 kişiye şefkat yuvası olmuş olan Darülaceze Vakfı, şu an Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetini sürdürmektedir. Bunun yanı sıra yalnızca İstanbul'da 98 olmak üzere, Türkiye genelinde 327 kamu/özel huzur evi olduğu bilinmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaşlı nüfus sayısında belirgin artış gözlenmektedir. 1990 yılında nüfusun %4,8'lik kısmı 65 yaş üzeri iken, 2018 yılı verilerine göre % 9,8'lik kısmı 65 yaş üzeridir. 2023 yılında %11,3 seviyesinde olacağı tahmin edilmektedir. Tüm dünyada hızlı bir şekilde yaşlı nüfusun arttığını, sosyal bir mesele olduğu için toplumun her kesimini

yakından ilgilendirdiğini hatırlatmakta fayda görüyorum.

Orta yaş 45-49, yaşlılık 60-75, ihtiyarlık 75-90, ileri ihtiyarlık 90 ve sonraki yaşlar olarak tanımlanmaktadır. Yaşlılar bizim geçmiş hafızamız, birikimimiz, tecrübelerimiz, dini ve ahlâki değerlerimiz, kültürel mirasımızdır. Gelenek ve göreneklerimizi onlar vasıtasıyla gelecek nesillere aktarabiliriz. Bu nedenle onların birikim ve tecrübelerinden yararlanmalıyız.

Allah Teâlâ yalnızca kendisine kulluk edilmesini emrettikten sonra, “evlatlardan anne ve babalarına iyi davranmalarını, onlara tatlı ve güzel söz söylemelerini, onları azarlamamalarını, onlara karşı alçak gönüllü olmalarını ve onlara dua etmelerini” kesin bir şekilde emretmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “Allah’ın rızasını kazanmanın ana-baba rızasının elde edilmesine bağlı olduğunu” belirtmiştir.

Yaşlılıkta insan, ilgi ve sevgiye çocuklar kadar muhtaçtır. Çocukların yetişmesinde sevgi nasıl önemliyse, yaşlılar da aynı şekilde sevgiyle, ilgiyle hayata tutunurlar.

Çağımızda özellikle aileler gittikçe daha fazla küçülmekte ve yalnızlaşmakta, çocuklar aşırı bağımsız hâle gelmeyi istemektedir. Bunun sonucunda anne ve baba yaşlandıkça kendilerini yalnız hissetmekte ve çocuklarından maddi ve manevi destek görmemektedir. Özellikle Batı ülkelerinde çok sayıda huzurevi ve yaşlı bakım evlerinde hayatlarını devam ettirmek zorunda kalmışlardır. Bu durum son dönemlerde dünyanın birçok

ülkesinde de yaygınlaşmaktadır. İslâm dini, bu meseleyi aile içerisinde yaşlıların korunması ve bakılmasıyla temelden çözmüştür. Yaşlılıkta insan, ilgi ve sevgiye çocuklar kadar muhtaçtır. Çocukların yetişmesinde sevgi nasıl önemliyse yaşlılar da aynı şekilde sevgiyle, ilgiyle hayata tutunurlar. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yaşlılarla iletişimi bize yol gösterici olmuştur. Efendimiz, çevresindeki yaşlılara hürmet ve saygı göstermiş, onlara ikramda bulunmuş, zaman zaman yaşlı sahabeleri ziyaret etmiş, hatırlarını sormuş, hasta olduklarında yanlarına gitmiş, dua ederek onların gönüllerini almıştır.

Bilindiği gibi bizi biz yapan değerlerimizin en başında merhamet yatmaktadır. Allah insanı yaratmış; onu akıl, fikir, muhakeme yeteneği ve irade kullanma gibi üstün özelliklerle diğer canlılardan ayırmıştır. Allah, taşıdığı bu özelliklerinden dolayı insanı sorumlu tutmuştur. İnsan kendisine emanet edilen hayat diliminde ömrünü Allah'ın rızasına uygun olarak tanzim etmekle yükümlüdür. Merhamet önceliği yaşlı, yoksul, kimsesiz, ihtiyaç sahibi ve engellilerindir.

Yukarıda bahsi geçen âyet, Peygamberimiz'in hadis-i şerifleri ve kadim geleneğimizin öğretileri ışığında kendi anne ve babası olan yaşlıyı huzur evlerine bırakmanın uygun olmadığını bir kez daha vurgulamak isterim. Ne yazık ki bugünün Türkiye'sinde huzur evlerinde kalan yaşlılarımızın birçoğunun çocukları var ve her biri kendi dünyevi meşgalesiyle uğraşmaktadır. Bayramlarda huzur evlerinde yaşayan anne ve babalarını ziyaret ederlerse onları mutlu edeceklerini zannediyorlar. Oysaki büyük yanılğı içerisindeyler.

Engelsiz Bir Dünya Mümkün

Bedensel engelli, zihinsel engelli, işitme engelli, görme engelli, otizmli dostlarımız, ruh sağlığı bakımından engelli kardeşlerimiz ülkelere göre farklılık gösterse de nüfusun yüzde 9'u ile yüzde 33'ünü teşkil etmektedir. Avrupa Birliği'nin dünyadaki engelli dostlarımızın iş gücüne katılma oranlarını belirlemek maksadıyla hazırlamış olduğu raporda çok ilginç tespitlere yer verilmiştir.

İletişim kurma, sağlık sorunları ve aktivite zorluğu yaşayan kardeşlerimizin ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi hususunda Birleşmiş Milletler'in çok daha etkin yöntemler geliştirmesi gerektiği gerçeğini her ortamda dillendirmeliyiz. Bu anlamda yürüme yollarının düzenlenmesi, ihtiyaç duydukları görme, işitme, iletişim kurmalarını kolaylaştırıcı teknolojilerin geliştirilmesi, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sağlanması, dostlarımızın hayata kazandırılması anlamında birçok konu yalnızca devlete bırakılmayacak kadar önemli bir sosyal sorumluluktur. Bu gibi hizmetler tarih boyunca özel sektör katkısı, vakıfların mahareti ve devletlerin desteğiyle yürütülmüştür.

Birçok kardeşimiz engelleri aşarak önemli başarılar elde etmiştir. Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu verilerine göre bedensel engelli farklı kategorilerdeki milli sporcularımız yalnızca 2021 yılında katıldıkları uluslararası organizasyonlarda başta doğuştan iki kolu olmayan balık kızımız Sümeyye olmak üzere 80 altın, 88 gümüş ve 78 bronz olmak üzere 246 madalya elde etmiştir.

19 Eylül 2021 tarihinde yapılan final müsabakasında tarihi bir zafer elde eden Ampute Futbol Milli Takımı, üst üste ikinci

kez Avrupa Şampiyonu olma başarısını göstermiştir.

Down Sendromlular Futsal Milli Takımı, 10 Ekim 2021 tarihinde oynanan Avrupa Oyunları'nın finalinde Portekiz'i mağlup ederek Avrupa şampiyonu olarak büyük bir başarıya imza atmışlardır.

**Yeter ki engel zihnimizde, kalbimizde ve
vicdanımızda olmasın! Zira bizi insan yapan
kolumuz ve bacağımız değil, kalbimizdir. Hayatı
paylaşabilmemiz için engel yok!**

Bu ve benzeri başarılar, gerekli ilgi ve destek gösterildiğinde bu “özel” kardeşlerimizin neleri başarabileceğini özetlemektedir.

Dünyada pek çok örnekleri olan engellilerin başarı hikâyeleri, doğrusu insanı yüreklendiriyor. Dokuz yaşında görme yetisini kaybeden halk ozanımız Âşık Veysel'in “Toprak” türküsü bize hayatın tüm güzelliklerini yaşatmakta.

Duyma engelli Alman asıllı Beethoven'ın “9. Senfoni”sini eminim duymayanınız kalmamıştır. Doğuştan görme yetisini kaybeden Eşref Armağan'ın 41 yıldır yaptığı resimler, başta Avrupa olmak üzere dünyanın her köşesinde sergilenmektedir. Marfan sendromlu Abraham Lincoln 1860 yılında ABD'nin 16. başkanı olmuştur. Fiziksel engelli Franklin D. Roosevelt dört dönem ABD başkanlığı yapmıştır. Sevgili aile dostum, akrabam Lokman Ayva 17 yaşında görme yetisini kaybetmesine rağmen Türkiye'de ilk “özel” milletvekili olmuş, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi üyeliği yapmıştır. Ayva, Boğaziçi Üniversitesi mezunu, bilişim teknolojilerine hâkim ve çok iyi

İngilizce bilmektedir. Yeter ki engel zihnimizde, kalbimizde ve vicdanımızda olmasın! Zira bizi insan yapan kolumuz bacağımız değil, kalbimizdir. Hayatı paylaşabilmemiz için hiçbir engel yok!

Engellilikten korkmamanın yolu, engelleri aşacağımıza olan inancımızdır.

Aile Olmak

Aile olmak, hoşgörü ikliminde eşsiz çiçekler yetiştirmektir. Aile olmak, saadettir; cennetlere namzet!

Aile olmak sevgidir, sadakattir, sabırdır.

Şu kısa dünya hayatında yaşanabilecek güzellikleri, aile olmakla elde edebiliriz.

Dünya hayatının sayısız debdebelerine ve tuzaklarına karşı kendimizi aile kalkarıyla koruyabiliriz.

Hz. Mevlânâ dünya hayatını şu şekilde tarif eder:

“Hayat bir nefestir, aldığı kadar...”

Hayat bir kafestir, kaldığı kadar...

Hayat bir hevestir, daldığı kadar...”

İşte bu sebeptir ki, şu kısa dünya hayatında hayır kefenizi doldurabilmek için yakaladığınız fırsatlara sınırsız sarılmalısınız. Çünkü yaptıklarımızdan ve yapmadıklarımızdan, yediklerimizden ve yemediklerimizden, dertlerimizden ve gamsızlığımızdan dolayı he saba çekileceğiz! Varlıklarımızdan, yokluklarımızdan, evlatlarımızdan, ebeveynlerimizden hesaba çekileceğiz.

Kusursuz Ebeveynlik Yoktur, Koşulsuz Ebeveynlik Vardır

Ebeveyn olmak büyük ve büyüleyici bir maceradır.

Taze anne ve baba adayı olmak, şimdiye kadar yaptığınız en stresli işlerden biri olabilir. Nasıl olacağını düşündüğünüzde engellerle dolu bir yol gibi görünebilir, bu normaldir.

“Çocuklara nasıl laf dinletiriz?” sorusunun cevabını ve onları itaat ettirmenin yollarını aradığımızda da çareyi kendi öz kültürümüzde bulabiliriz.

Nobel Kimya Ödülü sahibi, ünlü Türk bilim insanı Prof. Dr. Aziz Sancar, **“Anne babalar olarak çocuklarımızın itaatkâr ve hayırlı olmasını istiyorsak, en çok dikkat edeceğimiz şey, onları helâl rızıkla beslemek olmalıdır”** der.

Her çocuk, muhteşem potansiyellerle doğar; ancak içine doğduğu aile onu ister istemez bir kalıba sokar. Çocukların potansiyelini çevresel etkenlerin şekillendirdiğini göz ardı etmemeliyiz.

Kendine güvenen ve bilinçli bireyler yetiştirme yolculuğuna çıkan anne ve babalara bu yolculuğun ilk 2,5 yılında çığır açıcı öneriler sunmalıyız.

Anne ve baba, bebeklerine nasıl daha iyi bakabilecekleri konusunda akıllarındaki soru işaretlerini çeşitli sağlam kaynaklara başvurarak ve çevrelerine danışarak gidermeye çalışabilirler.

Gençleri mahveden 5 şeyi açıklayan Prof. Dr. Aziz Sancar'ın şu tespiti kulaklara küpe olmalı: **“Şüphe, istek, yanlış arkadaşlıklar, boş zaman ve amaçsız ortam!”**

Aile olmanın, şefkat ortamında ve özgüvenle büyütülmenin,

helal rızıkla beslenmenin önemini kısa bir başarı hikâyesiyle taçlandırılım.

Küresel anlamda son yılların en önemli başarı hikâyesine imza atan ve sahibi genç bir Türk olan Chobani Yogurts'un, 'Amerika'nın en hızlı ve güvenli büyüyen markası' olması ve kısa zamanda bu kadar büyümesi, dikkat çekici olduğu kadar takdire şayandır.

Chobani Yogurts kurucusu ve CEO'su Hamdi Ulukaya, 2014 yılında düzenlenen Uludağ Ekonomi Zirvesi'nde yaptığı konuşmada başarı hikâyesini bakın nasıl özetliyor:

"Bu başarılar, bunlar nereden? Bunlar anneden, babadan, çevreden, bizim insanımızdan, Anadolu'dan... Aile ile alakalı bir şey. Hikâyemde Anadolu'yu, aileyi bulabilirsiniz. Sevgiyi, güveni, çalışmayı, saygıyı bulabilirsiniz. Alçak gönüllülük çok önemli... Bu başarıda ailem var, biz kendi özgüvenimizle büyüdük. Büyüklerimizin rehberliği, yol göstericiliği ve tavsiyeleri... Bunlar çok önemli detaylar. Bu potansiyeli kesinlikle göz ardı etmemek gerekiyor."

Anne ve Baba Olmak Cennete Girmeye En Büyük Vesiledir

Anne ve babaya hizmette bulunmak çok faziletli bir amel-i sâlihtir. Bu fırsatı değerlendiremeyen kimseler büyük bir kayıp içindedirler.

Allah ve Resulü'ne itaatten sonra anne ve babaya itaat gelir. Çünkü anne ve babalarımız varlık sebebimiz ve velinimetimizdir. Maddi ve manevi hayatımızı inşa eden müstesna fazilet abideleridir.

Bir anne yüreği ve kucağı, çocuk terbiyesinin yapıldığı muh-

teşem bir okuldur. Aile yuvası, çocuğun istikbâlini şekillendiren ilk eğitim müessesesidir. Dolayısıyla anne ve babaların evlatları üzerindeki hakları sayıya gelmeyecek kadar çoktur.

Bizleri önce bir müddet karnında, sonra kollarında ve ölünceye kadar da kalplerinde taşıyan annelerimize gösterilecek sevgi ve saygıya ortak olabilecek başka bir varlık yaratılmamıştır.

Bir anne düşünün: Yememiş yedirmiş, giymemiş giydirmiş, uyumamış uyutmuş...

Hayatın fırtınalarında bizlere bir toz konmasın diye bütün varlığını seferber etmiş olan anne ve babaların haklarını ödeyebilmek mümkün müdür?

Mevlânâ Hazretleri ne güzel ifade eder:

“Anne hakkına dikkat et! Onu başında tâc et! Zira anneler doğum sancısı çekmeselerdi çocuklar dünyaya gelmeye yol bulamazlardı.”

Kişi, anne ve babasına nasıl muamele ederse evlatlarından da aynı muameleyi görür.

Peygamber Efendimiz,

“...Babalarınıza iyilik edin ki, çocuklarınız da size iyilik etsinler...” (Hâkim, IV, 170/7258) buyurarak bu hakikate işaret etmiştir.

Ebeveynlerine karşı kötülük yapan ve kırıcı davrananların, nihayetle kendi evlatları tarafından aynı muameleye tâbî tutulduğu çok sık rastlanan ibret manzaralarındandır.

“Makbul olduğunda şüphe bulunmayan üç dua vardır: Babanın çocuğuna duası; misafirin duası, mazlumin duası.” (Tirmizî, Birr 7/1905, Deavât 47; İbn-i Mâce, Duâ 11)

Aileyi Bir Arada Tutan Değerler

Başta aileyi bir arada tutan dini değerlerimize olan yakınlığımız olmak üzere aile içi huzur ve mutluluğun sağlanması, sorumlulukların kazandırılması anlamında aile bireylerinin birbirleriyle olan münasebetlerinde birtakım kurallar ve sınırlar belirlenmelidir.

Din

Aile fertlerinin mensubiyet duyduğu din ve dinin temel prensiplerinin benimsenmesi önemlidir. Kur'an'ın emir ve yasakları esas alınarak Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sünneti yaşam biçimi olarak hayatımızın tüm safhalarına yansıtılırsa dini değerlerimizi içselleştirmiş oluruz. Kaldı ki, dünyaya gelişimizin asıl nedeni Allah'a kul, peygambere samimi ümmet olduğumuz gerçeğidir. Din, insanoğlunu yanlışlardan, haramlardan koruyan en önemli unsurdur. Yaşamımızı dinimizin gereklerine göre tanzim etmemiz, planlamamız gerekir. Örneğin Kur'an okuma zamanlarımız, dini ilimler öğrenme zamanlarımız, günlük beş vakit namazımızı nerede eda edeceğimiz hassasiyeti, abdest almak ihtiyacı, yola çıkarken namaz kılacağımız saat, yer, abdest almak gibi hususları göz önünde bulundurmak yaşamımızda her daim öncelememiz gereken hususlardır.

Ramazan orucunun insan üzerindeki maddi ve manevi etkisini de düşünerek planlama yapmalıyız. Gerek Ramazan gerekse Kurban bayramları aile birlikteliğimiz ve dini sorumluluklarımız anlamında hayatımızın önemli anlarındandır.

Cenaze namazlarına iştirak etmemiz, cenaze yakınlarına taziye ziyaretinde bulunmamız, hac farızasını yerine getirmemiz, umre ziyaretlerimiz gibi Müslümanın asli yükümlülükleri olan

hususlar, hayatımızın önceliği olmalı ve günlük yaşamımızı bu doğrultuda planlamalıyız.

Akrabalık Bağı ve Komşuluk İlişkileri

Anne ve baba, kardeşler, büyük baba ve büyük anne, hala, teyze, amca, dayı ve bunların çocukları; hülasa aile kan bağı olan herkes ile akrabalık ilişkilerinin muhafazası, güçlü tutulması, geliştirilmesi çok önemlidir. Kız tarafı veya erkek tarafı ayrımı gözetmeksizin hısım-akrabaya yakın ilgi gösterilmelidir. Akrabalar ile münasebetlerde yapıcı olunmalı, her daim akrabalar aranıp sorulmalı, imkân ölçüsünde ev ziyaretlerinde bulunulmalı, durumları hakkında bilgi sahibi olunmalı, üzüntü ve kederlerine ortak olunmalı, mutlulukları paylaşılmalıdır.

Bilindiği gibi mutluluklar paylaşıldıkça çoğalır, üzüntü ve kederler paylaşıldıkça azalır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) yanında bulunan ashabına komşu hak ve hukukundan bahsederken sahabe-i kiram, “Ya Resulallah! Komşularımız mirasımızdan da hak sahibi midir?” diye sormuş- tur. Bu soru bile komşuluk ilişkilerinin ne kadar önemli olduğuna işaret etmektedir.

Akraba mesabesinde değilse de komşularımız ile münasebetlerimiz bu yakınlıkta gelişmeli, tıpkı akrabalarla olan münasebetlerimiz gibi üzüntü ve kederlerine ortak olunmalı, sevinçleri paylaşılmalıdır. Atalarımız, “**Komşu komşunun külüne muhtaçtır.**” diyerek komşularımız ile her zaman yardımlaşma içerisinde bulunmamız gerektiğini bizlere öğütlemişlerdir. Komşularımızın çocuklarıyla çocuklarımız birlikte büyümelidirler. Tıpkı ebeveynler gibi yavrularımız da komşu çocukların sorunlarıyla veya mutluluklarıyla hemhal olmalıdırlar.

Aile büyüklerimizin sıkça kullandığı, evlenme öncesi çocuklarına tavsiye ettiği “sevgi, saygı, sadakat, sabır, fedakârlık, güven” gibi güzel öğütler, aileyi olası sarsıntılardan koruyacak en önemli formüldür. Bu kavramlar ezber olarak söylendiğinde sanki bir şey ifade etmiyor gibi algılsa da içselleştirilmeli, benimsenmeli ve sahiplenilmelidir.

Sevgi

Sevginin oluşturduğu sıcak ilişkiler ailenin en kıymetli bağıdır. Şefkat, fedakârlık ve empatiyi bu duygu besler. Büyük anne ve büyük baba, anne ve baba ile çocuklar arasındaki yakın sevgi bağı birlikteliğin tutkalıdır. “Sevgi en iyi ilaçtır.” demiş, büyüklerimiz. Aile bireylerinin olası problemlerinde onlara yakın ilgi ve sevgi gösterdiğimizde sorunlarının ne denli kolay hâl yoluna girdiğine onlarca; hatta yüzlerce kez şahit olmuşuzdur. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır sözünü işitmişsinizdir. Sevgiyle başlanılan ilişkiler gelişir, büyür, güven ve huzur sağlar. Yalnızca aile içi sevgi değil elbette, her kim olursa; küçüğünden büyüğüne, çocuğundan yetişkinine, iş arkadaşlarımızdan patronumuza, amirimizden komşumuza, muhataplarımıza göstereceğimiz sevgi, aramızda oluşması muhtemel soğuklukların da yok olmasına vesile olacaktır.

Saygı

Aile bireylerinin birbirlerinin kişilik haklarına özen göstermeyi başarabilmeleri için her birey kendi yaşına uygun ahlâki davranışlarına ve fikirlerine anlayış gösterebilmeli, muhtemel fikir ayrılıkları konuşularak ve ikna edilerek çözüme kavuşturulmalıdır. Önceliği karşısındakine veren her daim orta ve uzun vadede kazanacaktır. Temelde ortak payda aile üyelerinin

ortak menfaatleri olduğu sürece öne geçen kişisel tercihler olmamalıdır. Kişilerin düşünce ve davranış biçimleri her zaman değişiklik arz edebilir. Bu durumda empati kurulmalı, herkesi olduğu gibi kabullenmelidir. Yapılan güzel davranışlara sık sık teşekkür edilmelidir.

Güven ve Sadakat

Bu duyguların oluşabilmesi için aile bireylerinin zarar görmeyeceğine dair emin olmaları gerekir. Yalnızca birlikte olduklarında değil, her zaman birbirlerinin yalan söylemeyeceğine dair güven içerisinde ve emin olmaları gerekir. Bunun yolu da saygıdan geçer. Kendine saygı duyulmasını istiyorsan, bunun yolu başkalarına duyduğun saygıdan geçer. Saygı ve güven, insan hayatında en önemli iki unsurdur. Yine saygı gibi, kendine güvenilmesini istiyorsan bunun yolu senin başkalarına duyduğun güvenden geçer. Lakin güvenilir olabilmek için öncelikle yalanın yanına dahi yaklaşılmamalı. Bu bakımdan güvenin en belirgin özelliği kişinin hiçbir zaman yalan söylemediğinden emin olunmasıdır. Büyüklerimiz, “Yalan bir defa söylendi mi artık o kişiye güven duyulmaz. Hangi sözünün yalan, hangi sözünün doğru olduğundan emin olamazsınız” demişlerdir. Bu nedenle aile bireyleri öncelikle yalanı lafızlarından ve düşünce dünyalarından çıkarmış olmalıdırlar.

Adalet

Aile bireyleri her ortamda dini prensiplere, yasalara, kişilerin hak ve hukukuna, canlı ve cansız tüm varlıklara adaletle yaklaşacağına, bencillik yapmayacağına dair tam bir inanç içerisinde bulunmalıdırlar. Aile içerisinde gerek ebeveynlerine gerekse kardeşlerine karşı gösterdiği adaletli davranış biçimi, gün geç-

tiğe kişilik özelliği şeklini alır. Elbette kişi yalnızca aile içerisinde değil, hayatın tüm alanlarında ve herkese aynı mesafede adaletle ve dürüstlikle hareket etmelidir. Sevgi, saygı, güven, ahlâk ve adalet kişinin davranışlarına yansır. Bu özellikleri kazanmanın en doğru yolu, aile içi ilişkiden geçmektedir. Dinin emir ve yasaklarını, medeniyet değerlerini, gelenek, görenek, örf ve adetlerini, kültürünü hayat nizamı olarak benimsemesi ve yaşantısına yansıtması, bireyi güzel ahlâklı kişi yapa çaktır. Ahlâk, tarih boyunca insanları bir arada tutan ve aralarındaki yazılı olmayan kuralların ortak dile dönüşmesidir. Millî ve manevî değerlerin harmanlanmış hâli de ahlâk ilkeleri olarak kabul edilse de küçüklerimiz, büyüklerimiz, anne ve babalarımız, arkadaşlarımız, komşularımız, iş arkadaşlarımız velhasıl her kimle birlikte bir faaliyet, aktivite veya her ne iş yaparsak yapalım, muhatabımıza olan davranış biçimimiz bir anlamda bizim ahlâkımızın tezahürüdür. Her kişinin yaşına, eğitimine, kültürüne uygun ilişki içerisinde olmalıyız. Yani küçükle küçük, büyükle büyük olmalıyız. Ahlâkın en belirleyici yönü, kadınların olsun erkeklerin olsun kendi mahremiyet sınırları çerçevesinde harama yönelmemeleridir.

Zina büyük haramlardandır; lakin karşı cinslerin birbirlerine şevkle ve arzuyla bakmaları da ahlâk kurallarına uymayan, haram olarak kabul edilmektedir. Üçüncü şahısların hak ve menfaatlerine saygı göstermemek de ahlak kurallarına uymayan davranışlardandır. Ahlâki görgü kuralları ebeveynler tarafından çocuklarına küçük yaşlardan itibaren öğretilmelidir. Çocukların yanlışları doğrulardan ayıracak karakter yapısı çok küçük yaşlarda başlayacağından dolayı erken yaşlarda verilecek ahlâki kurallar çocukların ilerleyen yaşlarında kişilik özelliği olacaktır. Yeme ve içmeleri, giyim kuşamları, konuşma üslupları,

ses tonları, ebeveynlerine olan saygı ve hürmetleri gibi daha birçok ahlâki kurallar okuldan ziyade ev ortamında, aile içi eğitimle mümkün olur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), buyurmuştur.

“İnsanların en hayırlısı, ahlâkı güzel olandır.” (Tirmizî, Radâ¹¹)

Ahlâklı bir insana herkes güven duyar, eğer kişi ahlâksızlık yapmışsa bu, yapışmış ve bir çıkmaz lekeye benzer. Uzun yıllar o leke çıkmayabilir. Bu bakımdan başta Allah'ın razı olmadığı, haram kıldığı ve insanların ve insanların hoşlanmayacakları ahlâksızlıkları yapmaktan şiddetle kaçınmak gerekir.

“Ahlâk, toplumu çöküntüden kurtaran ve muhafaza eden en önemli kıymettir.”

Paylaşmak

Kederlerin paylaşıldıkça azaldığına, sevinçlerin de paylaşıldıkça arttığına daha önce değinmiştik. Yaşamın doğal sürecinde yaşanan güncel gelişmelerden tutun hem geçmişte yaşanmışların hem gelecekle ilgili planların paylaşıyor olması, aile bireylerinin sorunlarını ve mutluluk veren gelişmeleri paylaşarak birlikte çözüme kavuşturmaları, aralarındaki güven, sevgi ve sadakati kuvvetlendirecektir.

Aileyi bir arada tutan değerlerden kısa kısa bahsettiğimiz konulara bakıldığında, kendimizi değil, karşımızdaki muhatapımızı önceleyen bir ahlâk yapısıyla karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Tam da buradan hareketle, inandığımız değerlerimiz hayatımız boyunca bizlere kendimizden çok başkalarını öncelememiz gerektiğini öğütmektedir. Aksi hâlde bencil olurduk. Başkalarını öncelemek demek, “paylaşmak” demektir. Sevincini,

mutluluğunu, zamanını, yemeğini, imkânlarını, bilgini, aklını, fikrini paylaşmak ve ekonomik sıkıntısı olanların ihtiyaçlarını karşılamak... Hayatımızı anlamlı kılmamanın yolu, elimizdeki imkânları başkalarıyla paylaşmaktır. Bu husus, diğer birçok konu gibi okullarda öğretilecek bir konu olmayıp aile ortamının da neşvü nema bulmalıdır. Düğünlere, merasimlere, cenazelere, bayramlaşmalara da bu nedenle gideriz. Özünde paylaşmak vardır.

Merhamet ve Tevazu

Hayat nizamı olarak benimsediğimiz medeniyet değerlerimiz acımayı, alçak gönüllü olmayı, her daim mazlumu, yoksulu, yetimi görüp gözetmeyi, bu hasletin zıttı olan gururlu ve kibirli olmaktan da uzak durmayı bizlere öğütlemiştir.

Sabır

Hayatımızı geçirdiğimiz bu dünyada istesek de istemesek de başımıza birçok sorun ve problemin geleceğini bilmeli, sınavda olduğumuz gerçeğini unutmamalıyız. Söz konusu sorunlar karşısında itidalimizi bozmadan, “hayrın ve şerrin Allah’tan geldiğine” ve “Allah’ın sabredenlerle beraber olduğuna” inanarak, sabır ve tevekkül göstermek en güzel davranış olacaktır.

Ebeveynlerle Beraber Yaşamak

Büyüklerimiz evin bereketidir, hâllerinden örnek ve ibretler alacağımız yegâne öğretmenlerimizdir. Özellikle anne ve babalarımızla olan beraberliğimiz, birlikte yaşamamız, onlar baki hayata göçünceye kadar devam etmelidir. Keza bu davranış Allah’ın emri, Peygamber Efendimiz’in de sünnetidir.

Ebu Hureyre’den (r.a.) rivayet edilen bir hadis-i şerifte Pey-

gamber Efendimiz (s.a.v.) “anne ve babalarımız ile yaşamları müddetince birlikte olmamızı, onlara öf bile demememizi” öğütlemektedir. Hâl böyle iken yaşadığımız yüzyılda ne yazık ki anne ve babalarımız çoğu kez tek başlarına yalnız yaşamaya terk edilmektedir.

1895 yılında Sultan II. Abdülhamid Han tarafından kurulan Darülaceze Vakfı; din, dil, ırk, sınıf ve cinsiyet farkı gözetmeksizin bakıma muhtaç, yaşlı, engelli insanlara, sokağa terk edilmiş kimsesizlere hizmet vermek gayesiyle kurulmuştur. Allah (c.c.) kendisinden razı olsun. Gerek Peygamber Efendimiz (s.a.v.) döneminde, gerekse Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşlılarımız yalnızca ailelerinin yanlarında yaşlanır ve vefat ederlerdi.

Görüldüğü üzere ağırlıklı olarak aile efradı olmayan ve sokağa terkedilmişlerin barınmalarını temin etmek amacıyla kurulmuş müesseseler bulunmaktadır. Günümüzde üzülerək görüyoruz ki, Darülaceze’de kalanların çok önemli bir kısmının oğulları, kızları ve yakınları olduğu hâlde bu kurumlara adeta terkedilmişlerdir.

Bütün bunlara bakıldığında, değerlerimizden uzaklaştığımız için anne ve babalarımıza bakmak bizlere ağır gelir oldu. Kendi yaşam konforumuzdan fedakârlık yapmak yerine anne ve babalarımızı yalnız ve çaresiz yaşamaya terk etmek durumunda kalıyoruz. Başta bahsettiğimiz üzere değerlerimizden uzaklaşmamızın etkisiyle konforu önceleyen, “eşim ne der!” mazereti, çocuklarımızın konforu, büyük şehirde yaşama güçlüğü, ekonomik sebepler gibi bahanelerle bizim dünyaya gelmemizin vesilesi olan anne ve babalarımıza gerekli ilgiyi gösteremiyoruz.

Aile ve Tasarruf

Aile, bir toplumun en temel unsuru ve ekonomik tüketim birimidir. Özellikle Türk toplumunda ailenin özel bir yeri ve anlamı bulunmaktadır. Ailenin; neslin devamı, üretim, tüketim, tasarruf, eğitim, sosyal ve kültürel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi çeşitli fonksiyonları vardır. Dolayısıyla ailenin tüketimi, tüketim alış kanlıkları, tasarruf uygulamaları aile yaşantısı ile yakından ilgilidir.

Tasarruf kavramı, ihtiyaçların sonsuz; fakat bu ihtiyaçları karşılayacak kaynakların sınırlı olması ile ilişkilidir. Tasarrufun kelime anlamı, “tutum”, “elinde bulundurma” ve “para artırma” iken, tasarruf “idareli kullanmak”, “haddi aşmamak” anlamında da kullanılmaktadır.

Son yıllarda kitle üretiminin artması, toplumsal değerlerin maddileşmesi ve tüketim kültürünün giderek yayılması ile günümüzde gündelik hayat tüketim etrafında oluşmaya başlamıştır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de aileler bazı tasarruf ilkelerini uygulamaktadır. Bu uygulamaları belirlemek ve karşılaştırarak gün ışığına çıkarmak yeni nesiller için önemlidir. Dolayısıyla eski gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılmasına gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Tasarruf İçin En Etkili Yollar

Çocuklarınızın geleceğini garanti altına alabilmek ve yarınları düşünmek hassasiyetiyle bugün aile bütçesinde tasarruf yapmanın yollarını arıyoruz. Bazen öyle gereksiz yerlerde öyle fazla harcama yapıyoruz ki, çoğu zaman bunun farkında bile değiliz. Ama ay sonu geldiğinde, **“Bu paralar nereye gidiyor?”** yakınmaları havalarda uçuşuyor, aile bireyleri birbirini suçla-

maya başlıyor. Eğer tasarruf yapmaya niyetliyseniz bu önerileri muhakkak dikkate almalısınız.

Teknoloji hızla geliyor. Dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler ve diğer elektronik aletler çok sık aralıklarla model yeniliyor. Bu yenilenme de özellikle genç neslin başını döndürüyor. Hızlarına yetişmek neredeyse imkânsız. İşte siz de bu aletlerin ve teknolojinin hızına yetişmek için onlarla koşmak yerine elinizdekiler eskiyinceye ve değiştirme zorunluluğu doğuncaya kadar onları kullanmaya devam edersek bütçemiz de daha öncelikli şeyler için yer açılacaktır.

Evde bozulması muhtemel pek çok ürünle yaşıyoruz. Bu ürünler çoğu zaman minik arızalar çıkartabildiği gibi zaman zaman da büyük sorunlar ortaya çıkarabiliyor. Büyük sorunlar için işin uzmanına başvurabilirsiniz; ancak daha küçüklerini kendimiz halledebiliriz.

Yeni aldığımız bir tabloyu asmak için kendimiz matkap kullanabiliriz. Eteğimizdeki ufacık bir sökükle için terziye koşmamız gerekmiyor. Onun yerine el becerilerimizi keşfederek tasarruf yapabiliriz.

Elektrik, su, doğalgaz, internet, kablolu televizyon, cep telefonu, ev telefonu... Belirli ücret karşılığında aldığımız bunca hizmetin karşılığında her ay yığınla ödeme yapıyoruz. Gerekli ve yeterli enerji kullanmak için aydınlatma, ısıtma, su, internet gibi şebekeleri çok daha dikkatli ve tasarruflu kullanırsak cebimize kalan para bizi mutlu edecektir.

Bir odadan çıkarken ışığı kapatmayı unutmamalıyız ve bu davranışı çocuklarımıza da aşılamalıyız. Işıkları kapatmak, tasarruf yapmak için ufak bir ayrıntı gibi gelebilir. Ama yıllık

elektrik faturamıza baktığımızda gözle görülür bir fark oluştuğunu rahatlıkla görebiliriz.

Kıyafet alışverişinin aile bütçesinde açılan gediklerde hatırı sayılır bir yeri var. Ama biz para yönetimini bilen ve tasarruf konusunda kafa yoran biriyseniz, tüm ailenin kıyafet ihtiyaçlarını gözden geçirip ihtiyaçları öncelik sırasına göre listeleterek daha sistemli bir şekilde hareket edebiliriz. Moda kavramının tuzağına düşmektense gerekli olduğu kadar elbise alalım, indirim dönemlerini takip etmeyi de es geçmeyelim.

Gelir Gider Dengesi

Böylesine zorlu günlerde genel çerçevede ekonomik sistemler tartışılarsa da diğer önemli konulardan biri de aile ekonomisidir. Mikro ölçekte ekonomik dengeyi sağlamak ve deyim yerindeyse ay sonunu getirmek bu dönemde önem arz eden konulardandır.

Ailece sahip olduğumuz düzenli gelirleri ve elimizde olan mali kaynakları bir kenara not edelim. Karşısına da düzenli giderlerimiz ve yaptığımız harcamaları yazalım. Aile ekonomimizi destekleyecek bir tasarruf planı için ilk olarak nasıl bir mali yapımız olması gerektiğini bilmemiz gerekiyor. Gelir gider dengemizi iyi kurarak tasarruf yapmaya başlayabiliriz.

Tasarruf yapmanın ilk kuralı para biriktirmekten çok, gereksiz olan harcamaları ortadan kaldırmaktan geçer. Bunun için de ailece evde ya da dışarıda yaptığımız tüm harcamaları gözden geçirmek ve gereksiz olanları kesmek gerekiyor. Eski eşyalarımızı atmadan tamir etmeye çalışalım Elektrik ve suyu boşuna kullanmayalım. Dışarıda çok yemek yemeyeli. Tüm faturalarımızı kontrol edelim. Yiyecekleri günlük değil aylık

olarak planlayalım. Bu şekilde zaman içerisinde giderlerimizi düşürerek mali dengemizde gelir hanesine doğru pozitif bir ivme yakalayabilir ve tasarruf yapabiliriz.

Kredi Kartı Tuzağına Dikkat!

Kredi kartları, günümüzde ailelerin ve bireylerin içine düştüğü en önemli tuzaklardan biridir. Harcamayı yaptığınız anda sanki cebinizde para çıkmıyor izlenimi oluşturan ve ay sonunda birikerek karşınıza çıkan bu harcamalar, tasarruf önündeki engellerden biri olmakla birlikte, orta ve uzun vadede aile birliğini sarsan tehdit olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Tasarruf etmenin en önemli ve basit kurallarından biri de sadece bugünü düşünerek değil, geleceği de planlayarak hareket etmektir. Bunun için ailemizin gelirlerine uygun bir planlama yapmalı ve bugünden tasarruf etmeye başlamalıyız. Gelecek için atacağımız adımlar sayesinde ailemizin yarınları daha mutlu, huzurlu ve keyif içerisinde, ekonomik olarak da rahat geçirmesi için çok önemlidir.

Geçmişte bireyler ayaklarını yorganlarına göre uzatarak, tüketimle tasarrufu dengeleyebilmişlerdir. Ancak son yıllarda ülkemizde tasarruf, yerini tüketime bırakmaya başlamıştır. Tüketim toplumu hâline geldiğimiz bugünlerde gelenek-göreneklerimize sahip çıkmalı, geçmişin ışığında bugünü aydınlatmalıyız. Bunun için örgün ve yaygın eğitimde tasarruf uygulamalarına yer verilmeli, toplumun her kesimine tasarruf ile ilgili eğitim verilmeli, toplumun her bireyi ne tasarruf bilincinin aşılması sağlanmalıdır.

Aile ve Beslenme

“Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların tayyib olanların- dan yiyin; eğer sadece O’na kulluk ediyorsanız, Allah’a şükredin. O’na karşı diliniz, bedeniniz ve malınızla, kulluk borcunuz olan şükürü yerine getirin.” (Bakara Sûresi,172)

Geçmiş yıllarda Türk evinde yiyeceklerin çoğu evlerde kadınlar tarafından hazırlanırdı. Reçel, pekmez, marmelat, turşu, ekmek, yoğurt, ayran, peynir, erişte, salça, konserve, tarhana, yufka ve mantı gibi pek çok yiyecek evlerde yapılmaktaydı. Bugün neredeyse özellikle kentsel kesimlerde bu yiyeceklerin tümü marketlerden satın alınmaktadır. Yine ayran ya da taze meyvelerden yapılan meyve suları, kompostolar yerini gazlı içeceklere, hazır meyve sularına bırakmıştır.

Eskiden çaya çok şeker konulmaması için kurutulmuş üzüm, incir, erik gibi tatlı kuruyemişler ile çay servis edilirdi.

Eskiden sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri evde yenirdi ya da kadınlar eşlerine sefer tasında öğle saatinde yemek gönderirdi. Artık sabah kahvaltısı “brunch” adı altında pastanelerde, öğle ve akşam yemekleri restoranlarda yenilmekte ya da eve sipariş veriliyor.

Yokluk ve tasarrufun bir arada olduğu zamanlarda, değirmenlerde öğütülen mısır unları ince eleklerden elenir, altta kalan ince kısım süt ya da su ile pişirilerek bebek maması yapılırdı. Undan tasarruf sağlamak için ekmek kırıntıları ve bayat ekmecekler şekerli ya da ballı süt ya da suya doğranıp ezilerek yine bebek maması hazırlanırdı. Bugün bebek mamaları eczane ya da marketlerden hazır mama olarak satın alınıyor.

Eskiden bir önceki günden kalan yemekler ertesi gün yene-

biliyordu. Örneğin pilavın arta kalanı ertesi gün pirinç çorbası yapılarak ya da makarna ertesi gün makarna salatası veya makarnalı börek yapılarak değerlendiriliyordu. “Akşamdan kalan aş, ağız yakmaz.” atasözü günümüzde kulaklardan silindi. Tasarruf etmekten uzaklaşıldı. Bugün dışarıda yenilemeyen yemeklerden çöp dağları oluşuyor.

Çocuklar fast food tarzı beslenmeye alıştılar. Mutfak kültürümüz, yemek yeme alışkanlıklarımız değişime uğradı.

Sağlıklı ve düzenli beslenilmediği zaman büyüme ve gelişmenin engellendiği, sağlığın bozulduğu bilimsel olarak ortaya konmuştur. Sağlıklı bir yaşamın sürdürülmesinde, bir başka deyişle yaşam kalitesinin artırılmasında beslenme alışkanlıkları önemli rol oynamaktadır. Doğru, yeterli ve dengeli beslenme ile düzenli fiziksel aktivite, fiziksel sağlığın yanı sıra ruhsal sağlığın da korunmasını ve iyileşmesini sağlar.

Günümüzde dengesiz beslenme ve hareketsiz bir yaşam tarzının benimsenmesi, beraberinde obezite, kalp-damar hastalıkları, diyabet, hipertansiyon, osteoporoz gibi pek çok bulaşıcı olmayan hastalığın oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halit Tanju Besler’in şu uyarılarını dikkate almakta fayda var:

“Obesite artık çağımızın önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Tüm yaş gruplarını ciddi yönde olumsuz biçimde etkilemektedir. DSÖ’ye göre 2019 yılında dünyada 5 yaş altı çocukların 38.2 milyonu obez ve kilolu sınıfındadır. Dolayısıyla dünyada obezite ve kiloluluk sorunları ciddi bir şekilde artmaktadır. Ülkemizde de benzer artışların olduğu başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlar

tarafından bildirilmektedir. Vücut ağırlığı denetiminin bozulması veya bir başka söylemle kiloluluk veya obezitenin temel nedeni, beslenmemizde yiyecek ve içeceklerle aldığımız enerji ve kaloride yaşanan artıştır.

Kötü beslenme vücudumuzun ihtiyaç duyduğu vitamin dengesini de bozuyor. Toplumda vitamin ve mineral yetersizlikleri ciddi boyutlarda olup, çözüm için özel önlemler alınmalıdır. Bu türden toplumda görülen vitamin ve mineral yetersizliklerini önlemenin en doğru yolu sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanmasından geçmektedir.”

Toplumun en küçük yapı birimi olan aile içerisindeki beslenme ve tüketim alışkanlıkları çok önemlidir. Okul öncesi dönemden başlayarak tüm eğitim-öğretim katmanlarında yürütülen doğru beslenme eğitimi, bu süreçleri olumlu etkilemektedir. Ailede kahvaltı yapma alışkanlığı olmayan ebeveynler, maa- lesef kahvaltı yapmanın sağlık açısından önemini çocuklarına aktaramazlarsa daha sonra kahvaltı yapmayan ve kahvaltının önemini bilmeyen bireyler çoğalır.

Fast food beslenme tarzının zararlı olduğunu hepimiz biliyoruz. Ancak içinde bulunduğumuz yaşam tarzı bizleri fast food kültürünün içine itiyor.

Tüketici bilinci ve eğitimi arttıkça üretim zinciri de bizim taleplerimizi karşılayacak, sağlıklı beslenme örüntüsüne sahip yiyecek ve içecekleri sunacaklar, sunmak durumunda kalacaklardır. Hızlı yemek zincirinde yağda kızarmış ürünlerden uzak duralım, ayran ve yoğurt tüketimini artıralım. Yine sebze, salata ve meyve menülerini özellikle seçelim.

Abur cubur tüketimi obezitenin en önemli nedenlerinden- dir. Atıştırmalık da olsa sağlıklı seçimlere yönelmemiz önem-

lidir. Yoğurt, ayran, kefir, peynir çeşitleri, sert kuru kabuklu kuruyemişler, sağlıklı ortamlarda kurutulmuş meyveler, taze hazırlanmış salatalar uygun seçimler olacaktır.

Geleneksel besinlerimiz olan tarhana, yoğurt, lor, bulgur, mercimek, erişte, tam tahıllı ürünler, pekmez, az tuzlu turşu gibi besinleri tüketmenin önemli olduğunu unutmamalıyız. Sebze, meyve, yumurta, süt ve süt ürünleriyle beraber balık tüketiminin, sağlıklı beslenmede ve dolayısıyla sağlığın korunmasında, geliştirilmesinde çok önemli olduğunu bilmeliyiz. Tütün (sigara) kullanımından mutlaka uzak durmalıyız.

Sağlıklı Beslenme

Kişinin beslenme alışkanlıkları, çocukluk yıllarına kadar uzanıyor. Sağlıklı, doğru ve dengeli beslenmenin ailede öğretilildiğini aklımızdan çıkarmamalıyız.

Çocukluk döneminde sağlıklı beslenmenin ilk adımı aileden; yani evdeki beslenme tarzından geçiyor. Günün her öğünü önemli; ancak kahvaltı en önemli öğün olarak öne çıkıyor. Çocuklarımıza mutlaka kahvaltıyı öğretilim.

Çoğu özel okulda artık kantin yok. Yemekhanedeki ana öğünler ile ara kahvaltılar da veriliyor. Devlet okullarındaysa kantinler için yapılan son düzenlemelere göre gazlı içecekler, cips, kızartmalar, şekerlemeler ve çikolata gibi abur cubur grubuna giren besinler kaldırıldı. Sağlıklı beslenme konusundaki bilinç arttıkça çocuklar daha sağlıklı beslenebiliyor. Sağlıklı beslenme tarzını sağlıklı bir şekilde tesis etmek için ailelere çok büyük görevler düşüyor.

Üsküdar Üniversitesi Beslenme ve Diyet Uzmanı Gizem Köse, sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlığının küçük yaş-

lardan itibaren oluştuğuna dikkat çekerek özellikle anne ve babaların çocuğa örnek olması gerektiğini ifade ediyor. Köse'ye göre, "Türk halkı olarak tahıl tüketimine dayalı bir beslenme alışkanlığımız var. Bu yüzden çocuklara tahıl grubunu çeşitlen-
direrek tükettirmekte fayda var. Ekmek diğerlerine göre masum bir karbonhidrattır, pişirinde yağ eklenmez. Ancak ekmeğin çeşidine ve miktarına dikkat etmezseniz uzun dönemde ağırlık artışına sebep olur. Tahıllı ekmekler tüketilebilir, bunun dışında çocuklar için özel vitamin eklenmiş ekmekler piyasada bolca bulunuyor."

"Çocukların besin tercihleri ailelerin yiyecek tercihleri ve beslenme alışkanlıkları ile şekillenir." tespitinde bulunan Gizem Köse, tek yönlü beslenen ailelerde başta obezite olmak üzere birçok kronik hastalığın ortaya çıkmakta olduğuna dikkat çekiyor.

Beslenme uzmanlarına göre çocukların, özellikle kemik ve diş gelişimleri için günde 2-3 su bardağı doğal süt veya bir kâse doğal yoğurt tüketmeleri gerekiyor. Konsantrasyon ve öğrenmeyi artırmak için düzenli balık tüketimi tavsiye ediliyor.

Aile Sofrası

Obezite tüm dünyada ürkütücü bir şekilde artıyor ve bu artış çocukları da etkiliyor. Ailenin yeme alışkanlıkları ise çocuğu doğrudan etkiliyor. Araştırmacılar çocukların yeme davranışları, aile ilişkileri ve obezite arasındaki bağlantıyı incelemeye ve çözüm üretmeye çalışıyorlar.

Yapılan bir araştırmaya göre; aileleri ile yemek yiyen çocuklar daha az yağlı besleniyor, obezite oranları daha düşük oluyor, psikolojileri daha yüksek seyrediyor. Ayrıca aile ile yemek yemek,

çocuğun hem sosyal hayatını hem de fiziksel hayatını olumlu yönde etkiliyor. Çocuk daha sosyal oluyor, besinleri tanıyor ve aile bağılılığı/aile içi iletişimi artırıyor.

İyi yaşam ve beslenme uzmanı Dilara Koçak, yaşı ne olursa olsun çocukların da biz yetişkinler gibi aynı besinlere ihtiyaç duyduğunu; ancak sadece miktarlarının değiştiğini belirtiyor.

Çocuklara farklı renklerde ve şekillerde yiyecekler sunmaya özen gösterilmesini tavsiye eden Dilara Koçak, “Eğer çocuğunuza bir yemeği sevdirmek istiyorsanız zorlayıcı davranmadan, yemeğin faydalarından bahsederek ona rehberlik yapabilirsiniz. Tabi en önemlisi sizin de o yemeklerden yiyor olmanızdır. Çünkü çocuklar ebeveynlerini taklit ederler. Eğer fast-food ürünlerinin ve asitli içeceklerin zararlarından bahsediyor; ama kendiniz bu ürünleri tüketiyorsanız çocuğunuza karşı inandırıcı olamazsınız. Çocuklarınız sizi izleyerek öğrenirler. Kendiniz de çeşitli ve sağlıklı besinleri tüketerek onlara örnek olun.” uyarısında bulunuyor.

Aile bireylerinin birbirleri ile olan ilişkilerinin de çocuğun iştahı; hatta besin seçimi üzerinde etkisi bulunmaktadır. Anne ve baba tutarsızlığı, yemek yeme sırasında yaşanan münakaşa ve kavgalar çocuğun yemeği reddetmesine ya da tam tersi olarak durdurulamaz şekilde yemek yemesine neden olabilecek tehlikeli durumlardır.

“Allah’ın size verdiği helâl ve temiz rızıklardan yiysin ve iman etmiş olduğunuz Allah’ın yasaklarından sakının.” (Mâide Sûresi, 88)

Geleneksel Kùltür Mirasımız

Kadim medeniyetimiz, kùltürümüz, doğal kaynaklarımız, genç nüfusumuz, jeopolitik konumumuz, iklimimiz, her türlü bilgi, araç gereç imkânımız, teknolojimiz, insan kaynağımız; gelenek, görenek, örf ve adetlerimiz bakımından zenginliklerle dolu müthiş bir kùltür mirasına sahibiz.

İmkân ve kabiliyetlerimizi inandığımız değerlerimizle birleştirmemiz durumunda Allah'ın inayetiyle öncelikle kendimiz, evlatlarımız, ailemiz, ÷lkemiz ve yaşadığımız dünyamıza, gelecek nesillere, çevreye, insanlığa, diğery canlılara, yardıma muhtaçlara, kimsesizlere, mazlumlara faydalı olmak için mükemmel fırsatlar var önümüzde.

Bugün eğitim ve öğretim için bırakın ÷lkemizi, dünyanın her yanında her türlü bilgiye ulaşılabilir. Yeter ki ne istediğimizi bilelim. Dünyevi ilimleri öğrenirken meslek edinmenin, kariyer yapmanın, para kazanmanın, mevki sahibi olmanın ötesine geçerek, 'insanlık için neler yapabiliriz' in kaygısını taşırsak, eminim Allah bize çok güzel kapılar açacaktır. Hem de beklentilerimizin ötesinde...

Örf, adet ve geleneklerimiz, inandığımız değerlerimizden beslenmektedir. Süreç içerisinde bölgesel farklılıklar gösterse de diğery milletlerin hayranlık duymakta olduğı merasimlerimiz mevcuttur. Örneğın cenaze merasimlerimiz. Bilindiğı gibi özellikle Anadolu'nun farklı bölgelerinde 3 gün ile 40 güne kadar süren anmalar icra edilir, dualar eşliğinde ailenin üzüntü ve kederleri paylaşılır. Cenaze evine taziye için gelen misafirlere, komşular tarafından yapılan yemekler sürekli olarak ikram edilir. Her daim hatimler okunur, vefat edenler için dua ve niyazda bulunulur.

Komşular aile üyeleri gibidir. Onların sorunları birlikte çözümlür; üzüntü, keder ve sıkıntıları birlikte paylaşılır. Sevinçli anlarında yaşadıkları mutluluklar birlikte paylaşılır. İhtiyaçlar birlikte giderilir, evde yapılan yemek komşularla paylaşılır. Ekim, dikim, hasat gibi tarımsal faaliyetler imece usulüyle yerine getirilir. Ev hayvanlarının bakımında, ev işlerinin yapılmasında yardımlaşılır. Her türlü ihtiyaçlar ödünç alınır ve verilir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) komşular hakkında şöyle buyurmuştur:

“Komşusu açlıktan kıvranırken tok yatan kimse, iman etmiş olmaz.” (İbn Ebi Şeybe, Musannef, 6)”

Komşuluk ilişkilerinin önemini ve komşunun komşu üzerindeki hakkını ise Peygamber Efendimiz’in (s.a.v.) şu hadis-i şerifinden öğreniyoruz:

“Cebrail bana komşu hakkında o kadar tavsiyede bulundu ki, onu mirasçı bırakacak sandım.” (Müslüm, Birr ve Sıla, 42)

Komşuluk ilişkilerinde adalet, merhamet, saygı gibi kavramlar, toplumun olmazsa olmaz temel dinamiklerini oluşturuyordu.

Evlerin sokağa bakan camlarının önünde çiçekler sarı ise evde hasta veya cenaze olduğu anlamına geldiğinden dolayı süt, yoğurt, bahçe mahsulleri gibi ürünler satan sokak satıcıları seslerini yükseltmezler, mahallenin çocukları o bölgede oyun oynamazlardı.

Şehrin birçok yerinde bulunan sadaka taşları öyle güzel tasarlanmıştı ki, yardım mı ediyor; yoksa yardım mı alıyor kimse tarafından bilinemezdi.

Köprü başlarında, hamalların taşıdıkları küfeleri sırtlarından indirmeden dinlenebilmelerini sağlayan taş sütunlar, gideceği mesafe ye kadar arada bir soluklanma imkânı sunardı.

Ecdadımızın kul olma sorumluluğu ve insanı esas alan ilim, bilim, sağlık, imar, irfan, fizik, kimya, astronomi ve daha birçok konuda elde etmiş olduğu buluşları, medeniyetimizin temel taşlarını oluşturan ve göğsümüzü kabartan başarılar olarak kültür ve tarih mirasımızda yerini almıştır.

Batı kültürü kaynaklı televizyon, gazete, sinema, alışveriş ve yeme içme alışkanlıkları zamanla bizleri etkilemiştir. Ne yazık ki, batılılaşma ve batı hayranlığı şeklinde değişim akımına maruz kalmış olmamız, bizi biz yapan değerlerden uzaklaşmamıza ve uzunca bir dönem gerileme süreci yaşamamıza sebep olmuştur.

Mahalle kültürünün hâkim olduğu şehir yapılması; zengin, fakir, alim, cahil, kadın, erkek, dindar, gayrimüslim, yerli, yabancı, her türden inanca sahip kişi ve toplulukların iç içe ve birbirleriyle münasebetlerinde bir ahenk içerisinde yaşam sürdürmelerini temin etmekteydi.

Kapı zili yokken, her kapıda iki tane bulunan kapı tokmaklarından, kadınların kullandığı daha zarif, daha küçük ve daha az ses çıkardığı için, kapıya gelenin kadın olduğu anlaşılır ve ev sahibesi kadının karşılaması sağlanırdı.

Medeniyet tarihimize bakıldığında kadınlarımızın toplumdaki yeri ve saygınlığı takdir edilecek düzeydeydi. Kadın sesinin yüksek düzeyde çıkması hoş karşılanmadığından o dönemlerde kadın ses sanatçıları olmadığı gibi aile büyükleri, eşleri, evlatları, komşuları ve kiminle görüşürse görüşün sesi neredeyse anlaşılması zor düzeyde olur, kavgâ ve tartışmalar minimum

düzeyde olurdu. Kadın; ev işleri, çocuk yetiştirme ve eşinin ihtiyaçlarının karşılanması başta olmak üzere kadına uygun işlerle ilgilenirdi. Bu doğrultuda dokuma, örgü, nakış, dikiş, çini, hüsn-i hat, tezhip, ebru, aşçılık, tabii beslenme gibi el sanatlarının yanı sıra doktor, ebe, hemşire, hasta bakıcılığı gibi işler ile de iştigal ederlerdi.

Aileyi ve Toplumu Tehdit Eden Unsurlar

Günümüz dünyasında aile değerlerimizi tehdit eden, çocuk gelişimini olumsuz etkileyen çok sayıda etkenin var olduğu bilinen bir gerçektir. Ebeveynlerin görevi bu tehditlerin farkına vararak aile üyelerini bu zararlı etkilerden korumak için çaba göstermektir. İşte en öne çıkan ve tedbir alınmazsa aileyi yıkan tehditler:

- Nüfusun hızla azalması.
- Nüfus planlaması.
- Doğurganlık oranının hızla düşmesi
- Genetiği değiştirilmiş ürünler.
- Kimyasal ilaçların fazla kullanımı.
- Ulusal eğitim politikasının yetersizliği.
- Aile ve Haram hassasiyetinin azalması.
- Kul hakkı.
- Faiz.
- Kibir - Bencillik.
- Yalan.
- Hırsızlık.
- Zina.

- Psikosomatik rahatsızlıklara sebep olan cinsel yönelimler
- Bağımlılıklar

Alkol - İçki

Kumar

Uyuşturucu

Marka Bağımlılığı ve Aile

Ana hatlarıyla sıralamaya çalıştığımız ayrıntılı bir şekilde ele alacağımız bu tehditler, son yüzyılda ne yazık ki artarak devam etmiştir. Aileyi temelden etkileyen bu tür tehditler, yalnızca devlete bırakılmamalıdır. Özellikle aile içi eğitim ve öğretimin yanı sıra, dini ve ahlâki değerlerimiz küçük yaşlarda çocuklarımıza kazandırılmalıdır.

Nüfusun Hızla Azalması

İslâm dininde toplumun temeli olarak kabul edilen aile kurumuna büyük önem verilmiş, bu kurumun korunmasını ve sağlıklı işlemlerini temin etme yönünde dinî ve hukukî mahiyette bir dizi tedbir alınmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de insanı huzur ve saadete ulaştıran, onda sevgi ve merhamet duygularını geliştiren karşı cinsin yaratılması Allah'ın varlığının, kullarına lütuf ve ihsanının işareti olarak kabul edilmiş (Rûm 30/21), bu sebeple bekârların evlendirilmesi emredilmiş ve ekonomik endişelerle evlilik kurumunun zayıflatılmaması istenmiştir. (Nûr 24/32).

Hz. Peygamber de imkânı olan kimselerin evlenmesini emretmiş (Buhârî, "Nikâh", 2; Müslim, "Nikâh", 1; Ebû Dâvûd, "Nikâh", 1); **eş seçiminde, kocasına sevgiyle bağlanan ve çocuk doğuran kadınların tercih edilmesini tavsiye ederek kıyamet**

gününde diğer ümmetlere karşı kendisine inananların çokluğuyla övüneceğini belirtmiştir. (Ebû Dâvûd, “Nikâh”, 4; Nesâî, “Nikâh”, 11). Bu tür naslar, İslâm dininin neslin devamına ve çoğalmaya önem verdiğini ve haklı bir sebep olmaksızın doğum kontrolüne gidilmesini tasvip etmediğini ortaya koymaktadır.

Nüfus Planlaması

Gerek dinimizin gerekse örfümüzün geniş aileyi teşvik etmesine rağmen, “kontROLSÜZ büyüme”, “işsizlik” ve “açlık” gibi yapay bahanelerle Türkiye’de 1965 sonrası nüfus planlamasına gidilmiş ve nüfus politikalarında yeni bir dönem başlatılmıştır.

Ülke genelinde doğurganlığı azaltıcı tedbirleri kanunî yollar-dan meşrulaştırmak ve özellikle doğurganlık oranının yüksek olduğu yoksul halk tabakaları arasında doğum kontrolü tedbirlerini yaymaya çalışmak suretiyle Türkiye’nin “genç nüfus” güvencesi dinamitlenmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı ile zamanın Sağlık Bakanlığı’nın yaptığı çalışmalarda “hızlı nüfus artışına bağlı olarak milli gelir azaldığına” dikkat çekilmiştir. “Yoksulluğa doğru yönelişin önüne geçilmesi” fikri kabul edilmiştir. Artan nüfus hızını düşürmek amacıyla 1965 yılında Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Türkiye’de 1985-1990 arasında yıllık nüfus artış hızı bir önceki döneme göre yüzde 3,17 düşüş göstererek yüzde 21,71 olmuş ve artık bu dönemden sonra düşüş devam etmiştir.

Tüm bu engellemelere rağmen hızını alamayan dönemin yöneticileri, nüfus artışını kontrol altına almak için 1982 yılında Anayasa’da, Medeni Kanun’da değişikliğe gitmiş; önceleri erkeklerin 17, kızların 15 olan evlenme yaşları 18’e yükselttilmiştir!

Cumhurbaşkanımızın evlenenlere üç çocuk tavsiyesiyle başlayan daha sonrasında en az dört çocuk önerisi çok şükür toplumun ekseriyetinde kabul görmüştür.

Doğurganlık Oranının Hızla Düşüyor!

Türkiye’de toplam doğurganlık hızı 2001’de 2.38 çocuk iken 2020’de 1.76 çocuk olarak gerçekleşti. Bu durum doğurganlığın, nüfusun yenilenme düzeyi olan 2.10’un altında kaldığını gösteriyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından yayınlanan 2021 yılı Dünya Nüfus Günü bülteninde 2020 yılı için Türkiye, 83 milyon 384 bin 680 kişiyle nüfus büyüklüğüne göre 235 ülke arasında 19’uncu sırada yer alırken, dünya nüfusunun toplamının yüzde 1,1’ini kapsadı.

Canlı doğan bebek sayısı 2019’da 1 milyon 186 bin 560 iken, 2020’de 1 milyon 112 bin 859’a geriledi.

Toplam doğurganlık hızının en yüksek olduğu iller 2020 yılında 3,71 çocuk ile Şanlıurfa oldu. Bu ili 3,22 çocuk ile Şırnak, 2,88’er çocuk ile Ağrı ve Siirt takip etti. Toplam doğurganlık hızının en düşük olduğu il ise 1,29 çocukla Karabük oldu. Bu ili 1,31’er çocukla Zonguldak ve Kütahya izledi.

Yaş grubuna göre doğurganlık hızı incelendiğinde 2001 yılında en yüksek yaşa özel doğurganlık hızı binde 144 ile 20-24 yaş grubunda iken, 2020 yılında binde 115 ile 25-29 yaş grubunda görüldü. Bu durum, doğurganlığın kadının daha ileri yaşlarında gerçekleştiğini gösteriyor.

Doğum yapan annelerin eğitim durumları incelendiğinde, 2019 yılında ilköğretim, ortaokul veya dengi okul mezunu olan

annelerin oranının yüzde 34,7, lise veya dengi okul mezunu olan annelerin oranının yüzde 20,8 ve yüksek öğretim mezunu olan annelerin oranının yüzde 25,9 olduğu görülürken 2020 yılında ilköğretim, ortaokul veya dengi okul mezunu olan annelerin oranının yüzde 35'e, lise veya dengi okul mezunu olan annelerin oranının yüzde 22,2'ye ve yüksek öğretim mezunu olan annelerin oranının ise yüzde 27,7'ye yükseldiği belirlendi.

Araştırma sonuçlarına göre kadınlarda 2015 yılında 24,4 olan ortalama ilk evlenme yaşının 2020 yılında 25,1'e yükseldiğini görüyoruz.

Evlenme istatistiklerine göre 16-17 yaş grubunda olan kız çocuklarının resmi evlenmelerinin toplam resmi evlenmeler içindeki oranı 2010 yılında yüzde 7,8 iken 2020'de yüzde 2,7'ye düştü.

Yıllardır sürdürülen kontrol çalışmaları ve engelleyici unsurlar neticesinde doğurganlık hızı dünya çapında düşüyor, Türkiye dahil birçok ülkede hız, nüfus yenilenme düzeyinin altında seyrediyor.

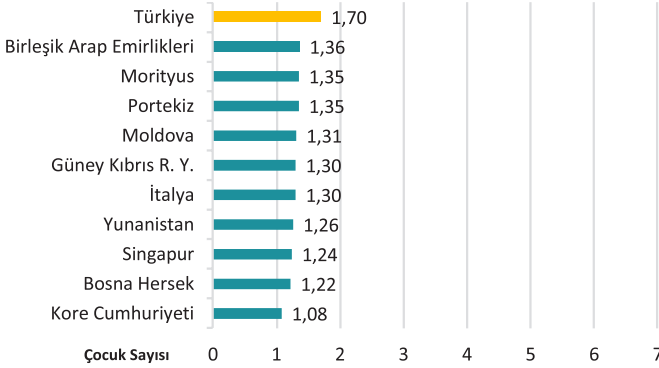
Bilim insanlarının yaptığı yeni bir araştırma, dünyada toplam doğurganlık hızının 1950'den bu yana yarıya düştüğünü gösteriyor.

Kadınlar Daha Az Çocuk Sahibi Oluyor!

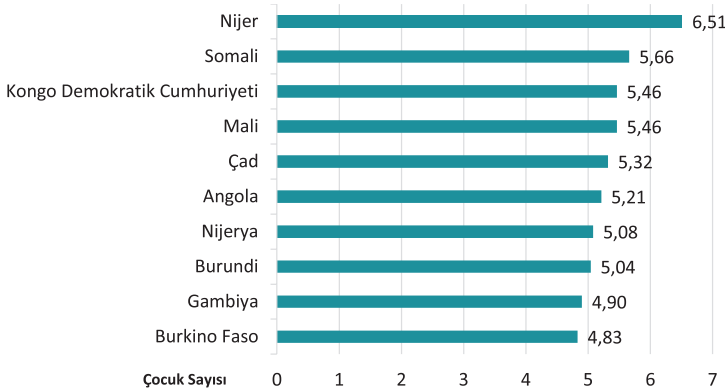

Toplam doğurganlık hızındaki düşüş, dünya ülkelerinin yaklaşık yarısında, mevcut nüfusu sürdürebilecek oranda çocuk doğmadığı anlamına geliyor. Bu, birçok toplumda torundan çok anneanne ve dedenin olacağı anlamına geliyor!

Kadınların En Az Çocuk Sahibi Olduğu Ülkeler

Kadınların En Çok Çocuk Sahibi Olduğu Ülkeler

ABD merkezi tıp dergisi The Lancet'te yayımlanan araştırma sonuçlarına göre, 1950 yılında 4,7 olan bu oran, 2022'ye gelindiğinde 2,4'ün altına düştü.

Bir ülkede toplam doğurganlık hızının ortalama 2,1'in altına düşmesi durumunda nüfus azalma eğilimine giriyor. Araştırma kapsamında incelemeye başlanan ilk yıl olan 1950'de dünyada bu durumda olan hiçbir ülke yoktu. Ancak 2022 itibariyle dünya ülkelerinin yaklaşık yarısında hız, bu seviyenin altında düşmüş

durumda. Türkiye de maalesef bu ülkeler arasında yer alıyor.

Washington Üniversitesi Sağlık Değerleri ve Gelişimi Enstitüsü'nden Prof. Dr. Christopher Murray, “Eğer başka hiçbir şey olmazsa, bu ülkelerdeki nüfus azalacak. Bu, dikkat çekici bir değişim.” ifadeleriyle bu düşüşü yorumluyor. Araştırmaya göre ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde toplam doğurganlık hızı daha düşük.

“Çocuk ölümlerinin azalmasıyla kadınların daha az çocuk sahibi olması, gebelikten korunmanın yaygınlaşması, daha fazla kadının eğitim ve iş yaşamına katılımı” gibi sebepler, düşüşle ilgili üç temel neden olarak öne çıkıyor.

Anne Adayları İçin Uydurulmuş Tuzak Algi: Doğum Zordur!

Doğumun, engellenmemesi gereken doğal bir süreç olduğunu anlatan Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Op. Dr. Ayşe Duman, adına “doğum” dediğimiz mucize yolculuğun önündeki engellerin bir an önce kaldırılması gerektiğini ifade ediyor.

“En az 3 çocuk” beklentisinin bugün daha bir önem kazandığını ifade eden Dr. Ayşe Duman, anne adaylarının yanlış bilgi tuzaklarından kurtarılması gerektiğini, annelik müessesesini tehdit eden durumların/kurumların ortadan kaldırılmasını, annelik mahremiyetinin koruma altına alınmasını, gerekli tedbirler alınmazsa “kahkahalarla gülen çocuklara hasret kalacağımızı” hatırlatıyor.

Neslin korunması için ailenin, birinci derece yakınların, eğitim kurumlarının ve sağlık politikalarını yönetenlerin acil önlem alması gerektiğine işaret eden Dr. Ayşe Duman, şu tespitlerde bulunuyor:

“İnsanımıza aile olmayı, anne olmayı, çocuk sevgisini yaşama hakkını hatırlatmanın tam zamanıdır. ‘Dişi kuşun orijinal tasarımını bozanlar’ toplumun geleceğini tehdit ediyor. Bütün ağrı ve algı söylemlerine karşı karşıya doğum önemlidir, normaldir ve kolaydır.”

Aile Sağlığını Tehdit Eden Tehlike: GDO

Dünya nüfustaki hızlı artış ve insanların besin ihtiyacı zorunluluğu, tarımsal üretim teknolojilerinin geliştirilmesi, ekim alanlarının ve tohumların geliştirilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Özellikle son 50 yılda tarımsal ürünlerde önemli artışlar ve değişimler elde edilmiştir.

Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO) ilk defa 1985 yılı itibarıyla başlatılmış oldu. Gıdaların üzerindeki genetik değişiklikler ilerleyen yıllarda oldukça geliştirildi ve 1996 yılı sonrası dünya ticaretine girdi. Hızlı üretim avantajı, raf ömrünün uzamasıyla kısa sürede dünyada hızla yaygınlaştı. Bitki, hayvan vb. canlıların fiziksel yapılarını değiştiren doğal birleşme veya etkileşim, insan eli değmesiyle artık değişmiş ve doğal gelişimi engellenmiştir. Biyoteknoloji diye adlandırılan bu değişim neticesinde dünya gıda üretimi olağanüstü derecede artmıştır. Ancak genetiği değiştirilmiş ürünlerin yol açtığı gıda kaynaklı sağlık sorunlarının ciddi düzeyde artmasına neden olmuştur.

Başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa üyesi ülkeler olmak üzere dünyanın farklı birçok ülkesinde halka sorularak yapılan araştırmalarda, halkın neredeyse yüzde 70’lik kısmı bu ürünlerin insan sağlığına zararlı olduğuna inanıyor. Bazı ülkeler yasaklanmasını istese de bazı ülkeler gıda ambalajları üzerine “GDO’lu üründür” ibaresi yazılmasıyla yetinmektedir. Lakin ne

hikmetse, Dünya Ticaret Örgütü ısrarla serbest ticaret anlayışını bahane ederek uygulamanın devam ettirilmesini istemektedir.

Genetiği değiştirilmiş soyanın insanlarda alerjik hastalıklar oluşturduğu kesinleşmiştir. Genetiği değiştirilmiş patates yedirilen farenin bağışıklık sisteminin bozulduğu saptanmıştır. Ayrıca bitkilere aktarılan genlerin çoğunluğu bakteri ve virüs kökenlidir. Uygulanan gen aktarımı yöntemi sayesinde, antibiyotik direnç izleme genleri insan ve hayvan bünyesindeki bakterilere yatay olarak geçer. Bu ise insan ve hayvan bünyesindeki genleri antibiyotiğe dirençli kılar. Bu dönüşüm, insan sağlığı açısından son derece sakınca oluşturur ve bağışıklık sistemini çökertebilir. GDO'lu ve işlenmiş gıda ürünlerinin sofralara ulaşması insanları ağırlaşan alerjik tepkime, antibiyotik direnci, toksin etkisi, kısırlık, kalp-damar rahatsızlıkları, anormal doğum artışları ve daha birçok sorunla yüz yüze getirmektedir.

Elbette insanlar tükettikleri besinlerin güvenilir olmasını bekler. Söz konusu ürünlerin denetim görevi ilgili kamu kuruluşlarınca yapılmalı, yeterince inceleme imkânı bulamayan tüketicilerin tercihi bırakılmamalıdır.

29 Ocak 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin ilgili maddelerinin uygulanmasına yönelik olarak hazırlanan Biyogüvenlik Protokolü'nü 107 ülke imzalamıştır. Aynı protokolü Türkiye de imzalayarak protokolün kurallarına bağlılığını göstermiş oluyor. Diğer ülkelerin onaylanma süreçleri uzun süre aldığı için ancak 2004 yılında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu protokolle insan sağlığına ilişkin riskleri de dikkate alarak biyoçeşitliliğin sürdürülebilir kullanımı ve korunmasına etkisi olabilecek tüm GDO'lu ürünlerin uluslararası ticaret ve transitine bir düzenleme getirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca

uluslararası alıcıların GDO’lu ürünlerin satın alınmasına karar verirken, sosyal ve ekonomik değerleri de dikkate alabileceği kuralı, önemli kurallardan biri olarak öne çıkıyor.

GDO’lu gıdaların alerji, romatizmal hastalıklar ve kansere neden olabileceği kuşkusunu vurgulanmaktadır. Örneğin domates, patates ve mısır kurduna-zararlısına karşı tarım ilacı kullanılmayıp bu ürünlere zehir geni naklediliyor. Bu nedenle zararlı, domatesi ve patatesi yiyemiyor, çünkü yediği zaman ölüyor. Ancak o domates ve patatesi insanlar yiyor.

Gen naklinden kullanılan tekniğin, kendisinden kaynaklanan çok sayıda riski bulunmaktadır. Çünkü gen naklinde en çok kullanılan teknikte, bitkilerde tümör yapan “canlı movirüs” adı verilen virüsler, nakledilmek istenen geni bitki hücresine taşımak için kullanılmaktadır. Sonuçta nakledilen yeni genin yanı sıra, bu virüse ait genler de bu bitkinin içine sokulmaktadır. Üstelik bu gen ve virüs genleri, bağırsakta parçalanmadan kalabilmektedir. Yapılan araştırmalar, genleri değiştirilmiş mısırla beslenen ineklerin sindirim sisteminde bu genlerin parçalanmadan kaldıklarını göstermiştir. Bunların hücrelere geçmesi durumunda kanser dahil pek çok hastalık ortaya çıkmaktadır.

Anne adayları gebelik döneminde, doğacak bebeklerinin organlarının oluştuğu gebeliğin kritik ilk 2-3 ayı da dahil olmak üzere, GDO’lu gıdalar ve yiyeceklerden, bu ürünlerin beklenebilecek zararlarından korunmaları mümkün olmayacaktır. Ayrıca bebek doğduktan sonra mamalarına GDO’lu ürün katılırsa bebek büyük bir tehlikeyle karşı karşıya demektir. Buna ilave olarak annenin tükettiği GDO’lu ürünler emzirme sırasında anneden bebeğe sütü ile geçebilecektir.

Hayvan yemlerine GDO’lu ürünler katılabileceğinden, besin

zinciriyle gebelere, annelere ve bebeklere doğrudan ve dolaylı olarak geçişin engellenmesi söz konusu değildir.

GDO’lu ürünlerin tehlikeleri ve saptanmış riskleri ciddi sağlık tehditleri taşıyor.

Gıdalarda yeni toksinler (zehirli maddeler), alerjilere neden olan alerjen etmenler ortaya çıkabilir.

Doğal olmayan gıdalarda şimdiden öngörülemeyen tehditler zaman içerisinde insanlara geçebilir.

Gıda üretiminde kimyasal kullanımının artması, su ve toprağın kirletilmesini hızlandırmaktadır.

GDO’lara aşılana ilaç direnci zararlı otlara geçebilir. Böylelikle yaban otu öldürücü kimyasaldan (herbisit) etkilenmeyen zararlı bitkiler tarım alanlarını işgal edebilir.

Türler arasında var olan hastalık bariyerleri kırılabilir. Neticede bir türü etkileyen hastalık, genellikle diğer türler için tehdit değildir; ama genetik aktarım ile engeller kalkabilir.

“Monotarım” uygulamalarıyla herkese aynı tip ekin ektirirseniz, pek çok tür yok olabilir, ekin ürünlerinde canlı çeşitliliği yitirilebilir.

Orta ve uzun vadede ekonomik dengenin zarar görmesi, canlılara yapay olarak eklenmiş özellikler ve bunların kaçınılmaz yan etkileri hem o canlıların gelecek kuşaklarına hem de bu canlı ile beslenen veya ilişkili öbür canlılara geçecektir. GDO’lu üretim politikalarıyla tarımsal faaliyette bulunursanız, daha birçok aksaklık yaşanacaktır. Bu tür sakıncalar bir kez ortaya çıktığında artık geri dönülemeyecek, olumsuz değişimler sınırlandırılmayacaktır. Bu tür sonuçları, olumsuz etkilerini tam

olarak bugünden hesaplamak veya öngörmek mümkün değildir.

Uzmanların görüşüne göre genetiği değiştirilmiş hiçbir organizmanın hem ülkemizde hem de dünyanın hiçbir yerinde ekilmesine izin verilmemeli, rıza gösterilmemelidir. İnsanlığın ortak değeri olan tohumlar, uluslararası şirketlerin insafına ve tekeline asla bırakılmamalıdır. Çünkü kısırlaştırılmış GDO’lu tohumlar ve bunlardan elde edilen ürünler, insanlığın geleceği için büyük bir tehdittir.

1989 yılında Showa Denko adında bir şirket, ABD’de “l-tryptophan” adını verdiği genetik yapısı değiştirilmiş yeni bir yiyecek katkı maddesi piyasaya sürdü. Yeni ürünün yapımında gen mühendisliği ürünü yeni bir bakteri kullanılmıştı. Ürünün piyasaya verilmesinden kısa bir süre sonra GDO’lu yiyeceklerin üzerinde tanımlanmış bir bilgi olmadığından herkes yemişti. Şikâyetler üzerine incelemeler başlatıldı ve ürünün beş bin kişide ciddi hastalık oluşturduğu, bunlardan 37’sinin öldüğü, 1.500 kişinin ise felç, nörolojik sorunlar, ağrılı yutma, deri yakınmaları, kalp rahatsızlıkları, ışığa duyarlılık vb. sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

Genetiği değiştirilmiş ürünler hayvan yetiştiriciliğinde de kullanılmaktadır. Kısa sürede zengin olmayı arzulayan besiciler, hayvanlara aşırı kilo aldırın yasa dışı ilaçlara yönelmektedirler.

Hormon işlevi gören ilaçlar, hayvanların kilosunu yaklaşık yüzde 20 oranında artırıyor. Ancak hormonlu eti yiyen kişilerin hormonal yapısı bozuluyor. Hormonlu et kısırlık, cinsel güç kaybı ve kalp hastalıklarına neden oluyor. İlaçların, hayvanın dokularında bırakacağı kalıntı ile insanlara geçebileceğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca çocukların erken yaşlarda ergenlik çağına ulaşması, dişilik hormonu alan erkek çocuklarda göğüs-

lerin büyümesi gibi etkiler göstermektedir. Erkek ve kadınlarda karşı cinse benzer fizyolojik değişiklikler görülebilmektedir. Ayrıca bu yolla prostat ve meme kanserine davetiye çıkarılmış oluyor. Bahse konu ilaçlar bu nedenle 20 yıl önce Avrupa'da yasaklanmıştır.

GDO'lu ürünler yalnızca insan sağlığını tehdit etmemekte, yetiştirdiği tarım alanlarını da kısırlaştırmaktadır. Böylece GDO'lu tohum kullanan ülkelerin tarım yaptıkları alanları küçülerek azalmaktadır. Bu tür tarım alanlarına yakın olan ve doğal tohum (ata tohumları) kullanmakta olan diğer tarım alanları da rüzgâr, arı ve benzeri canlılarca taşınan polenlerle döllenmekte, doğal ürünler ve yetiştirdiği topraklar da zarar görmüş olmaktadır.

Özellikle ABD ve İngiltere'de yiyecek satılan süpermarket zincirlerinin neredeyse tamamında yan yana iki ayrı yiyecek reyonu bulunur. Birisinde her türden et, domates, salatalık, çikolata, dondurma, ekmek, süt gibi daha birçok genetiği değiştirilmiş ürünler tüketiciye ulaştırılırken diğer reyonda tamamen organik doğal ürünler satılmaktadır. Organik ürünlerin GDO'lu ürünlere oranla çok daha yüksek fiyatlı oluşu nedeniyle insanlar GDO'lu reyonlara akın etmektedirler.

Bu işin dünyada yaygınlaşmasına ön ayak olan ABD yönetimi, GDO'lu ürünlerin dünya genelinde araştırılması, üretilmesi, pazarlanması ve tüketilmesi için ciddi teşvik ve kolaylıklar sağlamaktadır.

Uluslararası büyüklüğe sahip biyoteknoloji firmaları, tarladan sofraya dağıtım zincirini denetlemek ve kontrol etmek maksadıyla pazarlama stratejisi olarak dünyanın en büyük tahıl ve gıda toptancılarıyla iş birliğine gidiyorlar.

Uluslararası tohum şirketleri tekelleşmenin boyutunu o kadar ileriye taşıdılar ki, küresel anlamda tohum denetimi anlaşmaları, ürün patenti tescili gibi faaliyetlerle yerel tarımı sınırlandırdılar. Kendi ürettikleri GDO’lu ürünler için yine kendilerine özgü ilaçlar ürettiler; güçlü sermaye yapılarıyla hâkim oldukları “medya” ve “algı” yöntemleriyle de hem üretici hem de tüketicileri bu ürünlerden almak zorunda bıraktılar.

Bu firmalar, geliştirdikleri tarım işleme teknolojileri sayesinde “küçük işletmeler” şeklinde faaliyet gösteren geleneksel tarımı ve onun temsilcilerini de engellemek istemektedirler.

Sonuç olarak, dünya çiftçileri bütünüyle tohum üreticisi birkaç uluslararası şirkete bağımlı hâle getirilmek istenmektedir. Nitekim geçen 15 yıl boyunca GDO’lu bitkilere ilişkin alınan her dört patentten üçü bu şirketlere aittir. Dünyada ekilen GDO’lu tohumun yüzde 90’dan fazlası Monsanto isimli “karanlık” bir markanın tohumudur.

İnsanın gıdaya erişim hakkını ortadan kaldıracak çok açık olan ve halk sağlığını tehdit eden, temel insan haklarına aykırı bu kuşatma hareketi mutlaka durdurulmalıdır. Bu konuda hem üreticiler hem de tüketiciler bilinçlendirilmelidir.

Unutulmamalıdır ki, GDO’lu ürünler önemli ölçüde risk barındırmaktadır.

“Dünyada gıda güvenliğinin tehlikeli boyutlara ulaştığı” günümüzde Türkiye’nin taraf olacağı uluslararası anlaşma ve sözleşmelere son derece dikkat edilmelidir.

Kimyasal İlaçların İnsan Sağlığına Zararları

İlaç sektörü, insanları; hatta ülkeleri ekonomik yönden önemli ölçüde etkileyen büyük bir sektördür.

Bugün itibarıyla çok sayıda gelişmemiş ülkenin kurulu sağlık sistemleri olmadığı için çocuk ölümleri başta olmak üzere erken yaşlarda ölüm oranları, ülkelerin yaş ortalamaları bakımından oldukça belirgin farklılık gösterir.

Ülkelerin gelişmişliklerine paralel gelişen sağlık sistemleri sayesinde, ömür ortalamaları ve sağlıklı yaşam standartlarının iyileştiği gözlenmektedir. Hastane ve doktor kapasitesi, o ülkenin gelişmişliğinin en belirleyici unsurudur. Bugün itibarıyla Türkiye olarak sağlık altyapısı, ehil doktor kapasitesi, hastane yatak kapasitesi, hastane hijyeni sağlıklı hizmet alabilme imkânı açısından dünyanın “en iyi” birkaç ülkesi arasında yer almaktayız. Bu duruma gelmiş olduğumuzu bilmek, gerçekten gurur vericidir. Ancak bilindiği üzere bu hizmetleri Türkiye kendi vatandaşına ücretsiz sağlamakta olduğundan ülke bütçesine önemli yük getirmektedir. Sağlık Bakanlığı’nın 2021 bütçesi Hazine ve Maliye Bakanlığı, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı’ndan sonra dördüncü sıra da yer almakta olup 146.920.000 TL’ye ulaşmıştır. Yani bir başka deyişle Millî Savunma Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Adalet Bakanlığı bütçelerinden fazla pay almaktadır.

Özellikle ileri yaşlardaki büyüklerimizin çok daha yoğun miktarda kullandıkları kimyasal ilaçlar, her ne kadar tedavi amacıyla kullanılsa da uzman hekimlerin ifadesiyle aslında bir zehirdir. Bir hastalığımızın iyileşmesine faydalı olurken zaman

içerisinde birçok iç organlara, uzuvlara zarar verebilmektedir. Özellikle bazı ilaçlar, doktor tavsiyesine göre kullanılmamaları durumunda solunum güçlüğü, kas zayıflığı, hafıza kaybı, kas kaybı, kan dolaşımı, kan üretimi, bağışıklık sisteminin çökmesi, mide, karaciğer vb. başka hastalıklara yol açabilmektedir.

Toksin madde içerdikleri için kimyasal ilaçların zehirleme olasılığı son derece yüksektir. Kullanımı mutlaka doktor tavsiyesiyle olmalıdır.

Birçok ilaç bağımlılık yapmaktadır, insanın düşünme melekelerini zayıflatmaktadır. Zorunluluk olmadıkça, acil ihtiyaç duymadıkça kimyasal ilaçlar kullanılmamalıdır.

İlaç üreten, tekelleşmiş yabancı şirketlerin politikası, sanırım insanları devamlı hasta ederek sürekli ilaç sanayini büyütme olsa gerek. Şahsen ömrüm boyunca çok az miktarda ilaç kullandım ve ilaçların olumsuz yan tesirlerinden çok daha az etkilendim. Hasta olup kimyasal ilaç kullanmak yerine hastalıklardan korunmak için normal hayatımızda sağlıklı beslenmeliyiz. Bunun için de uzman tavsiyesiyle aktarlarda bulunan doğal içeriğe sahip ürünleri düzenli olarak tüketmeliyiz.

Ulusal Eğitim Politikasının Yetersizliği

Eğitim bir toplumun ekonomik, bilimsel, sosyal yönleriyle kalkınmasındaki en önemli unsurdur.

Özellikle temel eğitim diye tabir edilen, çocuğun 10 yaşına kadar olan eğitim safhası, bireyin topluma uyumunu sağlayan en önemli dönemdir. Bu sürede gerek kamu tarafından verilen eğitim gerekse aile içi aldığı eğitim ve öğretim bireyin kişiliğinin oluşumundaki en etkili süreçtir.

Eğitim sistemimizde gerekli görülen köklü değişim, değerlerimiz referans alınarak bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Ayrıca kısa aralıklarla yapılan eğitimde sistem değişikliği, toplumun birbirleri arasındaki uyumu ve kuşaklar arası iletişimi olumsuz etkileyecektir.

Ne yazık ki siyasi otoriteler/iktidarlar tarafından kendi insan tipini yetiştirmek maksadıyla Türkiye’de eğitim sisteminde sıklıkla değişiklikler yapılmaktadır. Ancak geçen yıllar göstermiştir ki, bu yöntem toplumun bütününe telafisi neredeyse imkânsız zararlar vermektedir.

2012-2013 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan “12 yıllık zorunlu kademeli kesintisiz eğitim sistemi” nin üzerinden uzunca bir süre geçmesine rağmen toplum üzerinde fayda-zarar kıyaslaması hâlen yapılabilmiş değil. Pilot uygulamalar yapıp geri dönüşler alınmadan uygulamaya konulan eğitim sisteminden, veli ve öğrencilerin yeterince memnun olmadığı görülmektedir.

Kendi inanç değerlerimiz doğrultusunda toplumun tamamını kapsayacak yeni bir eğitim politikası oluşturulmalı ve köklü bir değişim yapılmalı, buna dair yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Bunun yanında, genellikle az gelişmiş kırsal kesimde ve köylerde daha çok şahit olduğumuz kadarıyla, gerek dini bakımdan geleneklerimizin, örf ve adetlerimizin, medeniyet değerlerimizin yeterince öğretilmemesi, gerekse örgün eğitimden çocuklarımızın yeterince yararlandırılmaması nedeniyle insanlarımız, değerlerimizi eksik ve yetersiz yorumlamakta; özellikle kız çocuklarımızın eğitime, öğretime, kişisel gelişimine yeterince önem vermemekte; hatta bilinçli olarak eğitimlerini engellemekte ve farkında olmadan cehaleti, geri kalmışlığı zımnen

desteklemiş olmaktadırlar. Bu insanlar, kız çocuklarını tarla veya ev işlerinde çalışacak ırgatlar olarak yetiştirmektedirler. Süreç içerisinde bu evlatlarımız, aile olmakta ve yuva kurmakta oldukça zorlanmaktadırlar. Keza her ikisi de üç aşağı beş yukarı aynı kültür den beslendiğinden dolayı çocuk yetiştirmenin ne demek olduğundan bihaber durumdadırlar. Bu nedenle ikinci nesli yetiştirmek çok daha zor olmaktadır.

Ekonomik ve sosyal sebeplerden dolayı çoğu kez köyden şehre göç etmek zorunda kalan söz konusu eğitimsiz toplum bireylerinden erkeklerin, iş yaşamının verdiği sosyalleşme sayesinde şehir hayatına biraz daha hızlı uyum sağlayabilmekte olduklarını görmekteyiz. Oysaki kadınlar, eşlerinin koruma içgüdüsüyle arkadaş veya komşu edinemediklerinden, eğitim ve öğretimleri yapılamadığından, şehirlilik bilinç gelişimi mümkün olmadığından şehir hayatına uyumları uzun zaman almaktadır. Bunu fark edemeyen erkekler, eşleri ile iletişim sorunu yaşamakta, süreç içerisinde ya erkeğin başka bir eş arayışı veya haram yollara tevessül etmesiyle sonuçlanmaktadır. Çoğu kez de eşine şiddet uygulamaya yönelmektedirler.

Aile içi şiddetin ve eşler arasındaki geçimsizliklerin ve ayrılıkların en önemli temel nedeni eğitim yetersizliği, dini ve ahlâki değerlerin çocukluk yaşlarda yeterince edinilmemiş olmasıdır.

İslâmi eğitim, özellikle küçük yaşlarda ilk önce anne-baba vasisitesiyle çocuklarımıza kazandırılmalı; Kur'an eğitimi, Peygamber Efendimiz'in güzel ahlâkı, İslâm'ın temel prensipleri küçük yaşlar da çocuklarımızın taze dimağlarına nakşedilmelidir. Bu kazanımlar genç yaşta kazandırılmazsa, ilerleyen yaşlarda imkânsızlaşacaktır. Örneğin 12 yıllık kesintisiz eğitimin yürürlüğe girmesiyle beraber Türkiye'de hafız yetişmesi gerilemiş, Kur'an

kurslarının öğrenci sayıları oldukça azalmıştır.

Dini tedrisat gerek okullarda gerek dini eğitim veren müesseselerde gerekse evlerimizin yanında sosyal hayatın tamamında senkronize hareket etmelidir.

Eğitime verdiği önem, ülkelerin gelişmişliği ile orantılıdır. Bunun en bariz örneği, ülkelerin kişi başına düşen kitap okuma oranlarıdır.

Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Raporu'nda Türkiye, kitap okuma sıralamasında, 173 ülke arasında 86. sırada yer almaktadır. Japonya'da yılda kişi başına düşen kitap sayısı 25, Fransa'da 7 iken, Türkiye'de altı kişiden ancak birisi kitap okuyor. Yükseköğrenim görenlerin sayısı artsa da okullarda kitap okuma alışkanlığı kazandırılmadığı için bu kesimin de kitap okuma oranı oldukça düşük seyretmektedir. Dünyada ders kitapları hariç bir yılda basılan kitap sayıları da örnek teşkil etmesi anlamında önemli bir tespittir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 72.000, Almanya'da 65.000, İngiltere'de 48.000, Fransa'da 39.000, Brezilya'da 13.000 iken Türkiye'de bu rakam 6.031'dir. Türkiye'de 50.000 kişiye bir kütüphane düşerken, Almanya'da 7.000 kişiye bir kütüphane, ABD'de 7.500 kişiye bir kütüphane, İngiltere'de 13.000 kişiye bir kütüphane, Finlandiya'da 4.000 kişiye bir kütüphane düşmektedir. Bu konuda Avrupa Birliği ortalaması ise 7.000 kişiye bir kütüphane şeklindedir.

Uluslararası alanda söz sahibi olan ülkelerin güçlü ekonomilerinde nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim sistemlerine sahip olmaları yatmaktadır. Ancak iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim mesleki eğitimde de kendisini göstermiş ve geleneksel yöntemlerin yetersizliği çok daha fazla hissedilir olmuştur. Ülkelerin küresel rekabette başarılı olabilmelerinin

yolu da zamanın koşullarına uygun nitelikte insan gücünü yetiştirmelerinden geçmektedir.

Tam zamanlı mesleki ve teknik eğitim modeline önem veren başta Almanya, Belçika, İsviçre, Fransa ve İtalya gibi ülkeler, devlet ve özel sektör iş birliğiyle mesleki eğitim hususunda güçlü modeller geliştirmişlerdir.

Dünyada ve Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime dönük sayısal verilere baktığımızda ne yazık ki bu alanda da Türkiye’de durumun pek iç açıcı olmadığını görüyoruz.

Almanya ve Japonya gibi ülkelerde öğrenciler mesleki ve teknik eğitim almaya erken yaşlarda başlarken Türkiye’de oldukça “geç kalınmış” denebilecek yaşlarda başlanmaktadır. OECD ülkelerinde ortaöğretim içerisinde mesleki ve teknik eğitimdeki öğrenci oranlarına baktığımızda oranların oldukça farklılık gösterdiğini görmekteyiz. Mesleki eğitimde Çekya’da yüzde 72,4, Finlandiya’da yüzde 71.6, Slovenya’da yüzde 70.9, Slovakya’da yüzde 68.9, Hollanda’da yüzde 68.2, İsviçre’de yüzde 64.2, Lüksemburg’da yüzde 61.6, Türkiye’de yüzde 46.4, Macaristan’da yüzde 23, Japonya’da yüzde 22.4, Güney Kore’de yüzde 17.5, İrlanda’da yüzde 10.3, Kanada’da yüzde 9 şeklin de gerçekleşmektedir. İstatistiklerde İmam-Hatip liseleri de mesleki eğitim kategorisinde yer almıştır.

2019-2020 döneminde Yükseköğretim Kurumu tarafından yayınlanan istatistiklere göre Türkiye’nin de mesleki ve teknik eğitime dair, Ahilik ve Lonca teşkilatlarıyla köklü bir geçmişe sahip olduğunu görmekteyiz. Yüzlerce yıl önce mesleki yeterlilik, meslek ahlâkı ve mesleki eğitim kavramları kazanmıştır. Geçmişinden ve geleneklerinden güç alması gereken Türkiye’nin bugün yapması gereken, zamanın imkân ve koşullarına göre

kendi fabrika ayarlarına dönerek modern teknik ve mesleki eğitim uygulamalarına geçmektir. Bu konuda, 3.308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çıracılık ve örgün eğitimin birlikte uygulanmasına imkân vermektedir.

Buradan hareketle sürekli değişim gösteren dünyamızda ve Türkiye’de yeni mesleklerin gün geçtikçe gelişmekte olduğunu görmekteyiz. Hizmet sektörü, telekomünikasyon ve iletişim sektörü, otomotiv sektörü, savunma ve havacılık sanayii gibi sürekli değişim, sürekli yenilenme gerektiren mesleki ve teknik liselerin her daim güncellenmesi gerekmektedir.

Aile ve Haram Hassasiyeti

Toplumun tümünü etkileyen olayların temeli aile kaynaklıdır. Ailesinden iyi bir eğitim görmüş, destek almış ve iyi bir iletişim kurmuş fertler toplumu âbâd eder. Aksi hâlde ise toplumu felakete sürükleyen birer fert olurlar. Özellikle helal, haram, kul hakkı gibi hassasiyetlerin ailede kazandırıldığı gerçeği asla göz ardı edilmemelidir. Günümüzde neyin haram neyin helal olduğu karıştığı için bu kavramların çok iyi anlaşılması elzemdir.

Haram, yapılması Allah tarafından yasaklanan fiil demektir.

Hiç kimse haramı helal, helali haram yapamaz. Yalnızca Peygamber Efendimiz müstesnadır.

“Onlar, ellerindeki Tevrat’ta ve İncil’de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî peygambere uyarlar. Peygamber onlara iyiliği emreder ve onları kötülükten meneder; yine onlara temiz şeyleri helâl, pis şeyleri haram kılar. Ağırıklarını kaldırır, üzerlerindeki zincirleri çözer. O peygambere inanan, onu koruyup destekleyen, ona yardım eden ve O’nunla gönderilen nura uyanlar, işte bunlardır kurtuluşa erenler.” (A’raf Sûresi, 7/157) âyet-i kerime-

de geçtiği üzere Bakara Sûresi 2/173, Maide Sûresi 5/3, Enam Sûresi 6/145 âyetlerde geçen haramların dışında bildirilmeyen haram ve helal kapsamında olan şeyler hakkında hüküm koyma yetkisi, bu ve diğer (Maide Sûresi 5/92) âyetlerde Peygamber Efendimiz'e verilmiştir.

“İçinde helal olarak gördüğünüz şeyleri helal sayın, haram olarak gördüğünüzü de haram kabul edin” diyecek bazı kimselerin gelmesi yakınlaşmıştır. Şüphesiz Allah Resulü'nün haram kıldığı şey, Allah'ın haram kılması demektir. (Müsned: 4/130-133, Tirmizi, İlm, 2660)

Bu konuyla ilgili Tevbe Sûresi 29. âyetinde de şöyle buyurulmuştur:

“Kendilerine kitap verilenlerden Allah'ın ve resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini din edinmeyenlerle ezilip büzülüp kendi elleriyle cizye verinceye kadar savaşın.”

Bu âyetlerde Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) haram kılma yetkisi açıkça görülmektedir.

Kuran-ı Kerim'de, haramlar ve helâller açıkça belirtilmektedir. Haram ve helallerin hepsi eşdeğer yükümlülükte olmakla beraber, halk arasında **“büyük günahlar”** diye bilinen içki, kumar, zina, faiz, yalan en tehlikeli olanlarıdır.

Bu gözle bakıldığında ülke nüfusunun önemli bir kısmının ne yazık ki haramlarla iç içe olduğunu görmek mümkün. Kaldı ki, haramların haram olduğunu bildiği hâlde önemsiz gören, bilerek ve isteyerek haram işleyen bir toplum olduk. Sarhoş etmeyecek kadar içerse veya başkalarına zararı dokunmazsa sanki haram olmaktan kurtulacağını sananların sayısı hiç de az değil.

Kul Hakkı

Trafikte diğer araç sürücülerin hakkına riayet etmeden kendini önceleyerek öne geçmek veya şerit değiştirmek, yayaların önceliğini ve haklarını gözetmeden hareket etmek, herhangi bir kamu kuruluşunda yaptırılacak bir işlem için kimseye fark ettirmeden kendi işinizi herkesten önce yaptırmak gibi toplum içerisindeki benzer davranışlarımız kul hakkına girmektedir ve haramdır.

Uhdenizde çalışanlarınıza sosyal haklarını ve maaşlarını zamanında ödememek, ikinci şahıslara olan borçları zamanında ödememek, çalışanların işveren tarafından verilen işleri zamanında ve eksiksiz yerine getirmemesi, üretimi yapılan ürünleri istenilen kalite standartlarında üretmemek, satışını yaptığı ayıplı ürünlerin ayıbını gizlemek, muhatabın bilgisizliğinden yararlanarak yanıltmak, kandırmak...

Hayatımız içerisinde bu ve benzerlerini her gün sıklıkla yaşadığımız davranışlarımız, maalesef bizi haramlara yaklaştırmaktadır.

Bilindiği üzere hacı adayları hacca giderken ailesi, komşuları, akrabaları, iş arkadaşları; hülasa ilişkili olduğu herkesten hak helallliği talep eder. Herkesten helâllik alındıktan sonra hacca gidilir, bütün günahların Allah'ın inayetiyle Arafat'ta affedildiğine inanılır. Ancak 'kul hakkı müstesnadır' diye bilinir. "Kul hakkı" hassasiyetiyledir ki, ilişkili olunan hemen herkesten hac öncesi helallik istenilir.

Şimdi kendimize soralım!

Yukarıda bahsedilen trafiktekilerle, çalışanlarla, amirle, memura, patronla, üreticiyle, tüccarla, tüketiciyle... Yani tanıdık

tanımadık, yaşamımızda ilişkili olduğumuz herkesle takdir edersiniz ki helâlleşmek mümkün olmaz.

Haramlara bu denli yaklaşmak, artık çok geç kalındığının bir işaretidir. Buradan hareketle, sanki önemsiz küçük kusurlarımızmış gibi tanımladığımız haramlardan uzak durulmalıdır. Helal çerçevede yaşam sürdürmek için azami ölçüde gayret sarf edilmelidir.

Faiz

Günümüzün belası Faizin de her türlü Allah tarafından yasaklanmıştır.

Faiz işiyle iştigal eden bankaları, faizle iştigal eden bankalarda çalışanları, faizle iştigal eden bankalara yazılım işleri yapanları, faizle iştigal eden bankalara hizmet satışı yapanları da bu kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Ev, arsa, iş yeri, her türden emlak kredileri, evlenme kredisi, tatil kredisi, ihtiyaç kredisi, ticari kredi adı altında bankadan alınan her türlü krediler haram hükmündedir (Katılım bankalarının prensipleri farklılık arz edebilmektedir.)

Ebu Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre, Resulullah Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "İnsanların üzerine aldatici yıllar gelecek. O yıllarda yalancı doğru kabul edilecek, doğru olan da yalanlanacak. Hain olan güvenilir kabul edilecek, emin olanlar da hıyanet edecekler. O günlerde ruvaybızın sözü olacak."

"Ruvaybız nedir ya Resulullah?" diye sorulduğunda, buyurdu ki, "İnsanların yönetiminde seviyesiz kimselerin sözünün dinlenilmesidir." (Ahmet, Müstedrek)

Bugünün dünyasında gerek işveren gerek iş görenler gerekse kamu çalışanları olmak üzere toplumumuzun tamamı artık maaşlarını bankadan almak zorunda. Ticaret erbabı kişi ve kuruluşlar tüm finansal aktivitelerini bankalar aracılığıyla gerçekleştirmek durumunda. İhracat operasyonlarından emlak alışverişine, kredi kartı ile yapılan ödemelere, otomobil alışverişinden kişisel tasarrufların değerlendirilmesine kadar tüm para hareketlerini ve transferlerini bankalar kanalıyla gerçekleştirmek yasal bir zorunluluktur. Devletin politikası olarak, ekonomik hareketlerin kayıt altına alınması ve izlenebilirliği anlamında uygulama doğru bir yöntemdir. Buraya kadar bir sorunuz yok aslında. Lakin toplumumuzun faizle ilişkilenmesi doğru değildir. İster alan olsun ister satan olsun, kişi ve kuruluşların kendi aralarındaki tüm vadeli alışverişler neredeyse kaldırılmış durumdadır. Kapitalist sistemin bir tezahürü olarak hem dünyada hem de Türkiye’de vadeli işlemlerin neredeyse tamamı “bankalar” üzerinden gerçekleşmektedir. Oysaki bazı katılım bankaları haricindeki tüm mevcut bankacılık sistemi, faiz getirisi üzerine kurulmuştur.

Kur’an-ı Kerim’de ve hadis-i şeriflerde faiz, kesin bir şekilde haram kılınmıştır. Faiz dinimizde büyük günahlardan sayılmıştır. Faiz (riba) zahiren bazı insanlara fayda gibi görünse de hakikatte zor durumdaki insanların çaresizliğini istismar etmekten başka bir anlam ifade etmiyor. Bu nedenle büyük ölçüde bir kul hakkı ihlalidir. Dini ve ahlâki duyguları öldüren habis bir urdur. Zenginin daha çok zenginleşmesine, fakirin daha çok ezilmesine neden olmaktadır. Böylelikle insanlar arasında derin uçurumlar meydana getirmektedir.

“Faiz yiyenler, ancak şeytanın çarparak sersemlettiği

kimse gibi kalkarlar. Bunun sebebi onların, ‘Alım satım da ancak faiz gibidir.’ demeleridir. Hâlbuki Allah alım satımı helal, faizi ise haram kılmıştır. Artık kime Allah’tan bir öğüt erişir de faizciliği bırakırsa geçmişteki kendisindir, durumunun takdiri Allah’a aittir. Kim de yine faizciliğe dönerse işte bunlar orada devamlı kalmak üzere cehennemliklerdir.” (Bakara Sûresi, 275)

Yukarıda zikredilen âyet, faiz konusunda kesin bir dille bizi uyarmaktadır. Devamında ise bize ticareti ve helal kazanmayı şu şekilde öğütlemektedir:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve gerçekten iman etmiş iseniz faizden kalanı bırakın. Bunu yapmazsanız Allah ve resulü tarafından size bir savaş açıldığını bilin. Eğer tövbe ederseniz, haksızlık etmemek ve haksızlığa uğramamak üzere ana paranız sizindir.” (Bakara Suresi, 278-279)

Faizle bu denli iç içe yaşayan insanlar, faizin normalleşmesi gibi akıl almaz bir yanılgıya düşmüştür.

Ev kredisi, otomobil kredisi, ihtiyaç kredisi, tatil kredisi, evlenme kredisi, ticari kredi, ihracat kredisi gibi adlarla bankadan faiz işletilerek alınan her türden kredi haram hükmündedir. Ayrıca kişi ve kuruluşların ihtiyaç fazlası tasarruflarını herhangi bir ticaret yapmak yerine bankalara faiz karşılığında “tasarruf hesabı” açtırmaları da aynı şekilde haram hükmü taşımaktadır. Hâl böyle iken bankalarla kredi ilişkisi içerisinde olan herkes haram işlemiş oluyor.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) “Veda Hutbesi”ni irad ederken şöyle buyurmuştur:

“Ashabım! Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine

ver sin. Faizin her çeşidi kaldırılmıştır. Ayağımın altındadır. Lakin borcunuzun aslını vermek gerektir. Ne zulmediniz ne de zulme uğrayınız. Allah'ın emriyle faizcilik artık yasaklanmıştır. Cahiliyeden kalma bu çirkin âdetin her türlü ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım faiz de Abdulmuttalib'in oğlu Abbas'ın faizidir.” (Müslim Hac 147, Ebu Davud, Menasik, 56, İbni Mace Menasik, 76, 84)

Hiz. Cabir (r.a.) diyor ki: “Resulullah, faiz yiyene, yedirene, yazan ve buna şahitlik eden iki kimseye lanet etti ve ‘hepsi (günah) eşittir.’ Buyurdu.” (Müslim, Müsakat. 106)

Gerek bilgi yetersizliği gerek sosyal baskı gerekse ekonomik yetersizlikler neticesinde bugün toplumun faiz kavramına bakışı üzüntü verici boyutlara ulaşmıştır. Faiz, günümüz toplumunda “normal” kabul edilir hâle gelmiştir.

Bilindiği üzere domuz eti de dinimizce haram hükmündedir. Market reyonlarında domuz eti satılsa eminim halkımız ayaklanır ve isyan eder. Oysaki domuz eti de faiz de Allah'ın emriyle yasaklanmış ve haram kılınmıştır.

Bütün dünyada olduğu gibi çeşitli sapkın inanışlar ve yönelimlerle karşı karşıyayız. “Ateizm” ve “Deizm” diye adlandırılan sapkın inanışlar, insanlığın geleceğini tehdit etmektedir.

Ateizm aslında tüm insanlığı, canlı cansız varlıkları ve âlemleri yoktan var edenin Allah Teâlâ olduğunu reddetmek ve dinden çıkmaktır.

Deizm ise insanların, canlı cansız varlıkların ve âlemlerin yaratıcısı olarak Allah'ın varlığını kabul etmekle beraber, nübüvveti şüpheyle yaklaşan ve Peygamber Efendimiz'in Allah'ın elçisi olduğuna inanmamaktır. Bu tabiri kısaca dini bir bütün

kabullenmemek olarak tanımlayabiliriz.

Bu sapkın inanışlara yönelen insanların en önemli argümanı, nefislerinin istediği gibi sorumsuzca yaşama arzusudur. Oysaki Allah'ın nizamı yalnızca bu dünyadan ibaret değildir.

Mutlak olan ve dünya hayatından sonra başlayıp ebediyen devam edecek olan ahiret hayatı vardır.

Kıyametin kopmasıyla birlikte sona erecek olan dünya hayatı sonrasında hanelerine yazılan sevaplar neticesinde müminler sonsuz huzur içerisinde yaşayacakları cennete gideceklerdir. Rabbimizin varlığını veya peygamberlerini tanınamalarının neticesi olarak inkârcılar ve günahkârlar ise cehennemde cezalarını çekeceklerdir.

Kibir – Bencillik

Bencil kişi, muhataplarının ihtiyaç ve düşüncelerini önemsemeden yalnızca kendi ihtiyaçları, düşünceleri ve çıkarlarını önemseyen ve önceleyen ben merkezli kişidir. Bu günlerde benci denildiğini duydum çok isabetli bir söylem. Dindeki tanımları enaniyet ve kibirdir.

Kur'an'da, hadis-i şeriflerde ve tüm İslâm kaynaklarında insanın yalnızca kendi çıkarlarını öncelemesi, beraberindeki herkesi ve her şeyi kendi arzusu için kullanma isteği ve egosu, kendini diğerlerinden üstün görmek ve amacına ulaşmak için her şeyi mubah görme anlayışı tam manasıyla ahlâksızlık olarak nitelendirilmiştir.

Bu özelliklere sahip kişiler, Kur'an'da pek çok yerde geçmektedir. Müşriklere, **“Allah'ın size rızık olarak verdiği şeylerden yoksullara infak edin.”** denildiğinde onların, **“Allah'ın geçi-**

mini sağlayabileceği kimseleri biz mi besleyeceğiz?” (Yasin Sûresi 36/47) demeleri kınanır.

Bencil insanların hayatlarının her anında bu yönleri ortaya çıkar. Trafikte, markette, otoparkta, alışverişte, hülâsa yaptığı her işte önce kendi ihtiyacının karşılanmasını isterler. Bu kişilik özelliği, süreç içerisinde gurur ve kibir gibi bir başka kötü hasleti de edinmelerine neden olur. Ne kötü bir ahlâktır ki, muhatabı isterse kendi hakkını savunamayacak kadar nezaket sahibi olsun veya kendini savunacak takate sahip olamayan güçsüz insanlar olsun, benciller için hiç fark etmez.

“Şüphe yok ki Allah; onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da bilir. O büyüklük taslayanları hiç sevmez. (Nahl Sûresi, 23)” âyet-i kerimesi, tam da bu insan tipini tarif etmektedir.

Kibrin yeri kalptir. Lakin kendini davranışlarda gösterir. Herkesten farklı konuşmasıyla, giyim kuşamıyla, yürüyüşüyle, yemek tercihleriyle kendisinin diğer insanlardan farklı olduğunu göstermeye çalışır. Bütün bu farklılıklardan maksadı, kendisinin ne kadar özel biri olduğunu kanıtlamaktır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) üç kez tekraren buyurmuştur ki:

“Üç sınıf insan vardır ki, kıyamet günü Allah onlarla konuşmaz, yüzlerine bakmaz, onları temize çıkarmaz. Hem de onlar için elim (can yakıcı) bir azap vardır.”

Ashab-ı kiramın, “Kimlerdir bunlar, ey Allah’ın Resulü?” diye sormaları üzerine,

“Elbiselerini kibirle yerlerde sürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve yalan yere yemin ederek ticaret malını iyi bir fiyata satmaya çalışandır.” (Müslim İman, 171, Ebu Davud, libas,

24/4087) cevabını vermiştir.

Gönül ülkemizin önemli değerlerinden Hacı Bayram-ı Veli, “Kibir bele bağlanmış bir taş gibidir, onunla ne yüzülür ne de uçulur.” demiştir.

Allah'ın Resulü (s.a.v.), müminleri kötü bir akıbetten korumak amacıyla birçok hadiste kibrin zararları üzerinde önemle durmuş ve kibir sahiplerinin Allah katındaki hazin sonundan şöyle bahsetmiştir: **“Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremeyecektir.”**

Kibir hastalığına karşı son sözümüzü ise tevazu abidesi Yunus Emre'nin şu dörtlüğüyle söyleyelim:

*“Yazık, kibir işini çok uzattın,
Kendi kendini gönüllerden attın,
Etmedin bir gün gönül pazarı,
Candan dinlemedin dost haberini.”*

Ben merkezli yaşamı tercih eden kişiler, ne yazık ki hayatın akışı içerisinde her daim kendini öncelediğine, özellikle trafikte, alışveriş te, inanılmaz ölçüde fark edilen çirkin bir kişilik örneği olarak sıkça şahit olduğumuz bir gerçek olarak görmekteyiz.

Diğer taraftan bencillik kadar önemli olan Kibir; gerek giyim kuşam, takı ve aksesuarları, gerekse bindiği araç ve oturduğu ev, ofis dizaynı, ev mobilya ve aksesuar tercihleri adeta kişinin kibirli olduğunu ele veren nesneler olarak görmekteyiz. Oysa ki her insan kalite ile gösteriş arasındaki farkı kolayca fark etmektedir.

Yalan

Yalan bütün toplulukları etkileyen, psikolojik ve sosyal açıdan önemli bir davranış bozukluğudur.

Mutlaka söylenen her sözün gerçekliğine inanmak, insanlara güvenmek isteriz.

Ne yazık ki her duyduğumuzun doğru olmadığını veya doğru olarak bildiklerimizin yalan olduğunu geç anlamış oluruz. Özellikle doğruluğuna güvendiğimiz kişilerin söylediği yalanlar bizleri derinden etkilemiştir. Yalan söyleme alışkanlığı iki yönlü olsa gerek. Birincisi patolojik (hastalık) nedenlerle söylenen yalandır. Diğeri ise haram olduğunu bilmeden şuarsuzca ve iman eksikliği neticesi söylenen yalandır.

Özellikle 5-6 yaşlarındaki çocuklar genellikle doğruyu ve doğru olmayı karıştırır. Ve hayâl dünyalarındakileri gerçekmiş ve yaşanmış gibi anlatırlar. Bu dönemde ebeveynler çocuklarının yalan söylediği yönünde kaygılanmalarının yanında onları doğru olana yönlendirmelidirler. Çocuklar doğruyu yanlıştan ayırt ettikleri yaşlarında normalleşecektir. İlerleyen süreçlerde ebeveynler çocuklarını sürekli izlemeli ve yalan ifadeleri titizlikle onlara izah edilmeli, doğrular kendilerine anlayacakları lisanda anlatılmalıdır. Aksi hâlde çocuklar, izinsiz eşya alma ve çalma gibi uyumsuz davranış bozukluğunda da bulunabilirler. Esasen bu durum, çocuğun psikolojik sorununun dışı vurumu şeklinde görülebilir. Yalan söylemenin Allah'ın haram kıldığı bir davranış olduğunu ve günah kapsamında yer aldığını, yalan söyleyen insanlara hiç kimsenin güven duymayacağını, net bir dille çocuklarımıza ifade etmeliyiz.

Yalan; aile huzurunu kaçıran, eşler arasındaki anlaşmazlıkla-

rın; hatta ayrılıkların, iş ve sosyal yaşamın dengesini değiştiren sinsi bir düşmandır. Yalan, sözle söylendiği gibi mimik, jest veya susmakla da bir hata gizlenebilir, başkaları yanıltılabilir.

İslâm'ın büyük günah kabul edip yasakladığı yalanın fıkhıta ayrıca hukuki sonuçları da ele alınır. Yalan yere yemin eden bir kimsenin hakkının zayi olmasına yol açan kişi, ahirette Allah'ın gazabıyla karşılaşacağı gibi (Buhari, Eyman, 17 Müslim, iman 218-224), dünyada da verdiği bu zararı tazminle sorumludur. Büyük günahlardan sayılan yalancı şahitlik neticesinde (Buhari, Diyat, 2 ibn Mace, Ahkam, 32) ilgili kişilerin uğradığı zarar, yalancı şahide tazmin ettirilir; ayrıca o kimse mahkemece ta'zirle cezalandırılır. Malikilere göre ebediyen, fakihlerin çoğunluğuna göre ise tövbe edip kendini ıslah ettiği kanaati yerleşinceye kadar şahitliği kabul edilmez. Ticaret hayatında satılan ürünün özellikleri, maliyeti, piyasa değeri veya bir başka yönü hakkında satıcının alıcıyı yanıltarak yalan söylemesi, bu yolla elde edilen kazancı haram kılar.

Kur'an-ı Kerim'de "kezib" (yalan) 280 yerde geçmektedir. Kur'an'da, genellikle eski peygamberlerin inkârcı kavimlerine ve putperest Arapların, Allah'ın dini, peygamberi ve kitapları, kıyamet, ahiret, uhrevi yargılama ve adalet, cehennem ve azap, Allah'ın nimetleri, hakikat ve doğruluk gibi genelde imana dair konulardaki yalanlayıcı, reddedici tutumlarıyla bunun kendileri için doğuracağı zararlar anlatılır.

Hadis-i şeriflerde de kezib (yalan) ve türevleri sıkça geçmektedir.

Bir hadiste şöyle buyurulmuştur:

"Yalandan sakının; çünkü yalanla günah yan yanadır ve

ikisi de insanı cehenneme götürür.” (Müslim Birr 103/105)

Diğer bir hadiste ise yalanın büyük bir ihanet olduğu şu şekilde açıklanır:

“Kardeşine bir söz söylediğinde o sana inanırken, senin ona yalan söylemen ne büyük bir ihanettir.” (Müsned, IV, 183, Ebu Davud Edeb, 71)

İslâm âlimleri, dilin ve konuşma yeteneğinin insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik olduğunu belirterek Allah'ın verdiği bu nimeti yerinde kullanmayanların insan olma vasfını da kaybedeceğine dikkat çekmişlerdir. Allah'ın, insanın organlarından yalnızca diline “kendi birliğini ikrar etme yeteneği verdiği”; böylece onu bütün organlardan daha değerli kıldığı ifade edilmiştir. (Ebu Hatim el Busti)

Günümüz dünyasında yalan öylesine yaygınlaşmış, benimsemiş ve normalleşmiş ki, hayatımızın her alanında karşımıza çıkıyor.

Yalanın küçüğü, büyüğü, beyazı, karası olmaz. Şaka, aşağılamak hakir görmek, hor görmek, küçümsemek, gıybet, münafiklık, yalandan beslenir. Yalan haklıyı haksız, haksızı haklı çıkarabileceği gibi, güvensizliğin en belirgin göstergesidir. Yalan üzerine inşa edilecek işbirliği, arkadaşlık, evlilik, her türlü ortaklık yıkılmaya mahkûmdur.

Değil yalan söylemek, “yalan dinlemeyi” bile meneden bir inancın mensupları olarak şu âyete dikkat kesilmeliyiz:

“Onlar yalan dinleyici, haram yiyicidirler. Sana gelecek olurlarsa ister aralarında hükmünü ver, istersen onlardan yüz çevir. Yüz çevirdiğin takdirde sana hiçbir zarar veremezler. Ama hüküm verecek olursan, aralarında adaletle hükmet. Çünkü Allah

adil olanları sever.” (Maide Sûresi, 42)

Doğruluk üzerine yaşamak isteyenlerin kulaklarına küpe olacak bir başka âyet-i kerimede ise, “Boş söz işittiklerinde ondan yüz çevirirler ve ‘bizim işimiz bize, sizin işiniz size’ derler. Size selam olsun. Bizim cahillerle işimiz olmaz.” (Kasas Sûresi, 28:55) buyurulmaktadır.

Hız. Muhammed’e (s.a.v.), “Mü’min yalan söyler mi ya Resulullah?” diye sorulduğunda şu üç hadis-i şerifi naklettiğini görüyoruz:

“Konuştuğunda yalan söyleyen kimse Allah’a ve ahiret gününe iman etmemiştir.” (Kenzü’l Ummal, 3, 387)

“Kişinin kalbinde iman ile küfür, doğru ile yalan, emanet ile hıyanet beraber bulunmaz.” (Müsned, 2, 349)

“Kul şaka ile de olsa yalanı, haklı bile olsa tartışmayı bırakmadıkça tam olarak iman etmiş olmaz.” (Müsned, 2, 353)

Ayrıca Efendimiz (s.a.v.) biz ümmetinin altı şeyi taahhüt etmesi durumunda bizlere cenneti taahhüt ettiğini buyurmuştur. (Müsned, 5, 323)

İnancımız bize, “söz söylediğimizde doğru söylemeyi, söz verdiğimizde yerine getirmeyi, bir şey emanet edildiğinde emaneti yerine getirmemizi, iffetimizi korumayı, gözümüzü haramdan sakınmayı ve elimizi haramdan çekmeyi” emreder.

Allah Teâlâ, daha birçok âyet-i kerimesinde yalandan ve yalancılardan uzak durmamızı, sadıklarla beraber olmamızı bizlere öğütlemiştir.

Günümüzde imanımızı korumanın ne denli zor ve meşakkatli olduğunu, ne yazık ki yaşayarak görüyor ve şahit oluyoruz.

Sanki haram ve yalanı yaymak için bir yarış var!

Üzülerek görüyoruz ki, her mecradan saldırılar gün geçtikçe dozajını artırıyor!

Küçük yalan, beyaz yalan, ayağını kaldır söyle, şaka şeklinde yalan...

Tüm bu yaklaşımlar âdeta hafifletilerek hayatımıza sokulmaktadır.

“Kalıcı dostlar istiyorsa, yalanla olan dostluğunu bitir” tavsiyesine uymak ve şu âyetin mucibince yaşamak için gayret sarf etmeliyiz:

“Ey iman edenler, Allah’tan korkun ve sözün doğrusunu söyleyin.” (Azhab Sûresi, 33, 70)

Hırsızlık

Hırsızlık, insanlığın var olduğu tarihten itibaren insanlar arasında süregelen kötü bir haslettir. Önceleri kişisel suçlar şekliyle değerlendirilirken süreç içerisinde toplumun tüm katmanlarını ilgilendirmesi nedeniyle toplum huzuru gözetilerek çeşitli uygulamalar hayata geçmiştir. Kur’an-ı Kerim, hırsızlığın dini ve hukuki hükmüyle ilgili özel açıklama getirmiştir:

“Hırsızlık yapan erkek veya kadının yaptıklarına karşılık bir ceza ve Allah’tan bir ibret olmak üzere ellerini kesin. Allah izzet ve hikmet sahibidir. Kim bu zulümden sonra tövbe eder ve durumunu düzeltirse şüphesiz Allah onun tövbelerini kabul eder. Allah bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Maide Sûresi, 38, 39)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de, hırsızlığı dünyevi ve uhrevi bir dizi müeyyide ve sorumluluğu gerektiren ağır bir suç ve

büyük bir günah olarak nitelendirmiştir.

Suçu sabit görülen hırsızlara cahiliye döneminde de var olan el kesme cezası uygulanmış; ayrıca suçun önlenmesi, oluşması, cezanın tatbik esasları konusunda birtakım hukuki ve insani açıklamalar getirilmiş, uygulama örnekleri sergilenmiştir.

Gerek hırsızlığın suç sayılması ve cezalandırılması yönünde toplumların öteden beri süre gelen ortak tavrı, gerekse Kur'an-ı Kerim ve hadislerin bu konudaki özel hükümleri ve uygulama örnekleri, Sahabe ve Tabiin dönemlerinden itibaren İslâm hukukçularının temel hareket noktası olmuştur. Bu süreç içerisinde ve toplumların gelenekleriyle de bağlantılı olarak gelişen İslâm hukukunda, hırsızlık suç ve cezası ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Muhakemat ve kamu hukuku dalında yazılan eserlerde de hırsızlığın ele alınması, İslâmi gelişmenin bir sonucudur.

Hukuki bir terim olarak hırsızlık eylemi, “başkasına ait bir malın, mülk edinme kastıyla muhafaza edildiği yerden gizlice alınması” şeklinde tanımlanabilir ve suçun tanımında ana unsurun malın gizlice alınması teşkil eder.

Ceza-i müeyyidesi Kur'an ve sünnette belirlenmiş olması sebebiyle hırsızlık İslâm ceza hukukunun “had grubunda” yer almıştır. Eşkıyalık ve gasp suçları cebir, şiddet ve tehdit kullanılarak işlenmeleri yönüyle yankesicilik, dolandırıcılık, zimmet ve emniyeti suiistimal suçları da ele geçirilen malın nisap miktarı olması, muhafaza altında bulunması veya gizlice alınması şartlarının eksik olabilmesi yönlerinden hırsızlıktan ayrılır.

İslâm hukukunda hırsızlığın türü, mahiyeti, buna mukabil ceza ve müeyyideleri, cezanın uygulama usulleri, hukuki anlamda tam manasıyla açıklanmıştır.

Nitelikli hırsızlık konusunda Osmanlı İmparatorluğu döneminde kanun koyucunun ve siyasi iradenin, hukukun diğer alanlarında olduğu gibi ceza hukukunda esas itibarıyla İslâm hukukunun kaynak ve ilkelerine sadık kalındığı bilinmektedir.

Ancak İslâm hukukunda devlet başkanına ta'zir suç ve cezaları konusunda geniş bir takdir yetkisi tanınmış bulunması ve bu yetkinin Osmanlı padişahları tarafından ülke çapında geçerli hukuk normları ve gerekli görülen kanuni ve idari tedbirleri yürürlüğe koyma şeklinde kullanılmıştır. Padişahın iradesinde olan bu esaslar, diğer alanlardaki düzenlemelerle birlikte şer'i ve örfi hukukun birbirlerini tamamlayan iki hukuk mevzuatı olarak kabul edilmiştir.

Günümüze gelecek olursak, daha önceki bahislerde yazdığımız üzere kanunlarımızın kaynağı Kur'an ve sünnet olmaktan çıkartıldı ve çok sayıda kanun Batı medeniyetinden alınarak kendi meclisimizin onayı ile kanunlarımıza ikame edildi.

Asıl olan kaynak sağlam olmayınca işlenen suç tanımlarından, bunlar için uygulanan ceza ve müeyyidelerin her birinde olduğu gibi hırsızlık konusunda da ne yazık ki ikame bir kanunla hükmedilmeye başlandı.

Bilindiği üzere Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) diye bilinen bir kanun yönetmeliği bulunmaktadır. Bu kanun kapsamında, birçok vakada olduğu gibi hırsızlık vakalarının da birçoğu müeyyide gerektirmeyen basit suçlar kategorisinde yer almaktadır.

Evlerimize giren hırsızların hane halkını ne denli sosyal ve psikolojik yönden etkilediği herkesçe bilinmektedir. Araç hırsızları hakeza!

Çanta ve cüzdan kapkaççıları; iş yerlerini, mağazaları gündüz vakti herkesin bakışları önünde çok kısa sürede boşaltanlar, bankamatik önlerinde yaşlılara yardım etme bahanesiyle insanların bütün parasını alıp kaçanlar, düğün gecesi gelin ve damadın düğün takılarını takip ederek onların ilk günlerini zehir edenler, ticari şirketlerden borcunu ileri bir tarihte ödemek üzere aldıkları mal ile kayıplara karışanlar, ticari şirketlerin ürünlerini taklit eden model hırsızları, kendisine ait olmayan bilgiyi izinsiz çalan bilgi hırsızları, trafikte bir diğerinin zamanını çalan zaman hırsızlar, binlerce kişiyi etkileyerek dolandıran güven hırsızları, ayıplı ürünün ayıbını gizleyen hırsızlar, alıcının bilgisizliğinden yararlanarak haksız kazanç sağlayan hırsızlar...

Elbette örneklerini çok daha fazla artırabileceğimiz, kolaylıkla işlenen bu hırsızlık illetine sahip olanlar, ne yazık ki ülkemizin bugünkü kanunları nezdinde yeteri kadar ceza almamaktalar. Hırsızlar çok kısa sürede serbest bırakılmaktadır.

İnsanların kayıpları sigorta tarafından karşılandığı için iç kargaşa ve huzursuzluklar yaşanmıyor. Oysaki tamamen haram hükmünde olan bu hırsızlık illeti toplumu etkisi altına almış, âdeta işgal etmiş durumdadır. Öncelikle yasal düzenlemelerle bu suçları işleyenlere karşı daha caydırıcı müeyyideler uygulanmalı. Ebeveynler olarak bizler, genç yavrularımızın, bu haram ve diğer haramlar konusundaki bilgilerinin artırılması yönünde daha çok duyarlı olmalıyız.

Zina

Bilindiği üzere büyük günahlardan bir başkası ise “zina”dır. Zina işleyen ister erkek olsun ister kadın, bu yanlış fiili fitraten gizleme ihtiyacı duyar. Kişi, helali dışında kalan her kiminle cinsel ilişkide bulunursa bulunsun zinadır ve zina da haramdır.

Ayrıca şehvetle bakan göz zinası da haram kabul edilmiştir. Halk arasında “umumhane” diye adlandırılan genelevi işletenler, her nerede olursa olsun fuhuş yapanlar haram işlemektedir.

Allah Teâlâ, “Zinaya yaklaşmayın. Zira o, bir hayâsızlıktır ve çok kötü bir yoldur.” (İsra Sûresi, 32) buyurarak büyük tehlikeye karşı bizleri uyarmaktadır. Burada, “yaklaşmayın” uyarısına özellikle dikkat etmeliyiz. Allah Teâla “yapmayın” demiyor, tehlikenin ve günahın büyüklüğünü “yaklaşmayın” emriyle hatırlatıyor.

Kur’an-ı Kerim bize mümin erkeklerin gözlerini harama dikmemelerini ve ırzlarını da korumalarını tembih eder. Devamında ise bu davranışın kendileri için daha temiz bir davranış olduğu; Allah’ın, yapmakta olduklarımızdan haberdar olduğu uyarısında bulunur.

İnsan neslini tehdit etmesi bakımından ayrı bir titizlikle tedbir alınması gereken “zina” konusunda şu âyet-i kerime hüküm özelliğindedir:

“Zina eden kadın ile zina eden erkeğin her birine yüz sopa vurun. Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah’ın dinini uygulama hususunda o ikisine karşı merhamet duygusuna kapılmayın. Mü’minlerden bir topluluk da onların cezalandırılmasına şahit olsun.” (Nur Sûresi, 2)

Kur’an-ı Kerim’in birçok âyet-i kerimesinde Allah Teâlâ zina illetine yaklaşılmaması gerektiğini buyurmuştur.

Açıklayıcı ve öğretici olması bakımından mahremiyet-zina denkleminde şu âyet-i kerimeyi çok iyi idrak etmemiz gerekiyor:

“Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Dışarıda kalanlardan başka ziynetlerini

göstermesinler. Başörtülerini yakalarının üzerinden bağlasınlar. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, başka kadınlar, hizmetlerinde bulunan köleleri ve cariyeleri, cinsel arzusu bulunmayan erkek hizmetçiler, kadınların cinselliklerinin farkında olmayan çocuklar dışında kimseye süslerini göstermesinler. Yürürken, gizledikleri süsleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hepiniz Allah'a tövbe edin, umulur ki kurtuluşa erersiniz!” (Nur Sûresi, 31)

Bugünkü durumumuzu göz önüne alacak olursak, ortaokul ve lise düzeyindeki yaş seviyelerine dikkat çekmek isteriz. Genç yavrularımız kız-erkek aynı sınıfta ve aynı sıralarda oturmaktalar. Kızlarımızın başları açık; ergenlik yaşlarında olan gençlerimiz, delikanlılarımız el ele, göz göze, diz dize derse girmekteler. Buluş çağına gelmiş kadın ve erkeğin yalnız başlarına birlikte olmaları dinimiz İslâm'a göre doğru karşılanmamaktadır. Bu gerçeğe rağmen maalesef çok da kontrol edemediğimiz okul ortamlarında gençlerimizin birbirleriyle yaptıkları el şakalaşmaları arkadaşlık ilişkisine, arkadaşlık ilişkisi de bir zaman sonra sevgili ilişkisine dönüşmektedir. Kız çocuklarımız da erkek çocuklarımız da bu yaşlarda çok sayıda arkadaş (sevgili) edinebilmekteler. Bu yaşlarda başlayan el ele, göz göze davranış ve eylemler bir süre sonra küçük öpücüklerle dönüşüyor. İşin kırılma noktası işte tam da burasıdır.

Bundan sonra namus anlayışı yalnızca cinsel temasa indirgenmekte. Oysa erkek ve kadınlarımızın hangi yaşta ne şekilde yaşam sürmeleri konusunda birçok yazılı kaynaklarımız ve kitaplarımız bulunmaktadır. Bu hususta ilim ehli hocalarımızın

öğütleri ve tavsiyeleri mevcuttur.

Buradan hareketle evlatlarımızın namus anlayışının zayıflamış olduğunu üzülerek ifade etmek isterim.

Yeri gelmişken bir kez daha hatırlatmakta fayda görüyoruz: Avrupa ülkelerinin birçoğunda ortaokul düzeylerinde cinsellikle tanışmamış kişiler artık yadırganır olmuştur. Bu yaştaki çocuklarımızı kontrol edemez isek akıbetimiz, sözüm ona gelişmiş ülkeler(!) gibi olur. Kanunen legalleşmiş umumhaneler, gençlerimizin zihin kodlarını fazlasıyla bozmakta iken sinemalar, filmler, diziler, internet sitelerindeki hayâsız, ahlâksız, cinsel içerikli sahneler, içimize saplanmış hançer gibi âdeta yüreğimizi parçalamakta.

Her türden fuhşiyatın hunharca servis edildiği bir ortamda, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) **"ahir zamanda imanı korumanın, ateşten bir kor gibi olacağı"** uyarısının haklılığı gerçekten içimizi acıtıyor.

Bütün haramlarda olduğu gibi zina da nefse hoş görünmektedir. Çocukluk yaşta belirlenmesi gereken helal-haram çizgileri eğer ihmal edilirse zamanla hayâ ve utanma duygularını da yok eder. Utanma, bir Müslümanın haramlardan korunma sigortasıdır. Çok değil, 30 yıl önce herkesin bildiği "göz zinasının" bugünkü gençlerin birçoğu tarafından bilinmemesi ne kadar acı. İşte, bireysel özgürlük ve özgüven savrulmasıyla geldiğimiz nokta burası!

Harama bakmamak, utanma, edep, hayâ gibi daha birçok kavramlarımızın maalesef içi boşaltıldı.

Evlatlarımız küçük yaşlarda iken, değer yargılarımıza uygun aile kültürü ile yetiştirilmelidirler. Aksi hâlde, üniversite çağına

geldikten sonra onların değerlerimize döndürülmesinin çok daha güç olduğunu bilmeliyiz.

Psikosomatik Rahatsızlıklara Sebep Olan Cinsel Yönelimler

Bilindiği üzere daha önce birçok kavim, işledikleri çirkin eylemler ve sapkınlıklar sebebiyle helak olmuşlardır. Maalesef günümüzde söz konusu günahların hemen hemen hepsi fazlasıyla, hayasızca, fütursuzca işlenmektedir.

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” adıyla dünyaya dayatılan cinsiyet sapkınlığı başta olmak üzere birçok sapkın eylemle, haddi aşan bir yaşam biçimiyle karşı karşıyayız.

Yaklaşan cinsiyet sapkınlığı tehlikesinin boyutu konusunda maalesef birçoğumuz farkına varamadık, insanlığın sonunu getirecek bu büyük oyunun henüz ciddiyetini kavrayamadık. Bu ve buna benzer daha ne kadar sapkınlık varsa, bilinmelidir ki bunların hepsi Allah’a savaş açmaktır.

Fuhşiyat ve hayasızlık, sapkınlık olmasının tersine, bizlere olağan bir yaşam biçimi olarak sunulmaya çalışılmaktadır. Bunu yaparken masum bir işmiş gibi “kişisel tercih”, “eş cinsellik”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “çok renklilik” kavramlarıyla kabullendirmeye ve pazarlamaya çalışıyorlar. Oysa bu kavramların yerine “yanlış cinsel eğilim”, “sapkın cinsel eğilim”, “cinsel kimlik karmaşası”, “yanlış cinsel tercih”, “cinsel sapkın tercih” gibi kavramlar kullanılmalıdır.

Broşürler, gösteriler, sözde kültür ve sanat faaliyetleri ve sosyal etkinliklerle bunun utanılacak bir şey olmadığına toplumları inandırmak için olağanüstü gayret sarf ediliyor. Merdivenler, şemsiyeler, şirket armaları; hatta İstanbul Büyük Şehir logosu,

gibi birçok mecrada çok renklilik masalıyla cinsel sapkınlık bilinçlere kazınmaya çalışılıyor. Basın yayın organları, sermaye sahipleri, yurt dışından fonlandığı içişleri bakanımız tarafından beyan edilen bir kısım STK’lar, modacılar, eğitimciler, birçok sözde aydın ve yazar, bu sapkınlığın ateşli savunucuları oldular. Oysa ki her tür den yanlış cinsel tercihler, ehil psikologlardan destek alınarak tedavisi mümkün olan yönelimdir. Ancak asıl tedavisi zor olan, bu hastalığı tedavi edilemez ve yaradılış gerçeği olarak kabul eden anlayıştır. Hiçbir kişisel tercih, bir başkasının yaşam hakkını ve sosyal hayat kalitesini bozamaz.

5 Mart 2021 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Mine Söğüt imzasıyla “talihsiz” bir yazı kaleme alınmıştır.

“Özgürlük” teranesiyle genç kızlarımızı sokağa çağıran bu ibretlik yazının bazı bölümlerini, “tarihe not düşmek adına” paylaşmak istiyorum:

“Her baba evi sandığınız kadar güvenli değil. Aksine çoğu baba evi, tehlikenin merkezidir.

O yüzden, o ikiyüzlü, o sinsî güvenilmez babaların evinden erkenden çıkın gidin kızlar.

Hısım akraba ne derse desin, el âlem ne düşünürse düşün-sün, hiç kafaya takmayın. Geleneklerin, inançların, korkuların pabucunu dama atın.

Geçmişin hatalarını genetik bir günah gibi siz de anneleriniz gibi boynunuzda taşımayın. Sizden beklenen her şeyi yapmayın, beklenmeyen bazı şeyleri yapın.

...

Sokaklar, size “hayır” deme hakkını tanımayan ve sizi çocuk

doğurmakla, namuslu olmakla, başını yerden kaldırmamakla, tane tane pilav yapmakla, her yeri bal dök yala kılmakla cezalandıran o kadim ahlaktan daha kötü değil.

Sokaklar, tehlikeli değildir; asıl tehlikeli olan o sokaklardan sizi menedenlerdir.

O yüzden siz bir çarpın baba evinin kapısını, sokaklara çıkın. Özgürlüğünüze sahip çıkın, isteklerinize sahip çıkın, heveslerinize sahip çıkın.

Güzel filmler seyredin, o filmlerde ne gördüyseniz onların gerçekliği üzerine düşünün.

Bağıra bağıra şarkılar söyleyin, sesinizi yükseltmekten ve dilediğiniz zaman ağız dolusu gülmekten hiç çekinmeyin.

Haylaz olun, her önüne gelenin sizi terbiye etme hevesine kafa tutun.

Kaçın o evden kaçın kurtulun.

...

Ahlak asıl siz dilediğiniz gibi yaşamadığınız sürece çökmekte.

...

Hayatınızın hedefine evliliği değil, mutluluğu koyun. Sevişmenin kirlenmek olduğu safsatasını da hemen unutun.

...

Vurun kapıyı çıkın o baba evinden.

...”

Maalesef hayâsızlığın bu denli gazete manşetlerine taşındığı bir zaman diliminde yaşıyoruz. Kadim geleneğe sahip necip

milletimizin değerlerine tam manasıyla ters, yüksek sesle ahlâksızlığı haykırma cesaretini nereden alıyorlar?

Gayet tabidir ki bu cesaretin kaynağı, “küresel efendilerin” yıllardırilmekilmek işlediği “bireysel özgürlük” masalları ve bu masallara inandırılan “çağdaş” okuyucu kitlesidir.

Demek oluyor ki bir avuç sözde aydın, toplum dinamiklerimize dinamit koyma cesareti gösterebiliyor.

Hiç şüphe yok ki bu pervasızlar eninde sonunda kaybedecekler. Bu dünyada değilse bile, mutlak adaletin hükmettiği ahirette kaybedecekler.

Hud, Ad, Semud ve Lut kavimlerinin helaki Allah’a isyan etmeleri; fuhşiyatı, hayasızlığı, ahlâksızlığı, azgınlığı had safhaya ulaştırmalarındandır.

Allah Teâlâ, tarihi kaynaklarda “Sodom Halkı” olarak adlandırılan Lut kavminin düştüğü sapkınlığı ve sonrasında yaşanan helak olayını şu âyetlerle bizlere bildiriyor:

“Lût’u da (peygamber gönderdik). Kavmine dedi ki: ‘Sizden önceki topluluklardan hiçbirinin (bu ölçüde) yapmadığı iğrençliği mi işliyorsunuz?’

Kadınları bırakıp da cinsel tatmin için erkeklere yanaşıyorsunuz. Doğrusu siz taşkınlık eden bir topluluksunuz’.

Kavminin cevabı, ‘Onları (Lût ve arkadaşlarını) memleketinizden çıkarın! Çünkü onlar fazla temizlik taslayan insanlar!’ demelerinden başka bir şey olmadı.

Biz de onu ve karısı dışındaki aile fertlerini kurtardık. Karısı geride kalanlardan (inkârcılardan) idi.

Ve üzerlerine dehşetli bir yağmur (taş) yağdırdık. İşte

gör günahkârların sonunun ne olduğunu!” (A'raf Sûresi, 80-84 âyetler)

Allah Teâlâ bir başka âyet-i kerimesinde ise, **“Emrimiz geldiğinde oranın altını üstüne getirdik ve başlarına ateşte pişmiş taşları peş peşe yağdırdık. O taşlar Rabbinin katında işaretlenmişti. Böyle bir azap zalimlerden hiçbir zaman uzak değildir.”** (Hud Sûresi 83.âyet) buyurmuştur.

Hâl böyle iken hedefleri dünya üzerinden İslâm'ı yok etmek olan Batı, İslâm coğrafyasını kendisine düşman hedef olarak belirlemiştir. İslâm'a ve Müslümanlara karşı uzun zamandır ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel açıdan birçok kez çeşitli kuşatmalara kalkışmış, ablukaya maruz bırakmış, yaptırımlar uygulamıştır. Buna rağmen tam manasıyla başarılı olamadığını gören Batı, medeniyet değerlerimizden gelen güçlü aile bağlarını bozmak, tahrip etmek; gelenek, görenek, örf ve âdetlerimizi hedef alarak kültürel DNA'mızı bozmayı hedeflemektedir.

Malum Batı medeniyeti topluluklarınca hazırlanan ve “yaşatır” algısıyla pazarlanan İstanbul Sözleşmesi, “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Birliği Sözleşmesi” olarak 11 Mayıs 2011 tarihinde Türkiye’de yürürlüğe sokuldu.

Yaklaşık 10 yıl süren bu talihsiz dönem, 20 Mart 2021 tarihinde feshedildi ve Cumhurbaşkanı kararı ile Türkiye, İstanbul Sözleşmesi’nden ayrıldı. Geride kalan 10 yıllık süre içerisinde karşı karşıya kaldığımız tehlikelere özetle dikkat çekmek istiyorum.

“Kadına Yönelik Şiddet ve Cinsiyet Eşitliği” söylemi ile esas amacı Müslüman aile nizamını bozmak olan bu sözleşme; devlet

politikası hâlini almış, başta ilgili bakanlıklar, belediyeler, sivil toplum kuruluşları tarafından benimsenmiş; hatta sahiplenilmiştir. İlgili birçok bakanlık bu çerçevede farklı uygulamaları hayata geçirirken Diyanet İşleri Başkanlığı'nın olaya yaklaşma şekli ise son derece düşündürücüdür. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu uygulamanın meydana getireceği tehlikeleri açık ve net olarak bilmesine rağmen Allah'ın nizamına bu denli net saldırıyı kınamak ve doğruları söylemek yerine tüm din görevlilerine, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” eğitimi vererek bu sapkınlığa alet olmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığı'na hazırlanan “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” kılavuzu öncelikle pilot bölgelerde uygulanacak, anaokullarından başlanarak zamanla bütün okullara yaygınlaştırılacak, temelde aile müessesesine en önemli pranga vurulmuş olacaktı.

Bu girişim; örf ve adetlerimize, geleneklerimize, aile içi sorunların çözümünde en etkili uygulama örneği olan aile büyüğü ebeveynlerimizin hakemliğine son vermeyi amaçlayan sinsi bir operasyondur.

Bu girişim, olası cinsel sapkınlıkları “cinsel yönelim tercihleri” şeklinde yumuşatacak ve ahlâki çözölmeyi hızlandıracaktı.

Bu girişim, anne ve babaların çocuklarına ahlâki terbiye vermesini engelleyecek, söz konusu muhtemel sapkınlıklara müdahale edilmesi durumunda ise ebeveynleri suçlu olarak ilan edecek; hatta yargılanmanın önünü açacaktı.

Çok şükür, 10 yıl sürse de bu büyük yanlıştan dönülmüş oldu. Lakin 6284 sayılı konun yürürlükte durduğu müddetçe sıkıntıların yaşanması elzemdir. Bu hususta yapılacak yegane

özüm anayasal düzenleme yoluna gidilmesidir.

Müslüman-Türk toplumunun tüm bireyleri gibi bu güzel “iptal” haberini duymuş olmanın büyük sevincini hep birlikte yaşadık.

Prof. Dr. Ergün Yıldırım’ın 21 Mart 2021 tarihli Yeni Şafak gazetesinde kaleme aldığı “İstanbul Sözleşmesi’nin Feshi Kültürel Bağımsızlık İlanıdır” başlıklı makale hislerimize tercüman olmaktadır.

Önemine binaen bu güzel makaleyi altına imza atarak olduğu şekliyle sizlerle paylaşmak istiyorum:

“İstanbul Sözleşmesi Cumhurbaşkanı tarafından feshedildi. Çok hayırlı ve çok doğru bir adım atıldı. Bu iktidarın öncülüğünü yaptığı ve sonra ortaya çıkanları görünce de vazgeçtiği bir sözleşme. Bu bir erdemdir. ‘Biz yaptık ve vazgeçmeyiz’ yerine, ‘yaptığımız yanlış ve bundan da vazgeçeriz’ deniyor çünkü. Sözleşme, AB ile entegrasyon süreci döneminde muhafazakâr olarak da toplum olarak da yediğimiz büyük bir goldü. Bunun sonuçlarını hep beraber gördük. Mesela MEB’de, bu sözleşmeye dayanarak toplumsal cinsiyet eşitliği projeleri uygulandı. Belediyelerde pratik edildi. Aile, kadın ve mahremiyet değerlerimizi altüst eden imgeler ve görüşler bombardımanına tutulduk.

Bir sözleşmeye dayanarak kadına şiddetin bütün faturası örf-lerimize, ailemizin dayandığı normlara ve namus değerlerimize kesildi. Avrupa’da sanki çok iyi bir aile, iyi çocuk yetiştirme ve büyük küçük ilişkisi var da onun ürettiği değerler ve normlar bize taşınıyor! En büyük yanlış da bu... Kamyon ve füze ithal eder gibi değerleri de oradan ithal ederek geliştüğümüzü düşünüyoruz. Teknoloji ithali ile değerler ithali bir görülüyor. Çok iki farklı dün-

ya bunlar. Birisi daha nesnel, ötekisi çok öznel... Aile de kadın da çocuk da bir teknoloji dünyası değil. Bunların varlığı, terbiyesi ve mutluluğu çok farklı ilkeler üzerinde neşv-ü nema bulur. Bundan dolayı tank ithal eder gibi kadın değerleri ithal edemeyiz!

İstanbul Sözleşmesi'nin feshi ile Türkiye bir tutum ortaya koydu. Değerlerinde de bağımsızlık! Şimdiye kadar teknolojik bağımsızlık için önemli hamlelerde bulunuldu. Milli teknoloji atılımları budur. Artık şimdi kültürde de bağımsız olmanın atılımları içindeyiz. Bu toplum aile sorunlarını çözecek, kadına şiddetle başa çıkacak ve çocuğunu terbiye edecek bir norm ve anlamlar dünyasına sahip olmak zorunda. Benliğini, anlamını ve değerini korumak budur. En büyük bağımlılık bu alanlarda yaşanır. Çünkü bu konularda Batı'yla süren bağımlılık ilişkisi onu kölecî bir bilince sürükler. Türkler, Batı değerleriyle benliklerini inşa ettiklerinde bu uygarlığa köleleşirler. Aidiyet ve farklılıklarını kaybederler. Bundan dolayı Ziya Gökalp de Mehmet Akif de daha modernleşmenin başlangıcında "Batı'nın teknolojisini alalım ama ahlakını ve kültürünü almayalım" demiştir. Kim ne derse desin, bunlar çok önemli tespitler. Bugün geldiğimiz noktada bunu anlıyoruz.

Türkiye'nin millî tankı yapması ne kadar çok önemseniyorsa bundan daha fazla olan "millî ailesini" inşa etmesidir. Kendi aile ve kadın meselesine Batı'da üretilen hazır reçetelerle yaklaşamaz daha fazla. Hele ki asırlar içinde üretilen büyük haklar, adaplar, mesuliyetler konusunda o kadar çok ahlak, hukuk, fıkıh, siyasetname ve tasavvuf alanlarında yer alan müktesebatımız varken... Akademisyenler, aydınlar, hukukçular Batı'da hazır reçete alma tembelliğini ve bağımlılığını bırakacak artık. Kendi toplum müktesebatında düşünecek, araştırarak ve bu topluma

uygun olan çözümleri yine bu toplumun realitesinde bulacak.

Kadına şiddet meselesi sadece değerlerden kaynaklanan ve yine değerlerle çözülecek bir mesele değil. İstanbul Sözleşmesi'nde va'zedildiği gibi bunun tek sorumlu alanı olarak namusu, örfü ve geleneği ipe çekmenin manası yok! Kadına şiddet bugünün kentleşme ve kalkınma hızı, çalışma ve iş hayatının seyyaliyeti ve yoğunluğu gibi sosyolojik gerçekliklerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu sorunu çözmeye yoğunlaşırken kadının paydaşı olduğu aile, koca, baba, ev ve evlat gibi alanları da düşünmek durumundayız. Bütün bunları elimizin tersiyle iterek ve kadını bunlardan soyutlayarak kadın şiddeti çözülmez. Çözülse bile bu çözme yaklaşımı, başka ciddi sorunlara yol açar. Nitekim İstanbul Sözleşmesi'nin kısa zamandaki uygu lamalarında bunu gördük.

Elbette İstanbul Sözleşmesi tüm sorunlarımızın kaynağı değil. Onun feshi ile kadın şiddeti de sona ermeyecek, aile sorunlarımız da bitmeyecek. Ama kadın şiddeti ve aile sorunlarımıza artık Avrupa'nın ürettiği çözümleri temel alarak hareket etmeyeceğimizi anlatması açısından büyük bir karar. Kadına şiddeti çözmenin hareket noktası örf ve adetler, namus anlayışı ile gelenekle savaş maktan geçmediğinin farkına varılması açısından önemli. Bu toplumun müktesebatını, değerlerini ve kültürünü önemseyecek yeni bir yola girmenin başlangıcı olacağı için önemli. İktidarı destekleyen büyük muhafazakâr ve milliyetçi toplumsal kesimlerin sosyolojisiyle bütünleştiği için önemli.”

Alkol - İçki

Özellikle dikkat edilmesi gereken büyük günahlardan birisi de içkidir. İçki içmek, içki satışı yapmak, içki taşımak başta olmak üzere içki ile ilgili yapılan her türden işlerin tamamı Allah tarafından haram kılınmıştır. Bu yönüyle bakacak olursak alkol içerikli içki üretim tesisleri, içki satış yerleri, alkollü içki taşımasıyla iştigal edenler, alkollü içki ürettiği bilinen şirketlere şişe, etiket veya herhangi bir ürün üretenler haram işlemektedirler.

İçki, insanı kendinden uzaklaştıran bir haramdır. Aklı, mantığı, duyguyu, sevgiyi, ilgiyi, vicdanı yok eden bir illettir. Cinayetlerin, tecavüzlerin, şiddet olaylarının, trafik kazalarının çok büyük bir kısmı alkollüken meydana gelmektedir.

Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü'nün (OECD) "Bir Bakışta Sağlık 2019" raporuna göre kişi başına en çok alkol tüketen ülkeler şu şekilde sıralanıyor:

Litvanya 12,3 litre, Avusturya 11,8 litre, Fransa 11,7 litre, Çekya 11,6 litre, Lüksemburg 11,3 litre, Letonya 11,2 litre, İrlanda 11,2 litre, Macaristan 11,1 litre, Rusya 11,1 litre, Almanya 10,8 litre, Portekiz 10,7 litre, Polonya 10,6 litre, Kosta Rica 3,8 litre, Hindistan 3,0 litre, İsrail 2,6 litre, Türkiye 1.4 litre ve Endonezya 0.3 litre.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2017 yılında alkole savaş açarak ülke genelinde uyguladığı politikalarla iki yılda ülke genelinde alkol tüketimini yaklaşık yüzde 50 oranında geriletmeyi başarmıştır. Rusya'da alkol tüketimi 2019 verilerine göre 11,1 litre seviyelerine gerilemiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2020 verilerine göre Türkiye'de halkın yüzde 74,4'lük kısmı hayatı boyunca hiç alkol almamış olmasına rağmen ülke

nüfusunun geriye kalan kısmında alkol tüketim artışı gözlenmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere gidişatımız kontrol altına alınmaz ise akıbetimizi tahmin etmek zor olmasa gerek.

Bir damlası dahi haram kılınan alkollü içkilerin ülkemizde bu denli tüketiliyor olması, haramlarla ne denli iç içe girdiğimizin en açık delilidir. Alkollü içeceklerin medeniyet değerlerimizle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Görüldüğü üzere haramların hayatımıza girmesiyle özümüzden ve öz değerlerimizden uzaklaşmamız da o denli kaçınılmaz olmaktadır.

Elbette yalnızca tüketenler bu haramı işlemiyorlar; içkinin üretildiği fabrikalarda çalışanlar, hammadde tedarikçileri, bu müesseselere hizmet eden nakliyeciler; satışında, satın almasında, muhasebesinde çalışanlar, alkol ürünü satılan dükkân, market, lokanta, restoran, bar, kafe, otel gibi yerlerde çalışanlar, bunlara hizmet sağlayanlar ve daha niceleri... Bilerek veya bilmeden harama hizmet eden milyonlarca insanımız, ne kadar büyük bir haram işlediklerinin farkında olmadan zikredilen mekânlarda çalışmaya devam etmektedirler. Sorulduğunda ise, “Ekmek parası, ne yapalım?” gibi savunmaya geçmektedirler. İnandığımız İslâmi değerlere göre biz hemen her şeyden hesaba çekileceğiz. Yediklerimizden, içtiklerimizden, yaptıklarımızdan, yapmadıklarımızdan... Ömrümüzü nerede ve ne ile tükettiğimiz de bizlere sorulacak. Kur’an-ı Kerim’de dört ayrı âyette içkinin haram olduğuna işaret edilmektedir.

“Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvelerinden hem içki hem de güzel rızıklar edinebilirsiniz. Şüphesiz ki bunda aklını kullanan kimseler için büyük bir ibret vardır.” (Nahl Sûresi, 67. âyet)

Bu âyette içkinin helal veya haram olmasından ziyade insanların bu “meyvelerden içki yaptıkları” ifade ediliyor. İçkinin bu

meyvelerden elde edildiğini belirtmekle beraber ona “rızık” denmemiştir.

Ashab-ı kiramdan Hz. Ömer, Hz. Muaz ve beraberindeki sahabeler Peygamber Efendimiz’e (s.a.v.) gelerek, “Ey Allah’ın peygamberi, şarap hakkında bize bir fetva ver. Çünkü o aklı gideriyor.” dediler. Bunun üzerine şu âyet-i kerime indi: “Ey Muhammed! Sana şarap ve kumardan soruyorlar. De ki: Bu ikisinde büyük bir günah, bir de insanlar için bazı menfaatler vardır. Fakat günahları menfaatlerinden daha büyüktür.” (Bakara Sûresi, 219. âyet)

Söz konusu âyetlerden sonra, içki ve kumarın yasak olduğunu ifade eden şu âyetler inmiştir:

“Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.

Şüphesiz şeytan içki ve kumar yoluyla aranızda düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoy-mak ister. Artık vazgeçtiniz, değil mi?” (Maide Sûresi, 90, 91. âyetler)

Bu âyet-i kerimelerden de anlaşılacağı üzere içki, yavaş yavaş haram kılınmıştır. Aşırı derecede içkiye düşkün olan toplum, kademeli olarak yasağa hazırlanmış, kesin yasaklandığı açıklanınca da hemen bu yasağa uyulmuştur. Son inen âyet, içkinin kesin haram kılındığını bildirince içki içenler Allah’ın emri karşısında hiç tereddüt etmeden içkiyi bırakmışlar ve içki ile ilgili her şeyi kırıp yok etmişlerdir.

İçki ile ilgili her türlü faaliyetin Rabbimiz tarafından haram kılınmış, yasaklanmış olmasına rağmen maalesef çok yanlış

olan yaygın bir kanaat vardır: “Canım, ben içmiyorum ki, bana neden haram olsun!” Bu ve bunun gibi mazeretler bizleri haramdan korumaz.

İçki; aileyi kökünden sarsar, eşler ve ebeveynleri birbirlerinden ayırır; kardeşi kardeşe, ortakları birbirine düşman kılar; evin, işin, hayatın bereketini yok eder.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tehlikenin boyutunu şu ifadelerle açıklıyor:

“Allah; içkiye, onu içene, dağıtana, satana, üzümünü sıkana (imal edene), kendisi için sıktırana, taşıyana ve parasını iyyene lanet etsin.” (Tirmizi, Büyü, 58)

Sarhoşluk veren her içkinin azı da çoğu da haramdır. İçki, bütün kötülüklerin anasıdır.

Alkollü içki ve türevlerinin bu denli yaygın alım satımı ve tüketiminin yoğun olduğu ülkemizde doğrusu kendimizden utanmalıyız. Bizler bu kadar mı duyarsız kaldık da, gözümüzün içine baka baka bu lanet olası içkiyi normalleştirdiler. Çok değil, 30 yıl önce aleni olarak içki içmek çok ayıplanırdı.

Şimdilerde içki içen insanlar sanki çağdaş, ilerici, yaşam felsefesine sahip, kültürlü algısıyla toplum genelinde kanıksanmış durumda.

“Alkol bağımlılığı” tabiri ne kadar da isabetli. Bu illet, maalesef ciddi bir bağımlılıktır. İlerleyen yaşlarda alkolü terk etmek isteyenler oldukça uzun uğraş vererek ve tıbbi destek alarak bu bağımlılıktan kurtulabilmekteler. Tıp uzmanlarının bildirdiklerine göre içki, içenin soyundan gelen çocuklara da zarar veriyor. Alkolik bir babanın çocuklarının zekâ geriliği ve şizofrenik vakalar olma ihtimali çok çok fazladır.

Konuyu anne yönünden düşünecek olursak durum daha da korkunç boyutlara ulaşıyor. Anne hamileyken alkollü içki kullanırsa alkol, karnındaki bebeğin sağlığını etkiler ve zekâ geriliğine sebebiyet verir.

Alkol, sayısız sağlık problemine kaynak teşkil ederken birçok kişinin de ne yazık ki ölümüne sebep olmaktadır. Eşlerin boşanmasına, yuvaların dağılmasına, çocukların anne ve babalarından uzak yetim kalmasına neden olan alkol illeti, yalnızca nefislere hoş geldiği için tüketilmektedir.

Allah'ın kesin olarak haram ilan etmesine rağmen ekonomik ve sosyal olarak ailelerin gelişimine olumlu en ufak bir katkısı olmadığı hâlde, bu denli özendirilmesine en iyi tabirle “akıl tutulması” diyebiliriz.

Bunun içindir ki, Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “İçkiden sakının, çünkü o bütün kötülüklerin anasıdır.” (Camîu'l-Usûl fi ahâdisi'r- Resûl C. 5, S. 103) buyurmuştur.

Umuyoruz ve inanıyoruz ki samimi gayretlerimizle Allah bizleri, sevdiklerimizi ve tüm neslimizi bu kötü ve çirkin illetten muhafaza edecektir.

Kumar

Kur'an-ı Kerim'de kumara dair her türlü işler ve fiiller de haram kılınmıştır. Bağımlılıklar arasında üst sıralarda yer alan bu illet, sadece oynayanı değil, tüm aileyi ve çevresini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tarihi süreç içerisinde bakıldığında kumar, toplumda kendisine her zaman yer bulmuştur. Ne yazık ki, günümüzde de çeşitlenerek varlığını sürdürmektedir.

Toplumsal ve bireysel açıdan çeşitli sorunlara yol açan kumar, yaygınlaşması ve kurumsallaşması bakımından toplumun bütününe tehdit edici seviyelere ulaşmıştır. Ürettiği sorunlar ve aile müesses nizamına verdiği zarar göz önüne alındığında kumar ve türevlerinin bütün boyutlarıyla irdelenmesi ve bu konuda ciddi tedbirler alınması gerekliliği açık bir biçimde önümüzde durmaktadır.

Kumar, şans oyunları, bahis, piyango, elektronik kumarlar ve çok daha fazlası...

Bütün bunlar, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de toplumda tamir edilemez çok büyük tahribatlara yol açmaktadır. Bu olumsuzluklara hemen her gün şahit olmaktayız. Oysa Rabbimiz tarafından içki haram kılındığı gibi kumar da haram kılınmış ve yasaklanmıştır:

“Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda hırsızlık, rüşvet, faiz ve kumar gibi meşru olmayan yollarla yemeyin. Karşılıklı rızaya dayanan bir ticaretle yapmanız ise elbette meşrudur. Kendi nefsinizi de öldürmeyin. Doğrusu Allah size karşı çok merhametlidir.

Siz eğer yasaklanan büyük günahlardan sakınırsanız, Biz sizin küçük günahlarınızı örteriz. Ve sizi, saygı ve ikram göreceğiniz şerefli bir mevkiye çıkarır ve neticede pek hoş, çok değerli ve ikramı bol bir yere yerleştiririz.” (Nisa Sûresi, 29-31. âyetler)

Kumarın özellikle saygınlık, zenginlik, zevk ve eğlence aracı olarak görülmesi, birçok kişinin bu cazibe peşinde koşmasına neden olmaktadır. Kolay yoldan zahmetsiz zengin olmak arzusu taşıyan kumar bağımlılarının çok önemli bir kısmının kaybedenler olduğu, çok az bir kısmının ise zahiren kazanan

olduğu bilinmektedir.

Birçok kişi oynadığı bazı oyunların kumar olduğunun farkında dahi değil. Yaygınlaşmış olan, ismi dahi millileştirilmiş piyango (milli piyango), loto, toto, at yarışları vb. isimler altında toplumun temellerine dinamit konulmaktadır.

“Emek, sabır ve zaferi” simgelemesi sebebiyle başarılı iş insanların sıklıkla kullandığı “Tırnağımla kazıyarak elde ettim!” tabiri, bugün “kumar” ve türevlerinin reklam aracı olmaya kurban edilmektedir. Maalesef “kazı-kazan” oyunlarını anlatan ve özendiren televizyon reklamlarında “Buralara tırnağımla kazıyarak geldim.” denilmekte. Bu algıyla “emek ve alın teriyle kazanma” arzusu törpülenirken temelsiz umut tacirliği yöntemiyle insanlar kumara yönlendiriliyor.

Prof. Dr. Hamdi Döndüren, kumarın tanımını yaparken, **“Para veya mal karşılığı oynanan her oyun ve ortak bahis kumardır.”** demektedir.

Ali Rıza Demircan ise, “Bir tarafın kazanıp diğer tarafın kaybettiği veya kaybedenin kazanana önceden belirlenen bedeli ödediği şans oyunlarının tamamı kumardır.” şeklinde hükmetmiştir.

Kumarla ilgili Prof. Dr. Hayrettin Karaman ise şu tarifi yapmaktadır: “Tarafların ortaya koydukları bir malı veya menfaati, baştan kimin kazanacağı, kimin elde edeceği belli olmayan bir iş ve işlem sonunda, taraflardan birinin kazanması, alması ve kendine mal etmesidir kumar.”

Kumar oyununda kaybedenlerin sayısı çok fazla, kazananların sayısı çok az olur. Kumar, toplumun geniş kitlelerinde yaygınlaştıkça toplumsal zararlar artacak, çalışmanın yerini kolay

kazanç arzusu alacaktır. Bu şekilde de tembellik ortaya çıkacak, çalışmadan ve emek sarf etmeden kazanma isteği kontrolsüz bir şekilde artış gösterecektir. İşte bütün bu olumsuzluklar iş hayatındaki verimi düşürür. Çalışacak insan sayısı azalır, işsizlik artar. Kolay kazanma arzusu beraberinde hırs, kin, intikam, yalancılık, cinnet gibi kötü alışkanlıkların edinilmesine neden olur.

Kumar, sosyal etkileri bakımından üzerinde durulması gereken çok mühim bir meseledir. Madde bağımlılığı, alkol bağımlılığı gibi toplumun ana direklerinden olan aile nizamını temelden sarsacak, çökertecek çok ciddi bir bağımlılıktır.

Genellikle yıl sonu milli piyango ikramiyeleri, astronomik rakamlarıyla insanları kumar bağımlılığına sevk etmektedir. Bunun yanında Toto, loto, kazı-kazan, piyango almak, at yarışı oynamak için kuyruklar oluşturan insanların hâli içimizi sızlatıyor, bizleri derinden yaralıyor. Saatlerce “piyango” kuyruklarında bilet almak için bekleyenlere televizyon muhabirleri, “Büyük ikramiye size çıkarsa ne yaparsınız?” diye soru yönelirler. Birçoğu, “Bana çıkarsa okul yaptıracağım, cami yaptıracağım.” gibi ifadeler kullanırlar. Ne garip değil mi? Kumardan elde edilen kazanç, helal olmadığı gibi cami ve benzeri hayır işleri için de sarf edilmesi caiz değildir.

Kumarın şans, talih, bahis gibi daha kabul edilebilir ve mason görünüşü isimlerle anılıyor olması, onu haram olmaktan çıkarmaz. Nasıl ki sigaranın üzerine “kullanılmasının sağlığa zarar verdiği” yazılıyorsa, kumarın da bu nevi yumuşatıcı tanımlarla anılması devlet tarafından engellenmeli, her türlü şans oyunlarının kumar olduğu ifadesi “yazılı olarak” beyan edilmeli ve insanlar uyarılmalıdır. Şans oyunları adı altında topluma sunulan kumar türevlerinin reklamları acilen yasaklanmalıdır.

Dünyanın pek çok ülkesinde kumar, devlet eliyle ya da yasal altyapı oluşturularak ulusal ya da yerel organizasyonlar aracılığıyla oynatılmaktadır. Hiç şüphesiz bu durum, kumarın sosyal anlamda daha kabul edilebilir ve daha az tehlikeli olarak algılanmasına yol açmaktadır. Toplum tarafından kabul edilebilir olması, kumarın bağımlılığa dönüşmesinde önemli bir etkidir.

Kumarın gittikçe yaygınlaşmasının ana sebebi; Allah'ın yaratıcı, rızık verici ve kanun koyucu olduğuna olan inancın zayıflamasıdır. Rızıkını arama ve sağlama bilgisi her canlının beyine kodlanmıştır. İrade kullanan insanların rızıkı belirlenmiş, rızıkını doğal yollarla arayan her canlı gibi çalışan her insana da rızıkına ulaşma yolları gösterilmiştir. Rızıkına engelleri nedeniyle ulaşamayanların rızıkları da Rabbimiz tarafından imkânı olan insanlara “sorumluluk” olarak verilmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi kişinin helal ve meşru yollarla elde edeceği rızıkını kabullenmemesi, çevrenin özendirici etkisiyle nefsin kontrol edememesi ve kumara tevessül etmesi, Rabbine inanmadığının açık bir göstergesidir.

Uzmanların tanımına göre ise “kumar bağımlılığı” psikiyatrik bir hastalıktır. Kumar bağımlısında diğer madde bağımlılarından farklı olarak sosyal hayatta, bedende, bilinçte veya davranışta karşısındaki birisinin fark edeceği bir değişim gözlenmemektedir. Bu nedenle fark edilmesi zor ve saklaması kolay olduğundan bu tür bağımlılığa “saklı bağımlılık” da denilmektedir.

Bu nedenledir ki anne ve babalar, çocuklarının her davranışlarını dikkatlice izlemeli ve takip etmelidir. Kumar oynayanlar bu nedenle “patolojik ve problemlili” kişiler olarak tanımlanır. Kumar oynamada kontrolün kaybolması, aile ve iş hayatında

kumar kaynaklı sorunlar yaşanmasına sebep olur. Başta yalancılık olmak üzere kumarda kaybettiğinin peşine düşme, hırsızlık gibi en belirgin kötü alışkanlıkların oluşmasıyla kumar, kişinin normal hayat anlayışından gün geçtikçe uzaklaşmasına neden olur. Bu açıdan anne ve babalar, çocuklarının her davranışlarını dikkatlice izlemeli ve takip etmelidir.

Kumara her zaman masumane bir düşünceyle başlanır. Bütün şans oyunları başlangıçta eğlenmek ve vakit geçirmek için oynanmış olsa da insanlar kazandıkça kazanma zevki ve hırsı için tekrar oynamaya devam eder. Kaybettikçe kaybettiklerini tekrar kazanmak için yine oynamaya devam eder.

“Var mısın yemeğine?”, “Hadi at bir yazı tural!”, “Bilirsen şunu alırsın, bilemezsen ben şunu alırım.”, “Ben Beşiktaş’ın kazanacağını söylüyorum, sen ise Fenerbahçe’nin kazanacağını söylüyorsun, sen bilemezsen şu kadar ödersin, ben bilemezsem sana şu kadar öderim.” gibi benzeri bahislerin rakamsal değerine bakılmaksızın hepsi kumar ve haram kapsamındadır.

Bütün ömürleri sefalet içerisinde geçen kumar bağımlılarının birçoğunun başlangıçta kumara bir oyun ve eğlence gözüyle baktıkları kesinlikle unutulmamalıdır.

Bir başka kumar türevi olan bahis oyunlarını, “herhangi bir olayın sonucunun ya da nasıl gelişeceğinin önceden tahmin edilmesi esası üzerine oynanan/oynatılan ve sonucunun kısmen iştirakçinin becerisine bağlı, kısmen de tesadüf olarak kabul edilmesi; doğru tahminde bulunan iştirakçilerin, belirlenmiş kurallar etrafında hesap edilen miktarı kazandığı oyunlar” şeklinde tanımlayabiliriz.

İslâm dini, kumarın her türünü yasaklamıştır. Bu itibar-

la, bir kumar aracı hâline getirilen veya son dönemlerde icat edilerek bir kumar çeşidi olarak ortaya çıkan uygulamalar da dinimizin yasakladığı haramlardan olup kumar kapsamında değerlendirilmektedir.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere devlet tarafından organize edilmesi, kumarı hiçbir şekliyle helale dönüştürmez. Türkiye’de devlet tarafından kontrol edilen şans, bahis ve talih oyunları Milli Piyango İdaresi, Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilatı tarafından organize edilmektedir. UTESAV tarafından 2018 yılında hazırlanan “Kumar ve Türevleri Raporu” verilerine göre 2017 yılı itibariyle bahsi geçen kurumların yıllık toplam gelirleri 28.935.398 dolar, at yarışlarıysa 3,5 milyar liradır. Bunun dışındada otel mahzenleri, gizli saklı kumarhaneler, bireysel oynanan kumar, internet üzerinden oynanan kumarın toplam rakamsal büyüklüğüne ulaşmak hayli zor. Tahmin edebileceğiniz gibi bu rakamın, birçok orta ölçekli devletin yıllık GSMH gelirlerine eşdeğer olduğunu söylemek mümkün.

Özellikle “iddaa” gibi kumar oyunlarına 17-27 yaş aralığında gençlerin yoğun ilgi göstermesi, dikkat çekilmesi gereken bir başka önemli konudur.

İçki gibi kumar da bağımlılık yapan, düşmanlığı körükleyen, aileyi kökünden kazıyan, yuvaları yıkan, insanın aklını başından alan, hırslarının esiri yapan sinsi bir melanettir.

Maalesef kumarın her türlüşünün rahatça oynandığı bir dönemde yaşıyoruz. Las Vegas ve Kıbrıs gibi birçok ülke ve şehrin kumar ile anılıyor olması ne kötüdür.

Milyonlarca kumar makinesi, kumarhaneler, piyango, at yarışları, loto, toto, iddaa, bahisçilik, internet üzerinden bahis ve

kumar oyunları, bizim bilip bilemediğimiz daha birçok kumar ile ilgili kişiler, kuruluşlar, bu müessesede çalışan milyonlarca kişi bu haramı işlemekteler. Üzülerek görüyoruz ki bazı kişiler haram olduğunu unutmuş, bazıları da haram olduğunu bildiği hâlde bu fiili küçümseyerek işlemeye devam ediyor.

Ortaokul ve lise düzeyinde arkadaşlar arasında şaka şeklinde başlayan ve çikolatasına, tostuna, yemeğine, sinemasına diye devam eden “bahse girme” alışkanlığı ilerleyen yaşlarda ne yazık ki para karşılığında bahislere evrilmektedir. Bu yaşlarda başlayan alışkanlıklar, ileri yaşlarda kontrol edilemez bir tutku hâlini almakta, önceleri keyif verici oyun diye başlanılan kumar alışkanlıkları, daha sonra bağımlılığa dönüşmektedir. Bağımlı bir insan çok kolay yalan söyleyebilmekte, bağımlı olduğu kötü fiili işlemek için ihtiyaç duyduğu parayı elde edememesi durumunda ise hırsızlık yaparak bir başka günaha istemeyerek saplanmış olmaktadır.

Görüleceği üzere haramlar birbiriyle ilişkilidir ve elini veren kolunu kurtaramaz duruma gelmektedir.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız, Kur'an'ın kesin haram kıldığı fiillerin ortak özelliği, nefsin arzuları ve haramların insanları bağımlı hâle getirmesidir.

Uyuşturucu

Öncelikle belirtmeliyiz ki, evlatlarımızın bir kez dahi denemelerine müsaade etmemeliyiz.

Hemen her gün haber kanallarında esrar, eroin ve türevlerine esir olmuş madde bağımlılarını hayretle, ibretle ve üzülerek izlemekteyiz. Gün geçmiyor ki esrar, eroin, kokain ve türevlerini üreten, satan bir çetenin yakalandığı haberini görmeyelim.

Bu denli yaygınlaşan öldürücü maddelerin kullanım alanının en yoğun olduğu Avrupa'ya geçiş güzergahında bulunan ülke-
mizin emniyet güçleri, olağanüstü gayret sarf ederek görevlerini
hakkıyla yerine getirmekteler. Uyuşturucu ticaretinden büyük
menfaat temin eden başta terör örgütleri olmak üzere soysuz
çetelerle güvenlik güçlerimizin mücadelesi kesintisiz devam
etmektedir.

Çetelerin tuzağına düşmüş gençlerimizin birçoğu tedaviye
dahi cevap vermemekte ve ne yazık ki akıbetleri ölümle neti-
celenmektedir.

Buradan şu görevi çıkarmalıyız: Çocuklarımızı genç yaşla-
rında aile içerisinde daha çok tutmak, gençlerimizin davranış-
larını izlemek, ebeveynleri olarak yanlış ve zararlı hâlleri varsa
zamanında önlemler alarak neslimizi korumaya yönelik adımlar
atmak, sonrasında ise evlatlarımızı hayırlı işlere yönlendirmek.

Her türden bağımlılıkla ciddi manada mücadele eden YE-
ŞİLAY kurumumuz, bugün itibarıyla Türkiye'de 125 noktada
bağımlılıkla mücadele merkezleri kurmuş olmanın yanında
dünyanın birçok ülkesine de bu kurumsal mücadele örneği-
ni gösterdiğini tabirimi hoş görün, ihraç etmekte olduğunu
sevinçle öğrenmiş bulunmaktayız. Emegi geçenleri içtenlikle
kutluyorum.

Marka Bağımlılığı ve Aile

“Kitlelerin yeni afyonu” diye nitelendirilen marka bağımlılığı
kontrol edilemez derecede yaygınlaşmaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde
dindarlığın az ve gelir düzeyinin yüksek olduğu kesimlerde
marka bağımlılığının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de ise markaya kaliteden daha fazla önem verildiği ifade edilmekte, marka bağımlılığının dindarlığın yoğun olduğu bölgelerde çok daha az olduğuna dikkat çekilmektedir. Aynı zamanda İslâmî hassasiyetten uzak, materyalist anlayışla yaşayan kesimde marka bağımlılığının çok yüksek olduğu vurgulanmaktadır.

Marka bağımlıları, ekonomik koşulları bozulsa dahi marka bağımlılıklarından vazgeçmez. Buradan hareketle borçlanmanın önemli sebeplerinden birisi de “marka bağımlılığı” diyebiliriz. Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ülkelerde bilinçsiz tüketici, bütçe alışkanlığı olmayan aile yapısı, gördüğünden çok çabuk etkilenen toplum yapısı, markaların bu kadar kısa sürede pazar büyüklüğüne ulaşmalarına ve kök salmalarına sebep olmaktadır.

Gençlerin marka bağımlılığı aile ilişkilerini olumsuz etkileyen önemli faktörlerdendir. Çocuklarının istediği hırka, pantolon, kaban, ayakkabı, gömlek, gözlük, araba veya bir başka eşyayı, anne ve babasının ekonomik yetersizlik veya bağımlılığı kırmak maksadıyla almamaları/alamamaları durumunda ev içerisinde huzursuzluk çıkmaktadır. Bu huzursuzluk ebeveynlere küsmek, dargınlık, ses yükseltmek, anne ve babayı bir başka taleple tehdit etmek şeklinde ortaya çıkabilmektedir. İsteddiği markayı alıncaya kadar da bu küskünlükleri devam etmektedir. “Aile saadeti”, “huzuru muhafaza etme”, “tatsızlık çıkmasın” gibi mazeretlerle günün sonunda kazanan(!) maalesef çocuklar olmaktadır. Bu davranışla ilk “zaferini” kazanan gençlerin bir sonraki adımı ise ebeveynlerin sözünü dinlememek, başına buyruk hareket etmek şeklinde yeni bir boyut kazanmaktadır.

İhtiyacı olan her nesne için markayı önceleyen, sahip olamaması durumunda arzularına gem vuramayan genç, hedef

ürünü elde etmek için tasvip edilmeyen kolay kazanç yöntemlerine yönelebilmektedir. Borçlanma, şans oyunları, kumar gibi alışkanlıklar edinmeleri, durumlarını daha da çıkmaza sokmaktadır. Artık yeteneklerinin karşılığı olan maaşlar onları tatmin etmemektedir.

Dünyevî arzularının esiri olarak kendisine bir yaşam standardı belirleyen gençlerimiz, çalışmaktan ve üretmekten gün geçtikçe uzaklaşmaktadır. Bugünkü işsizliğin önemli sebeplerinden birisi bu bilinçsiz yaşam şeklidir.

İş için gelen insanlar, yapılan mülakatlarda ne yazık ki işin yoğun, ücretin az olması bahanesiyle çalışmamayı tercih etmektedir. Kendisinin iş yerine ne katacağından ziyade alacağı ücretin, onun için çok daha önemli olduğu görülmektedir.

Yeni bir eğitim modeli olur, aile hayatının tekrar gözden geçirilmesi olur... Bir şekilde ve acil olarak erken yaşlarda çocuklarımızı bu bağımlılık hastalığından, saplantıdan korumanın yollarını bulmalıyız.

Sosyal Medyanın Aile Üzerindeki Etkisi

İletişimi bu denli hızlı yaşadığımız bir dönemde hiç kuşkusuz gazete, televizyon, telefon, internet vb. iletişim gereçleri hayatımızın vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır.

Kayıtsız kalmamızın neredeyse imkânsızlaştığı, hemen her gün konuştuğumuz meseleler...

Peki, neden kayıtsız kalmayı düşünüyoruz? Çünkü bu denli yoğun bilgi paylaşımının önemli kısmında maalesef yalan yanlış, dayanaksız, yanıltıcı haberler yer almakta.

Eğitim, eğlence, aile ve iş yaşamımızın her alanında ihtiyaç

duyduğumuz iletişim gereçlerini kullanmadığımızı varsayalım. Üzülerek ifade etmeliyiz ki, artık böyle bir dünya yok!

Öyle ise ne yapmalıyız?

Elimizden geldiğince kendimizi ve ailemizi zararlı, hatalı, yalan haberlerin etkisinden korumalıyız.

“Ey iman edenler, eğer fâsıkın biri size bir haber getirecek olursa onu araştırın. Yoksa cahillikle bir topluluğa sataşırılar da yaptığınıza pişman olursunuz.” (Hucurat Sûresi, 49, 6)

Yukarıdaki âyet-i kerîmede buyurulduğu gibi, doğruluğunu kesin tespit etmediğimiz hiçbir bilgiyi bir başkasıyla paylaşmamalıyız.

Sosyal medya diye adlandırdığımız mobil uygulamalar sayesinde çok sayıda kişi ve grupla yazılı, sözlü, görüntülü ve aynı anda iletişim kurma imkânı elde etmiş oluyoruz. Yani bir tuşla çok büyük kitlelere ulaşma imkânına sahibiz.

Doğru bilgi ve haberlerin paylaşılması durumunda, kısa sürede on binlerce, milyonlarca hatta milyarlarca insana birkaç dakikada ulaşma imkânı elde etmiş oluyoruz. Zamanın en pahalı şey olduğu gerçeğinden hareketle bu uygulamaların büyük nimet olduğunu düşünebiliriz.

Lâkin, “bedava denebilecek” bu imkânı bize sunan sistem sahiplerinin amaçlarının, yalnızca ekonomik gelir elde etmek olmadığını ne yazık ki öğrenmiş durumdayız.

Bildiğiniz gibi, “bir ürünün fiyatı düşükse ürün sizsiniz” denilir. Öncesinde hiçbir ücret talep etmeyen ve beklenti içerisinde gözükmeyen sistem sahipleri, tüm dünyayı alıstırdıktan sonra dillerinin altındaki baklayı çıkardılar. “Sistemimizden

yararlanmak isteyen her kişi ve kuruluşun tüm kişisel bilgilerini istiyoruz.” dediler. Bununla da yetinmeyip, “Ayrıca bu bilgileri istediğimiz kişi ve kuruluşlara da satarız.” dediler.

Sorunumuz yalnızca bu kadar da değil!

Asıl sorunumuz, 2019 yılında Çin’den dünyaya yayılan ve kısa zamanda büyük felakete dönüştürülen Covid-19’la hayatımıza giren yapay zekâ tehlikesi.

Koronavirüs salgını sonrası, “insanlığa çare üretmek” bahanesiyle başlayan yapay zekâ girişimleri ve ortaya çıkarılan ürünler yavaş yavaş hayatımıza girmeye başladı.

Sanayi sektörüyle başlayan bu yeni serüven sağlık, ticaret, eğitim, güvenlik alanlarında kendisini gösterdi. Otobüs, tren, uçak gibi ulaşım alanlarında başlatılan kısıtlamalar; kamu kuruluşları özel sektör ve okullarda uzaktan eğitim/evden çalışma şekliyle yeni bir boyut kazandı. Bu uygulamalarla insanın fitratında olan “birlikte yaşama” egemenliği engellenmekte, yavaş yavaş sonlandırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca aile bağları koparılmakta; geleneklerden, medeniyet değerlerimizden uzaklaştırılmaktayız.

Bugün, hayatın her safhasına yayılan “yeni normal” ve “yeni yaşam” tarzıyla artık “aşısı olmayanlar” işlem yapamamakta, uçağa, trene binememekte, en temel ihtiyacı olan açlığını gidermek için yeme içme mekânlarına dahi alınmamaktadır.

Sağlık verilerimizden mâli verilerimize varıncaya kadar her türlü kişisel ve kurumsal bilgilerimizi koruyamaz hâle geleceğiz.

Acaba insanlığın refahı için “Treni kaçırdık mı?” diye sormadan geçemeyeceğiz.

Bu mesele sigaraya alışmak gibi; nikotin bir kez girmeye görsün bünyeye, artık bir ömür boyu neredeyse kurtulmak imkânsızlaşıyor. Sonrasında “ben az içiyorum”, “sabahları bir tane içiyorum”, “sadece yemekten sonra içiyorum” diye kendimizi avutmak için çabalıyoruz.

Sosyal medya tehlikesi ve yapay zekâ tehdidi kapıya dayanmış durumda.

“Ben önemli bilgilerimi paylaşmıyorum zaten.” ile başlayan; fakat önü alınamayan bir girdabın içerisinde girmekten kurtulamadığımız bir durumla karşı karşıya kalmaktayız.

Hiç mi çaresi yok? Elbette çare var!

Öncelikle manevi savrulmuşluktan kurtulmamız gerekiyor.

Ayrı gayrı düşünmeden, Alevi-Sünni, Türk-Kürt, Arap-Acem, Abhaza-Çerkes demeden, İslâm medeniyetinin şemsiyesi altında büyük bir aile olarak ve birbirimize sımsıkı sarılarak ortak değerlerimiz etrafında buluşmalıyız.

Sonrasında her şeyi ile millî ve yerli olan kendi uydumuzdan beslenen teknolojimizi geliştirmeliyiz. Kendi yazılım ve donanımımızı kullanmak mecburiyetindeyiz. Yani kendi göbeğimizi kendimiz kesmek zorundayız. İnandığımız değerlerden aldığımız birikim, güven ve cesaretle medeniyet ve kültürümüzü, ülke kaynaklarımızı, sırlarımızı koruma imkânı elde edebiliriz.

Yapay zekâ ve sosyal medya uygulamalarında görüldüğü üzere; güç kimde ise kuralları koyan, şartları belirleyen de o oluyor.

Ne yazık ki şu anda gücü elinde bulunduran milletler adaletten yoksun, yalnızca kendi çıkarlarını düşünen, vahşi, zalim, acımasız, Allah korkusu olmayan bir medeniyetin temsilcileridir.

Kendi medeniyetimizi, kültürümüzü korumanın, dünya üzerinde adaleti hâkim kılmanın, zalimi cezalandırmanın, mazlumu korumanın; sevginin, paylaşmanın, merhametin yayılmasının yegâne çaresi özümze dönmek, birlik olmak, Resulünün (s.a.v.)nün ipine sımsıkı sarılmaktır.

Medeniyet, Dil ve Aile İlişkisi

Medeniyetin korunmasındaki en önemli unsurlardan birisi kullandığımız dil ve kelimelerdir.

Son zamanlarda ortaya çıkan gelişmeler, teknolojik ilerlemeler, iletişim hızlılığı, film sektörü, yazılı ve görsel medya kanalları, sinemalar, ders kitapları, çocuk hikâye kitapları, çizgi filmler, gazete ve dergiler, bilimsel yayınlar vb. yollarla özellikle Batı medeniyetinin kullandığı dil, terim ve kavramlar gelişigüzel hayatımıza girmiş oldu. Bu kelime, kavram ve terimlerin bilinçsizce kullanımı dilimizde, dinimizde, medeniyetimizde değerlerimizde, kültürümüzde derin yaralar açmıştır.

Süreç içerisinde alışveriş merkezleri, kafeler, lokantalar, giyim kuşam mağazaları, oyuncak sektörü, gıda sektörü, elektronik sektörü, telefon, bilgisayar gibi teknolojik ürünler sektörü, otomobil sektörü, spor sektörü, savunma sanayi sektörü gibi birçok sektörde yaygın bir satış ağına ulaşmışlardır. Söz konusu sektörlerde uzun yıllar ciddi denecek birikimimiz olmadığı için bu terimleri ve cümleleri kullanmaya âdeta mecbur bırakıldık. Gayet tabidir ki bahse konu sektörlerde kullanılan dil ve terimler vasıtasıyla Batı medeniyetinin etkisi altına girdik.

Kullandığımız cümlelerin çoğunluğunu İngilizce ve Fransızca kelimeler oluşturmaya başladı. Bize yabancı kelime, terim ve kavramların farklı alanlarda ve farklı biçimlerde kullanılmasını

genç nüfus zamanla benimsemeye başladı. Doğal olarak önceden kullanılan kelimelerin yerini yabancı medeniyetlerin kelimeleri aldı. Kendimize ait kelime, cümle ve kavramlar, kademeli bir şekilde ve bilinçli olarak “eski Türkçe” diye ötekileştirilerek zihinlerimizde eskitildi. Bir zaman sonra da kendi dilimizden, öz değerlerimizden uzaklaştırıldık.

Zamanla “Uygar Batı”, “Yenilikçi Batı”, “Gelişmiş Batı”, “Gelişmiş Ülkeler” gibi kavramlarla yabancı medeniyet ve unsurları hayatın her alanında parlatıldı ve yüceltildi. Buna karşın kendi diliyle, dilimizin kendi doğasıyla konuşmaya çalışanlar “tutucu”, “gerici”, “gelişmeye karşı” gibi suçlamalarla ayıplandı, baskılandı. Hatta “müzelik”, “hatim mi indirdin” gibi tahkir edici sözlerle alay konusu yapıldı.

Öyle bir hâle geldik ki, neredeyse bir önceki nesille anlaşılamaz olduk. Kuşaklar arası iletişim sorunu yaşamaya başladık. Bize dayatılan bu yeni dilin yabancılığına alışamamışken “slm, mrb, nbr, tmm” gibi kısaltma bir dil safsatasıyla karşı karşıya kaldık. Maalesef genç nüfusumuz bu uydurma dil dayatmasına teslim olmuş durumda. Hâl böyle olunca da zaten zor olan iletişim kurma gayretimiz kesintiye uğramış, nesiller arasındaki anlaşma ihtimali azalmış, kurmaya çalıştığımız dil köprüsü yıkılma noktasına gelmiştir.

Kadim kültürümüzün yaşanması ve yaşatılması gayesiyle şehir şehir gezen, gerçekleri genç kitlelere anlatmaya çalışan Hayati İnanç, Batı dillerinden alınan bir kelimenin her duyguyu ifade etmesine anlam veremeyerek,

“Şimdi bakıyorsunuz kaç tane duygu hâlini tek kelimeye sıkıştırmışız. Ne olursa ‘stres’ diyoruz. Tuttuğu takım kaybetmiş stresli, yakınının cenazesi var stresli, yağmur yağmış stresli, işi

yoğun stresli. Yok artık. Gerilim, melal, inkisar, gam, gussa, keder, ıstırap, kasvet, hüzn, kahır, yeis, efkâr, tasa, dert, elem, üzüntü, sıkıntı gibi kelimeler varken neden bunların hepsini yok sayıp sadece stres ile yetinelim?” diyor.

Bir kuşak önceki ninelerimizi, dedelerimizi neden anlayamadığımızın en güzel misali bu olsa gerek. Böyle zengin bir dilimiz varken ve kelimelerin her birine ayrı anlam yüklenmişken bunun hepsini stres kelimesiyle izah etmek, sanırım insanı strese sokar! Günümüzde edebiyatçılarımızın, şairlerimizin azlığı ile yakınıyoruz, bugünün edebi sözcüklerine ve şairlerimizin şiirlerine baktığımızda bu anlam derinliğini bulamıyoruz maalesef; kesik, güdük ve yarım kalıyor.

Öncelikle Türk Dil Kurumu ciddiyle yeniden yapılandırılmalı ve yeni politika üretilmeli. Millî Eğitim Bakanlığı müfredatını kendi dilimize uygun hâle getirmeli. Ders kitaplarından başlanarak kültür-sanat yayınları, hikâyeler, romanlar, çocuk kitapları ve meslekî yayınlar, baskı öncesi kontrol mekanizması kurularak öz kültürümüze göre düzeltilmeli.

Televizyon kanallarındaki dizileri, filmleri, yabancı filmlerin çeviri işlemlerini, spikerleri, yorumcuları, gazeteleri, dergileri vb. tüm yazılı, sesli, görsel ve sosyal mecra argümanlarını kapsayacak kontrol ve denetim mekanizması kurulmalı.

Bu vesileyle ilkokuldan üniversiteye kadar tüm eğitim kurumlarında kendi dilimiz, Türkçemiz kullanılmalıdır.

Gençliği Etkileyen Sektörler/Avantaj ve Dezavantajları

• Oyunculuk

Oyunculuk sektörü gerek ekonomik gerekse sosyal yönü itibarıyla toplumların vazgeçilmez sektörlerindendir. Ciddi maddada istihdama katkı sağlamasının yanında birçok yan sektöre de önemli faydalar sağlamaktadır.

Aynı kişi/oyuncu, iyi ve kötü karakter fark etmeksizin aşk sahneleri, katil, doktor, iyi aile babası, hırsız, cani, araştırmacı, dindar, dinsiz, merhametli, merhametsiz vb. her türlü rolü rahatlıkla ve başarılı bir şekilde oynayabiliyor.

Siz, farklı farklı kişilik ve karaktere girebilir misiniz?

Normal koşullarda bir insan; karakteri, kişilik yapısı, hâl ve hareketleri, davranış biçimi, bilgisi, fiziksel özellikleri ile tanınır ve bilinir.

Toplumun önemli bir kısmı, gerçek kişiliklerini dahi tanımakta güçlük çektiğimiz insanlarla dolu.

Özellikle genç evlatlarımız, rol model olarak aldığı oyuncuların etkisinde kalmaktalar.

Buna bağlı olarak kavga çıkarmak, adam bıçaklamak, yargın çıkarmak, tehlikeli şekilde araç sürmek, yalan söylemek ve kullandıkları dil gibi konularda çok kolay davranış değişikliği göstermekte. Giyim kuşam tercihleri, tıraş tercihleri, iş ve meslek tercihleri, arkadaş tercihleri, eğlence anlayışları, yeme içme kültürleri, aile içi davranış biçimleri, yaşam biçimleri, kontrolsüz ve aşırı farklılık gösterebilmektedir.

Söz konusu filmler ve bu filmlerde rol alan oyuncular, ol-

gunlaşma sürecindeki gençliğimizi ne yazık ki olumsuz etkilemektedir.

Hayatı oyun oynaş alanı olarak görmek ve rol yapmak gayesiyle edep, haya, helal, haram ve utanma gibi melekeler kayboluyor. Hak, hukuk, kanun, adalet gibi üçüncü şahısların hakları gibi önemli ayrıntıları görmezlikten gelen sorumsuz bir nesil yetişiyor. Bu açıdan bakıldığında, üzüntü veren bir gerçekle karşı karşıyayız!

Dünyanın her yerinde toplumları meşgul etmek ve yönlendirmek için kullanılan en önemli argüman, film ve sinema sektörüdür. Bu da toplumların medeniyet ve kültürlerinin bir yansıması olarak karşımıza çıkıyor.

Bir zamanlar, ABD'deki Universal Film Stüdyoları'nı gezme ve inceleme fırsatım olmuştu.

Kovboy filmleri, Jurassic Park, Transformers, Shrek, Dehşet Treni ve daha birçok filmin çekimlerinin yapıldığı devasa stüdyo; hatta Stüdyo Şehir diye tarif edersem yanlış olmaz. Çalışanları, oyuncularını, mekânları, ekipmanları ve finansal büyüklüğüyle hâlâ birçok devlet bütçesine eşdeğer hacimde faaliyet sürdürüyor.

Hiç şüphesiz bu çağda toplumları etkilemenin en önemli yolu sinema sektörüdür. Sinema ve film sektörü, Batıl medeniyetlerin dünyaya yayılmasında en önemli faktör olmuştur. Gelişmekte olan ülkelere pazarlanan filmler, kendi kültürlerini yaymakla birlikte özel içerikler ve senaryo hassasiyetiyle hazırlanan filmlerle hedef ülkelerin toplum bilincini, ahlâkî değerlerini kolayca etkilemektedir.

İslâm coğrafyasında, yüce değerlerimizi benimseyerek di-

nin gereklerini yerine getirmeye çalışan Müslümanların karşı karşıya kaldığı asimilasyon hareketleri, zorbalıklar ve işgaller neticesinde dinimizi her zamankinden daha çok bilmeye ve öğrenmeye ihtiyacımız var.

Fetih ruhunu yansıtan, İslâmiyet'i hayatının merkezine alan kişilerin gerçek hikâyelerini beyaz perdeye aktaran İslâmî yapımlar, daha çok izleyici tarafından izlenmektedir.

Örf ve âdetlerimizi önceleyen, kadim tarihimizi canlandıran dinî içerikli filmler kuşkusuz ki sinema sektöründe ayrı bir yer tutar. Film izleme alışkanlığı olmayan kişiler bile bu tarz filmleri izlemekten kendilerini alamazlar. Bu tür filmler okuduklarımızın, öğrendiklerimizin yansımaları oluştururlar. Bu şekilde, İslami vecizeler görsel bir kimliğe bürünür.

Değerlerimizi korumak ve yeni bir nesil inşa etmek adına kendi film ve sinema sektörümüzü geliştirmeliyiz.

Kendi medeniyetimizi gerçek davranış biçimiyle yansıtarak, toplumun gelişiminin önündeki olumsuz etkileri bertaraf etmeliyiz.

Son yıllarda yapılan dizi ve filmlerle bu konuda bir kıpırdanma göze çarpıyor. Bu olumlu gelişmeler Türk-İslâm toplumunu memnun etmektedir.

İnsan merkezli yapılan yerli belgeseller; Filinta, Payitaht Abdülhamid, Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Uyanış Büyük Selçuklu, Teşkilat gibi diziler, Yunus Emre: Aşkın Sesi, Somuncu Baba: Aşkın Sırrı vb. sinema filmleri bu sürecin ilk işaret fişekleridir.

Daha fazla dizi, sinema filmi, çizgi film karakteri ve belgeseller üreterek bu süreci hızlandırmalı ve yenilerini eklemeliyiz.

Zira kadim medeniyetimizi ve kültürel değerlerimizi izleyici ile buluşturan önemli yapıtlar, ülkemizde izleyici rekorları kırmasıyla birlikte gönül coğrafyamız olarak nitelendirdiğimiz komşu ülkelerde de aynı oranda izlenmekte ve takdir görmektedir.

Günümüz teknolojisini kullanarak savunma, güvenlik, adalet, sosyal ve kültürel konular; çevre, belgesel, tarih medeniyet, ekonomi vb. konularda film ve dizilerin çeşitlenmesiyle sektörün daha da güçlenmesi sağlanmalıdır.

Adaletsizliğin, yalanın, haramın, fuhşiyatın ve korkunun yoğun bir şekilde pompalandığı, toplum dinamiklerinin zedelediği bu çağda merhametin, adaletin, faziletin, dürüstlüğün, başarının, güzel ahlâkın yaygınlaşması için toplum üzerindeki etkisi itibarıyla sinema ve film sektörünün desteklenmesi ve büyütülmesi zorunluluktur.

• Spor

Spor sektörü ise gerek istihdamı gerekse birçok yan sektörlerle etkisi itibarıyla oyunculuk sektörüne benzer özelliklere sahip olmakla beraber toplumları kendisine çeken başka özelliklere de sahiptir.

Spor başlığı altında güreş, yüzme, binicilik, okçuluk gibi geleneksel sporlarımız bulunmakla birlikte, “yaşam felsefesi” diye sunulan Uzak Doğu sporları, futbol, basketbol, voleybol, halter vb. popüler sporlar da yer almaktadır. Bu çeşitliliğe rağmen “spor” denilince bugün dünyada “futbol” endüstrisi akla gelmektedir. Şans oyunları, transfer borsaları, reklam gerekçesi, medya gücü ve diğer tüm paydaşlarıyla çok büyük bir ekonomik yapı, futbol endüstrisi üzerinden yönetilmektedir.

Önce “yıldız adayı” diye mercek altına alınan sporcular, “danışmanlar” tarafından şöhrete hazırlanıyor, “yorumcular” tarafından parlatılıyor ve “menajerler” vasıtasıyla pazarlanıyor.

Adına “transfer” denilen bu pazarlama faaliyetiyle, “yıldız” futbolcular için astronomik rakamlar ödeniyor; böylece kamuoyunun, genç taraftar grubunun ve ilgili kitlenin dikkati çekilmiş oluyor.

Özellikle seçilen “yıldız” futbolcular gereğinden fazla abartılıyor, yüksek rakamlarda transfer paraları ödenerek izlenmeleri, takip edilmeleri sağlanıyor. Oyun içerisindeki tüm hareketleri, estetik pozisyonları olağanüstü bulunup kritik hareketleri “makaslanarak” basına servis ediliyor, yorumcular kanalıyla da abartma operasyonu tavan yapıyor.

Bu şekilde gündem oluşturularak toplumların önemli zamanları bununla meşgul ediyor hatta bazı kitlelerin günlük yaşamlarının bir parçası hâline getiriliyor.

Takımların birbirleriyle olan müsabakaları bir yarış şeklinde olsa, anlamlı olurdu. Yarışmak güzel şeydir. Bu durum, takım oyuncularıyla taraftarların kaynaşmasına ve samimiyet kurmasına vesile olur. Esasında sporun öne çıkan en belirleyici özelliği kaynaşmak, dostane ilişkiler geliştirmektir. Ancak günümüz futbol müsabakalarında yarışmanın yerini rekabet almıştır. “Rakip takım, rakip futbolcu, rakip taraftar” gibi terimler de buna işaret etmektedir. Bu rekabet anlayışı; kaynaşmanın yerini ayırışmaya, dostluğun yerini de düşmanlıklara bırakıyor. Yalnızca kazanma arzusu taşıyan bu yöntem adam ayartma, hakem ayartma, maddi çıkar hesapları, hazımsızlıklar gibi birçok çirkinliği ortaya çıkarıyor.

Bugün takım tutmayan bir insan, neredeyse toplum tarafın-

dan dışlanmakta; bir eksikliği varmış, bir yanlışlık yapıyormuş gibi baskı altına alındığı gibi çoğu zaman yok sayılmaktadır. Aynı şekilde takım değiştiren kişiler de sanki ihanet ediyormuş, bir dengesizlik yapıyormuş gibi ortak algı operasyonuna tabi tutulmaktadır.

Futbolun ruhunda barış, kardeşlik ve centilmenliğin yattığı iddia ediledursun yönetici hataları, futbolcu tavırları ve medyanın kullandığı ayrıştırıcı dil neticesinde, futbola taraftar olarak giren gençlerimizin çoğunluğu “holigan” olarak mezun oluyor.

Tıpkı oyunculuk sektöründe olduğu gibi gençlerimiz henüz eğitimleri tamamlanmadan, iş ve aile sorumlulukları başlamadan önce futbol sevdasıyla tanıştırılıyor. Futbol sevdası önceleri masumane sevgi ve sempatiyle başlıyor, sonrasında tutkuya dönüşüyor. Bu kadarıyla kalsa sorun değil elbette. Ancak kendilerini büyük takımların sporcularıyla kıyaslamaya başlıyorlar, devamında ise meslek edinmek için amatör takımlardan bir tanesinin kapısını çalmakla işe koyuluyorlar, süreç içerisinde kendisinin elbet bir gün ünlü futbolculardan birisi olacağı hayâline kapılıyorlar. Bu aşamadan sonra futbol ve takım tutkusu kendince daha bir anlam kazanıyor. Bundan böyle tüm futbolcu ve takımları yakından takip etmeye daha da bir özen gösteriyorlar. Bugünkü genç neslimizin önemli bir kısmı bu idealleri benimsemiş, maalesef gençlerin önemli bir kısmı bu girdaba kapılmış durumda.

Peki, gençler hayatlarında futbolu neden önceliyorlar? Cevap çok basit:

Çok fazla çaba sarf etmeden keyifli hayat yaşama hayâli, kolay yoldan şaşıalı bir yaşam sevdası...

Kolay kazanma sevdası, gençlerimizin hayattan ne anla-

dıklarının bir göstergesi olmuştur. Ne yazık ki bu bakış açısı, gençlerimizin meslek seçimlerini önemli ölçüde ve olumsuz etkiliyor. Kendilerine örnek olarak aldıkları futbolcuların yaşam biçimlerini, ulaşmayı arzu ettikleri bir ideal olarak görmektedirler. Diğer mesleklere baktıklarında ise çok çalışıp, emek sarf edip fedakârlık göstermelerine rağmen çok kazanamayacaklarını düşünmekteler. İşte bu ikilem, gençlerimizin önemli bir kısmını tehlikeli girdabın derinliklerine sürüklemektedir.

Arzu ettiği hedefe ulaşamayan gençlerimiz, hasbelkader tamamladıkları okul sonrasında yaşamın yalnızca maddeden ibaret olduğuna inanmaktalar. Arzu ettikleri yüksek miktardaki kazanç beklentilerini iş yaşamında da elde edeceğini düşünerek müracaat ettikleri iş yerlerinden ilk günlerde dahi yüksek maaşlar talep etmektedirler.

Uzun süre iş arayışlarına karşılık iş bulamamaları durumunda ise maalesef emek sarf etmeden, hak hukuk gözetmeden, helal olmayan yöntemlere söz konusu olabilmektedir.

Özetle; “Ülkeme, şehrim, dinime, aileme, ihtiyaç sahiplerine, komşuma, arkadaşıma, bulunduğum iş yerine ne fayda sağlarım?” düşüncesinin yerine yalnızca kendi istek ve arzularının öne çıktığı bencil kişilik yapıları ortaya çıkmaktadır.

• Müzik

Müzik alanı da spor ve sinema sektöründen çok farklı sayılmaz. Gerek istihdam sayıları gerekse ekonomik büyüklüğü itibarıyla önemli sektörlerden biridir. Ancak sözlerinin içerdiği manalar ile verdiği mesajlar bakımından ayrı bir önem taşıyor.

Müziği; söz, enstrüman ve okuyan olarak üç ayrı yönüyle değerlendirebiliriz.

Öncelikle söz yazarlığının önemi gün geçtikçe daha çok anlaşılıyor. Bugün dinlediğimiz şarkıların sözlerinin birçoğuna dikkatlice baktığımızda, inandığımız değerlerle hiç bağdaşmadığını görüyoruz.

Bu müziklerin içeriğinde kadere isyan eden, Allah'a ortak koşan ve şehvet duygularını harekete geçiren bazı cinsel içerikli parçalara rastlamak mümkün.

Evde, iş yerinde, seyahatte, düğünde ya da eğlence merkezlerinde sıklıkla duyduğumuz müzikler kulağa ne kadar hoş gelse de dinimiz açısından uygunluğu tehlikeli boyutlara ulaşabilmektedir. Birkaç farklı örnek, konuyu daha iyi anlamamızı sağlayacaktır:

“Mihrabım diyerek sana yüz tuttum!”

Görüldüğü gibi sözlerin içinde Allah'a karşı aleni isyan ve inkâr var. İnandığımız değerlere saygısızlık yer almaktadır.

“Biz içeriz, bize yoktur vebali!”

İslâm'ın kesin olarak haram kıldığı alkollü içeceklerin içilmesini teşvik etmekle birlikte dini hükümler yok sayılmaktadır.

“Kaderin böylesine yazıklar olsun.”

Örneğinde olduğu gibi Sanat adı altında yapılan şarkılarda, Müslümanların şirke düşmesine neden olan ve kadere açıkça isyan edilen sözler yer alabiliyor.

“Seninle cehennem ödöldür bana,

Sensiz cennet bile sürgün sayılır.”

Helâl olanı haram ilan eden, haram olanı da helal sayan, Allah'ın varlığını yok sayan, O'ndan başka ilahlar edinmeye teşvik eden, İslâm'a aykırı şirk dolu sözler barındıran bu gibi

şarkıları dinlememek gerekiyor.

Özetle, müziği iki tür olarak değerlendirmek mümkün: Dinleyen kişi ondan etkilenerek ya ulvî ve dinî hislerini canlandırır ya da nefsânî duygularını tetikleyerek, süflî hislere yönelip yüce hislerin körelmesine neden olur.

İslâmiyet'in ilke ve esaslarına ters düşmeyecek, günaha zemin oluşturmayacak ve haramı teşvik etmeyecek müzikleri dinlemek gerekiyor.

Kendi değerlerimizden hızla uzaklaştırılan, kopartılan bir nesli kurtarmak için medeniyet değerlerimize, özümüze dönmeli ve zararlı şeylerden gençlerimizi korumalı, faydalı işlere yönlendirerek hayırdan yarışmalarını sağlamalıyız.

Sonuç olarak Habil ve Kabil ile başlayan hak ve batıl savaşı, insanlığın başlangıcından itibaren kıyamet gününe kadar devam edecektir. Bundan dolayı faydaya ve güzele yönelik bir tavır takınmamız icap ediyor.

Aileyi ve Toplumu Güçlendiren Unsurlar

• Cesaret

Cesaret, topluma aktarılabilir heyecan verici ve önemli bir duygudur. Cesaretin bugün yaşadığımız dünyada tekrar keşfedilmesi, sahiplenilmesi elzemdir. Bu doğrultuda her türden gayret desteklenmelidir.

Korku, başarı, aşk ve cesaret; filmlerde, dizilerde ve kitaplarda en çok işlenen konulardandır. Öyle ki, hepsinin akışında cesarete ihtiyaç duyulur, o sebeple hepsinden çok daha önemlidir. Filmin konusu her ne olursa olsun cesur karakterler her daim dikkat çekicidir. Ayrıca güç ve cesaretin birbirleriyle ilişkili olduğu

gerçeğinden hareketle cesaret, her zaman bir adım önde gider. Birçok ülke, şirket ve kurum cesaret ödülü, cesaret madalyası verir. Cesaret herkes tarafından fark edilen, çok kolay hissedilen, korkusuz bir karakter özelliğidir.

Cesareti şu şekilde de tarif etmek mümkündür ve bu daha isabetlidir:

Cesaret, Allah'tan başka bir şeyden korkmamak, Allah'tan başka bizi korkutan her şeye karşı koymak, doğru olan ve doğru bilinen şeyi her yerde ve her zaman korkmadan ve çekinmeden savunmak, yapabilmektir.

Ancak cesaret korkuyla belirir, korku bir emaredir. Korktuğumuz bir durum; bize cesaret göstermemizin, cesaretle davranmamızın, cesarete ihtiyaç duyduğumuzun habercisidir. Cesaret, korkuyu yönetebilme yeteneğidir. Önemli olan korkmak değil, yapmamız gerekeni yapmaktan bizi alıkoymasına izin vermemektir. Risk varsa tehdit var demektir. Cesaretin önemli bir unsuru risk almaktır. Cesaretin doğasında olan bir diğer unsur da amacımızın doğruluğu ve ona ulaşmaktaki inancımızdır.

İş dünyasının veya politikacıların ahlâkî bir skandalla sarsıldığı, şirket yöneticilerinin ve/veya çalışanlarının yaptığı ahlâkî hatalardan dolayı battıkları veya ciddi zarar gördükleri düşünüldüğünde kamu ve özel sektör fark etmeksizin hem yönetici hem de çalışan açısından ahlâkî değerlerin önem arz ettiğini söylemek mümkündür. Burada “Bunun cesaretle ilişkisi nedir?” sorusu akla gelebilir. Ancak cesaret, diğer erdemlerin koruyucusu durumundadır. Cesaretini kaybetmiş olanların korkularına yenik düşerek sarılacağı ilk şey yalandır. Yalanlar da bir dizi hatayı meydana getirir. Cesur kimseler yapılması gerekeni, zarar göreceğini bildiği hâlde yaparlar. Bu nedenle Allah

korkusu haricindeki her türden korku bizi ahlâkî değerlerden, erdemlerden, doğrudan, yapılması gerekenden uzaklaştırır.

Tarihin her aşamasında, büyük liderlere baktığımızda, bu liderlerin öne çıkan başat özelliklerinin cesaret olduğunu görürüz. İnsanlar cesur liderleri takip ederler. Çünkü liderdeki cesaret, takipçileri tarafından, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde, liderin sahip olduğu diğer ahlakî değerlerin, erdemlerin bir göstergesi olarak değerlendirilir. Bir lider cesur değilse sözünün arkasında durur mu? Eğer bir lider cesur değilse güvenilir de değildir, dürüst de değildir. Geçmişten günümüze kadar çok sayıda liderin isimleri hâlen aklımızda. Bu liderleri sahiplenmiş ülkeler o liderlerin ilkelerini yasalarında, kanunlarında uygulamaktadırlar. Eski ABD başkanları, Rus liderler, Çin devlet başkanları ve daha birçok liderin ortak özelliği, cesaretleri ve ileri görüşlülükleri olmuştur. Osmanlı padişahlarını diğer liderlerden ayıran en bariz özellik, cesaretlerinin dışında adaletli ve merhametli olmalarıdır. Bu sayede devlet, geniş kitlelerin teveccühünü kazanmış, gelmiş geçmiş en uzun süreli yönetim şekli olarak tarihe geçmiştir.

Bir başka lider tanımlamasını da iş dünyasından örneklendirelim: İş âleminin önceliği; önceden belirlediği ekonomik büyüme hedefine ulaşmak, bulunduğu sektörde gerek şirketinin gerekse ürünlerinin saygınlığını ve güvenilirliğini arttırmak, sürdürülebilir ve istikrarlı büyümeyi gerçekleştirmek, nitelikli personel ve yüksek teknolojiye sahip olmak, yenilikçiliği sürekli hâle getirmek, verimlilik esaslı politikalar geliştirerek rakipleri karşısında güçlü rekabet edebilme imkânına sahip olmaktır.

Ticaret, beklenmedik siyasi ve ekonomik çalkantılar karşısında iç ve dış olumsuz etkilerden çok daha az etkilenerek,

muhtemel olumsuz tehditleri fırsatlara çevirecek politikalar geliştirmek gibi hassasiyetler içerir. Bu şekliyle de birçok konuda siyasetçilerden hiç de farkı olmayan iş insanı, her türlü gelişme karşısında kararlı ve cesaretli olması durumunda Allah'ın izni ile muvaffak olabilir. İş âleminde de dünyadan çok sayıda lider örneği verebiliriz. Bunların da ortak özelliğinin yine cesaretleri olduğunu görüyoruz. Çok sayıda ürün, hizmet, teknoloji ve yaşamı kolaylaştırıcı gelişmeler bu cesur iş liderleri sayesinde gerçekleşmiştir.

İnsanın olduğu her yerde iyi liderler de kötü liderler de olmuştur. İyi liderler yaptığı iyiliklerle anılırlar, kötü liderlerse yaptıkları kötülüklerle. İnsanlık için iyi işler yapan liderlerin ölümünden sonra da amel defterlerinin açık kalacağı, sürekli kazanç sağlayan sevapların yazılmaya devam edeceği yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de beyan edilmiştir. Kaldı ki, iş âlemindeki liderlerin birçoğu devlet başkanlarından çok daha cesur ve güçlüdür. Devletler üstü politikalar geliştirmekte ve dünyayı yeniden dizayn etmek iddiası ile dünyada yaşayan insanların hepsini kendilerinin kontrol edebileceğine inanmaktadırlar. Yapay zekâ, her türlü bilgi ve kişisel verilerin depolanması; istedikleri anda bu verileri silah olarak kullanma kararlılıkları, çok ciddi ileri görüşlülük ve çok büyük cesaret özelliğidir. Lakin adaletten uzak ve insan hakları gözetilmeden yapılan bu çalışmalar, maalesef gelecekte insanlığı tehdit etmeye devam edecektir. Bu gidişle oyun kurucuların esiri olan bir dünyaya hızla ilerlediğimiz bilinmelidir.

Görülebileceği üzere cesaret adaletle ve merhametle yoğrulmadığı müddetçe anlamını yitirir. Şurası da bilinmelidir ki hiçbir hayâsızlık, hukuksuzluk, insanlık suçu cezasız kalmayacaktır. Allah'a ortak koşan bu hayâsızları, ebediye kalacakları cehen-

nemde acı bir azap beklemektedir.

İnsanın en cesuru, Allah ve Resulü'nün müjdesine gönülden inanarak imanı, namusu ve vatanı için canını feda eden şehitlerdir.

15 Temmuz 2016 tarihinde başta ABD ve Avrupa üyesi ülkelerin desteğiyle Türkiye üzerinde oynanan oyun neticesi, darbeye teşebbüs edilmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliği, iradesi ve cesaretiyle bu "alçak" girişim bertaraf edilmiştir. Cumhurbaşkanımızın, halkımızı yüreklendirmesi sonrasında, halkımız her olağanüstü durumda olduğu gibi yine feraset ve cesaretini göstermiş, Allah'ın lütfuyla darbe püskürtülmüş ve başarısız olmuştur. Her birimizin şahit olduğu gibi; genci, yaşlısı, kadını, erkeği, hülâsa bu memleketin cesur yürekli evlatları meydanlara akın etmiş, kendisini tankların önüne siper etmiş, kahpe kurşunlara karşı tek yürek olarak tüm dünyanın şaşkın bakışları eşliğinde emsalsiz bir cesaret örneği göstermiştir.

“Cesur bir defa ölür, korkak bin defa ölür.”

Her insanın mutlaka cesur yönü vardır. Önemli olan, kişinin o yönünün farkına varmasıdır. Kimileri iş dünyasında cesur ve kararlılık örnekleri sergilerken kimileri siyasi arenada cesaret gösterir. Sporda cesaret örneği sergileyen cesaret timsali sporcuları da unutmamak gerekir. Everest gibi yüksek dağlara tırmanışları, denizin derinliklerine dalışları, yüksek noktalardan atlayışları, pervasızca bulunan uçma deneyimleri, sarp kayaların karanlıklarına inişleri sıra dışı örnekler olarak öne çıkıyor.

“Cesaret, tehlike anında akıl ve zekânın kullanılmasıdır.” sözü tam da bu davranışları tarif ediyor olsa gerektir.

“Cesaretli bir kişi tek başına çoğunluktur.” Sözünden

hareketle, fikir insanların doğru bildiği konuları topluluk önünde korkusuzca ifade etmesi de cesurca tavırlara örnek olarak verilebilir.

Cesaretimizi kazanmamızın yolu, ancak ve ancak kendimizi tanımamızla mümkündür. Güçlü ve zayıf yönlerimizin farkına varmamız, bizleri cesaretlendirecektir. Ayrıca kaybetme korkumuzu yenmemiz ve kontrol altına alabilmemizle cesaret sahibi olacağımızı bilmeliyiz.

“Malını kaybeden bir şeyini kaybetmiştir. İtibarını kaybeden çok şeyini kaybetmiştir. Cesaretini kaybeden her şeyini kaybetmiştir.”

• Girişimcilik

Girişimcilik, kişinin kendisinin girişimciliğe uygun bir yapıya sahip olduğuna inanmasıyla başlayan bir yolculuktur. Girişimcilik, kişinin önce kendisine inanması ve başaracağına olan inancını her daim diri tutmasıyla mümkün olur. Toplumun yaşam kalitesinin yükselmesi, o toplumda yetişen girişimci ve müteşebbislerin nitelikleri, cesaretleri ve sayısı ile orantılıdır. Girişimci ve müteşebbis ruhu kazanmak isteyen kişinin öncelikle düşünmeyi öğrenmesi gerekir. Kişi çok yönlü, bütünsel düşünme mantığıyla analiz etme melekesi kazanmalıdır. Kişinin; insanlık namına gerçekleştirmeyi amaçladığı, Allah için bir hayâli, bir rüyası olması gerekir.

Girişimci, üstün cesarete ve korkuyu korkutacak yüreğe sahip olmalı, engellerle dolu hayatın sürprizleri karşısında hissiyatıyla değil, mantığıyla hareket etmelidir. Karar verebilme yeteneğini geliştirmeli, kendi yapacağı işlerin kararını mutlaka kendisi vermeli, sonuçlarına da katlanmalıdır.

Genç yaşta verilen hatalı kararlar çok iyidir. Çünkü yanlış kararların doğuracağı zararlara karşın, genç yaşta farkına varma imkânı elde edildiği için ilerleyen yaşlarda daha isabetli kararlar verilebilecektir.

Etrafımıza şöyle bir baktığımızda; iş adamı, patron, kendi işini kurmuş, sürekli yeni bir şeyler üretmeye çalışan, risk alarak fikirler üretmeye çalışan, yenilikçilik yapan öncü ve atılgan kişileri görürüz; işte onlar girişimcidir.

Girişimci ruh çok önemlidir. Keza elinizde parasal imkânlarınız olsa, makine ve ekipmanlarınız, arsa, bina, çalışan personel, ihtiyaç duyduğunuz kadar arabalarınız da bulunsa, eğer girişimci ruha sahip değilseniz bu değerlerin bir anlamı olmadığını çok geçmeden anlarsınız. Öncelikle sürdürülebilirliğini sağlayamazsınız. Devamında ise pazar kaybı, yetişmiş personel kaybı, süreç içerisinde marka değerinin kaybedilmesi, kişisel güvenilirliğinizin sağlanamaması gibi sonuçlarla yüzleşmek durumunda kalabilirsiniz.

Neden mi?

Yine etrafınıza baktığınızda, bunun çok sayıda örnekleriyle karşılaşmanız mümkün. Bu duruma gelmiş işletmelerin sözde yöneticilerinin gerekçesi çok olur. Pazarın istikrarsızlığı, piyasanın bozukluğu, ülkede yaşanan ekonomik sorunlar, nakit sıkıntısı, yetişmiş eleman eksikliği gibi mazeretler ardı arkasına sıralanır. Pandemi ve bunun getirdiği zorluklar ise işin tuzu biberi niteliğindedir.

Oysaki girişimci ruh, hiçbir zaman mazerete sığınmaz; her daim tehditleri fırsata çevirmek için fikir geliştirir. Elinde hiçbir ekonomik imkân olmasa da finansa, teknolojiye, yeni fikirlere ulaşmanın yol ve yöntemlerini mutlaka bulur.

Girişimci ruha sahip olan insanların gücünün kaynağı, yenilik yapma ve yaptığı yenilikleri iş dünyasında somut ticari ürün veya hizmetlere dönüştürebilme becerisidir. Bu durum onların süreklilik arz eden kişilik özelliklerindendir. Ancak yenilikçi sıfatları, yalnızca piyasaya yeni ürünlerin kazandırılması olarak anlaşılmamalı. Yeni bir üretim tekniğinden yararlanma, yeni ve bâkir pazarlar keşfetme, yeni hammadde veya yarı mamûl kaynağına ulaşma, hızlı, etkin ve doğru karar alabilme becerileri de yenilikçi sıfatlar arasında sayılmalıdır. Yeni bir organizasyon yapısının gerçekleştirilmesi, âtıl duran stokların ekonomiye kazandırılması, sistematik ve verimliliğe dönük rotasyon uygulamaları sayesinde insan kaynağının daha etkin ve verimliliğinin sağlanması gibi birçok konuda sürekli değişim ve iyileştirmeyi esas alan bir kişilik özelliğine sahip olmak da bu sıfatlardandır. Daha geniş bir tanımlama yapacak olursak yenilikçi, müteşebbis ve girişimci ruha sahip kişi; düşünebilen, etrafına bakmasını bilen, sektörlerin ve insanların ihtiyaçlarını görmesini bilen, bu ihtiyaçları ticari fikre dönüştürebilen, iş yapabilmek için ihtiyaç duyduğu kaynaklara sahip olmasa bile, istediklerini bir araya getirerek işletme kurabilen, risk alabilen kişidir.

Girişimciler her daim heyecanlıdır. Zevkli iş yapma yöntemleriyle de etrafındakileri olumlu yönde motive ederler. Kimi zaman yaptıkları yanlışlıklar sonucu başarısızlığa uğrasalar da hiçbir zaman vazgeçmeden yeniden kalkar ve kararlı bir şekilde yoluna devam ederler. “İnsan yenilince değil, pes edince tükenir.” sözü, özelliklerini saydığımız “girişimci ruh”u çok iyi anlatmaktadır.

Genelde, girişimci ile yönetici kavramlarının karıştırıldığına şahit oluyoruz. Yukarıda da özelliklerini verdiğimiz gibi girişimcilik; yenilikçilik, fikir üretmek, risk almak, uzağı düşünebilmek,

gelecek odaklı öngörü sahibi olmak iken yöneticilik ise süreçleri yönetmeyi, analiz etmeyi, planlamayı ve organize etmeyi kapsar.

Aslına bakılırsa, her insan belli ölçüde girişimci veya yönetici özelliklerine sahiptir. Hangi yönümüzün daha baskın olduğunu ise ancak kendimiz fark edebilir, buna bağlı olarak yönümüzü belirleyebiliriz.

Kişiyi girişimci olmaya yöneltten nedenlere bakacak olursak; saygınlık kazanmak, bağımsız çalışma isteği, daha çok mâli imkanlara sahip olmak, ailevi nedenler, çalışmalarının sonuçlarını görerek kişisel tatmin gerçekleştirmek vb. gibi amaçlar olabilir. Bunun yanında dünyaya, ülkesine katma değer kazandırmak, inandığı değerlere fayda sağlamak gibi daha ulvî arzulara ulaşmak gibi itici bir motivasyon sayesinde girişimciliğe yelken açılabilir.

“İnandığının peşinden gidecek cesaretiniz varsa, bütün rüyalarınız gerçek olur.” tespiti, yukarıdaki gerçekliği anlatmaya yetiyor.

Bir ülkenin refah seviyesini yükseltebilmesi, hayatı kolaylaştırabilmesi; yoksuluna, yaşlısına, engellisine hizmet edebilmesi, sağlıklı bir neslin sürdürülebilmesi, iç ve dış tehditler karşısında ülke güvenliğini sağlayabilmesi, bağımsızlığını kazanabilmesi için çok çeşitlilik arz eden sektörlerin tamamında kaliteli ve nitelikli üretim yapılması şarttır. Adına üretim denilen ve bir ülkenin ilerlemesi, gelişmesi, büyümesi için olmazsa olmazını gerçekleştiren kahramanlar, girişimcilerimizdir. Zahiri gözle bakıldığında, herhangi bir ürün üretmek için başlangıç yapmış olsanız da her şeyden önce ürettiğinizin ülke için birden çok fayda sağladığını bilmelisiniz. Oysa istihdam sağlamak bile tek başına yeterli bir nedendir diyebiliriz. Çünkü birçok ülke vatan-

daşları bu nedenle göç etmek durumunda kalmaktadır. Kaldı ki ürettiğiniz ürün ve hizmetin kullanıcılarına, taşıyıcılarına, satıcılarına, ambalaj üretenine, hülâsa size hizmet sağlayıcılara varıncaya; hatta ödediğiniz vergiye kadar ülke ekonomisine çok yönlü katkı sağlamış oluyorsunuz. Girişimci sayısı az olan toplumlarda bütün ihtiyaçlar az sayıda girişimci tarafından karşılanabilmektedir.

Eminim sizler de “Koç Topluluğu” hikâyelerini duymuşsunuzdur. Başta devletin ihtiyaçları olmak üzere toplumun gereksinim duyduğu her şeyin, maalesef ithal ederek karşılanması dilden dile anlatılır. Bu ve benzerleri tüm dünyada böyle olmuştur. Bugün gelişmemiş ülkelerin en önemli sorunu, yeteri kadar girişimcisi olmamasıdır. Bu hassas konuya başka açıdan bakmaya çalışalım. Bir taraftan sayıları az olduğu için çok kazanan bir kesim, diğer taraftan ihtiyaçlarını dahi temin etmekten aciz fakir bir kesim... Bu ikilem, gelir dağılımında dengesizlik oluşmasını tetikler. Bunun doğuracağı sorunlar hırsızlık, talan, adaletsizlik şeklinde karşımıza çıkacağı gibi birden çok problemle baş etmek için harcanılan zaman, boşa harcanılan kaynaklar, ülke gelişiminin önündeki büyük tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir ülkede girişimci sayısı ne kadar fazla ise, o ülkede yaşam kalitesi ve ülke gelişmişlik düzeyi o oranda artacaktır.

Büyük ölçekli teknoloji firmalarından dev sanayi kuruluşlarına, hizmet sektöründe faaliyet sürdüren şirketlerden yazılım firmalarına, makine üreticilerinden mobilya firmalarına, mutfak ekipmanları üreten işletmelerden bakkala varıncaya kadar, pek çok girişimci profilini gerek birebir ilişkilerinizde gerekse çeşitli iletişim mecralarından tanımak mümkün. Bu kişilerin benzer

yönlerini kolaylıkla fark edebilirsiniz. Her bir girişimci muhakkak ki kendine özgüdür. Lakin diğer bir açıdan bakıldığında, birçoğunun sahip olduğu birtakım ortak özellikleri olduğunu görürsünüz. “Bu kişileri başarılı kılan ortak özellikler nedir?” diye sorulacak olursa; inanç, bilgi, beceri, yetenek, davranış biçimi, tutarlılık, kararlılık ve cesaret kavramları cevap olarak karşımıza çıkar. Ayrıca bu kişilerin iletişim becerilerini geliştirdiklerini de görürüz. Özgüvene sahip oldukları için konuştuklarında dikkate alınırlar, muhatabını dikkatle dinlerler ve farklı görüşlere açıktırlar, güçlü satış yeteneğine sahiptirler, karar verici olmalarına karşın ben merkezli değil, ekip çalışmasını öncelerler. Değişim yanlısı, azimli, sorumluluk sahibidirler ve risk alırlar.

Hep sorulagelmiştir: “Girişimcilik doğuştan var olan bir yetenek mi, yoksa sonradan elde edilebilir mi?”

Elbette genetik faktörlerin önemi her şeyde olduğu gibi burada da karşımıza çıkıyor. Yani maya önemli, lakin her hamurun da bir işlevi vardır. Kimi ekmek, simit, yufka, börek, gözleme olacağı gibi kimi güllaç olur, pasta olur, baklava olur. Gözleme hamurunu pasta yapmaya veya ekmek hamurunu baklava yapmaya çalışırsanız elde ettiğiniz mâmulün arzu ettiğiniz gibi olmadığını görürsünüz. Lakin bazı hamurlar vardır ki, birtakım özel işlemlere tabii tutulursa birçok ürün elde edilebilir. Aynen bunun gibi herkes kendi yetenekleri ve kabiliyetleri çerçevesinde hedef belirlemelidir. Kişi, alacağı eğitimler, edineceği tecrübeler sonrası elbette çok daha büyük hedefler belirleme imkânı elde edebilir.

Girişimci ruh ve ideal yönetici ne kadar önemliyse, ondan daha önemli olanı, ideal ekip ve takım ruhuyla çalışmaktır. Her insanın güçlü ve zayıf yönleri vardır. Takım olarak çalışmak,

riskleri paylaşılarak minimize etmek olduğu kadar başarıyı da paylaşılarak her bir çalışanımızın motivasyonunu diri tutmaktır.

“İnsan; kalbi, aklı ve cesaretiyle bir yola baş koyduysa, onun için imkânsız yoktur.”

Bitirirken...

“Allâh’a ibâdet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaş’a, yolcuya ve mâliki bulunduğunuz kimselere iyi davranın.” (Nisâ Sûresi 36. âyet) emri, bu kitabın yayınlanma gerekçesini oluşturuyor.

Farklı başlıklar hâlinde ele aldığımız aile ve ailenin korunması, beslenme, tasarruf, sevgi, sabır, merhamet, ahlâk, eğitim, anne ve baba hakkı, ebeveynlik gibi konularda faydalı olacağı inancıyla bir dizi bilgiyi sizlerle paylaşmış olduk.

Özetle:

Toplumun temel direği olan aile hakkında bilgi dağarcığımızı tazeledik. Aileyi korumak için neler yapabileceğimizi, son yıllarda artan boşanma hadiselerinin altında yatan sebepleri, toplumun geleceği için ailenin önemini örneklerle anlatmaya çalıştık. Konu aile olunca, engelli ve yaşlıların aile içindeki konumlarını ele almadan geçmek olmazdı.

Aile bahsinde aile düzenimizi hangi ölçülere göre kurduğumuzu, aileyi ayakta tutan kavramları, sevgi ve sabrın aile için neden vazgeçilmez olduğunu, tasarruf etmenin aileye neler kazandıracağını detaylarıyla ele aldık.

Sonra...

Anne ve babalarımız...

Anne ve babanın rızası ve duası, evladın hareket alanını genişletir. Bir evlat; aile huzurunu, ticari başarıyı, rızık patlamasını ve geniş ufka sahip olmayı ebeveynin duasında aramalıdır.

“Ana babanın evladına duası, peygamberin ümmetine duası

gibidir, reddolunmaz.” buyuran Peygamberimiz, anne ve babanın bedduası konusunda da bizleri uyarıyor.

Anne ve babanın duası kadar koruyucu, başka bir kaza sigortası bulamazsınız. Allah hepimizi, anne ve babasının hayır duasını alan hayırlı evlatlardan eylesin inşallah.

Doğal gıda ve beslenme konusuna ayrıca dikkat çekmeye çalıştık.

Gazeteci yazar Yusuf Kaplan’ın, “Gıda savaşlarını kaybeden bir toplumun canlı cenazeye döneceği” uyarısı, tam da bugünü işaret ediyor. Kaplan’ın, “Bir toplumun midesini kontrol eden, o toplumu kontrol eder.” tespiti; dertlerimize derman, hislerimize tercüman olacak türden.

Bu toprakları sevgi tohumlarıyla cennete çeviren, bilgelik ve erdemle mayalayan ecdadımız “can boğazdan gelir” sözünü boşuna söylememiş.

Ancak...

Osmanlı Devleti’nin son 200 yılı dahil olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti’nin gıda politikasını “başkaları” dizayn ettiğinden beri, maalesef zihinsel olarak sağlam bir gençlik yetiştiremiyoruz. Sağlıklı nesiller yetiştirmek, sağlam aileler kurmak istiyorsak gıda politikamızı yeniden gözden geçirmeliyiz.

“Bireyin özgürlüğü” palavralarından sıyrılıp çocuklarımıza sahip çıkmalı, çocuklarımıza nasıl beslenmesi gerektiğini öğretmeli, gerekirse dayatmalıyız. Okul kantinlerindeki “katkılı” ve “ambalajlı” işgale karşı sesimizi yükseltmeliyiz. Reklam kuşaklarının ve temelsiz dizilerin çocuklarımızı bizden almasına müsaade etmemeliyiz. Çocuklarımıza anne yemeğini yeniden sevdirmeliyiz, mutfak kültürümüzü yeniden keşfetmeliyiz. Kur-

tuluş iksiri tencere yemeğinin buharında yatmaktadır, bunu unutmamalıyız.

Şunu net olarak söyleyebiliriz: Türkiye Cumhuriyeti'nde millî bir gıda politikası olmadan tam anlamıyla bir medeniyet inşası, aile mutluluğu ve kalkınma mümkün değildir.

Değerli dostlar özetleyecek olur isek:

Medeniyetin temeli ailedir. Öyle ise bu medeniyeti yeniden inşa etme görevi de İslâm coğrafyasının birliğine bağlıdır. Endonezya, Malezya, Sudan, Mısır olmadan Arap yarımadası, Türk cumhuriyetleri, Afganistan, Pakistan, Filistin, Kudüs, Yemen olmadan Mekke, Medine olmadan tek başımıza bu medeniyeti sırtlayamayız. Türkiye ekonomik, sosyal, siyasal, güvenlik, sağlık, teknoloji, eğitim, kültür ve sanat denilince coğrafyamızın ilk akla gelen ülkesidir. Ama biliyoruz ki, İslâm coğrafyası bütünüyle bu alanlarda topyekûn kalkınması gerekir.

Küreselleşen bir dünyada, ekonomik, siyasi, kültürel savaşların en derinden hissedildiği bir dönemde iken salgın hastalıklarında hiç kuşkusuz tüm dünya ekonomilerini allak bullak ettiğine şahit olduk. Bugün Türkiye olarak hiç olmadığı kadar avantajı bir durumdayız. Birçok otoritenin gösterdiği gibi örnek ülke Türkiye, krizlerden en hızlı çıkacak ülke konumunda. Gelecek yıllarda ilk on ülke içerisinde yer alması beklenen ülkemizin Aile ve İnsan merkezli bir medeniyet inşasına geçeceğine olan inancımız tamdır.

Bizlere düşen ise öncelikle kendi ailemizden başlamak üzere kişisel gayretlerimizle bu değişimin bir parçası olmak olmalıdır vesselam. Aile birlikteliğinizin ve huzurunuzun daim olması dileğiyle.

MEDENİYETİN TEMELİ AİLE

Aile olmak, hoşgörü ikliminde
eşsiz çiçekler yetiştirmektir.
Aile olmak, saadettir; cennetlere namzet!
Aile olmak sevgidir, sadakattir, sabırdır.
Şu kısa dünya hayatında yaşanabilecek güzellikleri,
aile olmakla elde edebiliriz.
Dünya hayatının sayısız debdebe ve tuzaklarına
karşı kendimizi aile kalkanyla koruyabiliriz.
Hz. Mevlana dünya hayatını şu şekilde tarif eder:
“Hayat bir nefestir, aldığı kadar...
Hayat bir kafestir, kaldığı kadar...
Hayat bir hevestir, daldığı kadar...”
İşte bu sebeptir ki, şu kısa dünya hayatında
hayr kefenizi doldurabilmek için yakaladığımız
fırsatlara sımsıkı sarılmamız.
Çünkü yaptıklarımızdan ve yapmadıklarımızdan,
yedeklerimizden ve yemediklerimizden,
dertlerimizden ve gamsızlığımızdan
dolayı hesaba çekileceğiz!
Varlıklarımızdan, yokluklarımızdan, evlatlarımızdan,
ebeveynlerimizden hesaba çekileceğiz.

**Kusursuz ebeveynlik yoktur,
Koşulsuz ebeveynlik vardır!**

İSTANBUL
AİLE VAKFI
YAYINLARI

ISBN 978-605-72048-0-6
9 786057 204806

istanbulailevakfi.org

f @ t v ıstanbulailvakfi